

RĪGAS PEDAGOĢIJAS UN IZGLĪTĪBAS VADĪBAS AKADEMIJA
Sociālo zinātņu fakultāte
Otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības maģistra studiju programma
„Skolvadība”

JĀNIS GRUNTE

**IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VADĪBAS DARBĪBA EKOSKOLAS STATUSA
IEGŪŠANAI LATVIJĀ**

Maģistra darbs

Darba vadītājs

prof. Dr. paed. Inese Jurgena _____
paraksts

Rīga
2012

Anotācija

Jāņa Gruntes pētījumā tiek analizēta *izglītības iestāžu vadības darbība ekoskolas statusa iegūšanai Latvijā*.

Pētījuma teorētiskajā daļā, pamatojoties uz Eiropas Savienības, tūrisma un viesmīlības terminu un pedagoģijas skaidrojošām vārdnīcām, Latvijas Vides izglītības fonda publiskoto informāciju, M. Kļaviņa, J. Zaļokšņa red., A. Šmita, I. Kalves, D. Celmas, K. Tominena, I. Foranda atziņām, autors analizē ilgtspējīgas attīstības, ekoloģijas un vides izglītības jēdzienus, sniedz ekoskolu vispārīgu raksturojumu un izglītības iestāžu vadības funkcijas pārmaiņu procesa vadībā.

Pētījuma empīriskajā daļā autors analizē sešu Latvijas vispārējās izglītības iestāžu A, B, C, D, E, F darbības pieredzi un rezultātus ekostatusa iegūšanai. Datu ieguvei tika veikta intervija ar direktoriem un ekoprogrammas koordinatoriem, tika fiksēts paveiktais, viesojoties izglītības iestādēs un analizēta ekoprogrammas īstenošanas atskaišu dokumentācija.

Izstrādātais teorētiskais un praktiskais pētījums ir informatīvi izglītojošs materiāls visu to izglītības iestāžu vadītājiem un pedagogiem, kuri arī ieinteresēti ilgtspējīgas attīstības veicināšanā caur vides izglītību.

Atslēgvārdi: ilgtspējīga attīstība, ekoloģija, vides izglītība, skolvadība, ekoprogramma, ekoskola, koordinatori, grupēšana, aprakstošā analīze.

Annotation

In Janis Grunte's research, *the work of administration at educational institutions to obtain the status of an eco-school in Latvia* is analysed.

In the theoretical part of the research, based on the explanatory dictionaries of the European Union, tourism and hospitality terminology, explanatory dictionary of pedagogy, published information by Latvian foundation for environmental education and the theory of M. Klavina, J. Zaloksna red., A. Smita, I.Kalve, D. Celma, K. Tominens, I. Forands, the author analyses the term of sustainable development, ecology, environmental education, gives an overview of eco-schools and functions of administration at educational institutions to govern changing process.

In the empirical part of the research, the author analyses work experience and results of six general educational institutions A, B, C, D, E, F of Latvia to obtain the status of an eco-school. The data was collected through methods such as interviews with principals and coordinators of an eco-programme, the results were monitored when visiting educational institution and the reports of an eco-programme's results were analysed.

The theoretical and practical research is informative educational material for all those school principals and teachers interested in promoting sustainable development through environmental education.

Keywords: sustainable development, ecology, environmental education, school management, eco-programme, coordinators, grouping, descriptive analyses.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	6
I. IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VADĪBAS DARBĪBA EKOSKOLAS STATUSA IEGŪŠANAI TEORĒTISKAIS PAMATOJUMS.....	11
1. Ilgtspējīgas attīstības vides izglītībā būtības raksturojums	11
1.1. Ilgtspējīgas attīstības, ekoloģijas un vides izglītības jēdzieni	11
1.2. Likumdošanas iniciatīvas vides izglītības un aizsardzības veicināšanai.....	13
1.3. Izglītības iestāžu vadītāju atbildība vides izglītības un aizsardzības nodrošināšanai	27
2. Ekoskolu vispārīgs raksturojums	29
2.1. Vēsturiskā attīstība	29
2.2. Ekoprogramma izglītības iestādēm	30
2.3. Izglītības iestādes vadības darbība ar programmas ieviešanu saistīto pārmaiņu procesā.....	31
2.4. Ekoprogrammas īstenošanas potenciālie ieguvumi	42
3. Teorētiskā pētījumā iegūtie secinājumi.....	45
II. IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VADĪBAS DARBĪBAS EKOSKOLAS STATUSA IEGŪŠANAI EMPĪRISKĀ PĀRBAUDE IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS A, B, C, D, E, F	48
1. Empīriskā pētījuma mērķis un uzdevumi	48
2. Pētījuma bāzes raksturojums.....	49
3. Empīriskā pētījuma dizains, izvēlēto pētījuma metožu pamatojums	51
4. Empīriskā pētījuma norises apraksts, iegūto datu grupēšana	53
5. Empīriskā pētījumā iegūto rezultātu analīze	62
6. Empīriskā pētījumā iegūtie secinājumi	69
7. Priekšlikumi izglītības iestāžu vadībai ekoprogrammas īstenošanas darba pilnveidošanai	71
NOBEIGUMS	73
Izmantotās literatūras u. c. avotu saraksts	76
PIELIKUMI	79
Pielikums Nr.1: Starptautiskās konvencijas un Latvijas likumi dabas vides aizsardzībai un ilgtspējības nodrošināšanai.....	80
Pielikums Nr.2: Pieteikuma forma izglītības iestādes dalībai ekoprogrammā.....	82
Pielikums Nr.3.1.: Kuldīgas A izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite	83
Pielikums Nr.3.2.: Intervijas protokols Kuldīgas A izglītības iestādes vadībai.....	90
Pielikums Nr.3.3.: Novērošanas protokols Kuldīgas A izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā	92
Pielikums Nr.4.1.: Saldus B izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite.....	93

Pielikums Nr.4.2.: Intervijas protokols Saldus B izglītības iestādes vadībai.....	99
Pielikums Nr.4.3.: Novērošanas protokols Saldus B izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā	101
Pielikums Nr.5.1.: Liepājas C izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite	102
Pielikums Nr.5.2.: Intervijas protokols Liepājas C izglītības iestādes vadībai	113
Pielikums Nr.5.3.: Novērošanas protokols Liepājas C izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā	114
Pielikums Nr.6.1.: Cēsu novada D izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite	116
Pielikums Nr.6.2.: Intervijas protokols Cēsu novada D izglītības iestādes vadībai.....	121
Pielikums Nr.6.3.: Novērošanas protokols Cēsu novada D izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā	123
Pielikums Nr.7.1.: Jūrmalas pilsētas E izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite	124
Pielikums Nr.7.2.: Intervijas protokols Jūrmalas pilsētas E izglītības iestādes vadībai	128
Pielikums Nr.8.1.: Rīgas F izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite	130
Pielikums Nr.8.2.: Intervijas protokols Rīgas F izglītības iestādes vadībai.....	133
Pielikums Nr.8.3.: Novērošanas protokols Rīgas F izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā	134
Pielikums Nr.9: Vides Izglītības fonda apbalvojumi ekoskolām.....	136
Pateicība	139
Galvojums	140
Pārbaudījumu komisijas vērtējums	141

IEVADS

Pētījuma aktualitāte. Kopš Latvija kļuvusi par Apvienoto Nāciju organizācijas (1991.gadā), Pasaules Tirdzniecības organizācijas (1998.gadā), Eiropas Savienības un NATO (2004.gadā) dalībnieku, tā ir bijusi iesaistīta dažādu starpvalstu jautājumu risināšanā, no kuriem šobrīd viens no būtiskākajiem ir izvirzīts ilgtspējīgas attīstības problēmu apzināšanās un iespējamo risinājumu izstrāde kā atbilde uz globāliem izaicinājumiem.

2010.gada 10.jūnijā Latvijas Republikas saeima apstiprināja valsts Ilgtspējīgas Attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam. Darbs pie stratēģijas izstrādes tika aizsākts 2007.gada vasarā, analizējot globālās attīstības tendences un to ietekmi uz Latviju. (Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, 2010)

Pieaugot iedzīvotāju skaitam uz zemeslodes, pieaug arī pieprasījuma pēc resursiem izmantošanas temps un apjoms, veicinot straujāku vides resursu izsīkšanu. Nefektīga un pat bezatbildīga iejaukšanās dabas vidē resursu apguvei ir veicinājusi dabas līdzsvara izjaukšanu un ar to saistīto negatīvo ietekmi jeb pārmaiņas vidē – ozona slāņa noārdīšanās, tropisko lietusmežu platības samazināšanās, neskaitāmu augu un dzīvnieku sugu izzušanu, ledāju nokušanu kalnu virsotnēs. Klimata izmaiņas gan daļēji ir dabisks process, tomēr cilvēku neapdomīgās rīcības rezultātā šīs izmaiņas ir pārāk straujas un bieži vien pat ļoti postošas. Tieši neparedzamība dabas procesos pēdējā dekadē ir bijis par lielāko šķērslī ilgtspējīgas attīstības sekmīgai īstenošanai. Piemēram, klimata un no tā izrietošo laikapstākļu noteikšana zināmu laiku uz priekšu ir nepieciešama ne tikai lauksaimniecībā un aviācijā, bet, lai arī zinātu, vai Kurzemes pusē kādam nelielam uzņēmumam ir vērts uzsākt slēpošanas trases apsaimniekošanu, jo klimata sasilšanas rezultātā tur sniega varētu nepietikt. Tā vai citādi, sabiedrība ir atkarīga no Zemes, dabas un tajā noritošajiem procesiem. Ja to ignorē, tad agrāk vai vēlāk tas negatīvi ietekmēs sabiedrības labklājību un arī cilvēku izdzīvošanas iespējas nākotnē. (Kļaviņa, Andrušaitis, 2008)

Kā vienas no minētajām ar globāliem procesiem saistītām pārmaiņām, kas minētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, ir klimata izmaiņas, bioloģiskās daudzveidības un dabas kā dzīves vides apdraudētība. Tā ir globāla problēma bieži vien lokālas vienaldzības rezultātā, vai arī neizprotot tās likumsakarīgas, kas pastāv dabā.

Diemžēl klimata pārmaiņu rezultātā negatīvās sekas jūtas arī Latvijā, piemēram, gaisa temperatūras, nokrišņu daudzuma, Latvijas upju noteces, sniega segas un ledus režīma, atmosfēras cirkulācijas procesu, fēnoloģisko (augu un dzīvnieku dzīves cikli, aktivitātes un to sastopamība visa gada garumā) rādītāju mainības izpausmēs. Piemēram, gada vidējā gaisa

temperatūra kopš 1790. gada pieaugusi par 2 grādiem. Palielinājies ir arī nokrišņu daudzums, un ja tas turpinās progresēt, jūras līmenis nākotnē celsies un apdzīvotās vietas jūras piekrastes rajonos var tikt applūdinātas, kas var ilgtermiņā negatīvi ietekmēt ekonomikas attīstību, jo samazinātos lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības.

Daudz posta pasaulē nodarīts arī ekstremālo dabas parādību intensitātes un biežuma pieauguma rezultātā, nopostot mājas, saimniecības un radot invāzijas draudus nākotnē valstu pierobežās no plūdu un citu kataklizmu bēgļu straumēm.

Pasaulē un arī Latvijā ir pieaudzis pieprasījums pēc enerģijas resursiem, kurus šobrīd lielākoties saražo no naftas produktiem, kas ir nacionālais resurss un eksporta prece salīdzinoši nedaudz valstīm, tādējādi veicinot šīs tirgus daļas monopolstatusa saglabāšanu un ar to saistīto negatīvo ietekmi uz cenu politikas demokratizāciju, kas ir īpaši svarīgs jautājums to valstu tautsaimniecībām, kas ir atkarīgas no enerģijas importa.

Lai risinātu dabas vides aizsardzības un enerģētiskās neatkarības jautājumus, pasaulē tiek izstrādātas daudzas jaunas, inovatīvas tehnoloģijas atjaunojamo energoresursu efektīvai un dabas videi draudzīgai izmantošanai.

Lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību ar vides izglītības palīdzību, 1981. gadā tika izveidota starptautiskais Vides Izglītības fonds FEE (The Foundation for Environmental Education), kas vēlāk izstrādāja izglītojošu instrumentu izglītības iestādēm – ekoprogrammu. (The Foundation for Environmental Education, 2011)

Saskaņā ar Vides Izglītības fonda 2010. gada publiskoto atskaiti, ekoskolu programmā iesaistījušies jau vairāk kā 10 miljoni studējošo, 60 000 pedagogi 35 000 izglītības iestādēs 5000 pašvaldībās visā pasaulē un 10 000 izglītības iestādes ir saņēmušas augstāko atzinību/apbalvojumu – zaļo karogu par veiksmīgi īstenotu ekoprogrammu. (The Foundation for Environmental Education, 2011)

Lai gan starptautiski pētījumi par ekoprogrammu īstenošanas pieredzi un ieguvumiem pašreiz nav apkopoti, tomēr ir atsevišķu valstu publikācijas. Tā piemēram, Glasgovas universitāte 2005./2006. gadā veica pētījumu par ekoskolu izvērtējumu Skotijā. Uz visām reģistrētajām 655 izglītības iestādēm tika izsūtītas anketas pa pastu, uz kurām atbildēja 48%. Pētījuma rezultātā tika noskaidrots, ka ekoprogramma veicina skolēnu pozitīvu attieksmi pret dabas vides saudzēšanu un veicinājusi arī zināšanas par vides jautājumiem. Viņos veidojās motivācija iesaistīties, jo programma palīdzēja apzināties, ka skolēnu rokās ir vērst lietas uz labu. Pētījums atklāja, ka no izglītības iestāžu vadītāju aktīvas menedžēšanas, stratēģiskā redzējuma un nepārtrauktas komunikācijas uzturēšanas ar programmā iesaistītām

pusēm ir lielā mērā atkarīga programmas veiksmīga īstenošana ilgākā laika periodā. (The SCRE Centre, 2005)

Lunds Universitāte Zviedrijā veica nelielu pētījumu četrās pamatskolās Islandē, aptaujājot 153 skolēnus ar mērķi noskaidrot vai ekoskolu skolēnu uzrāda augstākus rezultātus zināšanās par dabas vides ekoloģijas jautājumiem, attieksmi un rīcību, salīdzinājumā ar ne ekoskolās studējošajiem. Rezultātos tika atklāts, ka ekoskolās studējošajiem ir augstākas zināšanas dabas vides jautājumos, salīdzinājumā ar ne ekoskolu skolēniem. Attiecībā uz gadījumu faktoriem, piemēram, atkritumu šķirošana, rīcība būs atkarīga vairāk no tā vai konkrētā vietā būtu atkritumu šķirošanas konteineri, nevis tas, kurā izglītības iestādē mācīties. Līdz ar to svarīgi ir ne tikai ieviest ekoprogrammu, bet arī sakārtot infrastruktūru izglītības iestāžu teritorijā, pašvaldībās. (Salome Hallfreðsdóttir, 2011)

2007.gadā tika publiskots ekoskolu izvērtējums Velsā, kur 479 izglītības iestādēs tika aptaujāti 170 skolēni un 140 vecāki. Pētījuma rezultātā tika atklāts būtisks uzlabojums ekoprogrammas prasību izpildei, piemēram, samazinājies izglītības iestāžu teritoriju piegružošana, samazināts atkritumu daudzums, veicināts veselīgs dzīvesveids, tiek šķirti atkritumi un paaugstināta energoefektivitāte izglītības iestāžu ēkās. (People and Work Unit, 2007)

Amerikas Savienotās Valstīs arī tiek īstenota ekoprogramma, un 2010./2011.mācību gadā tika reģistrētas 514 ekoskolas no 42 štatiem un Kolumbijas apgabala. Uz šīm izglītības iestādēm pa e-pastu tika izsūtītas aptaujas anketas, atpakaļ saņemot 118 aizpildītas anketas. Mērķis bija noskaidrot izglītības iestāžu aktivitātes līmeni un apmēru ekoprogrammas īstenošanā, kā arī zināšanu līmeni, attieksmi un veikto preventīvo pasākumu. Visās jomās tika konstatēta izaugsme, taču vēl veicami uzlabojumi programmas ieviešanā un integrēšanā citos mācību priekšmetos. Gandrīz puse no respondentiem apgalvojuši, ka ekoprogrammas īstenošana ir sekmējusi izglītības iestāžu ēku uzturēšanas izdevumu samazināšanu par 10-20%, bet ¼ daļa no respondentiem minējuši, ka ietaupījumi bijuši pat līdz 30%. Kā būtiskākie šķēršļi programmas ieviešanai minēti finanšu resursu un laika trūkums, izglītības iestāžu darbinieku zemā ieinteresētība. (Wildlife Center Dr, 2011)

Arī Latvija ir kļuvusi par sabiedriskās organizācijas FEE biedru (asociētā biedra statuss kopš 1998. gada un pilntiesīga biedra statuss kopš 2003. gada) un ar Vides Izglītības fonda starpniecību īsteno šīs ekoprogrammas ieviešanu izglītības iestādēs. Tomēr pa cik šobrīd šīs programmas īstenošana nav ar likumu noteikta obligāta prasība, tās ieviešana ir atkarīga no pašu izglītības iestāžu vadības mērķiem, vēlmēm, prioritātēm un vērtībām.

Saskaņā ar Latvijas Vides Izglītības fonda publiskotajiem datiem, ekoskolu zaļais karogs 2011./2012. mācību gadā piešķirts 62 izglītības iestādēm par īpašiem panākumiem ilgtspējīgas attīstības, vides izglītības un vides aizsardzības veicināšanā skolā un tās apkārtnē. Latvijā Ekoskolu programmā ir iesaistītas vairāk kā 120 izglītības iestādes, apvienojot apmēram 20 000 skolēnu, tādējādi apliecinot programmas pieaugošo popularitāti valstī. Programma darbojas jau astoņus gadus un tā ir kļuvusi par atpazīstamu ietvaru skolu aktivitātēm vides izglītībā. Programmā var iesaistīties ikviena izglītības iestāde, kas vēlas savā darbā pievērsties vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem. (Latvijas Vides izglītības fonds, 2011)

Tai pat laikā šī programmas var ne tikai veicināt energoefektivitātes un ekonomijas jautājumu sekmīgāku risināšanu, bet būt arī par izglītojošu centru vides aizsardzības un resursu taupības jautājumos un veicināt sadarbību starp skolēniem, vecākiem, pedagogiem un vietējo sabiedrību (iesaistot pašvaldību) ar vides aizsardzības projektiem.

Tādēļ par pētījuma tematu autors izvēlējies: „Izglītības iestāžu vadības darbība ekoskolas statusa iegūšanai”.

Pētījuma objekts: izglītības iestāžu vadības darbība.

Pētījuma priekšmets: ekoprogrammas īstenošanas rezultātu izvērtējums izglītības iestādē A, B, C, D, E, F.

Pētījuma mērķis: teorētiski pamatot un empīriski izpētīt izglītības iestāžu A, B, C, D, E, F vadības darbību ekoskolas statusa iegūšanai.

Pētījuma uzdevumi:

1. Teorētiski pamatot izglītības iestāžu vadības darbību ekoskolas statusa iegūšanai.
2. Izpētīt izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoskolas statusa iegūšanai konkrētā kultūrvīdē – izglītības iestādē A, B, C, D, E, F.
3. Izstrādāt ieteikumus izglītības iestāžu vadībai ekoprogrammas īstenošanas darba pilnveidošanai.

Pētījuma hipotēze: Izglītības iestāde var iegūt ekoskolas statusu, ja veiksmīgi tiek realizēta:

1. ekopadomes izveide;
2. izstrādāts vides pārskats;
3. izveidots rīcības plāns un veikta tā ieviešanas pārraudzība, izvērtēšana;
4. tiek veicināta ekoprogrammas integrācija dažādos mācību priekšmetos, tā īstenošanas procesā iesaistot izglītības iestādes darbiniekus, skolēnus un viņu vecākus, kā arī vietējo sabiedrību;

5. izstrādāts vides kodekss vides situācijas uzlabošanai.

Pētījuma metodes:

Teorētiskās metodes: literatūras analīze.

Empīriskās metodes:

1. Datu ieguves metodes: intervija, novērošana, dokumentu analīze
2. Datu apstrādes metode: iegūto datu grupēšana kategorijās
3. Datu analīzes metodes: aprakstošā un secinošā analīze

Bāzes raksturojums: Pētījums tiek veikts sešās izglītības iestādēs Latvijā laika posmā no 2012.gada aprīļa līdz maijam. Pētījumā piedalījās 7 respondenti: 3 izglītības iestāžu direktori un 4 ekoprogrammas koordinatori.

I. IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VADĪBAS DARBĪBA EKOSKOLAS STATUSA IEGŪŠANAI TEORĒTISKAIS PAMATOJUMS

1. Ilgtspējīgas attīstības vides izglītībā būtības raksturojums

1.1. Ilgtspējīgas attīstības, ekoloģijas un vides izglītības jēdzieni

Lai būtu viennozīmīgs, atbilstošs jēdzienu lietojums, autors salīdzina to definējumus dažādās vārdnīcās.

Tūrisma un viesmīlības terminu skaidrojošā vārdnīcā (izdota 2008. gadā) *ilgtspējīgu attīstību* definē kā „procesu, kas norisinās, nenoplicinot nepieciešamos resursus un nodrošinot ilglaicīgu attīstību. Ilgtspējīgu attīstību raksturo trīs savstarpēji saistītas dimensijas: vides, ekonomiskā, sociālā. Ilgtspējīga attīstība nodrošina pašreizējās paaudzes vajadzības, neapdraudot nākotnes paaudžu vajadzības.” Latvijas Vides Aizsardzības un Reģionālās Attīstības ministrija šo saistību dimensiju skaidro, kā „stingras vides aizsardzības prasības un augsti ekonomiskie rādītāji nav pretrunā, ka ekonomiskā augšupeja nedrīkst degradēt vidi un vienlaikus tiek nodrošināta augsta dzīves kvalitāte.” (VARAM, 2012)

Eiropas Savienības terminu vārdnīcā ilgtspējīga attīstība kā jēdziens tiek attiecināts „uz ekonomikas izaugsmi, kam jāatbilst sabiedrības vajadzībām, nodrošinot gan īstermiņa, gan vidēja termiņa, bet jo īpaši ilgtermiņa labklājību. Tās pamatā ir pieņēmums, ka attīstībai ir jāapmierina esošās vajadzības, neierobežojot nākošo paaudžu iespējas. Praktiski tas nozīmē ilgtermiņa attīstībai nepieciešamo nosacījumu radīšanu, pienācīgi respektējot vides aizsardzības prasības un īpašu uzmanību veltot veselības aizsardzībai un sociālās atstumtības novēršanai.” (VARAM, 2012)

Pedagoģijā tādi autori kā Valentīna Skujiņa, Inārs Beļickis, Tatjana Koķe, Dace Markus un citi ilgtspējīgu attīstību saista ar attīstību, kuras „raksturīga pazīme ir noturīgums, nepārtrauktība ilgstošā laika periodā. Šādu attīstību nodrošina (panāk), īstenojot zinātniski pamatoti izstrādātus stratēģiskus uzdevumus. Ekoloģijā ilgtspējīga attīstība nozīmē ekoloģiska līdzsvara saglabāšanu, vides saudzēšanu, izvairoties no dabas resursu nesamērīgas iztērēšanas, izsmeļšanas.” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2002, 66)

Attiecībā uz *ekoloģiju* kā jēdzienu, Tūrisma un viesmīlības terminu skaidrojošā vārdnīcā ekoloģija tiek skaidrota kā „Zinātnes nozare, kas pēta dzīvo organismu un vides,

kurā tie dzīvo kopā ar citiem organismiem, savstarpējās attiecības. Ekoloģijas izpētes robežas pēdējos gados ir ievērojami paplašinājušās, to vairs nesaista tikai ar augu ekoloģiju.

Piemēram, ģeogrāfija tiek definēta kā cilvēka ekoloģija, savstarpēja iedarbība starp cilvēku un viņa dzīves vietu.”

Ekonomikas skaidrojošā vārdnīcā (2000, 702) ekoloģija ir „Zinātne par organismu un vides mijattiecībām. Viena no galvenajām darbības jomām ir pētījumu veikšana, lai samazinātu ekonomikas un tehnikas attīstības negatīvo ietekmi uz vidi.”

Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā (2002, 189) *vides izglītības* jēdzienu definē kā „izglītību par vidi, vidē un videi: zināšanas un izpratne par ekoloģiskajiem, sociālajiem un politiskajiem procesiem un ietekmēm. Prasme lietot zināšanas praksē veido piederības izjūtu savai dzīves vietai, veido vērtējošu attieksmi pret pasauli un videi draudzīgu vērtīborientāciju” Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā (2002, 44) ekoloģiskās izglītības jēdziens tiek definēts kā „izglītība, kurā apgūst zināšanas un izpratni par organismu un vides savstarpējām attiecībām, par dabā notiekošajiem procesiem, cilvēka ekoloģijā – par cilvēka un vides savstarpējo iedarbību. Ekoloģiskā izglītība veido pozitīvu attieksmi pret dabu.”

Tūrisma un viesmīlības terminu skaidrojošā vārdnīcā (2008) vides izglītības jēdzienu definē kā „zināšanu, izpratnes, attieksmju un prasmju veidošana par dabas, sociālās vides un cilvēku mijiedarbību. Vides izglītības mērķis ir vides apziņas un videi draudzīgas aktīvas rīcības veidošana.”

Apkopojot definīcijas, var konstatēt, kā jēdzieni mazliet atšķiras, atkarībā no tā, uz ko tiek likts akcents. Ilgtspējīgas attīstības jēdziens ir plašāks definējums cilvēka un vides mijiedarbības skaidrošanai. Pirmkārt, tas ir process – īstermiņā, vidējā vai ilgtermiņā starp tādiem savstarpēji saistītiem komponentiem kā cilvēks, vide un ekonomiskā darbība. Otrkārt, tas atklāj korelāciju starp tagadnē veikto darbību iespējamo ietekmi nākotnē. Treškārt, šai korelācijai jābūt uzraudzītai. Tādēļ lai veicinātu saudzējošu un atbildīgu attieksmi vidē, tā jāreglamentē un jākontrolē ar vides aizsardzības politiku – prasībām, tādējādi nodrošinot cilvēku pamattiesību ievērošanu no paaudzes uz paaudzi, neliedzot šķēršļus un iespējas tālākai attīstībai. Ilgtspējīga attīstība ir iespējama, ja to raksturo tādas pazīmes kā noturīgums, nepārtrauktība un līdzsvarotība, ko var īstenot, izstrādājot stratēģiju ar konkrētiem mērķiem un uzdevumiem veikto zinātnisko pētījumu rezultātā.

Ekoloģija ir viens no ilgtspējīgas attīstības pētījuma aspektiem, analizējot viena objekta iedarbību uz kādu citu objektu, atklājot tā raksturu un intensitāti attiecībā vienam pret otru.

Vides izglītība ir ekoloģijas procesu un no to izrietošo ietekmju izzināšana un nepieciešamo iemaņu apguve videi saudzējošas un draudzīgas attieksmes veidošanai ikdienas situācijās, veidojot piederības un atbildības izjūtu pret vidi.

Ekoprogrammas ir viens no populārākajiem vides izglītības instrumentiem ilgtspējīgas attīstības veicināšanai.

Lai atklātu vides aizsardzības politikas attīstību, likumisko regulējumu starptautiskajā, valsts un pašvaldības līmenī, tiek tālāk raksturota starptautiskās sadarbības pieredze un Latvijā īstenotās likumdošanas iniciatīvas, kā arī finansēšana ilgtspējīgas attīstības mērķu, t.sk., vides izglītības īstenošanai.

1.2.Likumdošanas iniciatīvas vides izglītības un aizsardzības veicināšanai

Vides aizsardzības politika, vismaz tās sākuma posmā, ir tikusi virzīta uz specifiskiem un konkrētiem neparedzētiem gadījumiem vai notikumiem, piemēram, skābiem nokrišņiem vai roņu medībām, bet mazāk ir tikusi pievērsta uzmanība tām problēmām, kuras kļūst redzamas tikai pēc kāda ilgāka perioda, piemēram, globālajām temperatūras izmaiņām.

Problēma valdības līmenī iegūst spēku tikai tad, kad tai ir pievērsta jau liela sabiedrības ievērība un preses uzmanība. Tāpēc starptautiskā vides aizsardzības politika seko gan vides aizsardzības kustības dinamikai, gan arī zinātniskās domas attīstībai par būtiskiem ekoloģiskiem procesiem.

Starptautiskajās politiskajās attiecībās vides aizsardzības problēmas var iedalīt 4 vēsturiskās attīstības fāzēs. Pirmā sākās 19.gadsimtā ar divpusēju zvejniecības līgumu noslēgšanu un ilga līdz 1945.gadam, kad tika izveidotas jaunas starptautiskas organizācijas. Otrā fāze, kuras laikā veidojās un tika nodibināta vides aizsardzības kustība, sākās reizē ar Apvienoto Nāciju organizācijas (turpmāk: ANO) veidošanos un kulmināciju sasniedza ar ANO Cilvēku un vides konferenci 1972.gadā Stokholmā. Trešā fāze, kas īstenojās laika posmā no 1972.-1992.gadam, bija savdabīga jaunu vides aizsardzības institūciju veidošanās un līgumu pieņemšanas „bums”. Ceturtā fāze sākās ar ANO konferenci par vidi un attīstību, kas notika Riodežaneiro 1992.gadā. Tieši pēdējam periodam raksturīgi ir tas, ka vides jautājumi tika integrēti visās sabiedriskajās un privātajās jomās, kā arī attiecās uz visas cilvēces darbību. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Attiecībā uz mūsdienu iezīmēm starptautiskajā sadarbībā, pēc 1972.gada ANO Cilvēku un vides konferences starptautiskie vides līgumi ir kļuvuši par galveno globālās vides

pārvaldes veidu. Kopš 1920.gada ir parakstīti, ratificēti un stājušies spēkā ap 140 starptautiskie līgumi, bet tos papildinošo dokumentu, piemēram, protokolu un grozījumu skaits ir daudzārt lielāks (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010). Starp tiem vairākas konvencijas un protokoli īpaši izceļas ar savu nozīmīgumu – saistībā ar ozona slāņa degradāciju, bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un klimata pārmaiņām. Konvencijas pēc savas būtības ir starptautiski likumi, par kurām ir vienojušās neatkarīgas valstis vai to pilnvarotas institūcijas. Tā kā konvencijas nosaka valstu tiesības un pienākumus noteiktā jomā, pirms to pieņemšanas parasti notiek saskaņošana, ko veic valstu oficiāli pārstāvji. Pēc tam tehniskie eksperti sagatavo konvencijas projektu un nodod izvērtēšanai dalībvalstīm. Ja piekrīt, tad paraksta un veic ratifikāciju, kas ir valsts likumdevēja oficiāls lēmums par konvencijas atbilstību nacionālajai likumdošanai un vēlmei to pildīt, uzņemoties starptautiskas saistības. Pēc tam jau var nākt konvencijas dalībvalstis kopā, lai lemtu par konvencijas īstenošanas pasākumiem – sekretariāta izveidi, finansējuma nodrošināšanu, budžeta līdzekļu izmantošanu un dalībvalstu atskaitīšanās kārtību (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

Latvija laika posmā no 1994.-2011.gadam kopumā ir ratificējusi 27 konvencijas vides ilgtspējības nodrošināšanai attiecībā uz Baltijas jūras aizsardzību, bioloģisko daudzveidību, ezeru un ūdensputnu aizsardzību, vispārējām klimata pārmaiņām, dzīvās dabas aizsardzību Eiropā, par civilo atbildību naftas piesārņojumu izraisīšanā un zaudējumu kompensāciju saņemšanu no Starptautiskā fonda naftas noplūdes negatīvo seku likvidēšanai, konvencijas attiecībā uz energoefektivitāti, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem. Atbilstoši konvencijās Latvijas situācijai izstrādāti 25 ar vides aizsardzību un ilgtspējību saistīti nacionālie likumi (skat. Pielikums Nr.1).

Vides politikas mērķis ir apzināt un atrisināt vides problēmas, izveidot vides likumdošanas sistēmu un izvirzīt uzdevumus kvalitatīvas vides nodrošināšanai. Būtībā vides politika ir kā vides aizsardzības un saglabāšanas stratēģija. Latvijā Vides politikas pamatnostādnes ir politikas plānošanas dokuments (2009-2015), kurā atspoguļota pašreizējā situācija, formulēti vides politikas mērķi, risināmās problēmas un rīcības virzieni mērķu sasniegšanai (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

Latvijā izstrādātais pamatlikums dabas vides resursu ilgtspējīgai izmantošanai ir 2006.gadā pieņemtais „Vides aizsardzības likums” un uz tā pamata virkne izdotu Ministru kabineta tiesību akti, kas nosaka nacionālos vides indikatorus (piemēram, atkritumu apsaimniekošana, bioloģiskā daudzveidība), noteikumus par prasībām attiecībā uz vides monitoringu un tā veikšanas kārtību, institūciju atbildības izpildes novērtēšanu, noteikumus

par veiktajiem preventīvajiem pasākumiem, to kārtību un citus jautājumus. (Latvijas Vēstnesis, 2006)

Viens no pēdējiem Latvijas nacionālās attīstības izstrādātiem dokumentiem ir „Ilgspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam”, kas ir apstiprināts saeimā 2010. gadā. Tajā viens no izvirzītajiem mērķiem ir nodrošināt valsts enerģētisko neatkarību, palielinot energoresursu pašnodrošinājumu un integrējoties Eiropas Savienības (turpmāk: ES) enerģijas tīklos. (Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, 2010)

Viens no mērķiem ir arī dabas vērtību un pakalpojumu ilgtspējīga apsaimniekošana, kura īstenošanai kā vienu no instrumentiem plānots ieviest „zaļā budžeta reformu”, kas paredz nodokļu un subsīdiju sistēmas restrukturizāciju tā, lai ekonomiskie stimuli un instrumenti veicinātu dabas kapitāla saglabāšanu un ilgtspējīgu attīstību, savukārt subsīdijas, kas stimulē neilgtspējīgus patēriņa un ražošanas modeļus, tiktu izskaustas, kā arī aplikt ar nodokļiem tās aktivitātes, kas degradē dabas kapitālu.

Kā vēl vienu no risinājumiem iecerēts izveidot un īstenot „ekodāvanu programmu”, lai mudinātu zemes īpašniekus dāvināt ekoloģiski jutīgus zemes gabalus dabas atjaunošanas fondam. Ekoloģiski jutīgas zemes ir teritorijas vai vietas, kas šobrīd sniedz vai varētu nākotnē sniegt nozīmīgu ieguldījumu Latvijas dabas kapitālā. Šīs programmas ietvaros ziedotāji saņemtu ienākumu nodokļa atlaides, kas būtu proporcionālas ziedotā dabas kapitāla vērtībai.

Sabiedrības izglītošanas un iesaistīšanas vides ilgtspējības prakses veicināšanā nolūkos iecerēts izveidot „ekoloģiskās pēdas kontus”, šādi konti veicinātu mājsaimniecību informētību par to, kā mājsaimniecību individuālais patēriņš ietekmē planētas dabas kapitālu. Var attīstīt un veidot jaunas interneta vietnes, kur cilvēki apmainās ar idejām, kā samazināt mājsaimniecību „ekoloģisko pēdu”, vienlaikus nemazinot to dzīves kvalitāti. Šādu kontu izveide apvienojumā ar atvērtām ideju apmaiņas vietnēm varētu būt efektīvs līdzeklis, kā palielināt iedzīvotāju līdzdalību dabas kapitāla saglabāšanā un sabiedrības ilgtspējīgā attīstībā.

Ilgspējīgu patēriņu iecerēts veicināt, attīstot un pilnveidojot produktu sertificēšanas sistēmu, sniedzot informāciju pircējam par to, kāda ir produkta un tā ražošanas ietekme uz dabas kapitālu. Šāda sistēma palielina iedzīvotāju iespējas ikdienā līdzdarboties ilgtspējīgas prakses veicināšanā.

Nākotnē iecerētie publiski pieejamie dabas objekti paredzētu attīstīt esošās un izveidot jaunas visiem iedzīvotājiem pieejamas datubāzes ar informāciju par sabiedrībai piederošām dabas vērtībām, piemēram, mežiem, piekrasti, upēm un ezeriem u. tml. Šādas datubāzes un publiski pieejami dabas objekti līdztekus sabiedriskā labuma statusa piemērošanai veicinātu izpratni par dabu kā kopīgu ilgtspējīgas attīstības resursu. Sabiedrībai

piejerošās dabas vērtības būtu jāasaista ar transporta tīkliem un atpūtas infrastruktūru, veidojot integrētu pakalpojumu ķēdi.

Vides problēmu risināšana ir tieši atkarīga no sabiedrības zināšanu līmeņa vides aizsardzības jomā. Vides izglītība un saziņa ir galvenie sabiedrības apziņas veidošanas līdzekļi. Saziņa ir pastāvīga divpusēja informācijas apmaiņa starp lēmumu pieņēmējiem un plašu sabiedrību. Tā ir svarīgs politikas līdzeklis, kam ir būtiska nozīme visā politikas, kā arī vides pārvaldības īstenošanas procesā. Katrā politikas un pārvaldības veidošanas un īstenošanas posmā saziņai ir citāda loma. Svarīgākās saziņas funkcijas ir (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010):

- nodrošināt informācijas pieejamību plašākai sabiedrībai;
- izvirzīt atsevišķus jautājumus vai problēmas sabiedrības ievērībai;
- iesaistīt sabiedrību problēmu apspriešanā un risināšanā;
- informēt par jaunumiem dažādās jomās, veicināt domu un zināšanu apmaiņu;
- ietekmēt sabiedrības uzvedības un attieksmes maiņu.

Vides izglītība ir viens no svarīgākajiem sabiedriskās vides apziņas veidošanas līdzekļiem, lai sasniegtu ilgtspējīgas sabiedrības izveidošanas mērķus (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010):

- veicināt tādu sabiedrības attīstību, kas saskaņotu garīgās un materiālās vajadzības un intereses;
- būtiski paaugstināt sabiedrības atbildības izjūtu, iesaistot iedzīvotājus vides saglabāšanā un atveseļošanā;
- izglītēt sabiedrību par vidi un dabu, paaugstinot zināšanu līmeni un pašizglītības iespējas;
- iesaistīt atbildīgās organizācijas, izglītības iestādes, speciālistus un entuziastus vides izglītības procesā, tādējādi atbalstot valsts un šaurāka mēroga iniciatīvas.

Vides izglītība veido vides apziņu – vides un tās problēmu apzināšanu, kā arī saudzīgu un apzinīgu attieksmi pret vidi. Vides pārvaldē un aizsardzībā iesaistīto darbinieku vides izglītība uzskatāma par priekšnosacījumu vides aizsardzības sistēmas pastāvēšanai. Izglītoti vides darbinieki var pamatot, kādēļ nepieciešams piesaistīt finanšu resursus vides politikas uzdevumu risināšanai. Vides izglītībai, lēmumu pieņemšanai un praktiskajai darbībai ir jābūt pamatotai uz zinātniskajiem pētījumiem un vides zinātnes atziņām. Līdz ar to vides

izglītība un vides zinātne ļauj apzināt vides politikas un sabiedrības ilgtspējīgas attīstības mērķus un risināt izvirzītos uzdevumus (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

Vides izglītība ir nepieciešama, lai varētu izstrādāt un ieviest vides aizsardzības un tautsaimniecības nozaru tiesību aktus, risināt starptautiski nozīmīgas vides aizsardzības problēmas vietējā mērogā, pētīt vides kvalitāti un attīstīt jaunas vides tehnoloģijas, kā arī nodrošināt vides aizsardzību kopumā.

Izglītības iestādēs vides izglītībai un izglītībai ilgtspējīgai attīstībai ir jābūt integrētai dažādu mācību priekšmetu saturā atbilstoši to specifikai, tādējādi saskaņojot un nodrošinot pēctecību dažādās izglītības pakāpēs. Savukārt zinātniskās pētniecības attīstība, zināšanu un videi draudzīgu tehnoloģiju izmantošana ir galvenais Latvijas tautsaimniecības attīstības ceļš, kas var nodrošināt stabilu labklājības līmeni. Līdz ar to ir būtiski izstrādāt precīzu vides izglītības un zinātnes saturu un mērķus. Vides studijas jāorientē ne tikai uz zināšanu un pētniecības iemaņu apgūšanu, bet arī uz prasmēm identificēt un risināt sabiedrībai būtiskas vides aizsardzības problēmas (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

Lai vīzija vides aizsardzības politikas īstenošanai kļūtu par realitāti, Latvijas vides aizsardzības zinātnieki izstrādājuši vides vadības sistēmu (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010):

1. vienošanās pār vīziju un tās apstiprināšana;
2. problēmu un cēloņu noteikšana;
3. mērķu izvirzīšana;
4. problēmu prioritātes noteikšana;
5. mērķu apstiprināšana;
6. darbības apstākļu noteikšana;
7. mērķu īstenošanas programmu izstrādāšana vai adaptēšana;
8. pasākumu plāna īstenošana un kontrole;
9. procesa tālāka attīstība.

Šāda varētu būt arī izglītības iestādes vadības pieeja, stratēģija ilgtspējīgas vides nodrošināšanas mērķu īstenošanai. Tā palīdzētu nodrošināt nepārtrauktus uzlabojumus un sasniegumus. Pasākumu kopums varētu sevī ietvert (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010):

- kopējo procesa plānošanu, kas sākotnēji tiktu saistītas ar vides stāvokļa novērtēšanu, lai izvirzītu mērķus;
- nepieciešamās darbības, paredzot arī eksperimentālus projektus, lai uzkrātu pieredzi un zināšanas un sagatavotos galveno uzdevumu veikšanai;
- procesa norises un izmaiņu kontroli, ieskaitot monitoringu (sistemātiski novērojumi, mērījumi, aprēķini vides stāvokļa izvērtēšanai), lai veiktu nepieciešamās korekcijas;

- procesa īstenošanu, lai sasniegtu izvirzītos mērķus, ik pēc noteikta laika izvērtējot veikumu, lai noteiktu sasniegtā līmeņa atbilstību plānotajam.

Attiecībā uz vides vadības institucionālajiem un administratīvajiem līdzekļiem, 1992. gadā Eiropas Savienība nodibināja Eiropas Vides aģentūru kā vides informācijas apmaiņas institūciju. Tās uzdevums ir izvērtēt un izplatīt vides informāciju, kā arī sagatavot vadlīnijas par piesardzības principa izmantošanu, bet tā neparedz vides politikas izstrādi un ieviešanu (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

ES ir izveidojusi Eiropas vides informācijas un novērojumu tīklu, kā arī izstrādā regulas un direktīvas saistībā ar vides problēmu risināšanu, kas ir saistošas visām ES dalībvalstīm. ES likumdošana darbojas, lai koordinētu, unificētu un integrētu vides tiesību aktus (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

Visaptverošas ES vides politikas īstenošanai bija nepieciešams izstrādāt Vides rīcības programmas. Pēdējā sestā programma tika apstiprināta par laika posmu no 2002.-2010. gadam (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010). Septītās Vides rīcības programmas izstrāde vēl ir tikai procesā.

Ilgspējīgas attīstības stratēģijas izstrādē Eiropas Padome Gēteborgā 2001. gadā vienojās, ka politikas veidošanas procesā par galveno principu jāizvirza pieeja, ka visu nozaru un politiku ekonomiskie, sociālie un vides aspekti ir jāizvērtē savstarpējā saistībā, un tikai tad jāpieņem lēmumi. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Arī Latvijai kā ES dalībvalstij jāveido un jāīsteno tāda attīstības politika, kas balstās uz ilgtspējīgas attīstības principu un kurā pilnībā ir ietvertas vides aizsardzības prasības.

Latvijā jau ir izveidota un darbojas institucionāla sistēma, kas ļauj izstrādāt vides plānošanas dokumentus un nodrošināt to īstenošanu valsts mērogā. Ir veikts liels darbs šo institūciju darbības nostiprināšanā, tomēr vēl jāpilnveido administrēšana, kā arī sadarbība un koordinācija starp vides un citām valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijām, lai integrētā veidā risinātu vides problēmas visā Latvijas tautsaimniecībā un sociālajā jomā (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010). Lielāka vēriba jāpievērš arī vides aizsardzības institūciju iekšējai kontrolei, ko veic Vides ministrijas Iekšējā audita departaments. Tāpat jāuzlabo arī saziņa ar sabiedrību, tās informēšana par vides jautājumiem, izmantojot tādas plašsaziņas līdzekļus kā preses konferences, paziņojumus presei, informatīvos seminārus, izstāžu organizēšanu, tikšanās ar dažādām mērķu grupām, informācijas kampaņas ar informatīvo materiālu izplatīšanu, plaša elektronisko saziņas līdzekļu izmantošana, regulāri pilnveidojot un uzlabojot Vides ministrijas un tai pakļauto iestāžu mājas lapu saturu, kurā ir pieejama būtiskākā informācija par tiesību aktiem, programmatiskajiem dokumentiem un projektiem vides aizsardzībā, kā arī ES direktīvu būtības skaidrojumi. Tā ir iespēja sabiedriskajām organizācijām (tai skaitā izglītības

iestādēm) un visiem interesentiem iepazīties ar valsts vides pārvaldes sistēmas darbību, kā arī ar atsauksmēm un priekšlikumiem piedalīties tiesību aktu izstrādē un dažādu neatliekamu jautājumu risināšanā, tādējādi nodrošinot sabiedrisko apstrādi iniciatīvu izstrādē un īstenošanā.

Latvijā ir vairākas organizācija, kas izveidotas, lai veicinātu vides politikas izstrādi, organizēšanu un kontroli. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kas kā toreizējā Vides ministrija izveidota 1993. gadā, veic vides politikas izstrādi, organizēšanu un koordinēšanu. Šī ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde vides aizsardzības, reģionālās attīstības plānošanas un koordinācijas, pašvaldību attīstības un pārraudzības, teritorijas attīstības plānošanas un zemes pārvaldības, vienas pieturas aģentūras principa ieviešanas valsts un pašvaldību pakalpojumu pieejamībā, kā arī elektroniskās pārvaldes, informācijas sabiedrības un informācijas tehnoloģiju valsts pārvaldē jomā (VARAM, 2012).

Vienots Valsts vides dienests izveidots 2005. gadā, kuras sastāvā iekļautas reģionālās vides pārvaldes un Jūras un iekšējo ūdeņu pārvalde. Tās pakļautībā ir Daugavpils, Jelgavas, Lielrīgas, Liepājas, Madonas, Rēzeknes, Valmieras un Ventspils reģionālās vides pārvaldes. Dienestam ir šādas funkcijas (VVD, 2012):

1. vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veikt vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas valsts kontroli Latvijas teritorijā, kontinentālajā šelfā un Baltijas jūras Latvijas Republikas ekonomiskajā zonā;
2. zveju regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā kontrolēt zveju, kas tiek veikta ar Latvijas zvejas kuģiem ES dalībvalstu, valstu, kas nav ES dalībvalstis, un starptautiskajos ūdeņos.

Dienests veic vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, kā arī:

1. kontrolē normatīvajos aktos par dabas resursu ieguvu un izmantošanu, dabas aizsardzību, piesārņojošo vielu emisiju vidē, bīstamo un sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, izlietotā iepakojuma apsaimniekošanu, darbībām ar ķīmiskajām vielām un ķīmiskajiem produktiem noteikto prasību ievērošanu;
2. vides aizsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izdod un saskaņo atļaujas (licences), tehniskos noteikumus un citus administratīvos aktus dabas resursu izmantošanai un piesārņojošo darbību veikšanai;
3. informē sabiedrību par dienesta darbību un sniedz sabiedrībai dienesta rīcībā esošo vides informāciju;
4. piedalās ārkārtējo situāciju pārvaldīšanā.

Lai nodrošinātu funkciju un uzdevumu izpildi, dienests:

1. atbilstoši kompetencei sadarbojas ar citām tiešās pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un to iestādēm, nevalstiskajām organizācijām, citu valstu iestādēm un starptautiskajām organizācijām, kā arī piedalās starpvalstu sadarbības programmās un projektos;
2. ir tiesīgs pieprasīt un bez maksas saņemt no valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī ārējos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos no privātpersonām dienesta uzdevumu izpildei nepieciešamo informāciju un dokumentus;
3. ir tiesīgs jebkurā objektā pārbaudīt vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu;
4. sniedz priekšlikumus normatīvo aktu projektu izstrādē.

Reģionālās vides pārvaldes kontrolē (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010):

- dabas resursu ieguvī un izmantošanu;
- piesārņojošo darbību atbilstību izsniegtajām atļaujām;
- bīstamo un sadzīves atkritumu apsaimniekošanas noteikumu ievērošanu;
- tādu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanas un apsaimniekošanas normatīvo prasību ievērošanu, kurām nav administrācijas;
- ūdenskrātuvju un mazo hidroelektrostaciju ekspluatācijas noteikumu ievērošanu;
- makšķerēšanas un rūpnieciskās zvejas noteikumu ievērošanu;
- vides kvalitātes un emisiju sastāva analītisko kontroli saskaņā ar tiesību aktos noteiktajām metodikām.

Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, kas reģistrēta komercreģistrā 2009. gadā, valstī ir izveidots, lai nodrošinātu lēmumu pieņēmējus, ekspertus un plašu sabiedrību ar maksimāli objektīvu, ticamu un savlaicīgu informāciju par vidi, tās resursiem un piesārņojuma slodzi. Centra uzdevumi vides jautājumos ir (METEO, 2012):

1. veidot un attīstīt vienotu vides informācijas sistēmu;
2. piedalīties nacionālās vides monitoringa un indikatoru sistēmas pilnveidošanā;
3. veikt vides, ģeoloģiskos, hidroloģiskos, meteoroloģiskos novērojumus un sniegt to novērtējumus starptautisko, nacionālo un reģionālo projektu un programmu ietvaros, kā arī nodrošināt vides kvalitātes, ģeoloģiskās, hidroloģiskās un meteoroloģiskās informācijas uzkrāšanu, glabāšanu, sistematizāciju un papildināšanu;
4. testēt vides kvalitāti, novērtēt vides kvalitātes un dabas resursu stāvokli, tendences, prognozes un riska faktorus un sagatavot Latvijas vides pārskatus un nacionālos ziņojumus;

5. atbilstoši kapitālsabiedrības darbības jomai sniegt sabiedrībai, valsts un pašvaldību, kā arī ES institūcijām un starptautiskajām organizācijām vides, ģeoloģisko, hidroloģisko, meteoroloģisko informāciju, kā arī informāciju par bīstamo un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu;
6. nodrošināt Latvijas zemes dziļļu resursu izvērtēšanu un resursu apzināšanu;
7. pārstāvēt valsti starptautiskajās organizācijās, kuru darbība saistīta ar meteoroloģiju, hidroloģiju, ģeoloģiju, vides kvalitātes novērtējumu un ķīmisko vielu pārraudzību, bīstamo un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu;
8. informēt sabiedrību par bīstamām meteoroloģiskām un hidroloģiskām parādībām, kā arī par parādībām, kas saistītas ar izmaiņām vides kvalitātē un var izraisīt katastrofas, postījumus un avārijas;
9. piedalīties radiācijas avāriju seku likvidēšanā, veicot radioaktīvi piesārņoto teritoriju, transportlīdzekļu un citu priekšmetu dezaktivāciju, kā arī nodrošināt radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu.

Vēl ir arī daudz dažādu nevalstisku organizāciju, kas veic sabiedrības informēšanu un izglītošanu vides aizsardzības un saudzēšanas jautājumā risināšanā.

Vides ministrija, sadarbojoties ar pašvaldībām, īsteno vienotu vides aizsardzības, dabas resursu saglabāšanas un racionālas izmantošanas politiku valstī. Savukārt pašvaldības informē sabiedrību par tās tiesībām un iespējām saņemt vides informāciju un līdzdarboties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā, izveido un aktualizē publiski pieejamas bezmaksas datubāzes, reģistrus un interneta mājas lapas, kā arī sagatavo un publicē ziņojumus par vides stāvokli, vides politikas plānus un programmas.

Pašvaldības savā administratīvajā teritorijā (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010):

- nodrošina vides aizsardzības un dabas resursu racionālas izmantošanas kontroli;
- ierosina, lai pilnvarotās valsts iestādes ierobežo, aptur vai pārtrauc saimniecisko darbību vai objektu celtniecību, rekonstrukciju un paplašināšanu, ja tiek pieļauti vides aizsardzības tiesību aktu pārkāpumi;
- organizē rajonu, pilsētu un pagastu vides aizsardzības programmu izstrādāšanu, vides aizsardzības objektu celtniecību, rekonstrukciju un paplašināšanu;
- piešķir un atņem zemes un citu dabas resursu izmantošanas tiesības, izšķir zemes un citu dabas resursu lietotāju strīdus;
- rūpējas par vides kvalitātes uzlabošanu savā administratīvajā teritorijā.

Pašvaldības atbilstoši likumam „Par pašvaldībām” (pieņemts 1994. gadā) 15.pantam (Latvijas Vēstnesis, 1994):

- organizē iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgādi un kanalizāciju; siltumapgādi; sadzīves atkritumu apsaimniekošanu; notekūdeņu savākšanu, novadīšanu un attīrīšanu);
- gādā par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību (ielu, ceļu un laukumu būvniecība, rekonstruēšana un uzturēšana; ielu, laukumu un citu publiskai lietošanai paredzēto teritoriju apgaismošanu; parku, skvēru un zaļo zonu ierīkošanu un uzturēšanu; atkritumu savākšanu un izvešanas kontroli; pretplūdu pasākumi; kapsētu un beigto dzīvnieku apbedīšanas vietu izveidošanu un uzturēšanu);
- nosaka kārtību, kādā izmantojami publiskā lietošanā esošie meži un ūdeņi.

Vides aizsardzības pasākumu realizāciju Latvijā sekmē pieejamie finanšu un ekonomiskie līdzekļi (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010):

- subsīdijas, dotācijas un investīcijas no ES struktūrfondiem, valsts budžeta vai ārvalstu donoriem;
- kredīti no Latvijas Vides investīciju fonda un starptautiskajām finanšu institūcijām;
- valsts garantijas kredītu saņemšanai, īstenojot vides aizsardzības projektus;
- videi nodarītā kaitējuma radīto zaudējumu atlīdzība;
- dabas resursu nodoklis;
- akcīzes nodoklis naftas produktiem, degvielai un automobiļiem;
- valsts atbalsta politika.

Valsts investīciju programmas vides nozarē prioritāras ir ūdenssaimniecības sakārtošanai pilsētās ar iedzīvotāju skaitu, kas lielāks par 2000 cilvēkiem, sadzīves un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu izveidei, kā arī vides aizsardzības institūciju darbības stiprināšanai.

Lielu projektu finansēšanā, pie kuriem pieder arī vides infrastruktūru projekti, pamatā ir kopfinansējuma princips, kura neatņemama sastāvdaļa ir arī kredīts. Projektu pieteikumu vērtējuma kritēriji finanšu institūcijām ir līdzīgi – atbilstība vides investīciju un attiecīgās finanšu institūcijas prioritātēm, projekta iesniedzēja kredītspēja, projekta ekonomiskā ilgtspēja, juridisko un īpašuma tiesību sakārtotība (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

Vides investīciju projektus Latvijā atbalsta Pasaules Banka, Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, Eiropas Investīciju banka, Ziemeļvalstu Vides finanšu korporācija,

Ziemeļvalstu Investīciju banka. Šo finanšu institūciju kredītu novirzīšanu prioritāriem vides investīciju projektiem koordinē Vides ministrija (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010).

Dabas resursu nodokļa likuma 28.pantā noteikts, ka nodokļa maksājumus par dabas resursu ieguvu vai izmantošanu vai vides piesārņošanu limitos noteiktajos apmēros ieskaita šādi: 40% - valsts pamatbudžetā, 60% - tās vietējās pašvaldības vides aizsardzības speciālajā budžetā, kuras teritorijā tiek veikta attiecīgā darbība. (Latvijas Vēstnesis, 2005)

Pašvaldības vides aizsardzības speciālā budžeta līdzekļi un pašvaldības izveidotā vides aizsardzības fonda līdzekļi izmantojami tikai tādu pasākumu un projektu finansēšanai, kuri saistīti ar vides aizsardzību, piemēram, ar izglītību un audzināšanu vides aizsardzības jomā (šajā gadījumā – ekoprogrammas īstenošanas finansēšana), vides monitoringu, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un aizsardzību, gaisa aizsardzību un klimata pārmaiņām, vides un dabas resursu izpēti, novērtēšanu un atjaunošanu, ūdeņu aizsardzību, augšņu un grunts aizsardzību un sanāciju (ārstēšanu, atveseļošanu), vides aizsardzības iestāžu veikspējas stiprināšanu, sadzīves, rūpniecisko un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanu. Līdzekļus var izmantot arī kā kompensāciju atkritumu poligona ietekmes zonas iedzīvotājiem. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Kā ekonomiskais paņēmieni vides aizsardzībā tiek izmantots arī akcīzes nodoklis naftas produktiem, degvielai un automobiļiem. Lai gan visi šī nodokļa ieņēmumi netiek novirzīti vides aizsardzībai, diferencētās nodokļa likmes degvielai veicina kvalitatīvākas un videi draudzīgākas degvielas izmantošanu kā alternatīvu.

Papildus finanšu resursus videi draudzīgu projektu realizācijai komercsabiedrībās un pašvaldībās var piesaistīt, izmantojot ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokola elastīgos mehānismus (kopīgi īstenojamie projekti, emisiju tirdzniecība). Šie mehānismi paver jaunas iespējas tīrākas ražošanas principu, labāko tehnisko paņēmienu, kā arī citu videi draudzīgu tehnoloģiju plašākas izmantošanas veicināšanai. Latvija jau piedalās kopīgi īstenojamajos projektos, ko īsteno Oglekļa samazināšanas fonds, saistībā ar izmešu samazināšanas vienību pārdošanu investoriem. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Lai piesaistītu privātos līdzekļus vides aizsardzības pasākumu ieviešanā sabiedriskajā sektorā (ūdenssaimniecība, atkritumu apsaimniekošana, energoapgāde), līdz ar Publiskās un privātās partnerības likuma (pieņemts 2009.gadā) pieņemšanu Latvijā, ir radīti juridiskie priekšnoteikumi sabiedriskā un privātā biznesa sadarbībai. (Latvijas Vēstnesis, 2009)

Papildus valsts budžeta līdzekļiem tiek lietoti arī citi dabas aizsardzības pasākumu finansēšanas avoti – Lauku attīstības programma (laika posmam līdz 2013.gadam), ES

lauksaimniecības un lauku attīstības, mežsaimniecību sertificēšanas un bioloģiskās lauksaimniecības paplašināšanas programmas. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Vides politikas sekmīgai īstenošanai Latvijā paredzēti ievērojami finanšu līdzekļi. Valsts investīciju programmas finansējums vides sektora programmām un projektiem laikā no 2004.-2008.gadam bija apmēram 100 miljoni latu. Tiesa gan krīzes apstākļos kopfinansējuma (valsts, ES un privātā kapitāls) līdzekļi Vides politikas pamatnostādņu īstenošanai, tiek piešķirti prioritāriem uzdevumiem. Finansējums, ka Latvijai pieejams Vides politikas pamatnostādņu īstenošanai laika posmā no 2007.-2013.gadam kopā veido 692,78 miljoni latu, no tā 545,53 miljoni latu ir ES struktūrfondu finansējums. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Sākot ar 2012.gadu paredzams, ka viens no iespējamajiem līdzekļu avotiem varētu būt emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā paredzēto emisijas kvotu izsoļu ienākumi, kas, pēc Eiropas Komisijas aprēķiniem, Latvijā gadā ienākumos varētu veidot 30 miljonus latu. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Brīvprātīgie vides politikas līdzekļi ilgtspējīgai attīstībai vistiešāk attiecas uz uzņēmējdarbības sektoru, kuru darbība var atstāt ietekmi uz vidi, izraisot vides kvalitātes pasliktināšanos. Tai pat laikā pieaug arī sabiedrības interese par vides jautājumiem un konkrētu ražošanas procesu vai uzņēmumu ietekmi uz vidi. Arī likumdevēji ir ieinteresēti, lai uzņēmuma darbība atbilstu tiesību aktu prasībām, bet patērētāji vēlas, lai uzņēmums darbotos vai sniegtu pakalpojumus videi saudzīgā veidā. Visbeidzot, arī darbinieki vēlas strādāt drošā un veselībai nekaitīgā darba vidē.

Vides vadības sistēma palīdz nodrošināt visas sabiedrības intereses, nosakot zināmas prasības vai principus attiecībā uz procesiem, produktiem vai informācijas sagatavošanu, kā arī sniedzot neatkarīgas institūcijas (sertifikācijas organizācijas) apliecinājumu, ka uzņēmums izpilda noteiktās prasības. Šādi ne tikai ieinteresētie iegūst drošības sajūtu, bet arī uzņēmumam izdodas sakārtot tajā notiekošās darbības, jo tiek:

- apzināta un izvērtēta iestādes radītā ietekme uz vidi;
- formulēti uzņēmuma nodomi vides jomā (iestādes vides politika un vides aizsardzības mērķi);
- izstrādāta iestādes vides programma, ņemot vērā finansiālās un tehniskās iespējas, lai nodrošinātu sistemātisku un mērķtiecīgu negatīvās ietekmes samazināšanu;
- apzinātas tiesību aktu prasības, kas reglamentē uzņēmuma darbību;
- regulāri uzskaitīti resursi un analizēts radītais vides piesārņojums.

Starptautiskā Standartizācijas organizācija ir pasaules nacionālo standartizācijas organizāciju federācija, kurā apvienojušās aptuveni 100 valstis. ISO ir sabiedriska organizācija, kas izveidota 1947. gadā. Starptautiskās Standartizācijas organizācijas izstrādātais standarts *ISO 14001* ir globāla mēroga vides standarts. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

ES Vides pārvaldības un audita sistēma (*Eco-Management and Audit Scheme – EMAS*) izveidota un ieviesta kā pārvaldības līdzeklis, kas veicina vides aizsardzības, resursu racionālas izmantošanas un sabiedrības informēšanas pasākumu pilnveidošanu un uzlabošanu uzņēmumos un organizācijās, kuras brīvprātīgi iesaistās sistēmā. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

ES dalībvalstīs šī sistēma darbojas kopš 1995. gada, un sākotnēji tajā iesaistījās rūpniecības uzņēmumi, bet kopš 2001. gada, kad tika pieņemta ES regula „Ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides pārvaldības un audita sistēmā”, sistēma ir atvērta visām organizācijām, t.sk., arī pašvaldības. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Atbilstoši regulas prasībām organizācijai, iesaistot un izglītojot visus darbiniekus, jāapzina vides problēmas, jāizstrādā vides politika, jāizveido un jāievieš vides pārvaldības un iekšējā audita sistēma, kā arī jāizstrādā vides deklarācija, tajā ietverot informāciju par paveikto un plānoto. Organizācijas vides pārvaldības un audita sistēmas pārbaudi veic neatkarīgs, akreditēts vides novērtētājs (verificētājs), kurš apstiprina arī vides deklarāciju. Vides deklarācijā iekļauto informāciju regulāri atjauno, un tā ir brīvi pieejama sabiedrībai un visiem interesentiem. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Līdz ar „zaļās” tirgvedības rašanos sāka veidoties arī „zaļā” patēriņa organizācijas. Kopš 60. gadiem sāka aktivizēties patērētāju aizsardzības institūcijas. Preču marķēšana, lai norādītu, ka tā ir videi draudzīga, tika atbalstīta daudzās valstīs, ieskaitot ASV, Kanādu, Vācijas un Zviedriju. Vairumā gadījumu neatkarīgās aģentūrās produkti tiek novērtēti attiecībā pret līdzīgiem produktiem, lai noteiktu, kuri rada mazāku negatīvo ietekmi uz vidi. Vācija bija viena no pirmajām valstīm (1978), kas ievieša preču „zaļo” marķēšanu. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Eiropas ekomarķējuma sistēmā katrai preču vai pakalpojumu grupai tiek izstrādāti ekoloģiskie kritēriji, kuru mērķis ir samazināt produkta negatīvo ietekmi uz vidi visā tā aprites ciklā – no ražošanas līdz nonākšanai atkritumos. Kritērijus izstrādā ekspertu darba grupas ES prezidējošās dalībvalsts vadībā, konsultējoties ar visu ieinteresēto pušu pārstāvjiem (ražošanas un mazumtirdzniecības uzņēmumiem, valsts un sabiedriskajām patērētāju tiesību un vides aizsardzības organizācijām). Tas bija viens no veidiem, lai ietekmētu patērētāju uzvedību, palīdzot tiem noteikt produkta ietekmi uz vidi. Ekomarķējums uzliek par pienākumu arī ražotājiem pievērsties vides aizsardzības jautājumu risināšanai un mazināt negatīvo ietekmi

uz vidi. Ekomarķēšanas procesā līdz ar to tika noteikta ietekme uz vidi un veidota informatīva saikne starp ražotāju, tirgotāju un patērētāju. Tomēr galvenā vērība tiek pievērsta tieši produktam un gandrīz nekas netiek teikts par ražošanas un sadales procesu. Tādējādi „videi draudzīgs” galaprodukts varētu būt izgatavots uzņēmumā, kas rada lielu piesārņojumu vai arī pēc tā lietošanas rada kaitējumu videi vai cilvēku veselībai. Šim jautājumam pievērš uzmanību Pasaules Tirdzniecības organizācija, jo pastāv zināma neatbilstība starp ekomarķēšanas procesu un Pasaules Tirdzniecības organizācijas noteikumiem. (Kļaviņš, Zaļoksnis, 2010)

Apkopojot apakšnodaļā pausto informāciju, tiek secināts:

1. Starptautiskajās politiskajās attiecībās vides aizsardzības problēmas tikušas risinātas 4 vēsturiskās attīstības fāzēs sākot no 19. gadsimta;
2. Jaunu vides aizsardzības institūciju veidošanās un līgumu pieņemšanas „bums” saistīts ar starptautiskās vides politikas attīstības trešo fāzi, aptverot laika posmu no 1972.-1992.gadam, bet tieši pēdējam periodam jeb ceturtajai fāzei (no 1992.gada) raksturīgi ir tas, ka vides jautājumi tika integrēti visās sabiedriskajās un privātajās jomās, kā arī attiecās uz visas cilvēces darbību.
3. Starptautiskajā sadarbībā, pēc 1972.gada ANO Cilvēku un vides konferences starptautiskie vides līgumi ir kļuvuši par galveno globālās vides pārvaldes veidu, risinot tādas problēmas kā ozona slāņa degradācija, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un klimata pārmaiņas kopumā.
4. Latvija pat pirms pievienošanās ES 2004.gadā, jau ratificēja 27 starptautiskās konvencijas, tajās izvirzītos mērķus, uzdevumus un rīcības programmas saskaņojot ar valsts iekšējo likumdošanu.
5. Starptautiskā leģislatīvā sadarbība vides aizsardzības jautājumu risināšanai veicinājusi valstisko un nevalstisko vides aizsardzības un vides monitoringa organizāciju izveidošanu, veicinot valsts ilgtspējīgas attīstības mērķu un uzdevumu izpildi un informācijas apriti starp ražotāju, tirgotāju un pircēju par vides aizsardzības jautājumiem un to problēmu risināšanai pieejamo finanšu līdzekļu apguvi.

Lai sniegtu ieskatu izglītības iestāžu situāciju ilgtspējīgas attīstības veicināšanai Latvijā, kas primāri izriet no vadības iniciatīvas, nākamajā apakšnodaļā tiek atspoguļota izglītības iestāžu vadības atbildība vides aizsardzības mācību programmu ieviešanas gadījumā.

1.3. Izglītības iestāžu vadītāju atbildība vides izglītības un aizsardzības nodrošināšanai

Saskaņā ar Latvijā esošo izglītības likumdošanu, ilgtspējīgas attīstības mērķu un uzdevumu īstenošanas nepieciešamība izglītības iestādēs konceptuāli nav definēta, tomēr ir netieši norādīta ar skolēniem saistītos likumu pantos. Piemēram, starptautiskajā ANO konvencijā par bērnu tiesībām (Latvijā ratificēta 1992. gadā) ir atsevišķi punkti, kas norāda, ka bērni jānodrošina ar „pietiekami vērtīgu uzturu un tīru dzeramo ūdeni, ņemot vērā briesmas un risku, ko rada vides piesārņotība” (24.panta punkts c) un bērnos „ieaudzināt cieņu pret apkārtējo dabu.” (29.panta punkts e). (Latvijas Republikas tiesībsarga birojs, 2012)

Bērnu tiesību un aizsardzības likumā (pieņemts 1998. gadā) 7.pantā rakstīts: „Katram bērnam ir neatņemamas tiesības uz dzīvības un attīstības aizsardzību.” 23.panta 6.apakšpunktā ir rakstīts: „Bērnam ir pienākums saudzīgi izturēties pret apkārtējo vidi.” Turpretī 46.pantā ir rakstīts, ka: „Bērna tiesības uz tīru dzīves vidi”. (Latvijas Vēstnesis, 1998)

Lai gan ne tieši Latvijas likumos, bet izglītības standartos arī var atrast norādes uz ilgtspējīgas attīstības nostādņu īstenošanu izglītības iestādēs. Tā piemēram, Ministru kabineta noteikumos Nr. 1027 „Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem” pamatizglītības programmas mērķos ir minēts, ka izglītības iestādēs „jāsekmē izglītojamā atbildīga attieksme pret sevi, ģimeni, sabiedrību, apkārtējo vidi un valsti”, bet uzdevumos: „veidot priekšstatu un sapratni par galvenajiem dabas, sociālajiem un ilgtspējīgas attīstības procesiem”. (Latvijas Vēstnesis, 2006) Ilgtspējīgas attīstības saturs ir atspoguļots arī mācību priekšmetu (galvenokārt dabaszinātņu) programmu paraugos.

Vienīgā atbildība izglītības vadītājam, kas noteikta izglītības likumdošanā, atspoguļots Izglītības likuma 30.panta 1.apakšpunktā attiecībā uz „finanšu un materiālo līdzekļu racionālu izmantošanu” (Latvijas Vēstnesis, 1998), ko varētu veicināt ekoprogrammas ieviešana. Ja izglītības iestādes vadība nolemj realizēt ekoprogrammu, tad tās īstenošanai jāparedz finanšu līdzekļi.

Praksē parasti plašāk izglītības iestādes vadības atbildības apraksts tiek atspoguļots Profesijas standartā (ar numuru 1345 03) un Amata aprakstā. Izglītības iestādes vadītāja amats saskaņā ar Profesijas standartu atbilst piektās profesionālās kvalifikācijas līmenim un standartā kā viena no profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamajām prasmēm minēta attīstības stratēģiskā plāna izstrāde un izpildes novērtēšana, kā arī būt

apveltītam ar zināšanām vides aizsardzības jautājumos. (Latvijas Republikas Profesiju standarts, 2010)

Amata apraksta pienākumu sadaļā parasti atspoguļo to, ka izglītības iestādes vadītājam jāplāno un jānodrošina kvalitatīvs izglītības process atbilstoši normatīvo aktu prasībām; nodrošināt drošu, veselībai nekaitīgu un psiholoģiski labvēlīgu vidi izglītības iestādē, respektējot skolēna un ikviena cilvēka pamattiesības būt un attīstīties, kas bez dabas vides saudzēšanu un aizsardzību būtu apdraudētas ilgtermiņā.

Līdz ar to secinot var uzskatīt, ka izglītības iestādes vadības atbildība primāri attiecas uz drošas un tīras vides pieejamību mācību programmu realizēšanai, finanšu un materiālo līdzekļu racionālu izmantošanu, kā arī finanšu līdzekļu piesaisti materiāltehniskās bāzes izveidei un cilvēkresursu nodrošināšanai ekoprogrammas īstenošanas iespējamībai.

2. Ekoskolu vispārīgs raksturojums

2.1. Vēsturiskā attīstība

Lai pamatotu ekoskolu izveides nepieciešamību dabas aizsardzības jautājumu risināšanai un ar to saistītas ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, pētījuma darba otrajā daļā tiek sniegts vispārīgs ekoskolu raksturojums, akcentējot to vēsturisko attīstību, ekoprogrammas būtību, atspoguļojot starptautiskā Vides izglītības fonda prasības izglītības iestādēm ekoskolas statusa iegūšanai, izstrādājot izglītības iestādes rīcības plānu programmas ieviešanai, uzraudzībai, rezultātu (tai skaitā – ekonomisko ieguvumu) izvērtēšanai un nākotnes plānu apzināšanai.

Starptautiskais vides izglītības fonds ir nevalstiska, bezpeļņas organizācija, kuras darbības mērķis ir veicināt ilgtspējīgu attīstību caur vides izglītību. Organizācija dibināta 1981. gadā tolaik kā Vides izglītības fonds Eiropā. Organizācija savas darbības sākumā nodarbojās galvenokārt ar sanāksmju, semināru un konferenču rīkošanu un dažu publikāciju izplatīšanu. Organizācijas pirmā izstrādātā programma bija ar nosaukumu „Zilai karogs”, kas bija franču ideja pirmo reizi īstenota 1985. gadā. „Zilā karoga” projekts ieguva starptautisku atzinību Eiropas Komisijas sadarbības rezultātā. (The Foundation for Environmental Education, 2011)

Zilais Karogs ir pasaules populārākais tūrisma ekosertifikāts, kas tiek plaši atpazīts gan iedzīvotāju, gan pašvaldību un vides institūciju vidū. Tas tiek piešķirts trijās kategorijās – Zilais Karogs peldvietām, Zilais Karogs jahtu ostām, kā arī Zilais karogs individuālajām jahtām. Kritēriju ieviešana nodrošina pilnvērtīgu metodoloģiju peldvietu apsaimniekošanai, kurā ir ņemti vērā visi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības faktori, un pievērsta liela uzmanība vides kvalitātes uzturēšanai un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai. Iesaistoties kampaņā pašvaldības apņemas īstenot arī plašākas vides informācijas un izglītības iniciatīvas. Pirmās organizācijas dalībvalstis 1987. gadā bija Spānija, Francija, Vācija un Dānija.

1994. gadā tika izstrādāta jauna programma – „jaunie vides reportieri”. (The Foundation for Environmental Education, 2011) Šobrīd Jaunie Vides reportieri jau vairāk kā divdesmit Eiropas valstīs ir sevi pierādījuši kā praktiska iespēja vidusskolu jauniešiem aktīvi iesaistīties vietējo vides un sabiedrības attīstības problemātikas aktualizēšanā, šo aktivitāti apvienojot ar mācību priekšmetos iegūto zināšanu pielietošanu un vērtīgu jaunu iemaņu

apgūšanu, kā arī iepazīšanos ar iespējamo profesiju – vides aizsardzības, pētniecības vai žurnālistikas praktiskajiem aspektiem.

90. gadu vidū organizācija guva ievērību arī ārpus Eiropas. Izveidojās cieša sadarbība ar Apvienoto Nāciju Vides programmu un Pasaules Tūrisma organizāciju. Izglītojoši semināri tika organizēti pat Karību salās, Āfrikā un Āzijā. (The Foundation for Environmental Education, 2011)

Atbildot uz aizvien pieaugošo interesi starpvalstu mērogā, starptautiskais Vides izglītības fonds kļuva par globālu organizāciju 2000. gadā. (The Foundation for Environmental Education, 2011)

Tas liecina, ka organizācija ir veiksmīgi izturējusi laika pārbaudi un sevi apliecinājusi kā vienu no populārākajām un ietekmīgākajām organizācijām dabas vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai pasaulē tieši caur vides izglītības pieeju.

2.2. Ekoprogramma izglītības iestādēm

Ekoskolu programma ir viens no visaptverošākajiem un arīdzan populārākajiem vides izglītības modeļiem pasaulē. Tā ir ANO Vides programmas sadarbības partnere vides izglītībā un ir ietvars vides izglītības procesa organizēšanai izglītības iestādēs (praksē – pamatā pamatskolās un vidusskolās). Programma pamatojas uz tādām vides apsaimniekošanas sistēmām ka *EMAS* un *ISO 14001*. (Latvijas Vides izglītības fonds, 2012)

Programmas pamatā ir vienkāršas un brīvi piemērojamas, bet tai pat laikā savu efektivitāti jau drīz apliecināšas vides pārvaldes sistēmas izveide izglītības iestādēs. Bet šī programma neaprobežojas tikai ar vides pārvaldību izglītības iestādē, jo tā veicina izpratni par vidi, saistot to ar daudziem mācību priekšmetiem, veido attieksmi un vērtības, interesi par vidi un līdz ar to arī vēlmi rīkoties, pie tam procesā iekļaujot ne tikai skolas dzīvē iesaistītos, bet arī apkārtējo sabiedrību, tādējādi veicinot kopējo vides apziņas attīstību.

Ekoskolu programmas simbols, atpazīstamākais elements un arī viens no tās veiksmes pamatcēloņiem ir stimula sistēma izglītības iestādēm par sekmīgu līdzdalību programmas aktivitātēs un to prasību pilnīgu ieviešanu – Zaļā Karoga balva.

Saskaņā ar Vides Izglītības fonda 2010. gada publiskoto atskaiti, ekoskolu programmā iesaistījušies jau vairāk kā 10 miljoni studējošo, 60 000 pedagogi 35 000 izglītības iestādēs 5000 pašvaldībās visā pasaulē un 10 000 izglītības iestādes ir saņēmušas augstāko Zaļo karogu par veiksmīgi īstenotu ekoprogrammu. (The Foundation for Environmental Education, 2011)

Ekoskolas programma izglītības iestādei var piedāvāt:

- iespēju padarīt vides jautājumus par daļu no izglītības iestādes ikdienas dzīves,
- iespēju palīdzēt attīstīt skolēnu prasmi pieņemt lēmumus,
- materiālus un idejas projektiem un pasākumiem,
- saikni ar citām ekoskolām Latvijā un pasaulē,
- prestižu Zaļā karoga balvu,
- iespēju celt izglītības iestādes popularitāti,
- taupīt resursus, ekonomējot izglītības iestādes finanšu līdzekļus.

Lai ekoskolas programmu būtu iespējams veiksmīgi īstenot, ir nepieciešams:

- izglītības iestādes vadības, pašvaldības un ideālā variantā arī uzņēmēju atbalsts,
- izglītības iestādei būt gatavai iesaistīt skolēnus lēmumu pieņemšanā un programmas darbā katrā tās posmā,
- aktīva izglītības iestādes darbinieku un apkārtējās sabiedrības iesaistīšanās,
- vēlme rīkoties, lai panāktu ilgtermiņa pārmaiņas.

2.3. Izglītības iestādes vadības darbība ar programmas ieviešanu saistīto pārmaiņu procesā

Lai raksturotu vadības lomu pārmaiņu procesa organizēšanā, šajā apakšnodaļā tiek sniegts padziļināts ieskats ekoprogrammas ieviešanas etapos un vadības atbalsts katrā no posmiem – pārraudzīt projekta īstenošanu no vīzijas līdz realitātei.

Ikviens iestādes vadītājs kādā brīdī nonāk pie atziņas, ka kaut kādu iemeslu dēļ iestādē ir nepieciešamas pārmaiņas. Lai to īstenotu, jāizvirza mērķis, jādeliģē atbildība, jānodrošina pilnvaras un konkrēti uzdevumi. Pārmaiņas notiek pakāpeniski katrā posmā atsevišķi. Veiksmīgi īstenotas pārmaiņas veicina iestādes attīstību un sakārto vidi, kā arī paaugstina personāla profesionalitāti.

Lai izglītības iestāde iegūtu ekoskolas statusu, tai ir veiksmīgi jāīsteno ekoprogramma. Izglītības iestādes līdzdalība Ekoskolu programmā tiek īstenota pārvaldes sistēmas izveidošanas un kontroles rezultātā, kā arī izglītības iestāžu regulāru preventīvo pasākumu organizēšanā apkārtējās dabas vides uzlabošanā un vides aizsardzības jautājumu risināšanā. Tas ir mērķtiecīgs, plānveidīgs un sistemātisks darbs, kura īstenošanā jāparedz arī finanšu līdzekļi.

Lai veiksmīgi īstenotu kādas pārmaiņas, kas saistītas ar jaunu projektu realizēšanu, procesuāli darbībai jābūt loģiski sakārtotai un stingri plānotai. Vadītājs primāri veic

pārraudzības funkciju no projekta idejas līdz realizācijai, un tas visnotaļ ir komandas darbs, jo vadītājam būs nepieciešams (Kalve, 2005):

- iniciators jeb iesācējs, kurš nosaka gan stratēģiskos, gan taktiskos mērķus, kā arī to sasniegšanai izmantojamās metodes un līdzekļus;
- būs nepieciešams informācijas meklētājs, kas uzdos jautājumus, lai noskaidrotu vai precizētu problēmu un veiktu nepieciešamās informācijas atlasī;
- neiztikt arī bez informācijas sniedzēja, kurš pārzina ar uzdevumu saistīto procesu un apkopo informāciju;
- koordinators vada grupu un apakšgrupu darbu, apkopo idejas un organizē to apspriešanu;
- izvērtētājs izskata komandas ieteikumus un viedokļus salīdzina ar standartiem, normatīvo aktu prasībām, labā darba praksi u.c.;
- apkopotājs veic komandas „atmiņas” funkcijas, pierakstot vai protokolējot;
- virziena rādītājs neļauj novirzīties no mērķa, izvirzītiem uzdevumiem darba gaitā.

Kādas no šīm funkcijām var vienpersonīgi vai dalīti ar kolēģiem veikt vadītājs, bet citas – pilnībā deliģēt personālam. Šeit vadītājam vēlams būt harmonizētājam, vienotības uzturētājam, iedrošinātājam. Tas kļiedēs bailes no jaunā, nezināmā, ar ko pārmaiņas bieži saistītas, un veicinās kolēģos vēlmi pēc izaugsmes, sasniedzot aizvien labākus rezultātus. Pārmaiņu īstenošanas procesā izglītības iestādes vadībai jānodrošina apstākļi, vide, sociālie nosacījumi un metodisks atbalsts. Attiecību vadīšanā svarīga ir sadarbība, starpkultūru komunikācija, empātija, ietekme pārliecināšanas procesā, sarunu vadīšana un kontaktu veidošana. (Šmite, 2006)

Latvijas lektore stratēģiskās un pārmaiņu vadības jautājumos Ieva Kalve sadalījusi problēmas risināšanas procesu pa daļām ar laika sadalījumu katrā. Diagnostikai, ar ko viss sākas, viņasprāt, jāvelta 5-10% no kopējā laika, rīcības variantu apzināšanai un izvēles izdarīšanai kopā jāatvēl 75% laika, bet 10-15% paliek darbības veikšanai un beigās rezultātu analīzei ar īsāku vai garāku laika skalu. (Kalve, 2005) Lai kāds būtu procentuālais sadalījums, būtiskākais ir loģiski sakārtota, sistemātiska pieeja pārmaiņu procesa organizēšanā – projekta īstenošanā. Latvijas Universitātes zinātnieki dabas aizsardzības jautājumos Kļaviņa M. un Zaļokšņa J. vadībā šo procesu ir sarindojuši šādi (Kļaviņš, Zaļokšnis, 2010):

1. Vīzijas apspriešana un apstiprināšana

Lai uzsāktu integrētu vides apzināšanu un nepieciešamo vadības procesu, ir jābūt šādi vēlmei, ko var paust izglītības iestādes vadītāji, pedagogi, skolēni, vecāki, vai visi

kopīgi. To sauc par vīzijas apspriešanu un apstiprināšanu. Šāda vīzija pati par sevi nerodas. Tai ir jābūt kaut kādas konkrētas problēmas vai jautājuma ierosinātai, pretējā gadījumā, tā pagaisīs tik pat ātri kā uzplauksnija. Neatkarīgi no tā, kas rada sākotnējo impulsu, vadītājiem jābūt gataviem to uzklaut un sagatavot atbilstošus dokumentus ekoprogrammas ieviešanas procesa uzsākšanai. Tāpēc ir jāaptaujā izglītības iestāde mācību procesā un administrēšanas darbā iesaistītie šo pārmaiņu ieviešanas nepieciešamības noskaidrošanai un sagatavot pamatojumu visai ekoprogrammas ieviešanas darbībai kopumā. Tādā veidā tiks veicināta visa personāla ieinteresētība vīzijas apstiprināšanā, jo katrs var sevi tajā identificēt. Vīzija ir kā tāls nākotnes redzējums, adaptēts konkrētai videi un sabiedrības vajadzībām. (Celma, 2006) Tieši problēmu vai vajadzību diagnosticēšana atklās patieso nepieciešamību pēc pārmaiņām. Problēmas noskaidrošanā pamatā jāspēj rast atbildes uz šādiem jautājumiem: Kāda ir problēmas būtība? Kas jāmaina, lai to atrisinātu? Kādi var būt šo pārmaiņu iespējamie rezultāti, un kā tos pārbaudīt? (Celma, 2006)

Lai uzsāktu procesu, būtu lietderīgi pārskatīt skolēnu, pedagoģu, vecāku vērtības vides jomā, kā arī pievērst uzmanību vides vajadzībām konkrētā administratīvi teritoriālā vienībā, lai tajā esošo dabas vidi saglabātu un aizsargātu. Idejas būtu jāpatur prātā, lai izstrādātu vīziju, tajā paužot izglītības iestādes nākotnes vēlmes un centienus, ko var izteikt ar tādiem svarīgiem elementiem kā veselība, dzīvesveids, vides kvalitāte, nākotnes ekoloģiskās attīstības virzieni u.tml. Pārmaiņas nedrīkst būt pašmērķis, bet tās jāvirza uz problēmu novēršanu. Pārmaiņu iniciatori jāiesaista jau pašā procesa sākumā. (Herolds, Fedors, 2009) Lai procesa virzība nezaudētu spēku un nekļūtu defektīva, vadītājam jāņem vērā komunikācija, vīzijai un procesam jābūt skaidri un saprotami definētiem, iesaistītās puses jāatbalsta un jāiedrošina. (Herolds, Fedors, 2009) 85% panākumu atkarīgi no pašorganizācijas un attiecību veidošanas prasmēm. (Kalve, 2005) Sevis vadīšanā jeb pašorganizācijā svarīgas ir tādas vadītāja raksturiezīmes kā zinātkāre, elastīgums, objektivitāte, pacietība, enerģija un pašrefleksija. (Šmite, 2006) Šīs kvalitātes ir jārosina arī savos kolēģos. Tas piešķirs dinamismu arī visam pārmaiņu procesam. Vīzijai jābūt īsai, viegli uztveramai un tai jāatspoguļo galvenie virzieni, kuros izglītības iestādei intensīvi jāstrādā. Vadītājam ir jābūt tam, kas ar stingru apņēmību neļauj vīzijai noplakt pirmo grūtību priekšā – piemēram, atteikties no kaut kā ierasta, kad tiek uzsākti jauni projekti vai arī būt elastīgiem mainīt darba organizāciju, lai ieviestu nepieciešamās pārmaiņas. (Tominens, 2007)

2.Problēmu un cēloņu noteikšana

Vides politikas izstrādāšanā un vides vadības sistēmas darbībā liela nozīme ir vides informācijai, kuru veido vides pētījumos iegūtie dati, statistiskā informācija, ilgtermiņa un

sistemātiski novērojumi par vidi, vietējo sabiedrību un tās darbību. Nozīmīgs vides informācijas uzdevums ir identificēt vides problēmas, pirms sākas procesi, kas var apdraudēt vides kvalitāti, turklāt, ja problēmu identificē tās attīstības sākuma fāzē, tās risināšanai būs nepieciešams īsāks laiks un likumsakarīgi arī mazāki finanšu resursi negatīvo seku novēršanai. Šo vides informāciju var iegūt no jebkuras pašvaldības iestādēm valsts vai privātā sektorā, īpaši no tām, kas veic vides pārvaldes funkcijas. Informāciju vēlams apkopot pa noteiktiem parametriem (gan subjektīviem, gan objektīviem), lai izvērtētu vides problēmas būtību. Aptaujājot cilvēkus ir jānoskaidro kādas ir vides problēmas un tās jāsakārto pēc nozīmīguma. Ir jāvērtē arī nākotnes problēmas, un kad tās noteiktas, jāveido pēc iespējas pilnīgāka datubāze. Dažkārt standartu izvēle var izraisīt asas debates, bet gala lēmums pieder vadībai. Kad iegūtā informācija apkopota, tā ir jāizvērtē. Cēloņu izzināšanā mērķis ir noskaidrot pamatcēloni un to novērst vispirms. Ja to izdodas atrast, dažas problēmas var viegli atrisināt. Tālākais process jāvirza tā, lai, kombinējot administratīvo darbību vides novērtējumā un praktiskos pasākumos, uzlabotu vides kvalitāti.

3. Mērķu izvirzīšana

Tie atspoguļo vietējās sabiedrības vēlmes nākotnē un var būt zinātniski, sociāli virzīti. Mērķi var tikt grupēti dažādi, atkarībā no tā, kas tos izvirza un cik ilgs laiks tiek plānots to sasniegšanai. Stratēģiskie mērķi ir ilgtermiņa mērķi, ko izvirza augstākā līmeņa vadītāji, t.i., skolas vadība. Tie ir nākotnes uzdevumi tagadnes kontekstā un paredz to, ko izglītības iestāde vēlas sasniegt tuvākajos 5-7 gados. Taktiskie mērķi ir vidēja līmeņa mērķi, ko virza vidēja līmeņa vadītāji – direktora vietnieki, metodisko komisiju vadītāji, un tie domāti vienam gadam. Operatīvie mērķi ir īstermiņa mērķi, ko izvirza un realizē zemākā līmeņa vadītāji – skolotāji. Tie tiek realizēti mācību stundās, klases vadības darbā skolas ikdienā. (Celma, 2006) To ne vienmēr ir nepieciešams izvērtēt kvantitatīvi, tomēr mērķim ir jāietver vides filozofija. Filozofijai ir jāparādās vides plānos kā vidējam stāvoklim starp vīziju un konkrētiem uzdevumiem. Piemēram, vīzijā varētu būt ietverta cilvēku veselība, bet ar to saistītais problēmu loks parasti ir daudz plašāks – demogrāfiskās situācijas pasliktināšanās. Tiklīdz mērķi ir formulēti, var konstatēt, ka to visu tūlītēja īstenošana nav iespējama budžeta vai citu ierobežojumu dēļ. Tomēr ir ļoti svarīgi apzināt visus nepieciešamos darbus un gūt skaidrību par tiem kopumā, pirms spert soli atpakaļ un sākt noteikt prioritātes.

Ideālā variantā mērķim būtu jāpakārto itin viss – iestādes struktūra, kultūra, sistēma, tehnoloģija, personāls, stratēģijas un arī finanses. (Forands, 2000)

4. Problēmu prioritāšu noteikšana un mērķu apstiprināšana

Prioritāšu noteikšana varētu būt visgrūtākā no visa procesa daļām, tāpēc to vajadzētu veikt ar pilnīgu izpratni par iespējamo guvumu. Analizējot savāktu informāciju, vajadzētu atklāt tās jomas, kurām ir ļoti svarīga nozīme un kuras spēcīgi ietekmē procesu norisi kopumā vai arī kurās nepieciešama tūlītēja darbība. Problēmas var sakārtot nozīmīguma secībā pēc piesārņojuma līmeņa apmēra, nepieciešamo izdevumu lieluma nodarītā kaitējuma seku likvidēšanai un izdevumu apmērs, kas paredzēts kādai citai svarīgai jomai. Definētie mērķi palīdzēs arī atklāt kādas sekas būs, ja nekas netiks darīts, lai mainītu esošo stāvokli, un kas tiks sasniegts, veicot noteiktus pasākumus. Šāds ietekmes uz vidi novērtējums dotu arī iedzīvotāju atzinību par veiksmīgu darbību vides aizsardzības jomā, kā arī samazinātos neparedzētu blakus rezultātu iespējamību. Saistībā ar labu vadības nodrošināšanu iedzīvotājiem ir svarīga iespēja izmantot internetu, lai sekotu līdzi norisēm, kā arī iesaistītos diskusijās un lēmumu pieņemšanas procesā, klātienē vai nosūtot e-veidā savu viedokli un ieteikumus izglītības iestādei.

5. Darbības apstākļu noteikšana

Ja zināmas prioritātes, jānosaka darbības veidi, lai īstenotu izvirzītos uzdevumus. Darbības veidi var tikt realizēti kā īpaši projekti, tie nosaka arī kārtības ievērošanu un uzturēšanu. Arī ekonomiskās un plašsaziņas līdzekļu izmantošanas metodes var izrādīties piemērotas un pozitīvi ietekmēt iedzīvotāju uzvedību. Lai īstenotu kopējo stratēģiju, dažkārt ir jāietekmē atsevišķu sociālo grupu uzvedība. Piemēram, ir jāpanāk garantija, lai zemes izmantošana nekaitētu dabas aizsardzības mērķiem. Zemes īpašnieks, saņemot atļauju no vides aizsardzības institūcijas sev vēlamas darbības veikšanai, vienlaikus apņemas līdzdarboties kādā vides aizsardzības pasākumā. Šādā veidā arī privātie zemes īpašnieki vai lietotāji var dot savu ieguldījumu izvirzīto mērķu sasniegšanā.

Vides problēmu risināšanu var ietekmēt darbinieki visos hierarhijas līmeņos – negatīvi, ja viņi būs vienaldzīgi un pozitīvi, ja izpratīs reālo situāciju vai ģenerēs labas idejas, piemēram, organizējot pārrunas ar vietējiem iedzīvotājiem un uzklusot viņu viedokļus.

Visas iespējamās izvēles nepieciešamas analizēt pēc to ietekmes uz vidi, izmaksām un sociālās ietekmes.

6. Mērķu īstenošanas programmu izstrādāšana vai adaptēšana

Ņemot par pamatu veikto analīzi un izvirzītos mērķus, tiek uzsākta vides programmas izstrāde. Jo vairāk būs iegūta informācija par pētāmo jautājumu vai risināmo problēmu, jo izstrādātā programma būs precīzāka un kvalitatīvāka. Šādu programmu ilgtermiņā sauc par stratēģiju, kuru izstrādā, nosakot misiju, galvenos mērķus, izvērtējot iespējamās ietekmes

faktorus, apzinoties resursus un metodes. Programmā ne tikai jāveicina informācijas apmaiņa, bet arī jānodrošina likumdošanas ievērošana un jāņem vērā ekonomiskā atbilstība. Stratēģija ir komplekss, nepārtraukts, sistemātisks process, lai izveidotu un uzturētu ilgtermiņa saistību starp misiju, mērķiem, potenciālajām iespējām. Stratēģijas vadība nozīmē: daudzi pārvaldes pienākumi, alternatīvi lēmumi un rīcība, nepieciešamās zināšanas un prasmes vadīt personālu un procesus, neatlaidība ieceru īstenošanā, situāciju izpratne, konfliktu prasmīga risināšana, pārmaiņu sekmēšana, plānu īstenošanu un nepieciešamo korekciju savlaicīga ieviešana. (Forands, 2000) Lai nodrošinātu stratēģijas vadību, jāizstrādā taktika, kas jau ir konkrēta rīcības programma konkrētā situācijā. Projekta īstenošanā un kontrolē vadītājam visi šie aspekti jāņem vērā.

Dažreiz gadās tā, ka konkrētais projekts attiecas uz maz pētītu jomu, vai ar specifisko problēmu nav saskārušies un tāpēc trūkst pieredzes. Tādēļ, lai iestāde neciestu finansu zaudējumus uzsākot projektu, kurā trūkst pieredzes, daudz saprātīgāk būtu sākotnēji izmantot pilotprojektu, lai pārbaudītu idejas un metodes praksē, tādējādi attīstot iemaņas un nododot pieredzi citiem kolēģiem. Pilotprojekts var arī palīdzēt izvairīties no dažādām kļūdām, kas varētu tikt pieļautas lielajā projektā, piemēram, ka personāls ir uzņēmies vairāk, nekā spēj izdarīt. (Tominens, 2007)

Ja mērķi izvirzīti un rīcības plāns sagatavots, var uzskatīt, ka projekta realizēšanai ir dota „zaļā gaisma,” bet tas uzliek arī pienākumus vadībai, proti, mērķa īstenošanai jāparedz zināmi resursi – gan finansiāli, gan cilvēkkapitāls un jāapzinās tās kompetences, kas nepieciešamas projekta kvalitatīvai izpildei, tātad jāorganizē arī personāla apmācība iespēju robežās un nepieciešamības apmērā. Pa cik finanšu piesaiste bieži vien ir projekta sarežģītākais posms, to apguve vadībai jāplāno savlaicīgi. Maziem projektiem varētu pietikt no izglītības iestādes iekšējām rezervēm, bet lielākiem plāniem, piem., ēku siltināšanai, jāmeklē atbalsta iespējas vietējā pašvaldībā, valdībā, jāsadarbomas ar privātiem uzņēmumiem, sadarbības partneriem un jāpiesaista arī Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļi. Lai veicinātu resursu racionālu un efektīgu izmantošanu, to sadalei jābūt mērķtiecīgai, atbilstošās pozīcijās un proporcionāli sadalītiem.

Ja finanšu resursi iegūti, rīcības plāns sagatavots, projekta īstenošana var sākties, un tieši ar personu noteikšanu, kas būs atbildīgas par programmas vai tās daļas izpildi. Tādēļ vadībai jābūt gatavai šajās personās investēt, tādējādi demonstrējot aktīvu arī personisko iesaistīšanos un ieinteresētību izglītības iestādes attīstības procesā. Lai veicinātu veiksmīgu pārmaiņu ieviešanu, deliģētai atbildībai jābūt atbilstošai piešķirtajam pilnvarām. (Tominens, 2007) Disbalanss var viņus negatīvi ietekmēt un nodarīt kaitējumu arī projektam kopumā. Ja

programmas veikšanai nav nepieciešams izvirzīt atbildīgo vadītāju, kolektīvus lēmumus pieņem tie cilvēki, kas ir tieši iesaistīti procesā.

Biežāk sastopamās kļūdas, kas tiek pieļautas plāna izstrādes procesā ir: nepietiekama plašāku jautājumu apsvēršana, skaidrības trūkums, nekonsekvence, ieviešanas stratēģijas trūkums, dažādu līmeņu vadītāju atšķirīga interpretācija, pavirša ieviešana un pārraudzība, projekta ieviešana steigā. (Kalve, 2005)

Lai īstenotu dabas vides aizsardzības mērķus un ilgtspējīgu attīstību, daudzas izglītības iestādes pasaulē un arī Latvijā ir adaptējušas Starptautiskā vides izglītības fonda izstrādāto ekoprogrammu. Programmas ieviešanas pamatā jāņem vērā kompleksā pieeja, proti, jāievēro tehnoloģiskie, ekoloģiskie, ekonomiskie, organizatoriskie, sociālie, psiholoģiskie un citi vadības aspekti. (Forands, 2000) Pārvaldes sistēma attiecībā uz ekoskolas statusu iegūšanu tiek veidota, sekojot vadlīnijām par nepieciešamajiem 7 elementiem Ekoskolu programmā. Šie elementi ir:

- 1) *Eko-padome*. Ekopadome ir pamatstruktūra ekoskolas procesā. Padome organizē un vada Ekoskolas aktivitātes, bet kas attiecas uz finansēšanu un preventīvo pasākumu īstenošanu, bez izglītības iestādes vadības un tehniskā personāla atbalsta neiztikt. Padomes darba rezultātā palielinās arī demokrātija lēmumu pieņemšanā, jo padomei jārisina arī skolēnu izvirzītās iniciatīvas.

Ekopadomes mērķi un uzdevumi:

- nodrošināt, lai lēmumu par izglītības iestādes vidi pieņemšanā tiek iesaistīti skolēni,
- nodrošināt, lai visa izglītības iestāde būtu informēta par tās līdzdalību programmā,
- demonstrēt izglītības iestādes vadības atbalstu padomes iniciatīvām,
- sasaistīt Ekoskolu programmas darbību ar izglītības iestādes pārvaldi un vietējo sabiedrību.

Starptautiskā vides izglītības fonda publicētajos informatīvi izglītojošos materiālos ir norādīts, ka šīs funkcijas tiek pamatā deleģētas ekopadomei. Uz izglītības iestādes vadību attiecas tikai pieteikuma programmai dokumentu nosūtīšana, sadarbības organizēšana, projekta finansēšana, atskaīšu nodošana vides izglītības fonda komisijai gada beigās, kur atspoguļota arī informācija par veiktajiem preventīvajiem pasākumiem.

Ekopadomes sastāvu izglītības iestāde var izvēlēties pēc saviem ieskatiem, tomēr ieteicams, lai tajā tiktu iekļauti:

- izglītības iestādes administrācijas pārstāvis,
  - skolotāji,
  - skolēni (vēlams, lai skolēni būtu vismaz 2/3 no ekopadomes locekļiem),
  - izglītības iestādes saimnieks,
  - vecāku pārstāvji,
  - pašvaldības pārstāvji,
  - izglītības iestādes tehniskā personāla pārstāvji.
- 2) *Izglītības iestādes Vides pārskats.* Pirms tiek uzsākti kādi vides aizsardzības pasākumi, ir nepieciešams novērtēt esošo situāciju izglītības iestādē un tās apkārtnē. Būtiski, lai arī skolēni tiktu iesaistīti šai procesā. Pēc situācijas izvērtēšanas var tikt izvirzīti konkrēti mērķi un uzdevumi rīcībai.
- Vides novērtējums:
- sniedz priekšstatu par izglītības iestādes ietekmi uz vidi,
  - palīdz skolēniem un sabiedrībai izprast šīs ietekmes,
  - palīdz izvēlēties prioritātes rīcībai.
- 3) *Izglītības iestādes vides rīcības plāns.* Pamatojoties uz vides novērtējuma secinājumiem, tiek veidots darbības plāns, kurā ietverti mērķi un kalendārais plāns vides situācijas uzlabošanai. Ieteicams arī sadalīt pienākumus šo mērķu sasniegšanai. Plāna izstrādē ieteicams iesaistīt iespējami daudz skolēnu.
- 4) *Pārraudzība un izvērtēšana.* Lai nodrošinātu sekošanu izvirzītajiem mērķiem, ir regulāri jāizvērtē darbības plāna ieviešana. Ja nepieciešams, jāveic izmaiņas tajā, kā arī jāatzīmē sasniegumi. Izvērtēšanas process ir jāuztic skolēniem. Jāmēra, jāsver, jāuzskaita, jādokumentē, jāfotografē, jāizpilda anketas! Iegūtos datus jāapspriež ekopadomes sēdēs.
- 5) *Sasaiste ar mācību procesu.* Jo vairāk Ekoskolu programma tiks saistīta ar mācību priekšmetiem, jo lielāki būs panākumi. Jācenšas panākt ilgtspējīgas attīstības jautājumu integrāciju visos mācību priekšmetos.
- 6) *Izglītības iestādes un sabiedrības iesaistīšana.* Svarīga Ekoskolu programmas sadaļa ir ilgtspējīgas attīstības izpratne izglītības iestādē un tās veidošana plašākā sabiedrībā. Būtiski ir iesaistīt iespējami vairāk cilvēku izglītības iestādē un apkārtējā sabiedrībā, ievietojot informāciju vietējā avīzē, apzinoties vietējos uzņēmumus, sadarbojoties ar vides aizsardzības organizācijām, pētot apkārtējās sabiedrības viedokli. Vecāki, kaimiņi, vietējie uzņēmēji, pašvaldības – ikviens var būt padomdevējs vai pat

finansāls atbalstītājs. Tas dos arī papildu popularitāti izglītības iestādei. Ieteicams aicināt plašāku sabiedrību uz ekoskolas pasākumiem, informēt masu saziņas līdzekļus, izvietot informāciju uz sabiedrībai pieejamiem stendiem.

- 7) *Vides kodekss*. Vides kodekss ir ekoskolas misija, tam jāparāda, kādas iniciatīvas izglītības iestāde gatavojas veikt vides situācijas uzlabošanai. Kodekss ietver rīcības plāna galvenos mērķus un parāda, kādas konkrētās aktivitātes šo mērķu sasniegšanai ir nepieciešamas un kāds ieguldījums vajadzīgs no katra skolēna un izglītības iestādes dzīvē iesaistītā cilvēka. Ir ļoti svarīgi, lai galvenā loma kodeksa izveidē ir tieši skolēniem.

Katru gadu izglītības iestādei ir jāizvēlas kāda no tēmām, ar kuru tā pastiprināti strādās visu mācību gadu. Paralēli izglītības iestāde iespēju robežās strādā arī pie pārējām tēmām. Izglītības iestāde uzdevums katrā no tēmām ir meklēt iespējas praktiski risināt problēmas, kas ir saistītas ar izglītības iestādes vidi ikdienā, vai arī ar aktuāliem vides jautājumiem konkrētajā teritorijā. Šobrīd Latvijā ekoskolas var izvēlēties šādas tēmas:

- atkritumi,
- enerģija,
- ūdens,
- transports,
- veselīgs dzīvesveids,
- izglītības iestādes vide un apkārtnē,
- mežs,
- klimata pārmaiņas.

Pēc sekmīga darba izglītības iestāde mācību gada beigās var saņemt Latvijas Ekoskolas nosaukumu (tiek izsniegts sertifikāts), bet pēc otra mācību gada – starptautisko Zaļo karogu.

7. Pasākumu plāna īstenošana un kontrole

Lai nodrošinātu sekmīgu programmas īstenošanu, var izmantot dažādus organizatoriskos modeļus, kuru veiksmīgā īstenošanā bez kolēģu abpusējas cieņas un lojalitātes neiztikt. Tāpat būtu svarīgi, lai atbildīgajām personām ir pietiekamas vides zināšanas un izpratne par procesa būtību. Atsevišķos gadījumos vajadzētu rīkot īstermiņa intensīvās apmācības vai seminārus par atsevišķiem būtiskiem programmas īstenošanas jautājumiem.

Kad iegūti nepieciešamie resursi un norīkotas atbildīgās personas, sākas programmas īstenošana. Rūpīgi un labi plānotam īstenošanas procesam ir izšķiroša nozīme programmas

veiksmīgā izpildē. Tāpat jāizvērtē kritēriju izmantošanas iespējas virzībā uz konkrēto mērķu sasniegšanu, lai varētu pārliecināties par gūtajiem panākumiem. Mērījumi jāveic pat tad, ja tos ir grūti izkontrolēt, jo vides kontroles dati parāda vai programmas izpilde tuvina vai netuvina vēlamajiem rezultātiem. Kontrole jāveic saistībā ar izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem, pievēršot uzmanību plānošanas, organizēšanas procesam, un tai ir jābūt savlaicīgai. Ir jāpārbauda noteikumu, procedūru un ieceru īstenošana, kuru atbilstība plānam var nodrošināt mērķu sasniegšanu. Jākontrolē personāls, materiālais un finanšu resursu adekvātums un racionāls izlietojums, bet šīs kontroles procesā pašam vadītājam jāņem vērā tādi ētiskie pamatprincipi kā atklātība, taisnīgums un atbildība. (Forands, 2000) Kontrole palīdz piemēroties ārējiem mainīgiem apstākļiem, novērš/ierobežo kļūdu rašanos, palīdz veiksmīgāk saredzēt un ātrāk atrisināt problēmas. (Šmite, 2006) Ja pašas programmas īstenošanas gaita ir bijusi atbilstoša, bet vēlamais rezultāts nav sasniegts, jāatrod tā iemesli. Tie varētu būt, piemēram, nepareiza problēmas cēloņa novērtēšana, bet vairākumā gadījumu iemesls parasti ir aprēķinu neprecizitātes.

Lai labāk varētu izvērtēt gūtos panākumus, kā arī nodrošinātu rezultātu izziņošanu, vispirms jāpārliecinās vai viss plānotais ir pilnībā īstenots un vai sasniegti paredzētie rezultāti, proti, vai veiktie pasākumi ir devuši gaidīto vides stāvokļa uzlabojumu. Iemesli, kāpēc nav pilnībā sasniegts plānotais, ir jāanalizē. Tā gan varētu būt diezgan nepatīkama situācija, jo neviens negribēs uzņemties atbildību par pieļautām kļūdām. Tomēr ir nepieciešams zināt patiesos iemeslus, nevis veikt „dienesta izmeklēšanu”. Vajadzētu uzsvērt kopīgu mācīšanos no kļūdām, lai nākamajā reizē projektu īstenošana būtu veiksmīgāka, ņemot vērā faktiskā personāla iespējas un piešķirtos finanšu līdzekļus. Ja ir konstatētas nepilnības un nepieciešamas pārmaiņas, tās pēc nepieciešamības jāīsteno visos pārvaldes līmeņos.

Biežāk sastopamās kļūdas, īstenojot plānus: darbinieki ir pārāk noslogoti, jāpārvar pārāk daudz problēmu viena projekta ietvaros, skaidru mērķu trūkums projekta izvērtēšanai, struktūru atpazīšana no lēmumiem, vāja komunikācija, vadītāja stāvokļa/varas trūkums, nepietiekama konsultācija. (Kalve, 2005)

8. Rezultāta izvērtēšana un projekta tālākas attīstības iespējas apzināšana

Programmas īstenošanas rezultāti ir jādara zināmi visām tā iesaistītajām pusēm (jo īpaši projekta finansētājiem), izmantojot plašsaziņas līdzekļu iespējas un radot priekšnoteikumus komentāriem un diskusijām. Tas varētu būt arī pamats nākamajām debatēm par nepieciešamo vides pasākumu koriģēšanu. Rezultātu detalizēts izvērtējums, līdzīgi kā analizējot sportista sniegumus, ir tik pat būtisks kā pati vīzija. Rezultātu analīzē var izvērtēt projekta stiprās puses, trūkumus, iespējas nākotnē, lai iestādes dinamiskā attīstība neapstātos,

bet tiktu nepārtraukti veikti uzlabojumi, jo pārmaiņas var veicināt attīstību. Vadītājam ar savu iniciatīvu jāveicina pārmaiņu uztveršana kā vērtība kolēģu personīgai attīstībai un iestādei kopumā. Svarīgi vadībai novērtēt ne tikai rezultātus, bet arī labus centienus, jo bez atzinīga novērtējuma personālam var zust interese sadarboties turpmāk. Beigu beigās visam šādam administrēšanas un pārraudzības procesam ir jābūt vērstam uz galējo mērķi – ilgtspējīgas sabiedrības veidošanos, un pat ja galīgais mērķis nebūs tik drīz sasniedzams, sabiedrība, jācer, tomēr tieksies mazināt negatīvo ietekmi uz dabas vidi gan vietējā, gan globālā mērogā.

Apkopojot apakšnodaļā atspoguļoto informāciju, tiek iegūti šādi secinājumi:

1. Dabas vides izglītības un aizsardzības jautājumu vieni no atpazīstamākajiem veicinātājiem starptautiskā līmenī ir Starptautiskais vides izglītības fonds, kas dibināts 1981.gadā, bet kā globāla organizācija kļuva 2000.gadā. Tās primārais mērķis ir veicināt vides aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību ar dažādu vides izglītības programmu starpniecību, no kurām populārākā izglītības iestādēs ir ekoprogramma, kas kopš 2003.gada tiek īstenota arī Latvijā.
2. Latvijā ekoprogramma pēc savas būtības tiek realizēta kā interešu izglītība, kuras īstenošanai finanšu resursi, materiāltehniskais nodrošinājums ir jāmeklē izglītības iestāžu vadībai saviem spēkiem vai nu no skolas iekšējām rezervēm, vai arī piesaistot sponsorus, rakstot projektus ES struktūrfondu finanšu līdzekļu ieguvei.
3. Ekoprogrammas īstenošanai ir nepieciešams ne tikai materiāltehniskais nodrošinājums, bet arī izglītošanas pasākumu organizēšana vides jautājumos personālam, kam tiek deliģēta atbildība ekoprogrammas īstenošanā.
4. Ekostatusa iegūšana ir reālas pārmaiņas, kuru sekmīgums atkarīgs no vadības menedžēšanas prasmēm. Lai mazinātu bailes un saliedētu kolektīvu pārmaiņu laikā, jābūt skaidrai izpratnei par mērķiem, uzdevumiem, procesu, deliģēto atbildību, pieejamiem resursiem.
5. Vadības kompetencēs ir ekoprogrammas plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas procesa uzraudzība no vīzijas līdz realitātei, tomēr Starptautiskā vides izglītības fonda publicētajos informatīvi izglītojošos materiālos ir norādīts, ka šīs funkcijas tiek pamatā deliģētas ekopadomei. Uz izglītības iestādes vadību attiecas tikai pieteikuma programmai dokumentu nosūtīšana, sadarbības organizēšana, projekta finansēšana, atskaīšu nodošana vides izglītības fonda komisijai gada beigās, kur atspoguļota arī informācija par veiktajiem preventīvajiem pasākumiem.
6. Pētījuma autors piedāvā Latvijas Universitātes zinātnieku dabas aizsardzības jautājumos Kļaviņa M. un Zaļokšņa J. vadībā izstrādātā projektu virzības plānu, kas skaidri un

strukturēti ilustrē to, kā iespējams organizēt ekoprogrammas īstenošanas gaitu, veicot vīzijas apspriešanu un apstiprināšanu, problēmu cēloņu noteikšanu, mērķu izvirzīšanu, problēmu prioritāšu noteikšanu, darbības apstākļu noteikšanu izvirzīto uzdevumu īstenošanai, mērķu īstenošanas programmu izstrādāšanu vai adaptēšanu, pasākumu plāna īstenošanu un kontroli. Šis piedāvātais projekta virzības plāns ir līdzīgs Starptautiskā vides izglītības fonda izstrādātajai rīcības shēmai, pēc kura arī izglītības iestādes paveiktais tiek mērīts, un uz iegūto rezultātu pamata tiek pieņemts lēmums par to vai piešķirt, vai nepiešķirt ekoskolas statusu.

7. Diemžēl ar ekoskolām saistītā literatūrā būtiski iztrūkst informācijas par izglītības iestāžu vadības darbības aspektiem ekoskolas statusa iegūšanai. Tādēļ pētāmā jautājuma raksturošanas teorētiskam pamatojumam autors galvenokārt izmantojis biznesa vadības literatūras avotus.

2.4. Ekoprogrammas īstenošanas potenciālie ieguvumi

Lai atklātu ekoprogrammas ieviešanas izglītības iestādēs praktisko lietderību, pētījuma autors atsaucoties uz teorētiskajā daļā atspoguļoto informāciju apkopojošā veidā izklāsta ekoprogrammas īstenošanas potenciālos ieguvumus.

Pārskatāmības nolūkā potenciālo ieguvumu uzskaitījums tiek sagrupēts pa noteiktām kategorijām.

1. Profesionālie ieguvumi:

- ekoprogramma sniedz plašas iespējas kā pedagogiem, tā skolēniem paplašināt savas zināšanas par dabas vidi, attīstīt prasmes zināšanas pielietot praksē, apgūstot jaunas tehnoloģijas, metodiku. Viens otru var bagātināt mērķtiecīgi īstenojot starppriekšmetu saikni, kur katrs mācību priekšmets var dot savu pienesumu kādas kopīgas problēmas risināšanai. Līdz ar to gan pedagogi savā starpā var dalīties ar zināšanām, bet skolēni var iegūt prasmes, piemēram, lēmumu pieņemšanā, attīstīt pētnieciskās iemaņas. Izglītības iestāde var gūt jaunas zināšanas no pieaicinātiem nozaru speciālistiem, ekspertiem. Pētījuma ievadā ir minētas vairākas izglītības iestādes citviet pasaulē, kas norādījušas, ka ekoprogrammas ieviešana ir sekmējusi akadēmisko zināšanu līmeņa paaugstināšanos.
- programma veicina arī apziņu par apkārtējās dabas unikalitāti, bet vides saudzēšanas un kopšanas aktivitātes veido pozitīvu attieksmi un vērtības, interesi un atbildību pret dabu kā resursu, no kā cilvēks atkarīgs, bet kas ir ierobežotā daudzumā, tāpēc jātaupa.

- ekoprogrammas pamatā skolēniem ir reāla iespēja iepazīties ar nākotnes profesiju, vides aizsardzības, pētniecības vai žurnālistikas praktiskajiem aspektiem, tādā veidā sniedzot skolēniem praktisku ieskatu profesijas būtībā pirms tiek pieņemts lēmums par studijām augstskolā.
- izglītības iestādēm ekoprogramma dod iespējas apzināt un testēt jaunus materiālus, metodes projektiem un pasākumiem.

2.Sociālie ieguvumi:

- komunikācijas un saskarsmes iemaņu apguve gan izglītības iestādes vidē, gan plašākā sabiedrībā. Šīs prasmes ir ļoti nepieciešamas gan veiksmīgā integrācijā sabiedrībā, gan arī konkurējot darba tirgū.
- izglītības iestādes atpazīstamība un publicitāte.
- sadarbība un draudzības stiprināšana ar citām ekoskolām Latvijā un pasaulē.
- sadarbības saišu stiprināšana ar vietējo pašvaldību, sabiedrību.
- sadarbības prasmju attīstīšana.
- sabiedrības kultūru, sociālo normu, uzvedības un izturēšanās prasmju apguve;
- piederības apziņa konkrētā kultūras un dabas vidē;
- veidot tādu attieksmi un uzvedību, kas respektē citādību, līdzilvēku uzskatus, tiesības uz individuālo brīvību un neaizskaramību.

3.Ekoloģiskie ieguvumi:

- dabas vides ilgtspējības veicināšana.
- tīra, veselīga un droša apkārtējā vide.
- ierobežoto resursu pieejamība tautības rezultātā.
- izmešu un atkritumu daudzuma samazināšanās.
- iespēju padarīt vides jautājumus par daļu no izglītības iestādes ikdienas dzīves, tādējādi izveidojot un nostiprinot vides aizsardzības tradīcijas.

4.Finansiālie ieguvumi:

- energoefektivitātes (ēku fasāžu, pagrabu, cauruļsistēmu siltināšana, energotaupīgo apgaismes ķermeņu, elektroierīču uzstādīšana) paaugstināšanas rezultātā var ietaupīt finanšu līdzekļus elektrības un apkures izdevumu segšanai.
- uzstādot ūdens taupīšanas aeratorus ar vai bez sensoriem, samazinās liekā ūdens noplūde, līdz ar to ietaupot finanšu līdzekļus par ūdens patēriņu.
- pievēršot uzmanību iepakojumam iegādājoties santehnikas un pārtikas preces, kā arī šķirojot atkritumus var samazināt izdevumus to apsaimniekošanai, izvešanai.

Par resursu taupīšanu Latvijā ir pieejama diezgan plaša informatīvi izglītojoša informācija gan no nevalstiskām organizācijām, gan arī, piemēram, no Latvenergo energoefektivitātes centra, kur var pieteikt mācību ekskursijas un piedalīties bezmaksas izglītojošos semināros.

Tomēr jāatzīst, ka Latvijā pagaidām diemžēl nav vienuviet apkopota informācija par izglītības iestāžu praktiskajiem ieguvumiem ekoprogrammas īstenošanas rezultātā. Tādēļ reālā situācija tiek atspoguļota empīriskajā daļā, balstoties uz konkrēto apsekoto izglītības iestāžu pieredzes.

3. Teorētiskā pētījumā iegūtie secinājumi

1. Apkopojot ilgtspējīgas attīstības, ekoloģijas un vides izglītības jēdzienus dažādās svešvārdu vārdnīcās, to skaidrojums mazliet atšķiras, atkarībā no tā, uz ko tiek likts akcents. Ilgtspējīgas attīstības jēdziens ir plašākais definējums cilvēka un vides mijiedarbības raksturošanai. Ekoloģija ir viens no ilgtspējīgas attīstības pētījuma aspektiem, analizējot viena objekta iedarbību uz kādu citu, atklājot tā raksturu un intensitāti attiecībā vienam pret otru. Vides izglītība ir ekoloģijas procesu un no to izrietošo ietekmju izzināšana un nepieciešamo iemaņu apguve videi saudzējošas un draudzīgas attieksmes veidošanai ikdienas situācijās, veidojot piederības un atbildības izjūtu pret vidi.
2. Starptautiskajās politiskajās attiecībās vides aizsardzības problēmas tikušas risinātas 4 vēsturiskās attīstības fāzēs sākot no 19. gadsimta.
3. Jaunu vides aizsardzības institūciju veidošanās un līgumu pieņemšanas „bums” saistīts ar starptautiskās vides politikas attīstības trešo fāzi, aptverot laika posmu no 1972.-1992. gadam, bet tieši pēdējam periodam jeb ceturtajai fāzei (no 1992. gada) raksturīgi ir tas, ka vides jautājumi tika integrēti visās sabiedriskajās un privātajās jomās, kā arī attiecās uz visas cilvēces darbību.
4. Starpvalstu sadarbībā, pēc 1972. gada ANO Cilvēku un vides konferences starptautiskie vides līgumi ir kļuvuši par galveno globālās vides pārvaldes veidu, risinot tādas problēmas kā ozona slāņa degradācija, bioloģiskās daudzveidības samazināšanās un klimata pārmaiņas kopumā.
5. Latvija pat pirms pievienošanās ES 2004. gadā, jau ratificēja 27 starptautiskās konvencijas, tajās izvirzītos mērķus, uzdevumus un rīcības programmas saskaņojot ar valsts iekšējo likumdošanu.
6. Starptautiskā legislatīvā sadarbība vides aizsardzības jautājumu risināšanai sekmējusi valstisko un nevalstisko vides aizsardzības un vides monitoringa organizāciju izveidošanu, veicinot valsts ilgtspējīgas attīstības mērķu un uzdevumu izpildi un informācijas apriti starp ražotāju, tirgotāju un pircēju par vides aizsardzības jautājumiem un to problēmu risināšanai pieejamo finanšu līdzekļu apguvi.
7. Izglītības iestāžu vadības atbildība vides izglītības un aizsardzības nodrošināšanai primāri attiecas uz drošas un tīras vides pieejamību mācību programmu realizēšanai, finanšu un materiālo līdzekļu racionālu izmantošanu, kā arī finanšu līdzekļu piesaisti

materiāltechniskās bāzes izveidei un cilvēkresursu nodrošināšanai ekoprogrammas īstenošanas iespējamībai.

8. Kā viens no starptautiski atzītām organizācijām vides ilgtspējīgas attīstības veicināšanai ar vides izglītības programmu izstrādi jāmin Starptautiskais vides izglītības fonds, kas dibināts 1981. gadā. Latvija par šīs organizācijas pilntiesīgu biedru kļuva 2003. gadā izglītības iestādēs īstenojot ekoprogrammu.
9. Latvijā ekoprogramma pēc savas būtības tiek realizēta kā interešu izglītība, kuras īstenošanai finanšu resursi, materiāltechniskais nodrošinājums ir jāmeklē izglītības iestāžu vadībai saviem spēkiem vai nu no skolas iekšējām rezervēm, vai arī piesaistot sponsorus, rakstot projektus ES struktūrfondu finanšu līdzekļu ieguvei.
10. Ekoprogrammas īstenošanai ir nepieciešams ne tikai materiāltechniskais nodrošinājums, bet arī izglītības pasākumu organizēšana vides jautājumos personālam, kam tiek deliģēta atbildība ekoprogrammas īstenošanā.
11. Ekostatusa iegūšana ir reālas pārmaiņas, kuru sekmīgums atkarīgs no vadības menedžēšanas prasmēm. Lai mazinātu bailes un saliedētu kolektīvu pārmaiņu laikā, jābūt skaidrai izpratnei par mērķiem, uzdevumiem, procesu, deliģēto atbildību, pieejamiem resursiem.
12. Vadības kompetencēs ir ekoprogrammas plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas procesa uzraudzība no vīzijas līdz realitātei, tomēr Starptautiskā vides izglītības fonda publicētajos informatīvi izglītojošos materiālos ir norādīts, ka šīs funkcijas tiek pamatā deliģētas ekopadomei. Uz izglītības iestādes vadību attiecas tikai pieteikuma programmai dokumentu nosūtīšana, sadarbības organizēšana, projekta finansēšana, atskaišu nodošana vides izglītības fonda komisijai gada beigās, kur atspoguļota arī informācija par veiktajiem preventīvajiem pasākumiem.
13. Pētījuma autors piedāvā Latvijas Universitātes zinātnieku dabas aizsardzības jautājumos Kļaviņa M. un Zaļokšņa J. vadībā izstrādātā projektu virzības plānu, kas skaidri un strukturēti ilustrē to, kā iespējams organizēt ekoprogrammas īstenošanas gaitu, veicot vīzijas apspriešanu un apstiprināšanu, problēmu cēloņu noteikšanu, mērķu izvirzīšanu, problēmu prioritāšu noteikšanu, darbības apstākļu noteikšanu izvirzīto uzdevumu īstenošanai, mērķu īstenošanas programmu izstrādāšanu vai adaptēšanu, pasākumu plāna īstenošanu un kontroli. Šis piedāvātais projekta virzības plāns ir līdzīgs Starptautiskā vides izglītības fonda izstrādātajai rīcības shēmai, pēc kura arī izglītības iestādes paveiktais tiek mērīts, un uz iegūto rezultātu pamata tiek pieņemts lēmums par to vai piešķirt, vai nepiešķirt ekoskolas statusu.

14. Diemžēl ar ekoskolām saistītā literatūrā būtiski iztrūkst informācijas par izglītības iestāžu vadības darbības aspektiem tieši ekoskolas statusa iegūšanai. Tādēļ pētāmā jautājuma raksturošanas teorētiskam pamatojumam autors galvenokārt izmantojis biznesa vadības literatūras avotus.
15. Lai gan par resursu taupīšanu Latvijā ir pieejama diezgan plaša informatīvi izglītojoša informācija gan valstiskās, gan nevalstiskajās organizācijās, tomēr par ekoskolu programmu īstenošanas praktiskiem ieguvumiem Latvijas kontekstā nav apkopoti dati vienotā informācijas telpā.

II. IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU VADĪBAS DARBĪBAS EKOSKOLAS STATUSA IEGŪŠANAI EMPĪRISKĀ PĀRBAUDE IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS A, B, C, D, E, F

1. Empīriskā pētījuma mērķis un uzdevumi

Empīriskā pētījuma mērķis ir empīriski pārbaudīt izglītības iestāžu vadības darbību ekoskolas statusa iegūšanai.

Empīriskā pētījuma uzdevumi:

1. noteikt izglītības iestāžu vadības darbības vērtēšanas kritērijus;
2. izlases atlase pētījuma priekšmeta analīzei;
3. pētījuma metožu atlase analīzei;
4. empīriskā pētījumā iegūto rezultātu analīze un interpretācija.

2. Pētījuma bāzes raksturojums

Pētījums tika veikts Kuldīgas vidusskolā A, Saldus vidusskolā B, Liepājas sākumskolā C, Cēsu novada pamatskolā D (lauku skola), Rīgas vidusskolā E un Jūrmalas pilsētas pamatskolā F laika posmā no 2012. gada aprīļa līdz maijam. No Latvijas Vides izglītības fonda dotā izglītības iestāžu, kas iesaistījušās ekoprogrammā, saraksta pēc nejaušības principa tika izvēlētas izglītības iestādes ar nosacījumu, ka tās katra atrodas citā pilsētā. Pētījumā piedalījās 7 respondenti – trīs izglītības iestāžu direktori un četri ekoprogrammu koordinatori, kuri tika izvēlēti atkarībā no tā, ar kuru bija iespējams sarunāt interviju, un respondenti tika informēti par to, ka aprobācija tiks veikta izglītības iestāžu vadības darbības pieredzes izpētei un paveikto rezultātu analīzei, kur iegūtie dati būs konfidenciāli.

Kultūrvides raksturojums. Kultūrvide ir „vide, kas veidojusies cilvēka saimnieciskās darbības un dzīves darbības rezultātā un glabā šīs darbības pēdas - materiālus veidojumus, kultūras un garīgās vērtības.” (Zvirbule, 2004, 12) Tā Zvirbule kultūrvidi raksturo plašākā nozīmē, turklāt, viņasprāt, kultūrvide ir noteicošais faktors, kas rada iespējas cilvēka izaugsmei un attīstībai. Spēcīga, pozitīvi tendēta kultūrvide veicina cilvēka vēlni par savu dzīves vietu izvēlēties tieši šo vietu. (Zvirbule, 2004)

Izglītības iestāžu vadības darbības pieredze ekoprogrammas īstenošanā tika pētīta 1 sākumsskolā, 2 pamatskolās un 3 vidusskolās, aptverot dažādus Latvijas reģionus, izņemot Latgali, lai gan arī tur ir ekoskolas. Pētījumā autors apzināti analizējis vairāku izglītības iestāžu darba rezultātus ekoprogrammas ietvaros, lai būtu iespējams savstarpējs salīdzinājums.

Pētījuma autors primāri koncentrējās tieši uz pilsētskolu ekoprogrammas īstenošanas darbības vērtēšanu, jo lauku skolās dabas vides pieejamības rezultātā ekoprogrammu realizēt ir vieglāk, par ko liecina fakts, ka Latvijā lielākā daļa no visām ekoskolām ir tieši mazās lauku skolas. (Latvijas Vides izglītības fonds, 2012)

Veicot empīrisko pētījumu izvēlētajā kultūrvidē, autors konstatēja, ka pētījumā iesaistītās izglītības iestādes jau ekoprogrammā ir darbojušās vairākus gadus, tomēr tas negarantē izglītības iestādei ekoskolas statusa saglabāšanu mūžīgi, jo par tā iegūšanu vai saglabāšanu izglītības iestādēm ir „jācīnās” katru gadu.

Darba autors pētījumā izvēlējies tiešu izglītības iestāžu vadību, kas šī pētījuma robežās tiek domāti direktori un ekoprogrammu koordinatori. Tā kā tieši vadība ir galvenie ekoskolas statusa iegūšanas darba koordinatori, kuriem ir informācija par dažādiem ekoprogrammas

aspektiem (ne tikai metodoloģija, bet arī saimnieciskā darbība, finanšu piesaiste), tad pētījuma autors par respondentiem izvēlējās tieši viņus.

Visi ekoprogrammas koordinatori ir dažādu priekšmetu skolotāji – dabaszinību, bioloģijas, ģeogrāfijas, sākumskolas skolotāji (skat. Interviju protokolus).

3. Empīriskā pētījuma dizains, izvēlēto pētījuma metožu pamatojums

Autora empīriskā darba dizains ir kvalitatīvs pētījums, kura gaitā dati iegūti verbāli (stāstījuma veidā interviju laikā, kas ierakstīti diktofonā un pēc tam pārrakstīti interviju protokolos), novērojot reālo veikumu izglītības iestāžu teritorijā (konstatētais fiksēts novērojumu protokolos), analizējot atskaišu dokumentāciju aprakstošā, tekstuālā izteiksmē. Pētījuma priekšmets ir ekoprogrammas īstenošanas rezultātu izvērtējums izglītības iestādē A, B, C, D, E, F. Jēdziens *kvalitatīvs* norāda uzsvāru uz „procesiem un jēgām, kuru kvantitāte, daudzums, intensitāte vai biežums netiek stingri pētīts vai mērīts.” (Lasmanis, 2008, 56)

Empīriskais pētījums ir novērtējuma pētījums ar mērķi izvērtēt ekoprogrammas īstenošanas rezultātus, diagnosticējot izglītības iestāžu veikuma pozitīvos aspektus, vērtības, kā arī trūkumus (Geske, Grīnfelds, 2006), lai noteiktu izglītības iestāžu atbilstību vai neatbilstību ekoskolas statusa iegūšanai pēc konkrētiem kritērijiem.

Intervija ar atvērtiem jautājumiem kā viena no datu ieguves metodēm tiek izvēlēta detalizētas, padziļinātas informācijas iegūšanai. Šī metode dod iespēju intervētajam paskaidrot jautājumus, tādējādi mazinot risku, ka intervējamais varētu sniegt neatbilstošas atbildes uz konkrētiem jautājumiem. Laika ierobežojums liek cieši pievērsties paredzētajam mērķim, neizplūstot liek vārdībā. Intervija ir arī efektīga metode, kā pētījuma autoram noskaidrot skolas vadības pozīciju, kompetenci par konkrētiem jautājumiem un fiksēt ieinteresētību par ekoprogrammu caur neverbālo komunikāciju.

Novērošana tiek izmantota, lai pētījuma autors varētu fiksēt paveikto ekoprogrammas ietvaros fiziskā vidē – izglītības iestādes teritorijā, mazinot risku, ka iegūtie dati varētu būt kļūdaini respondentiem melojot, nepasakot būtisku informāciju, vai vienkārši aizmirstot svarīgus faktus.

Atskaišu *dokumentācijas analīze* tiek izmantota verbāli sniegto datu pārbaudei un iegūtās informācijas pietiekamības nodrošināšanai, proti, kad vairs nav iespējams iegūt jaunu informāciju.

Datu apstrādes posmā metodes tiek integrētas (no visām metodēm iegūtā informācija tiek salikta kopā) un iegūtie rezultāti grupēti kategorijās – visu 6 izglītības iestāžu rezultāti atspoguļoti pie katra kritēriālā jautājuma.

Datu analizēšanas daļā tiek veikta izglītības iestāžu darbības ekoprogrammas īstenošanā rezultātu izvērtējums aprakstošas un secinošas analīzes veidā izvirzītās hipotēzes pārbaudei.

4. Empīriskā pētījuma norises apraksts, iegūto datu grupēšana

Pētījuma priekšmets ir ekoprogrammas īstenošanas rezultātu izvērtējums izglītības iestādē A, B, C, D, E, F.

Pētījuma darba teorētiskajā daļā autors izvirzīja hipotēzi: Izglītības iestāde var iegūt ekoskolas statusu, ja veiksmīgi tiek realizēta

1. ekopadomes izveide;
2. izstrādāts vides pārskats;
3. izveidots rīcības plāns un veikta tā ieviešanas pārraudzība, izvērtēšana;
4. tiek veicināta ekoprogrammas integrācija dažādos mācību priekšmetos, tā īstenošanas procesā iesaistot izglītības iestādes darbiniekus, skolēnus un viņu vecākus, kā arī vietējo sabiedrību;
5. izstrādāts vides kodekss vides situācijas uzlabošanai.

Tādēļ tika vākti dati hipotēzes pārbaudei, un tie tika iegūti ar strukturēto interviju, novērošanas protokolu un atskaišu dokumentācijas analīžu metodēm.

Lai izvērtētu izglītības iestāžu paveikto ekoprogrammas īstenošanas rezultātā, tika noteikti vērtēšanas kritēriji.

Empīriskā pētījuma procesa modelēšanai, autors balstās uz teorētiskā daļā gūtām atziņām, izmantojot Latvijas Universitātes dabas zinātnieku izstrādāto pieeju jaunu koncepciju īstenošanai (šajā gadījumā – ekoprogrammas realizēšanai) no idejas līdz realitātei.

Lai uzsāktu integrētu vides apzināšanu un nepieciešamo vadības procesu, jābūt vīzijai, kas uz to pamudina. Šī vīzija parasti nāk no ideju iniciatoriem. Iepazīstoties ar visām sešām izglītības iestādēm, iniciatīva 4 izglītības iestādēs nāca tieši no vadības, no viena ekoprogrammas koordinators, un vienā gadījumā no pedagoga puses. Galvenais mērķis ekoprogrammas ieviešanai ir bijis veicināt zaļo domāšanu, vides izzināšanu un aizsardzību, dažādojot mācību metodes, iesaistot vecākus un sabiedrību (skat. Interviju protokolus), kā arī skolēnu izrādītā interese par dabas jautājumiem (īpaši sākumskolu klašu vidū).

Lai kopā apspriestu vīziju un pieņemtu lēmumu par ekoprogrammas īstenošanu, jābūt ieinteresētībai un vienprātībai starp visiem vīzijas apspriedē un apstiprināšanā iesaistītajām pusēm.

Visas pētījumā iesaistītās izglītības iestādes izrādījušas interesi īstenot ekoprogrammu. Tādēļ vadība aizpildīja speciālas Vides izglītības fonda sagatavotās pieteikuma formas izglītības iestādes dalībai ekoprogrammā (skat. Pielikums Nr.2), kur jānorāda vadības un izglītības iestādes kontakti, skolēnu un skolotāju skaits, mājas lapas

adrese. Kad Vides izglītības fonds šo pieteikumu saņēmis, attiecīgai izglītība iestādei tiek izsniegts uzdevumu plāns izpildei mācību gada laikā. Jauniem programmas dalībniekiem tiek rīkoti informatīvi izglītojoši kursi pa reģioniem par programmas būtību un saturu. Vairums jaunie programmas dalībnieki kontaktējušies ar tuvākām ekoskolām, kurām jau ir liela pieredze. Šajā gadījumā direktori ar ekoprogrammu koordinatoriem braukuši pie viņiem, un aicinājuši tos arī pie sevis (skat. Interviju protokolus).

Atbilstoši izvirzītās hipotēzes nosacījumiem, to izpildes pārbaudei, tiek adaptēti Vides izglītības fonda kritēriji, uz kā pamata izvērtē izglītības iestāžu gatavību iegūt pirmās pakāpes ekoskolas apbalvojumu – Zaļo sertifikātu, vai otrās pakāpes apbalvojumu – Zaļo karogu. Pirmās pakāpes apbalvojumam ir mazāk nosacījumu – izpildāmās prasības. Visas izglītības iestādes tiek sarindotas viena otrai līdzās, datu pārskatāmībai un salīdzināšanai.

Kritēriju pakāpes (sertifikāts vai zaļais karogs) izvēlētas atbilstoši izglītības iestāžu pašvērtējumam.

Katrs numurētās tabulas virsraksts norāda uz vienu no kritēriju blokiem, kas minēti pētījuma ievada daļā izvirzītās hipotēzes pārbaudei. Lai iegūtu ekoskolas statusu, Latvijas Vides izglītības fonds pieļauj 2 kritēriju neizpildi katrā blokā. Daļēji atbilstīgie rezultāti tiek ieskaitīti. Pēc šāda principa vadās arī pētījuma autors.

Pirmais bloks attiecas uz ekopadomes izveidi un darbību, kas veic ekoprogrammas īstenošanas plānošanu, pārraudzību un izvērtēšanu. Tā ir kā izglītības iestādes mini administrācija. Šajā posmā izglītības iestādes vadītājs ieņem pasīvu pozīciju (pilnvaro ekoprogrammas koordinātoru), bet tiek informēts par tajā notiekošo un pieņemtiem lēmumiem. Ir vēlams, ka iniciators stratēģisko un taktisko mērķu izstrādē ir direktors. To dara, kad pieņemts koleģiāls lēmums par iesaistīšanos ekoprogrammas īstenošanas projektā, un tad izveido ekopadomi, paredzot izglītības iestādes budžeta līdzekļus izdevumu segšanai. Pirmajā tabulā tiek atspoguļoti ekopadomes izveides un darbības rezultāti.

1. tabula. Ekopadomes darbības izvērtējums (adaptēts no Vides izglītības fonda, 2012)

Kritēriji:					
<p>1. <u>Pakāpe: Sertifikāts</u></p> <p>1.1. Skolēnu un pieaugušo vides draugu grupa tiekas, lai apspriestu uzlabojumus skolas vidē.</p> <p>1.2. Grupa tiekas vismaz vienu reizi semestrī.</p> <p>1.3. Tiek rakstīti sanāksmju protokoli.</p> <p>1.4. Par grupas diskusiju un darbību rezultātiem tiek informēta pārējā skola.</p> <p>2. <u>Pakāpe: Zaļais karogs</u></p> <p>2.1. Skolēni izvirza sevi vai vienaudžus darbam Ekopadomē.</p> <p>2.2. Padomei ir sanāksmes vismaz divas reizes semestrī.</p> <p>2.3. Tiek rakstīti sanāksmju protokoli, kuri atspoguļo lēmumu pieņemšanu, un skolēni dalās atbildībā par protokolu rakstīšanu ar pieaugušajiem.</p> <p>2.4. Protokoli tiek izlikti uz Ekoskolas ziņojumu dēļa.</p> <p>2.5. Padomes sanāksmju protokoli tiek nodoti skolas direktoram.</p> <p>2.6. Padomes locekļi – skolēni ir atbildīgi par ideju pārņemšanu no pārējiem skolēniem un par rezultātu ziņošanu visām klasēm.</p>					
Rezultāti:					
skola A (skat.Pielik.3.1)	skola B (skat.Pielik.4.1)	skola C (skat.Pielik.5.1)	skola D (skat.Pielik.6.1)	skola E (skat.Pielik.7.1)	skola F (skat.Pielik.8.1)
<p>2.1.Atbilst – katrai klasei ir vides ministrs</p> <p>2.2.Atbilst – bijušas 4 sēdes; papildus notiek iknedēļas informatīvās sanāksmes</p> <p>2.3.Atbilst – protokolē skolēni</p> <p>2.4.Atbilst</p> <p>2.5.Atbilst</p> <p>2.6.Atbilst – tiek koordinēts caur vides ministru Ekopadomē ietilpst dir.vietn.audzīn. un saimniec.d., vides koordinatore, sākumsk., dabaszin., ķīmijas skolotāji, 5.-12.kl. skolēni, bet neietilpst direktore, pašvaldības un vecāku pārstāvji.</p>	<p>2.1.Atbilst</p> <p>2.2.Atbilst – bijušas 3 sēdes, bet dažī padomes locekļi aizņēmtības dēļ sēdēs nav piedalījušies</p> <p>2.3.Atbilst – protokolē skolniece</p> <p>2.4.Atbilst</p> <p>2.5.Atbilst – direktore dod akceptu, un viņai īpaši interesē skolas estētika un veselīga vide</p> <p>2.6.Atbilst Padomē ietilpst direktore, starptautisko projektu koordinators, pedagogi, mazpulka vadītāja, skolas saimnieks, 9.-11.kl. skolēni; nepieciešamības gadījumā sadarbojas ar skolēnu domi, vecāku padomi, Saldus pilsētas un rajona domi; padomē neietilpst</p>	<p>2.1.Atbilst</p> <p>2.2.Atbilst – bijušas 2 sēdes, kur aktīvu līdzdalību ņēma direktore, kur ir arī daudzu ideju ģeneratore</p> <p>2.3.Atbilst – skolēni neprotokolē, jo par mazi.</p> <p>2.4.Atbilst</p> <p>2.5.Atbilst</p> <p>2.6.Atbilst Ekopadomē ietilpst direktore, dir.vietn.audzīn. un saimniec.d., ārpusdarba organizatore, skolotāji, projekta COMENIUSS vadītāja, vecāku padomes priekšsēdētāja ar pārstāvi, skolas medmāsa, dārzniece, ēdināšanas firmas īpašniece, Liepājas Domes sabiedrisko attiecību speciālists un</p>	<p>2.1.Nav datu</p> <p>2.2.Atbilst – bijušas 4 sēdes, un atskaitē precizēts kas apspriests un kas nolemts.</p> <p>2.3.Atbilst daļēji, jo nav minēts protokolētājs</p> <p>2.4.Atbilst</p> <p>2.5.Atbilst</p> <p>2.6.Nav datu Padomē ietilpst skolas vides ministrs, skolēni, skolotāja, sētniece, vecāku pārstāvis, bet neietilpst direktore un pašvaldības pārstāvji.</p>	<p>2.1.Nav datu</p> <p>2.2.Atbilst – bijušas 5 sēdes</p> <p>2.3. Atbilst daļēji, jo nav minēts protokolētājs</p> <p>2.4.Atbilst</p> <p>2.5.Atbilst</p> <p>2.6.Atbilst Padomē ietilpst direktors, kurš izsaka arī savus priekšlikumus, skolotāja, 2.-9.kl. skolēni, vecāku pārstāvis, ekoprogrammas koordinatore, dir.vietn. saimniec.d., Jūrmalas pilsētas bērnu un jauniešu interešu centra skolotāja, bet neietilpst pašvaldības pārstāvji.</p>	<p>2.1.Atbilst</p> <p>2.2.Atbilst – ir bijušas 2 sēdes</p> <p>2.3.Neatbilst, jo skolēni par mazi, lai protokolētu</p> <p>2.4.Atbilst</p> <p>2.5.Nav ziņu</p> <p>2.6.Nav ziņu Padomē ietilpst skolas vides izglītības koordinators, skolotāja, Mežaparka Attīstības biedrības pārstāvis, vecāku pārstāvis, 1.-5.kl. skolēni, bet neietilpst direktore, pašvaldības pārstāvji</p>

	pašvaldības un vecāku pārstāvji.	vides nodaļas speciāliste, Liepājas Universitātes dabas zinību katedra, 1.-4.kl. skolēni			
--	----------------------------------	--	--	--	--

Lai apzinātos problēmas un noteiktu cēloņus, pirms izvirzīt mērķus un izstrādāt rīcības plānu, izglītības iestādei jāveic ietekme uz vidi novērtējums. Lai šo novērtējumu varētu veikt kvalitatīvi, izglītības iestādes vadībai pēc nepieciešamības jāveic kursi pedagogu izglītošanai vides jautājumos un vides novērtēšanas metodoloģijas korektam un precīzam pielietojumam. Otrajā tabulā tiek atspoguļota vides novērtējuma īstenošana sešās izglītības iestādēs.

2. tabula. Vides novērtējums (adaptēts no Vides izglītības fonda, 2012)

Kritēriji: 1. <u>Pakāpe: Sertifikāts</u> 1.1. Tiek veikts skolas vides novērtējums. 1.2. Novērtējuma rezultātus apspriež darba grupa. 2. <u>Pakāpe: Zaļais karogs</u> 2.1. Tiek plānots un veikts vides novērtējums, nepieciešamības gadījumā konsultējoties ar speciālistiem par metodēm. 2.2. Novērtējuma rezultāti tiek sakārtoti un izvietoti uz Ekoskolas ziņojumu dēļa un, ja iespējams, internetā.					
Rezultāti:					
skola A (skat.Pielik.3.1)	skola B (skat.Pielik.4.1)	skola C (skat.Pielik.5.1)	skola D (skat.Pielik.6.1)	skola E (skat.Pielik.7.1)	skola F (skat.Pielik.8.1)
2.1.Atbilst - novērtējums veikts skolas teritorijā anketējot, intervējot, arī novērojot vidē, konstatējot ūdens, enerģijas patēriņu, atkritumu daudzumu, bet konsultējās ar dir.vietn.saimniec.d. un grāmatvedi; novērtējumu veica skolēni, vides koordinators, dir.vietn.saimniec.d., ēdnīcas īpašnieks 2.2.Atbilst – plāno ielikt in fo arī mājas lapā	2.1.Atbilst 2.2.Neatbilst Novērtējums veikts skolas teritorijā, analizējot, izvērtējot, fotografējot konstatēto; nav minēts kas tieši analizēts, pētīts. Novērtējuma piedalījās pārsvarā 9.un 10.klase	2.1.Atbilst – tiek veikts mācību gada sākumā un noslēgumā, konsultējoties ar pilsētas Domes Vides nodaļas speciālistiem 2.2.Atbilst daļēji - novērtējums veikts skolas teritorijā, anketējot skolas darbiniekus, apkopojot un publicējot rezultātus; nav minēts kas tieši analizēts, pētīts.	2.1.Atbilst - novērtējums veikts skolas teritorijā intervējot skolas saimnieku, direktori, sētnieku, skolotājus par tādām jomām, kā: atkritumi, elektroenerģija, transports, veselīgs dzīvesveids, skolas apkārtnē, ūdens, vides izglītība mācību saturā, sadarbība ar pašvaldību 2.2.Atbilst	2.1.Atbilst 2.2.Atbilst Novērtējums veikts ar aprakstošām metodēm un anketējot skolas teritorijā, kur mērīts trokšņu līmenis sporta zālē un ēdnīcā, mērīts skolas <i>ekoloģiskās pēdas nospiedums</i>	2.1.Atbilst, bet nav norādīta novērtēšanas metodoloģija, nav arī minēts, kas tiek novērtēts 2.2.Nav ziņu

Iegūstot vides novērtējuma rezultātus, jāizvirza darbības mērķi prioritārā secībā, jānosaka darbības apstākļi un jāizstrādā mērķu īstenošanas programma. Vides izglītības fonds to visu ietvēris *darbības plānā*, kas izglītības iestādēm jāizstrādā un jāīsteno. Šeit ekopadomei noteikti jākonsultējas ar izglītības iestādes administrāciju. Tas veicinās darbības plāna izstrādi atbilstoši izglītības iestādes mērķiem, vajadzībām, iespējām un teritoriālās atrašanās vietas īpatnībām. Trešā tabulā tiek atspoguļota darbības plāna izveide izglītības iestādēs.

3. tabula. *Darbības plāns (adaptēts no Vides izglītības fonda, 2012)*

Kritēriji:					
1. <u>Pakāpe: Sertifikāts</u>					
1.1. Pamatojoties uz vides novērtējumu darba grupa plāno dažas darbības, kas izmainīs un uzlabos skolas ietekmi uz apkārtējo vidi.					
1.2. Ir sastādīts plāns un sadalītas atbildības tālāka i darbībai.					
2. <u>Pakāpe: Zalais karogs</u>					
2.1. Darbības plāns tiek iekļauts skolas attīstības plānā.					
2.2. Padomes locekļi – skolēni savāc ieteikumus darbībai no skolēniem un skolotājiem.					
2.3. Ekopadomes skolēni uzņemas vadīt dažas darbības.					
2.4. Darbības plāns izvirza prioritātes.					
2.5. Darbības plāns parāda iespējamās izmaksas un ietver veidu kā darbību novēros un novērtēs.					
Rezultāti:					
skola A (skat. Pielik. 3.1)	skola B (skat. Pielik. 4.1)	skola C (skat. Pielik. 5.1)	skola D (skat. Pielik. 6.1)	skola E (skat. Pielik. 7.1)	skola F (skat. Pielik. 8.1)
2.1. Atbilst 2.2. Atbilst 2.3. Atbilst – iepazīstina ar novērtējuma rezultātiem, izvieto skolā atgādinājumus taupīt resursus, izsaka ieteikumus; skolas vadība atbild par dažādu praktisku uzlabojumu veikšanu un regulāri pārrauga paveikto. 2.4. Atbilst – tēma <i>Transports</i> 2.5. Neatbilst – nav konkrētības; izglītojošus pasākumus cenšas rīkot bez lielām finansēm	2.1. Nav ziņu 2.2. Atbilst 2.3. Atbilst 2.4. Atbilst – tēma <i>Klimata izmaiņas</i> 2.5. Plānotie uzdevumi un aktivitātes neparedz lielus materiālus izdevumus. Lielākiem plāniem raksta projektus finansu piesaistei, bet mazākiem – izlīdz viens otram, vecāki ziedo kokmateriālus	2.1. Nav ziņu 2.2. Atbilst 2.3. Atbilst 2.4. Atbilst – tēma <i>Ūdens Gadalaiku ritmos</i> 2.5. Neatbilst – izmaksas nav iekļautas, bet par līdzekļu piesaisti tiek domāts	2.1. Ziņu nav 2.2. Atbilst 2.3. Atbilst – skola norādījusi, kāda kuriem un par ko ir deleģēta atbildība 2.4. Ziņu nav 2.5. Ziņu nav	2.1. Atbilst 2.2. Atbilst 2.3. Atbilst 2.4. Atbilst – tēma <i>Ūdens</i> 2.5. Ziņu nav	2.1. Neatbilst 2.2. Atbilst 2.3. Atbilst 2.4. Atbilst – tēma <i>Klimata pārmaiņas</i> 2.5. Neatbilst – skolas budžets neparedz finansu līdzekļus vides izglītības realizēšanai

Lai darbības plānā izvirzītie mērķi un uzdevumi tiktu adekvāti, savlaicīgi un kvalitatīvi izpildīti, plāna īstenošanas process ir rūpīgi jāpārrauga, un paveiktais kopā ar

izglītības iestādes vadību ir jāizanalizē. Ceturtā tabulā ir atspoguļota darbības plāna pārraudzība un izvērtēšana izglītības iestādēs.

4. tabula. Darbības plāna pārraudzība un izvērtēšana (adaptēts no Vides izglītības fonda, 2012)

<p>Kritēriji:</p> <p>1. <u>Pakāpe: Sertifikāts</u></p> <p>1.1. Darba grupa seko izmaiņām skolas vidē.</p> <p>1.2. Grupa apspriež panākumus vai veic izmaiņas plānos.</p> <p>1.3. Darba grupa informē par progresu visu skolu.</p> <p>2. <u>Pakāpe: Zaļais karogs</u></p> <p>2.1. Ekopadome nodrošina, ka darbību novērošana ir nepārtraukta un ka daļu no tās veic skolēni.</p> <p>2.2. Visa skola apzinās vides darbību progresu un tai ir iespēja novērtēt tās sasniegumus diskusiju un debašu veidā.</p> <p>2.3. Ekopadomes sanāsmēs tiek novērtēts progress un analizēti savāktie dati. Pado me vienojas par izmaiņām, ja iepriekšējās darbības nav izrādījušās veiksmīgas.</p> <p>2.4. Novērošanas dati tiek izmantoti mācību saturā.</p> <p>2.5. Notiek informācijas apmaiņa ar citām ekoskolām.</p>					
<p>Rezultāti:</p>					
skola A (skat. Pielik.3.1)	skola B (skat. Pielik.4.1)	skola C (skat. Pielik.5.1)	skola D (skat. Pielik.6.1)	skola E (skat. Pielik.7.1)	skola F (skat. Pielik.8.1)
<p>2.1.Atbilst daļēji, jo par novērošanas nepārtrauktību ziņu nav</p> <p>2.2.Atbilst</p> <p>2.3.Atbilst daļēji, jo par veicamajām izmaiņām ziņu nav</p> <p>2.4.Atbilst daļēji, jo vides izglītība tiek integrēta mācību saturā, bet par novērojuma datu izmantošanu ziņu nav</p> <p>2.5.Atbilst – sadarbojušās ar skolām Ēdolē, Padurē un Rendā (skat. Intervijas protokolu Nr.3.2)</p>	<p>2.1.Atbilst daļēji, jo par novērošanas nepārtrauktību ziņu nav</p> <p>2.2.Atbilst</p> <p>2.3.Atbilst, jo viss plānotais izpildīts</p> <p>2.4. Atbilst daļēji, jo vides izglītība tiek integrēta mācību saturā (galvenokārt sociālo un dabaszinību stundās), bet par novērojuma datu izmantošanu ziņu nav</p> <p>2.5.Atbilst – ir cieša sadarbība un draudzība izveidojusies ar Zviedrijas ekoskolu, kā arī ar ekoskolām Latvijā – Rentes un Kurzemītes pamatskolām (skat. Intervijas protokolu Nr.4.2)</p>	<p>2.1. Atbilst daļēji, jo par novērošanas nepārtrauktību ziņu nav</p> <p>2.2.Atbilst</p> <p>2.3.Atbilst – ir pieminēts, bet ļoti vispārīgi</p> <p>2.4. Atbilst daļēji, jo vides izglītība tiek integrēta mācību saturā, bet par novērojuma datu izmantošanu ziņu nav</p> <p>2.5.Atbilst daļēji, jo nav citu ekoskolu Liepājā, apmainās ar pieredzi tikai reģionālās tikšanās reizēs</p>	<p>2.1. Atbilst daļēji, jo par novērošanas nepārtrauktību ziņu nav</p> <p>2.2.Atbilst – ekopadome pat veic aptauju skolā par sasniegto – tāds kā pašvērtējums</p> <p>2.3.Atbilst</p> <p>2.4.Nav tiešu ziņu</p> <p>2.5.Atbilst – ar Jāņmu izas pirms skolu un Amatu (skat. Intervijas protokolu Nr.6.2)</p>	<p>2.1. Atbilst daļēji, jo par novērošanas nepārtrauktību ziņu nav</p> <p>2.2.Atbilst</p> <p>2.3.Atbilst – ar Jūrmalas pilsētas skolām; ir bijuši konkursi skolu starpā (skat. Intervijas protokolu Nr.7.2)</p>	<p>2.1. Atbilst daļēji, jo par novērošanas nepārtrauktību ziņu nav</p> <p>2.2.Atbilst daļēji, jo ekoprogrammas īstenošanā ir ieinteresētas tikai 1.-5.kl. skolēni</p> <p>2.3.Atbilst</p> <p>2.4.Nav ziņu</p> <p>2.5.Atbilst – skola ir sadarbojusies ar Rīgas Sanatorijas internātpamatsk; ir braukuši uz Amatu, tad uz Ziepniekkalna sākumskolu (skat. Intervijas protokolu Nr.8.2).</p>

Tā kā ekoprogramma ir domāta priekš un tiek realizēta tieši izglītības iestādēs, Vides izglītības fonda obligāta prasība ir programmas sasaiste ar mācību saturu. Arī izglītības iestādes vadībai jānodrošina metodiskais atbalsts, domājot par materiāltehnisko nodrošinājumu un mācībspēku sagatavotību. Īstenošanas prakse atspoguļota 5.tabulā.

5. tabula. Ekoprogrammas sasaiste ar mācību saturu (adaptēts no Vides izglītības fonda, 2012)

Kritēriji:					
1. <u>Pakāpe: Sertifikāts</u> Izpildītas valsts standarta prasības par ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā.					
2. <u>Pakāpe: Zālais karogs</u>					
2.1. Ekopadome izvērtē ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā (piemēram, rīkojot semināru un pieaicinot pašvaldības pārstāvjus).					
2.2. Ekopadome izvērtē vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai.					
Rezultāti:					
skola A (skat. Pielik.3.1)	skola B (skat. Pielik.4.1)	skola C (skat. Pielik.5.1)	skola D (skat. Pielik.6.1)	skola E (skat. Pielik.7.1)	skola F (skat. Pielik.8.1)
2.1.Atbilst	2.1.Atbilst	2.1.Atbilst	2.1.Atbilst	2.1.Atbilst	2.1.Atbilst
2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst

Vides jautājumi skar ne tikai izglītības iestādes, bet plašu sabiedrību, tādēļ vides izglītības un aizsardzības nodrošināšanā Vides izglītības fonds kā obligātu prasību izvirza sabiedrības iesaistīšanu. Šeit izglītības iestādes vadībai jāveicina skolas atpazīstamība sabiedrībā ar masu mediju starpniecību, sadarbojoties ar pašvaldību un vides aizsardzības organizācijām. 6.tabulā atspoguļoti izglītības iestāžu darbības rezultāti darbinieku un sabiedrības iesaistīšanā.

6. tabula. Izglītības iestādes darbinieku un sabiedrības iesaistīšana (adaptēts no Vides izglītības fonda, 2012)

Kritēriji:					
1. <u>Pakāpe: Sertifikāts</u>					
2.1. Darba grupai ir ziņojumu dēlis, kas informē skolu par vides pasākumiem.					
2.2. Skola informē vecākus par uzsāktajiem pasākumiem.					
2.3. Plašāka sabiedrība uzzina par apkārtējās vides pasākumiem skolā.					
2. <u>Pakāpe: Zālais karogs</u>					
2.1. Ekoskolas pasākumi tiek atspoguļoti uz ziņojumu dēļa, vēlams ārpus skolas.					
2.2. Ekoskolas pasākumu apraksti tiek izlikti vietējai sabiedrībai pieejamā vietā, piemēram, bibliotēkā, pašvaldībā vai citur.					
2.3. Ekoskolas pasākumi ir neatņemama skolas pasākumu daļa un arī skolas tehniskie darbinieki iesaistās pasākumos.					
2.4. Tiek iesaistīta plašāka sabiedrība, piemēram, vietējās pašvaldības darbinieki, uzņēmēji, vides aizsardzības organizāciju pārstāvji.					
2.5. Skolēni raksta ziņojumus vietējai preseī.					
2.6. Ja iespējams, sīkāka informācija par Ekoskolas darbībām tiek ievietota skolas interneta lapā.					
2.7. Skola izstrādā un iesniedz priekšlikumus vietējai pašvaldībai.					
Rezultāti:					
skola A (skat. Pielik.3.1)	skola B (skat. Pielik.4.1)	skola C (skat. Pielik.5.1)	skola D (skat. Pielik.6.1)	skola E (skat. Pielik.7.1)	skola F (skat. Pielik.8.1)
2.1.Atbilst	2.1.Atbilst –	2.1.Atbilst	2.1.Atbilst	2.1.Atbilst	2.1.Atbilst
2.2.Neatbilst, jo	ziņojuma dēlis	2.2. Neatbilst, jo	2.2. Neatbilst, jo	2.2. Neatbilst, jo	2.2. Neatbilst, jo

<p>apraksti nav izvietoti publiskās vietās</p> <p>2.3.Atbilst</p> <p>2.4.Atbilst – sadarbojas ar skolēnu vecākiem, pašvaldību, novada Bērnu Jaunatnes centru, vides aizsardzības organizācijām</p> <p>2.5.Atbilst - ir info vietējā laikrakstā „Kurzemnieks”</p> <p>2.6.Atbilst</p> <p>2.7.Atbilst – ir regulārs kontakts</p>	<p>ir ārpusē skolas teritorijā</p> <p>2.2. Neatbilst, jo apraksti nav izvietoti publiskās vietās</p> <p>2.3.Atbilst – ļoti cieša sadarbība ar skolas dārznieci</p> <p>2.4.Atbilst - sadarbojušies ar sporta pasākumu sponsoriem, bet ar pašvaldību sadarbība ir bijusi minimāla</p> <p>2.5.Atbilst - ir info vietējā presē „Saldus Zeme”;</p> <p>2.6.Atbilst</p> <p>2.7.Neatbilst</p>	<p>apraksti nav izvietoti publiskās vietās</p> <p>2.3.Atbilst</p> <p>2.4.Atbilst - aktīvi sadarbojas ar pilsētas Domi. Skola īpaši atvērta interesentu informēšanai, piem., COMENIUS projekta ietvaros skola dalījies pieredzē ar Anglijas, Austrijas, Slovēnijas, Ungārijas, Igaunijas skolu skolotājiem un skolēniem, kā arī ar Liepājas Universitātes mācību spēkiem un studentiem</p> <p>2.5.Atbilst – ir info vietējā laikrakstā „Kurzes Vārds” un reģionālā televīzijā „Dzintare”, publisko informāciju pilsētas mājas lapā</p> <p>2.6.Atbilst</p> <p>2.7.Atbilst</p>	<p>apraksti nav izvietoti publiskās vietās</p> <p>2.3.Atbilst</p> <p>2.4.Atbilst, bet galvenokārt sadarbība ar vietējiem iedzīvotājiem; skola ir dziļi laukos; COMENIUS projekta ietvaros sadarbojušies ar Rhein zābern skolu Vācijā; skolā bijuši viesi no Dānijas, Slovēnijas, Polijas, Nīderlandes, Portugāles, Spānijas; skolēni braukuši arī pie partnerskolām Polijā un Slovēnijā</p> <p>2.5.Atbilst - ir info laikrakstos „Vaives vēstis” un „Cēsu Vēstis”.</p> <p>2.6.Atbilst</p> <p>2.7.Nav ziņu</p>	<p>apraksti nav izvietoti publiskās vietās</p> <p>2.3.Atbilst</p> <p>2.4.Atbilst – ir laba sadarbība ar Jūrmalas pilsētas pašvaldību, kurai iesniegti priekšlikumi pilsētas attīstības stratēģijai; ir sadarbība ar bērnu un jauniešu interešu centru un Jūrmalas izglītības nodaļu</p> <p>2.5.Atbilst – ir info presē „Jūrmalas nedēļas ziņas” un „Jūrmalas nedēļa”</p> <p>2.6.Atbilst</p> <p>2.7.Atbilst</p>	<p>apraksti nav izvietoti publiskās vietās</p> <p>2.3.Nav ziņu</p> <p>2.4.Atbilst daļēji – vecāki tiek aizsniegti caur bērniem, bet sabiedrība – ar Mežaparka biedrības izdoto laikrakstu, kas ir pieejams šauram lokam.</p> <p>2.5.Neatbilst – ar pašvaldības laikrakstiem vairākus gadus nav bijusi sadarbība</p> <p>2.6.Atbilst daļēji, jo mājas lapā vienīgā atrodamā informācija ir par ekokomandas sanāksmes laikiem</p> <p>2.7.Neatbilst – nav sadarbības ar pašvaldību</p>
---	---	---	---	--	--

Vides kodekss ir ekoskolas misija, ko izglītības iestāde atspoguļo saukļa vai devīzes veidā, tā saturā atklājot tās iniciatīvas, ko izglītības iestāde gatavojas veikt vides situācijas uzlabošanai. Praksē tas izpaužas kā ekoskolas raklāma, atpazīstamības zīme. Izglītības iestāžu kodeksi ir atskaišu pielikumu pašās beigās. 7.tabulā ir atspoguļota informācijas par kodeksu izstrādi izglītības iestādēs.

7. tabula. Vides kodekss (adaptēts no Vides izglītības fonda, 2012)

Kritēriji:					
1. <u>Pakāpe: Sertifikāts</u>					
1.1. Vides draugu grupa ar skolu ir vienojusies par dažiem vides jautājumiem un izstrādājusi vides kodeksu.					
1.2. Vides kodekss ir novietots uz Ekoskolas ziņojumu dēļa.					
2. <u>Pakāpe: Zaļais karogs</u>					
2.1. Visai skolai ir dota iespēja izteikt priekšlikumus par to, ko vajadzētu ietvert vides kodeksā.					
2.2. Ekopadome izveido kodeksu no savāktajiem priekšlikumiem un nolasa to visai skolai apstiprināšanai.					
2.3. Vides kodekss ir izlikts uz Ekoskolas ziņojumu dēļa, vēlam arī ārpus skolas, kā arī visās klasēs, ja iespējams, arī skolas interneta lapā.					
2.4. Visa skola katru gadu pārskata vides kodeksu, lai pārliciecinātos, ka tas attiecas uz esošo situāciju.					
Rezultāti:					
skola A (skat. Pielik.3.1)	skola B (skat. Pielik.4.1)	skola C (skat. Pielik.5.1)	skola D (skat. Pielik.6.1)	skola E (skat. Pielik.7.1)	skola F (skat. Pielik.8.1)
2.1.Ziņu nav	2.1.Ziņu nav	2.1.Ziņu nav	2.1.Atbilst	2.1.Ziņu nav	2.1.Ziņu nav
2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst	2.2.Atbilst
2.3.Atbilst	2.3.Atbilst	2.3.Atbilst	2.3.Atbilst	2.3.Atbilst	2.3.Atbilst
2.4.Atbilst	2.4.Atbilst	2.4.Atbilst	2.4.Atbilst	2.4.Atbilst	2.4.Atbilst

Lai paaugstinātu verbāli un tekstuāli iegūto datu ticamību, pētījuma autors viesojās visās sešās pētījumā iesaistītās izglītības iestādēs, un dabā novēroto skolu teritorijā arī fiksēja novērošanas protokolos, kas pievienoti pielikumu daļā. Iegūtie dati tiek analizēti nākamā nodaļā, kur aprakstoši salīdzinošā veidā, pētījuma autors akcentē izglītības iestāžu veikumu stiprās puses un trūkumus, pētījuma.

5. Empīriskā pētījumā iegūto rezultātu analīze

Šajā nodaļā tiek analizēts pētījumā iesaistīto izglītības iestāžu veikums pretendējot uz ekoskolu statusa iegūšanu, akcentējot stiprās puses un trūkumus. Datu apkopošanai informācija ņemta arī no novērošanas protokoliem.

Kuldīgas A izglītības iestādes ekoprogrammas īstenošanas darba izvērtējums

Stiprās puses:

- Izglītības iestādei ir izveidota ekopadome, kas gada laikā noturējusi sēdes 4 reizes, papildus organizējot arī iknedēļas informatīvās sanāksmes, tādējādi veicinot sistemātiskāku ekoprogrammas īstenošanas darbu, kas būtu ļoti apgrūtināši tiekoties tikai dažas reizes gadā, jo veicamie uzdevumi ir ļoti daudz. Katrā klasē ir savs vides ministrs, ar kura starpniecību par ekopadomē notiekošo un pieņemtiem lēmumiem tiek informēta klase. Ekopadomes sastāvā ir pedagogi, saimniecības daļas vadītājs, skolēni, tādējādi dodot iespēju visiem iesaistīties ekoprogrammas īstenošanas procesā un lēmumu pieņemšanā no dažādiem aspektiem – ne tikai mācību metodoloģija, bet arī saimniecības jautājumi un finansēšanas kārtība.
- Ir veikts vides novērtējums konstatējot ūdens, enerģijas patēriņu un atkritumu daudzumu.
- Ir izstrādāts darbības plāns vides uzlabošanai. Skolas vadība atbild par dažādu praktisku uzlabojumu veikšanu un regulāri pārbauga paveikto.
- Vides izglītības jautājumi ir integrēti mācību saturā.
- Veikta mežu stādīšana, putnu būrīšu izgatavošana, lielās talkas, piedalījušies energotaupības konkursos, pētījuši ūdens patēriņu izglītības iestādes teritorijā, vākuši makulatūru, baterijas.
- Ir izstrādāts vides kodekss.
- Sadarbojušies ar skolēnu vecākiem, pašvaldību, novada Bērnu Jaunatnes centru, vides aizsardzības organizācijām un vietējo laikrakstu.
- Ir labiekārtota un sakopta izglītības iestādes teritorija, vestibilā iekārtots plašs telpaugu klāsts, ir izvietots eko ziņojuma dēlis, atgādinājumi pie slēdžiem, laukā izveidota *dabas taka un zaļā klase*
- Sadarbībā ar pašvaldību Izglītības iestādes fāsādēm nomainīti jauni logi, ārdurvis, veikta arējā siltināšana.

- Skolā tiek veicināts veselīgs dzīves veids, kontrolējot to, kas tiek piedāvāts ēdnīcā, kafejnīcā un organizējot sporta pasākumus.

Trūkumi:

- Izglītības iestādes direktore, vecāku un pašvaldības pārstāvji nav ekopadomes sastāvā.
- Skolēnu pilnīga iesaistīšana ekoprogrammā ir apgrūtināta, jo bērni nāk no laukiem, kur transports brauc reti.
- Ekoprogrammas koordinatore ir sākumskolas skolotāja. Tas var traucēt gan profesionāli mācot vides zinības kā ne speciālistam, gan arī laika ziņā, jo tas ir papildus darbs.
- Ekoprogrammai nav atsevišķa budžeta.
- Ekoprogrammas īstenošanas apraksti nav izvietoti publiskās vietās.
- Nav skaidra vides novērtēšanas metodoloģija.
- Izglītības iestādes telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Tualetēs, dušās, virtuvē nav uzstādīti ūdens taupīšanas aeratori.
- Nav izveidoti atkritumu šķirošanas konteineri.
- Nav velo novietnes izglītības iestādes teritorijā.

Līdz ar to var uzskatīt, ka Kuldīgas izglītības iestāde izpildījusi nepieciešamos uzdevumus ekostatusa iegūšanai, bet vēl ir virkne praktisku uzdevumu ko veikt energoefektivitātes uzlabošanai izglītības iestādes ēku iekšpusē un resursu taupīšanai. Sadarbība ar izglītības iestādes vadību bijusi laba.

Saldus B izglītības iestādes ekoprogrammas īstenošanas darba izvērtējums

Stiprās puses:

- Ir izveidota ekopadome, kur notikušas 3 sēdes. Tajā ietilpst direktore, starptautisko projektu koordinators, pedagogi, mazpulka vadītāja, skolas saimnieks, 9.-11.kl. skolēni; nepieciešamības gadījumā sadarbojas ar skolēnu domi, vecāku padomi, Saldus pilsētas un rajona domi, informē presi.
- Ekoprogrammai ir atsevišķa budžeta un skolotājas saņem piemaksu pie algas par virsstundām interešu izglītībā.
- Ir veikts vides novērtējums.
- Veic ūdens un enerģijas taupīšanu, izmanto velosipēdu autotransporta vietā, putnu būrīšu izgatavošana, koku stādīšana, PET pudeļu vākšana un šķirošana, talkas, pretsmēķēšanas akcijas.

- Ir izstrādāts rīcības plāns.
- Vides izglītības jautājumi ir integrēti mācību saturā.
- Ir izstrādāts vides kodekss.
- Ir sadarbība ar Zviedrijas ekoskolu un citām Latvijas skolām, informē vietējos medijus.
- Eko ziņojuma dēlis ir ārpusē skolas teritorijā.
- Izglītības iestādes fasādēm nomainīti jauni logi, ārdurvis.
- Ir telpaugi.
- Ir labiekārtota un sakopta izglītības iestādes teritorija.
- Ir *dabas taka* un *zaļā klase*.
- Būvprojektiem vecāki ziedo kokmateriālus

Trūkumi:

- Pašvaldības un vecāku pārstāvji nav ekopadomē.
- Ekoprogrammas koordinatore ir mācību priekšmetu skolotāja.
- Daži ekopadomes locekļi aizņemtības dēļ sēdēs nav piedalījušies.
- Ekoprogrammas īstenošanas apraksti nav izvietoti publiskās vietās.
- Nav skaidra vides novērtēšanas metodoloģija.
- Nav veikta izglītības iestādes arējā siltināšana.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu nav izvietoti.
- Tualetēs, dušās, virtuvē nav uzstādīti ūdens taupošie aeratori.
- Atkritumu šķirošanas konteineri nav izvietoti.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā nav.

Ekopadomei ir ļoti cieša sadarbība ar direktori. Prasības ekostatusa iegūšanai izpildītas.

Liepājas C izglītības iestādes ekoprogrammas īstenošanas darba izvērtējums

Stiprās puses:

- Ir izveidota ekopadome, kur notikušas 2 sēdes. Ekopadomē ietilpst direktore, direktora vietniece audzināšanas un saimniecības darbā, ārpusdarba organizatore, skolotāji, projekta COMENIUS vadītāja, vecāku padomes priekšsēdētāja ar pārstāvi, skolas medmāsa, dārzniece, ēdināšanas firmas īpašniece, Liepājas Domes sabiedrisko attiecību speciālists un vides nodaļas speciāliste, Liepājas Universitātes dabas zinību

katedra, 1.-4.kl. skolēni. Šī ir vispilnīgāk nokomplektētā ekopadome salīdzinājumā ar citām pētītām izglītības iestādēm.

- Ir veikts vides novērtējums.
- Veic ūdens un enerģijas izpēti un taupīšanu, šķiro atkritumus, rīko veselības dienas izglītības iestādes teritorijā, gan mācot par veselīgu uzturu, gan vingrojot siltā laikā ārā. Izzina mežu, mācās par klimata pārmaiņām.
- Ir izstrādāts rīcības plāns.
- Labi izstrādāta vides novērtēšanas metodoloģija.
- Vides izglītības jautājumi ir integrēti mācību saturā.
- Ir izstrādāts vides kodekss.
- Ir ļoti cieša sadarbība ar pašvaldības Domes Vides nodaļas speciālistiem, vietējo laikrakstu un televīziju, Liepājas Universitāti, plaša starptautiska sadarbība.
- Ir Eko ziņojuma dēlis.
- Izglītības iestādes fasādēm nomainīti jauni logi, ārdurvis, siltināta fāsāde.
- Ir ļoti daudz dažādi telpaugi.
- Ir labiekārtota un sakopta izglītības iestādes teritorija.
- Ir *dabas taka, zaļā klase, sajūtu taka*.
- Ir atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu.
- Ir izvietoti atkritumu šķirošanas konteineri, kā arī divi atkritumu grozi šķirošanai katrā klasē.

Trūkumi:

- Ekoprogrammas koordinatore ir daudzu mācību priekšmetu skolotāja.
- Skolēni neprotokolē, jo vēl par mazi.
- Ekoprogrammas īstenošanas apraksti nav izvietoti publiskās vietās.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Tualetēs, dušās, virtuvē nav uzstādīti ūdens taupošie aeratori.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā nav.

Ekopadomei ir ļoti cieša sadarbība ar direktori. Prasības ekostatusa iegūšanai izpildītas.

Cēsu novada D izglītības iestādes ekoprogrammas īstenošanas darba izvērtējums

Stiprās puses:

- Ir izveidota ekopadome, kur notikušas 4 sēdes. Tajā ietilpst skolas vides ministrs, skolēni, skolotāja, sētniece, vecāku pārstāvis, bet neietilpst direktore un pašvaldības pārstāvji.
- Ir veikts vides novērtējums.
- Veic ūdens un enerģijas taupīšanu, izzina mežu un mācās par tā aizsardzību, veic PET pudeļu, makulatūras, bateriju vākšanu, piedalās talkās, skolas apkārtnē izveidotas 3 kompostkaudzes apkārtējo stādījumu mēslošanai. Veikuši izvērtējumu atkritumu, enerģijas, transporta, veselīga dzīvesveida, skolas vides un apkārtnes, ūdens, mācību satura un līdzdalības ekoprogrammā jautājumos.
- Ir izstrādāts rīcības plāns.
- Vides izglītības jautājumi ir integrēti mācību saturā.
- Ir izstrādāts vides kodekss.
- Ir sadarbība ar vairākām Eiropas valstīm un citām Latvijas skolām, informē vietējos medijus.
- Ir eko ziņojuma dēlis.
- Izglītības iestādes fasādēm nomainīti jauni logi, ārdurvis, nosiltināta fasāde.
- Ir labiekārtota un sakopta izglītības iestādes teritorija, izveidots bērnu rotaļlaukums.

Trūkumi:

- Direktore un pašvaldības pārstāvji nav ekopadomē.
- Ekoprogrammas koordinatore ir mācību priekšmetu skolotāja.
- Nav *dabas taka* un *zaļā klase*.
- Ekoprogrammas īstenošanas apraksti nav izvietoti publiskās vietās.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu nav izvietoti.
- Tualetēs, dušās, virtuvē nav uzstādīti ūdens taupošie aeratori.
- Atkritumu šķirošanas konteineri nav izvietoti.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā nav.

Ekopadomei ir laba sadarbība ar direktori. Prasības ekostatusa iegūšanai izpildītas.

Jūrmalas pilsētas E izglītības iestādes ekoprogrammas īstenošanas darba izvērtējums

Stiprās puses:

- Ir izveidota ekopadome, kur notikušas 5 sēdes. Padomē ietilpst direktors, kurš izsaka arī savus priekšlikumus, skolotāja, 2.-9.kl. skolēni, vecāku pārstāvis, ekoprogrammas koordinatore, direktora vietnieks saimniecības darbā, Jūrmalas pilsētas Bērnu un jauniešu interešu centra skolotāja.
- Ir veikts vides novērtējums par ūdeni, enerģiju, atkritumiem, mežu, klimata pārmaiņām, veselīgu dzīvesveidu, izglītības iestādes vidi un apkārtni, transportu; mērīts trokšņu līmenis sporta zālē un ēdnīcā, mērīts skolas *ekoloģiskās pēdas nospiedums*
- Veic ūdens un enerģijas taupīšanu, veic PET pudeļu, makulatūras, bateriju vākšanu, piedalās talkās.
- Telpās ir 100 energoefektīvās spuldzes.
- Ir izstrādāts rīcības plāns.
- Vides izglītības jautājumi ir integrēti mācību saturā.
- Ir izstrādāts vides kodekss.
- Ir sadarbība ar citām Latvijas skolām, informē vietējos medijus.
- Ir eko ziņojuma dēlis.
- Ir velo novietne izglītības iestādes teritorijā.
- Izglītības iestādes fasādēm nomainīti jauni logi, ārdurvis, nosiltināta fasāde.
- Ir labiekārtota un sakopta izglītības iestādes teritorija.

Trūkumi:

- Pašvaldības pārstāvji nav ekopadomē.
- Ekoprogrammas koordinatore ir mācību priekšmetu skolotāja.
- Ekoprogrammas īstenošanas apraksti nav izvietoti publiskās vietās.
- Tualetēs, dušās, virtuvē nav uzstādīti ūdens taupošie aeratori.

Ekopadomei ir ļoti laba sadarbība ar direktoru. Prasības ekostatusa iegūšanai izpildītas.

Rīgas F izglītības iestādes ekoprogrammas īstenošanas darba izvērtējums

Stiprās puses:

- Ir izveidota ekopadome, kur notikušas 2 sēdes. Tajā ietilpst skolas vides izglītības koordinators, skolotāja, Mežaparka Attīstības biedrības pārstāvis, vecāku pārstāvis, 1.-5.kl. skolēni. Ir bijusi sadarbība ar citām Rīgas skolām.

- Ir veikts vides novērtējums, bet nav paskaidrots kādās jomās.
- Veic ūdens taupīšanu, izmanto velosipēdu autotransporta vietā (ir velo novietne), PET pudeļu, bateriju un makulatūras vākšana, talkas.
- Dežurapgaismojumam tiek izmantotas ekonomiskās spuldzes.
- Ir atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu.
- Ir izstrādāts rīcības plāns.
- Vides izglītības jautājumi ir integrēti mācību saturā.
- Ir izstrādāts vides kodekss.
- Ir eko ziņojuma dēlis.
- Ir sakopta izglītības iestādes teritorija.

Trūkumi:

- Direktore un pašvaldības pārstāvji nav ekopadomē.
- Ekoprogrammas koordinatore ir vairāku mācību priekšmetu skolotāja.
- Skolas budžets neparedz finanšu līdzekļus vides izglītības realizēšanai.
- Ar pašvaldību nav sadarbība, bet ar sabiedrību – minimāla, jo ar pašvaldības medijiem nav praktiski nekāda sadarbība.
- Nav *dabas taka* un *zaļā klase*.
- Izglītības iestādes ēka ir ļoti sliktā (pat bīstamā) stāvoklī, kā rezultātā lieli siltuma zudumi. Ēkas fasādei nepieciešams kapitālais remonts.
- Ekoprogrammas īstenošanas apraksti nav izvietoti publiskās vietās.
- Nav skaidra vides novērtēšanas metodoloģija.
- Tualetēs, dušās, virtuvē nav uzstādīti ūdens taupošie aeratori.
- Atkritumu šķirošanas konteineri nav izvietoti.

Ekopadomei ir sliktā sadarbība ar direktori. Prasības ekostatusa iegūšanai tomēr kopumā ir izpildītas.

6. Empīriskā pētījumā iegūtie secinājumi

Empīriskā pētījumā dati tika iegūti intervējot izglītības iestāžu direktorus, ekoprogrammu koordinatorus, analizējot ekoprogrammu īstenošanas rezultātu atskaites un fiksējot paveikto klātienē ar novērošanas protokoliem.

Empīriskā pētījuma rezultātā tika iegūti šādi secinājumi:

1. Ekostatusa iegūšanai izglītības iestāžu vadītāji veic tādas funkcijas kā pieteikuma nosūtīšana Vides izglītības fondam un tā sniegto uzdevumu izpildes pārraudzību mācību gada garumā, rosina mācītbspēkus, tehniskos darbiniekus, skolēnus un vecākus iesaistīties ekoprogrammas īstenošanā, pārrauga ekopadomes izveidi un tās darbību, dibina kontaktus ar citām izglītības iestādēm pieredzes un metodoloģijas apmaiņai; veic skolas atpazīstamības veicināšanu caur masu medijiem un piedaloties pilsētas pasākumos, koordinē sadarbības izveidi ar vietējo pašvaldību, iespēju robežās piešķir finanšu līdzekļus materiāltehniskās bāzes nodrošināšanai un pedagoģu algošanai, kā arī piesaista projektu naudas ēku siltināšanai u.c. energoefektivitātes, resursu taupības, vides sakopšanas un labiekārtošanas jautājumu risināšanai.
2. Visas pētījumā iesaistītās izglītības iestādes ir veiksmīgi izpildījušas ekoprogrammu – ir nodibinātas ekopadomes, veikts vides pārskats par tādiem jautājumiem kā ūdens tīrība, enerģijas taupīšana, atkritumu apsaimniekošana, mežu aizsardzība, klimata pārmaiņu pētniecība, veselīga dzīvesveida popularizēšana, izglītības iestādes vides un apkārtnes sakopšana, zaļais transports, izstrādāti rīcības plāni, vides izglītības ir integrēta mācību priekšmetos, izstrādāti vides kodeksi, iesaistīta vietējā sabiedrība, tomēr mērķi ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai nav skaidri definēti. Rodas iespaids, ka ekoprogrammas ieviešana ir vairāk modes lieta, nevis iespēja konkrētu, apzinātu problēmu risināšanai ar ekoprogrammas instrumenta palīdzību.
3. Lai gan divās izglītības iestādēs ekopadome organizē iknedēļas informatīvās tikšanās, kopumā sēdes tiek organizētas 2-5 reizes visa mācību gada laikā, kas nedod iespēju iedziļināties ekoprogrammas koncepcijas izstrādes, īstenošanas, kontroles un rezultātu analīzes būtībā, paverot iespējamību uz daudzām procesuālām un saturiskām kļūdām.
4. Trijās izglītības iestāžu ekopadomes sastāvā neietilpst skolas direktors, bet pašvaldības pārstāvis ir tikai Liepājas izglītības iestādē. Tas mazina iespēju ekopadomēm veidot ciešāku sadarbību ar pašvaldību, nesaņemot arī pietiekamu konsultatīvo atbalstu no pašvaldības vides speciālistiem, piemēram, vides novērtējumā, kas piecās izglītības

iestādēs veikts bez skaidras un strukturētas metodoloģijas, turklāt ļoti sašaurināti – galvenokārt tikai izglītības iestādes teritorijā, nesniedzot būtisku labumu vietējai sabiedrībai kopumā.

5. Ekoprogrammu koordinatori visi ir priekšmetu skolotāji. Līdz ar to veikt kvalitatīvu koordinatora darbu lielās aizņemtības dēļ ir ļoti apgrūtināts.
6. Pētījuma rezultātā tiek secināts arī tas, ka ekoprogrammas īstenošanas veiksmē un kvalitāte lielā mērā ir atkarīga no izglītības iestādes vadības ieinteresētības pakāpes un tā cik daudzšķautņains ir ekopadomes sastāvs – Liepājas izglītības gadījumā tas ir bijis vispilnīgākais, kā rezultātā paveikts salīdzinoši vairāk kā citās izglītības iestādēs.
7. Lai gan izglītības vadības klātbūtne ekoprogrammas īstenošanā ir jūtama, to līdzdalība kopumā salīdzinājumā ar ekoprogrammu koordinatoru darbu ir pasīva. No vienas puses tas deleģē vairāk iespējas neatkarīgi darboties ekopadomei kā struktūrvienībai, tai pat laikā kontrole un izvērtēšana ne vienmēr ir sistemātiska, savlaicīga, kvalitatīva un izvirzītiem mērķiem atbilstoša.
8. Ekoprogrammas realizēšana dod iespējas arī izglītības iestādes tehniskiem darbiniekiem iegūt zināšanas un pieredzi vides jautājumos.
9. Tikai Saldus izglītības iestāde paredz finansējumu no skolas budžeta ekoprogrammas realizēšanai un pedagogu algošanai par virsstundām interešu izglītībā, kas pēc savas būtības ir ekoprogramma.
10. Neviena pētījumā iesaistītā izglītības iestāde nav publiskās vietās (piemēram, bibliotēkās) izvietojusi ekoprogrammas īstenošanas aprakstus, tādējādi defragmentējot sabiedrības apziņu par izglītības iestādēs notiekošo ekoprogrammas ietvaros, ierobežojot līdzdalības iespējas lemsanā un preventīvo pasākumu īstenošanā.
11. Atbilstoši izvirzītajiem analīzes kritērijiem, visas pētījumā iesaistītās izglītības iestādes ir tiesīgas pretendēt uz ekoskolas statusa piešķiršanu, tomēr par iegūtā titula saglabāšanu ir „jācīnās” katru gadu no jauna. Tas ir labs disciplinējošs instruments skolām neatslābt, kad viss īstenots, bet turpināt darbu pie ilgtspējīgas attīstības, paplašinot izpētes robežas.

7. Priekšlikumi izglītības iestāžu vadībai ekoprogrammas īstenošanas darba pilnveidošanai

Ekoprogrammas īstenošanas darba pilnveidošanai pētījuma autors izstrādājis vairākus priekšlikumus:

1. Lai veiktu kvalitatīvāku un sistemātiskāku ekoprogrammas īstenošanu, kā arī veiksmīgāku informācijas apriti starp programmas īstenošanā iesaistītajiem, izglītības iestāžu direktoriem ir jābūt ekoprogrammas sastāvā, jo viņiem ir vislielākā pieredze izglītības iestādē notiekošajā pārraudzībā kopumā.
2. Ekoprogrammas īstenošanas darba uzlabošana ir iespējama, ja tam velta vairāk laiku. Tāpēc autors iesaka ekopadomēm sanākt kopā vismaz reizi mēnesī.
3. Visām izglītības iestādēm, kas koleģiāli vienojoties nolēmušas īstenot ekoprogrammu, jāreķinās ar finanšu izdevumiem, tādēļ iepazīstinot vadību ar ekoprogrammas īstenošanas plānu un saturu, iespēju robežās jāmeklē un jāparedz finanšu līdzekļi jau budžeta sastādīšanas brīdī mācību gada sākumā.
4. Lai labāk apzinātu projektu naudu iespējas lielāku vides jautājumu risināšanai un pieaicinātu ekspertus vides novērtējumu metodoloģijas apmācību kursu organizēšanā, izglītības iestāžu vadībai jāmeklē iespējas ciešai sadarbībai ar pašvaldību un nevalstiskām organizācijām, kas specializējušās vides jautājumu risināšanā.
5. Lai izglītības iestādes uzlabotu dialogu ar vietējo sabiedrību par vides jautājumiem un veicinātu sabiedrības aktīvu līdzdarbošanos vides aizsardzības un sakopšanas projektos, vairāk jāsadarbojas ar vietējiem masu medijiem, jāorganizē informatīvas kampaņas, piemēram, „Ekoskolu dienas” bibliotēkās, kā arī vienmēr jāatjauno un jāpapildina skolu mājas lapās atspoguļotā informācija par ekoprogrammas ietvaros īstenotiem projektiem, nodrošinot mājas lapu vietnēs arī tādus interaktīvos instrumentus kā sarakste tiešsaistē, lai arī vietējiem iedzīvotājiem būtu iespēja paust viedokli un izteikt priekšlikumus.
6. Lai atslogotu pedagoģu darbu un paaugstinātu ekoprogrammu koordinātoru darbības efektivitāti, izglītības iestādes vadībai jāapsver iespēja šim amatam deleģēt darbiniekus, kas mazāk noslogoti, bet ir pietiekami kompetenti pienākumu veikšanai. Pētījuma autors uzskata, ka koordinātoram nav jābūt speciālistam vides jautājumos,

bet jābūt apveltītam ar ļoti labāk organizatora spējām. Tas var būt kāds no tehniskiem darbiniekiem, klašu audzinātājiem, kas mazāk noslogoti.

7. Daudzas izglītības iestādes ekoprogrammu īsteno jau vairākus gadus, līdz ar to izsmelot iespējas izglītības iestādes teritorijas novērtējuma rezultātā gūt kādus jaunus pētījumu rezultātus. Risinājums būtu pētāmo robežu paplašinājums, novērtējot un analizējot ietekmi uz vidi, piemēram, pašvaldības robežās, vai pat plašāk. Tas dos reālu pienesumu vides izvērtējumā lielākās teritorijās, ko novērtēs arī vietējie iedzīvotāji un pilsēta kopumā.
8. Izvērtējot ekoprogrammas saturu, būtu vairāk iespēju un lielāks ieguvums (zināšanās un pieredzē), ja saturu paplašinātu, kas ir īpaši svarīgi tām izglītības iestādēm, kurām liekas, ka tās sevi ir pilnībā izsmēlušas ekoprogrammas ietvaros. Pētījuma autors programmas saturā ieteiktu ietvert tādas ilgtspējīgas attīstības aspektus kā vides pieejamība un drošība, ko varētu realizēt teorētiski un praktiski apgūstot ergonomikas pamatus, jo tādu veselīgas darba vides faktoru izpratne un sakārtošana mācību vidē kā skābeklis, ventilācija, mitrums, temperatūra telpās, siltuma atdeve, elektriskā strāva, apgaismojums, troksnis, mehāniskā vibrācija, skolas mēbeļu izmēra atbilstība vecumposmam un fiziskās vides sakārtošana atbilstoši bērniem ar īpašām vajadzībām, var veicināt iekļaujošu vidi un jebkuras mācību metodes efektivitātes paaugstināšanu, līdz ar to likumsakarīgi arī mācību sasniegumu uzlabošanu.

NOBEIGUMS

Izstrādājot maģistra darbu „Izglītības iestāžu vadības darbība ekoskolas statusa iegūšanai Latvijā”, tika iegūti šādi secinājumi:

1. Apkopojot ilgtspējīgas attīstības, ekoloģijas un vides izglītības jēdzienus dažādās svešvārdu vārdnīcās, to skaidrojums nedaudz atšķiras, atkarībā no tā, uz ko tiek likts akcents. Ilgtspējīgas attīstības jēdziens ir plašākais definējums cilvēka un vides mijiedarbības raksturošanai. Ekoloģija ir viens no ilgtspējīgas attīstības pētījuma aspektiem, analizējot viena objekta iedarbību uz kādu citu, atklājot tā raksturu un intensitāti attiecībā vienam pret otru. Vides izglītība ir ekoloģijas procesu un no to izrietošo ietekmju izzināšana un nepieciešamo iemaņu apguve videi saudzējošas un draudzīgas attieksmes veidošanai ikdienas situācijās, veidojot piederības un atbildības izjūtu pret vidi.
2. Starptautiskajās politiskajās attiecībās vides aizsardzības problēmas tikušas risinātas 4 vēsturiskās attīstības fāzēs sākot no 19. gadsimta, bet tieši no 1992. gada raksturīgs ir fakts, ka vides jautājumi tika integrēti visās sabiedriskajās un privātajās jomās, kā arī attiecās uz visas cilvēces darbību.
3. Starptautiskā sadarbībā, pēc 1972. gada ANO Cilvēku un vides konferences starptautiskie vides līgumi ir kļuvuši par galveno globālās vides pārvaldes veidu.
4. Latvija pat pirms pievienošanās ES 2004. gadā, jau ratificēja 27 starptautiskās konvencijas, tajās izvirzītos mērķus, uzdevumus un rīcības programmas saskaņojot ar valsts iekšējo likumdošanu.
5. Starptautiskā leģislatīvā sadarbība vides aizsardzības jautājumu risināšanai sekmējusi valstisko un nevalstisko vides aizsardzības un vides monitoringa organizāciju izveidošanu.
6. Izglītības iestāžu vadības atbildība vides izglītības un aizsardzības nodrošināšanai primāri attiecas uz drošas un tīras vides pieejamību mācību programmu realizēšanai, finanšu un materiālo līdzekļu racionālu izmantošanu, kā arī finanšu līdzekļu piesaisti materiāltehniskās bāzes izveidei un cilvēkresursu nodrošināšanai ekoprogrammas īstenošanas iespējamībai.
7. Kā viens no starptautiski atzītām organizācijām vides ilgtspējīgas attīstības veicināšanai ar vides izglītības programmu izstrādi jāmin Starptautiskais vides izglītības fonds, kas dibināts 1981. gadā. Latvija par šīs organizācijas pilntiesīgu biedru kļuva 2003. gadā izglītības iestādēs īstenojot ekoprogrammu.

8. Latvijā ekoprogramma pēc savas būtības tiek realizēta kā interešu izglītība, kuras īstenošanai finanšu resursi, materiāltehniskais nodrošinājums ir jāmeklē izglītības iestāžu vadībai saviem spēkiem.
9. Ekoprogrammas īstenošanai ir nepieciešams ne tikai materiāltehniskais nodrošinājums, bet arī izglītības pasākumu organizēšana vides jautājumos personālam, kam tiek deliģēta atbildība ekoprogrammas īstenošanā.
10. Ekostatusa iegūšana ir reālas pārmaiņas, kuru sekmīgums atkarīgs no vadības menedžēšanas prasmēm. Lai mazinātu bailes un saliedētu kolektīvu pārmaiņu laikā, jābūt skaidrai izpratnei par mērķiem, uzdevumiem, procesu, deliģēto atbildību, pieejamiem resursiem.
11. Vadības kompetencēs ir ekoprogrammas plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas procesa uzraudzība no vīzijas līdz realitātei, tomēr Starptautiskā vides izglītības fonda publicētajos informatīvi izglītojošos materiālos ir norādīts, ka šīs funkcijas tiek pamatā deliģētas ekopadomei. Uz izglītības iestādes vadību attiecas tikai pieteikuma programmai dokumentu nosūtīšana, sadarbības organizēšana, projekta finansēšana, atskaišu nodošana vides izglītības fonda komisijai gada beigās, kur atspoguļota arī informācija par veiktajiem preventīvajiem pasākumiem.
12. Ekostatusa iegūšanai izglītības iestāžu vadītāji veic tādas funkcijas kā pieteikuma nosūtīšana Vides izglītības fondam un tā sniegto uzdevumu izpildes pārraudzību mācību gada garumā, rosina mācībspēkus, tehniskos darbiniekus, skolēnus un vecākus iesaistīties ekoprogrammas īstenošanā, pārrauga ekopadomes izveidi un tās darbību, dibina kontaktus ar citām izglītības iestādēm pieredzes un metodoloģijas apmaiņai; veic skolas atpazīstamības veicināšanu caur masu medijiem un piedaloties pilsētas pasākumos, koordinē sadarbības izveidi ar vietējo pašvaldību, iespēju robežās piešķir finanšu līdzekļus materiāltehniskās bāzes nodrošināšanai un pedagogu algošanai, kā arī piesaista projektu naudas ēku siltināšanai u.c. energoefektivitātes, resursu taupības, vides sakopšanas un labiekārtošanas jautājumu risināšanai.
13. Visas pētījumā iesaistītās izglītības iestādes ir veiksmīgi izpildījušas ekoprogrammu – ir nodibinātas ekopadomes, veikts vides pārskats par tādiem jautājumiem kā ūdens tīrība, enerģijas taupīšana, atkritumu apsaimniekošana, mežu aizsardzība, klimata pārmaiņu pētniecība, veselīga dzīvesveida popularizēšana, izglītības iestādes vides un apkārtnes sakopšana, zaļais transports, izstrādāti rīcības plāni, vides izglītības ir integrēta mācību priekšmetos, izstrādāti vides kodeksi, iesaistīta vietējā sabiedrība, tomēr mērķi ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai nav skaidri definēti.

14. Lai gan divās izglītības iestādēs ekopadome organizē iknedēļas informatīvās tikšanās, kopumā sēdes tiek organizētas 2-5 reizes visa mācību gada laikā.
15. Trijās izglītības iestāžu ekopadomes sastāvā neietilpst skolas direktors, bet pašvaldības pārstāvis ir tikai Liepājas izglītības iestādē. Tas mazina iespēju ekopadomēm veidot ciešāku sadarbību ar pašvaldību, nesaņemot arī pietiekamu konsultatīvo atbalstu no pašvaldības vides speciālistiem, piemēram, vides novērtējumā.
16. Ekoprogrammu koordinatori visi ir priekšmetu skolotāji. Līdz ar to veikt kvalitatīvu koordinatora darbu lielās aizņemtības dēļ ir ļoti apgrūtināts.
17. Ekoprogrammas īstenošanas veiksmē un kvalitātē praksē lielā mērā ir atkarīga no izglītības iestādes vadības ieinteresētības pakāpes un tā cik kompetenti ir ekopadomes pārstāvji.
18. Lai gan izglītības vadības klātbūtne ekoprogrammas īstenošanā ir jūtama, to līdzdalība kopumā salīdzinājumā ar ekoprogrammu koordinatoru darbu ir pasīva.
19. Ekoprogrammas realizēšana dod iespējas arī izglītības iestādes tehniskiem darbiniekiem iegūt zināšanas un pieredzi vides jautājumos.
20. Tikai Saldus izglītības iestāde paredz finansējumu no skolas budžeta ekoprogrammas realizēšanai un pedagogu algošanai par virsstundām interešu izglītībā, kas pēc savas būtības ir ekoprogramma.
21. Neviena pētījumā iesaistītā izglītības iestāde nav publiskās vietās (piemēram, bibliotēkās) izvietojusi ekoprogrammas īstenošanas aprakstus, tādējādi defragmentējot sabiedrības apziņu par izglītības iestādēs notiekošo ekoprogrammas ietvaros, ierobežojot līdzdalības iespējas lemsānā un preventīvo pasākumu īstenošanā.
22. Atbilstoši izvirzītajiem analīzes kritērijiem, visas pētījumā iesaistītās izglītības iestādes ir tiesīgas pretendēt uz ekoskolas statusa piešķiršanu, tomēr par iegūtā titula saglabāšanu ir „jācīnās” katru gadu no jauna.

No pētījuma procesā iegūtiem secinājumiem var spriest, ka pētījuma mērķis ir sasniegts, visi pētījuma uzdevumi – izpildīti, izvirzītā hipotēze – apstiprinājusies.

Līdz ar to maģistra darbu var uzskatīt par pabeigtu.

Izmantotās literatūras u. c. avotu saraksts

1. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (2010) Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Apstiprināta ar Latvijas Republikas Saeimā 2010.gada 10.jūnijā. http://www.latvija2030.lv/upload/latvija2030_lv.pdf (Skatīts: 12.01.2012)
2. Kļaviņa M., Andrušaitis A. (2008). *Klimata mainība un globālā sasilšana*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
3. The Foundation for Environmental Education (2012). *Our history*. Retrieved 06.11.2011 from: <http://www.fee-international.org/en/Menu/Our+history>
4. The Foundation for Environmental Education (2012). *FEE Annual Report 2010*. Retrieved 06.11.2011 from: <http://www.fee-international.org/en/Material/Files/FEEAnnualReport2010.PDF>
5. The SCRE Centre, University of Glasgow (2006). *Evaluation of Eco Schools Scotland*. SCRE Research Report No 124. Scotland, UK: The SCRE Centre. Retrieved 19.03.2013 from: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED497546.pdf>
6. Salome Hallfreðsdóttir, Lund University Centre for Sustainability Studies (2011). *Eco Schools – Are They Really Better? Comparison of Environmental Knowledge, Attitude and Actions between Students in Environmentally Certified Schools and Traditional Schools in Iceland*. A thesis. Lund, Sweden: Lunds Universitet. Retrieved 19.03.2013 from: http://www.lumes.lu.se/database/alumni/09.11/Thesis/Hallfredsdottir_Thesis_2011.PDF
7. People and Work Unit (2007). *Evaluation of the Eco-Schools programme in Wales Final Report August 2007*. Final Report. Monmouthshire, Wales: People and Work Unit. Retrieved 19.03.2013 from: <http://www.youngreporters.org/Service+menu/Internal+Pages/National+documents/EcoSchoolsEvaluationReportWales.pdf>
8. National Wildlife Federation (2011). *Eco-Schools USA Year 2 Survey Results*. Survey Results. Reston, Virginia, USA: Wildlife Center Dr. Retrieved 19.03.2013 from: <http://www.nwf.org/~media/PDFs/Eco-schools/survey%20year2.ashx>

9. Vides izglītības fonds (2011). *Ekoskolu zaļais karogs šogad plīvos 62 skolās!* Rīga: Vides izglītības fonds <http://www.videsfonds.lv/lv/ekoskolu-zalais-karogs-so-gad-plivos-62-skolas> (Skatīts: 14.12.2011)
10. *Tūrisma un viesmīlības termini skaidrojošā vārdnīca* (2008). Sast. autoru kol. K.Bērziņa vadībā. Rīga: Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija, 460 lpp.
11. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. *Ilgspējīga attīstība*. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. http://www.varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/ilgtspējiga_attistiba/ (Skatīts: 08.12.2011)
12. *Eiropas Savienības terminu vārdnīca: angļu- franču- latviešu* (2004). Sast. autoru kol. Rīga: Madris, 246 lpp.
13. *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca* (2002). Sast. autoru kol. V.Skuiņš vadībā. Rīga: Zvaigzne ABC, 248 lpp.
14. *Ekonomikas skaidrojošā vārdnīca* (2000). Sast. autoru kol. R. Grēviņas vadībā. Rīga: Zinātne, 702 lpp.
15. Kļaviņš M., Zaļoksnis J. red. (2010) *Vide un ilgtspējīga attīstība*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 334 lpp.
16. *Vides aizsardzības likums* (02.11.2006). LR likums. Redakcija: 01.01.2011. Rīga: Latvijas Vēstnesis
17. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. *Par ministriju*. Rīga: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. http://www.varam.gov.lv/lat/par_ministriju/ (Skatīts: 08.12.2011)
18. Valsts vides dienests. *Valsts vides dienesta funkcijas un uzdevumi*. Rīga: Valsts vides dienests. <http://www.vvd.gov.lv/lv/par-mums> (Skatīts: 08.12.2012)
19. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. *Centra uzdevumi*. Rīga: Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. <http://www.meteo.lv/public/27914.html> (Skatīts: 08.12.2012)
20. *Par pašvaldībām*. (19.05.1994). LR likums. Redakcija: 01.01.2012. Rīga: Latvijas Vēstnesis
21. *Dabas resursu nodokļa likums* (15.12.2005). LR likums. Redakcija: 01.04.2011. Rīga: Latvijas Vēstnesis
22. *Publiskās un privātās partnerības likums* (18.06.2009). LR likums. Redakcija: 01.10.2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis
23. Tiesībsarga birojs. *Konvencija par bērna tiesībām*. Rīga: Tiesībsarga birojs. http://www.tiesibsargs.lv/lat/tiesibu_akti/ano_dokumenti/?doc=97

24. *Bērnu tiesību aizsardzības likums* (19.06.1998). LR likums. Redakcija: 01.10.2010.
Rīga: Latvijas Vēstnesis
25. *Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem* (23.12.2006). LR MK noteikumi Nr. 1027. Redakcija: 06.01.2012. Rīga: Latvijas Vēstnesis
26. Latvijas Republikas Labklājības ministrija. *Profesiju standarti*. Rīga: 26. Latvijas Republikas Labklājības ministrija.
http://www.lm.gov.lv/upload/darba_devejiem/prof_stand_0112.pdf (Skatīts: 23.02.2012)
27. Vides izglītības fonds (2011). *Ekoskolas*. Rīga: Vides izglītības fonds
<http://www.videsfonds.lv/lv/ekoskolas> (Skatīts: 14.12.2011)
28. Šmite A. (2006). *Izglītības iestādes vadība. IV daļa. Vadītājs izglītības sistēmā*. Rīga: RaKa, 295 lpp.
29. Kalve I. (2005). *Apsēgлот pārmaiņu vējus. Stratēģiskā un pārmaiņu vadība*. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 296 lpp.
30. Celma D. (2006). *Vadītājs un vadīšana izglītībā*. Rīga: RaKa, 217 lpp.
31. Herolds D.M., Fedors D.B. (2009). *Mainiet veidu, kā vadāt pārmaiņas. Līderības stratēģijas, kas patiešām strādā*. Rīga: Lietišķās informācijas dienests, 198 lpp.
32. Tominens K. (2007). *Pārmaiņu vadības izcilības kritēriji. Organizācijas novērtēšanas rokasgrāmata*. Rīga: Latvijas Biznesa konsultantu asociācija, 100 lpp.
33. Forands I. (2000). *Stratēģija, kvalitāte. Analīze, plānošana, vadība*. Rīga: Latvijas Izglītības fonds, 253 lpp.
34. Zvirbule A. (2004). *Kultūrvides izglītība*. Rīga: RaKa, 122 lpp.
35. Geske A., Grīnfelds A. (2006). *Izglītības pētniecība*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 261 lpp.
36. Lasmanis A. red. (2008). *Mūzikas izglītības aktuālās problēmas un bibliotēku loma zināšanu sabiedrībā*. Rīga: Datorzinību centrs, 232 lpp.

PIELIKUMI

Pielikums Nr.1: Starptautiskās konvencijas un Latvijas likumi dabas vides aizsardzībai un ilgtspējības nodrošināšanai

Starptautiskās konvencijas:

1. likums „Par 1974. gada un 1992. gada Helsinku konvencijām par Baltijas jūras reģiona jūras vides aizsardzību” (Latvijā pieņemts 1994.gadā);
2. likums „Par 1992.gada 5.jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību” (1995.gads);
3. likums „Par 1971.gada 2.februāra Konvenciju par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi” (1995.gads);
4. likums „Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām” (1995.gads);
5. likums „Par 1979.gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību” (1996.gads);
6. likums „Par Konvenciju par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu” (1996.gads);
7. likums „Par Starptautiskās konvencijas par civilo atbildību par naftas piesārņojuma radītajiem zaudējumiem denonsēšanu” (1997.gads) (denonsēšana starptautiskajās attiecībās nozīmē vienpusīgi paziņot, ka uzskata saistības par spēkā vairs neesošām, oficiāli lauž līgumu);
8. likums „Par Protokolu par grozījumiem Starptautiskajā konvencijā par civilo atbildību par naftas piesārņojuma radītajiem zaudējumiem” (1997.gads);
9. likums „Par Konvenciju par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību” (1997.gads);
10. likums „Par 1973.gada Vašingtonas konvenciju par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām” (1997.gads);
11. likums „Par Enerģētikas hartas protokolu par energoefektivitāti un ar to saistītajiem vides aizsardzības aspektiem” (1998.gads);
12. likums „Par 1991.gada 25.februāra Espo Konvenciju par ietekmes uz vidi novērtējumu pārrobežu kontekstā” (1998.gads);
13. likums „Par 1992.gada Protokolu par grozījumiem 1971.gada Starptautiskajā konvencijā par starptautiskā fonda nodibināšanu naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijai” (1998.gads);
14. likums „Par 1990.gada Starptautisko konvenciju par gatavību, reaģēšanu un sadarbību naftas piesārņojuma gadījumā” (2000.gads);
15. likums „Par 1969.gada Starptautisko konvenciju par iejaukšanās tiesībām atklātā jūrā naftas piesārņojuma gadījumā un tās Pielikumu un 1973.gada Protokolu par iejaukšanās tiesībām atklātā jūrā citu vielu, kas nav nafta, izraisīta piesārņojuma gadījumā un tā Pielikumu” (2001.gads);
16. likums „Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Kioto protokolu” (2002.gads);
17. likums „Par Konvencijas par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” (2002.gads);
18. likums „Par Starptautisko augu aizsardzības konvenciju” (2003.gads);
19. likums „Par Roterdamas konvenciju par procedūru, saskaņā ar kuru starptautiskajā tirdzniecībā dodama iepriekš norunāta piekrišana attiecībā uz dažādbīstamām ķīmiskām vielām un pesticīdiem” (2003.gads);
20. likums „Par Stokholmas Konvenciju par noturīgajiem organiskajiem piesārņotājiem” (2004.gads);
21. likums „Par Kartahas protokolu par bioloģisko drošību, kas pievienots Konvencijai par bioloģisko daudzveidību” (2004.gads);
22. likums „Par Līgumu starp Dānijas Karalistes, Igaunijas Republikas, Somijas Republikas, Vācijas Federatīvās Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Polijas Republikas, Krievijas Federācijas un Zviedrijas Karalistes valdībām par Baltijas jūras vides aizsardzības komisijas privilēģijām un imunitātēm” (2005.gads);
23. likums „Par Konvencijas par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu grozījumiem” (2007.gads);
24. likums „Par Latvijas Republikas dalību Kioto protokola elastīgajos mehānismos” (2007.gads);
25. likums „Par Konvenciju par Eiropas Meža institūtu” (2007.gads);
26. likums „Par Eiropas ainavu konvenciju” (2007.gads);
27. likums „Par Nagojas-Kualalumpurā papildprotokolu par atbildību un atlīdzināšanu, kas pievienots Kartahas protokolam par bioloģisko drošību” (2011.gads).

Latvijas likumi:

1. likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (pieņemts 1993.gadā);
2. „Zvejniecības likums” (1995.gads);

3. „Aizsargjoslu likums” (1997.gads);
4. „Augu aizsardzības likums” (1998.gads);
5. likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (1998.gads);
6. „Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likums” (1998.gads);
7. „Dzīvnieku aizsardzības likums” (1999.gads);
8. „Meža likums” (2000.gads);
9. „Sugu un biotopu aizsardzības likums” (2000.gads);
10. likums „Par radiācijas drošību un kodoldrošību” (2000.gads);
11. „Grīņu dabas rezervāta likums” (2000.gads);
12. likums „Par piesāņojumu” (2001.gads);
13. „Ķemeru nacionālā parka likums” (2001.gads);
14. „Reģionālās attīstības likums” (2002.gads);
15. „Medību likums” (2003.gads);
16. „Latvijas vides aizsardzības fonda likums” (2005.gads);
17. „Biodegvielas likums” (2005.gads);
18. „Dabas resursu nodokļa likums” (2005.gads);
19. „Mēslošanas līdzekļu aprites likums” (2006.gads);
20. „Gaujas nacionālā parka likums” (2009.gads);
21. „Krustkalnu dabas rezervāta likums” (2009.gads);
22. „Atkritumu apsaimniekošanas likums” (2010.gads);
23. „Jūras vides aizsardzības un pārvaldības likums” (2010.gads);
24. „Teritorijas attīstības plānošanas likums” (2011.gads).

Pielikums Nr.2: Pieteikuma forma izglītības iestādes dalībai ekoprogrammā

**EKOSKOLU
PROGRAMMA**

**KĀ IESAISTĪTIES
EKOSKOLU PROGRAMMĀ**

Lai pieteiktos programmā, skolai jāaizpilda reģistrācijas forma Vides izglītības fonda mājas lapā www.videsfonds.lv/lv/ekoskolas un jāatsūta vai nu uz fondu, vai elektroniski Ekoskolu programmas vadītājam Danielam Trukšānam: ekoskolas@videsfonds.lv

**PIETEIKUMA FORMA
EKOSKOLU PROGRAMMAI**

Vārds, uzvārds	
Amats	
Skola	
Adrese	
Pasta indekss	
Tālrunis	
Mobilais tālrunis	
Fakss	
E-pasts	
Mājas lapas adrese	
Vietējās pašvaldības nosaukums	
Skolotāju skaits	
Skolēnu skaits	
Datums	

VIDES IZGLĪTĪBAS FONDS

Pielikums Nr.3.1.: Kuldīgas A izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite

Ekoskolas koordinators (vārds, uzvārds):

Koordinatora tālrunis:

Koordinatora e-pasts:

Skolas mājas lapas adrese:

Skolas tālrunis:

Skolas e-pasts:

Skolotāju skaits: 50

Skolēnu skaits: 415 (dienas nodaļa; no tiem 23 – pirmsskola)

Atskaites sagatavošanas datums: 04.05.2011.

Skolas pašvērtējums:

Zaļais karogs

Ekoskolas sertifikāts

uz balvu nepretendējam

2010./2011. MĀCĪBU GADA TĒMA: TRANSPORTS

Lūdzu, aprakstiet vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumus, kurus jūsu skola šai mācību gadā ir veikusi. Lūdzu, norādiet atsevišķi darbus, kas veikti skolas izvēlētajā šī gada tēmā, kā arī citās Ekoskolu programmas tēmās, īpaši akcentējot atkritumu, ūdens un enerģijas tēmas. Norādiet, kā īstenojies mācību gada sākumā izstrādātais darba plāns, kādas izmaiņas notikušas.

2010./2011. m. g. tēma mūsu skolā ir transports, tādēļ skolas metodiskā padome, plānojot mācību gada darbu, pievērsa uzmanību tam, lai šī tēma tiktu iekļauta mācību priekšmetu saturā. Katru mēnesi lielāka uzmanība tika veltīta kādam citam mācību priekšmetam, kura ietvaros skolēni apguva vides izglītības jautājumus.

- Septembris skolā ir drošības mēnesis, tādēļ klases stundās visās klasēs tiek iekļauta tēma „Transports un drošība”. Tā kā ikdienā lielākā daļa no mums pārvietojas ar dažādiem transporta līdzekļiem, tad aktuāls jautājums ir arī drošība gan transporta līdzekļos, gan pārvietojoties ar kājām vai velosipēdu. Tēma tika apgūta sadarbībā ar CSDD. Katrai klašu grupai tika organizētas teorētiskas un praktiskas nodarbības par šo tēmu, atbilstoši skolēnu vecumam. Sākumskolas skolēniem tika organizētas praktiskas āra nodarbības – drošs ceļš uz skolu, ceļš no mājām līdz skolai, drošība transporta līdzekļos u.c. Sākumskolas skolēni pēcpusdienu nodarbībās zīmēja uz asfalta gan reālus, gan izdomātus transporta līdzekļus, kuri nepiesāņo apkārtējo vidi. Arī vecāko klašu skolēni šos jautājumus pārrunāja klases stundās un iepazinās ar CSDD sīžetiem par drošību uz ielas. Veicot skolas vides novērtējumu septembrī un oktobrī, ekopadomes skolēni sagatavoja un organizēja aptauju „Transports mūsu ikdienā un tā ietekme uz apkārtējo vidi” 5. – 12. klašu vecuma grupā.
- Oktobra tēma bija „Transports un apkārtējā vide”. Šī mēneša laikā dabas zinību stundās visās klasēs tika organizētas gan teorētiskas, gan praktiskas nodarbības par transporta ietekmi uz apkārtējo vidi. Praktiskajās nodarbībās 5.-8. klašu skolēni veica praktiskus darbus skolas apkārtnē – noteica gaisa kvalitāti pēc skolas apkārtnē atrodamo ķerņu daudzuma un daudzveidības, novēroja transporta plūsmas intensitāti Jelgavas ielā, uz kuras atrodas skola u.c.
- Novembrī tika organizēta matemātikas un informātikas nedēļa, kuras laikā skolēni mācību stundās mācījās apstrādāt pētījumu un aptauju laikā savāktu informāciju un veidot sava darba prezentācijas.
- Decembrī skolēni vizuālās mākslas, mājturības, amatu mācības stundās izstrādāja savus radošos darbus par tēmu „Transports”. Dažādu transporta līdzekļu modelēšana un zīmēšana, maketu izgatavošana. Skolēni izgatavoja plakātus, zīmējumus un citus praktiskus radošus darbus.
- Janvāris. Transports, transporta līdzekļu attīstība, to nozīme senatnē un mūsdienās. Transporta nozīme mūsu ikdienā. (Vēsture, sociālās zinības). Šajā laikā tika prezentēti arī ekopadomes aptaujas par transportu rezultāti.
- Februāris mūsu skolā ir projektu un pētījumu mēnesis, tādēļ galvenā uzmanība tiek veltīta pētniecisko darbu pabeigšanai un prezentācijām. Katrai klasei bija sava pētījumu tēma, to mēr daudzu skolēnu pētījumi bija par dabu un apkārtējo vidi. 5. klašu skolēni veica pētījumu „Ceļš no mājām līdz skolai”. Skolēni noskaidroja attālumus no skolas līdz mājām, attēloja to kartē, noskaidroja kā visērtāk no ātrāk nokļūt no skolas līdz mājām, kādus transporta līdzekļus izmanto, raksturoja šajā ceļā posmā sastopamās ekosistēmas, dabas un kultūrvēstures objektus. 9. klašu skolēni savā pētījumā izstrādāja ekskursijas maršrutu, apkopojot visu tam nepieciešamo informāciju (darbs ar karti, attālumus, transports, izmaksas, apskates objekti u.t.t.). Arī vairāku 11. klases skolēnu ZPD bija veikti par apkārtējo vidi un veselīgu dzīvesveidu.
- Lai pievērstu skolēnu uzmanību videi draudzīgam pārvietošanās veidam – braukšanai ar velosipēdu, aprīlī un maijā aktīvi gatavojamies un iesaistāmies sportiskākos pasākumos. Aprīlī 4.-6. klašu skolēni gatavojās

jauno satiksmes dalībnieku forumam, kurš jau tradicionāli vairākus gadus notiek mūsu skolas sporta laukumā un telpās. Skolēni apguva ceļu satiksmes noteikumus, pirmās palīdzības pamatus un mācījās pareizi un veikli pārvietoties ar velosipēdu pa šķēršļu trasi. 21. maijā skolas skolēni un vairāki skolotāji piedalījās Kuldīgas velodienā.

- Maija tēma ir transports un veselīgs dzīvesveids (sports). Aktīva dalība velodienā, CSDD sacensībās, velopārgājieni sadarbībā ar Kuldīgas TIC (piedalās tie, kam vecums atbilst).
- Enerģija
- 12. klases skolniece piedalījās 16. vides projektu olimpiādē ar savu darbu „Elektroenerģijas taupīšana Kuldīgas skolā”. Darbā aprakstīts, kā skolā cenšamies taupīt elektroenerģiju. Tomēr pētījuma rezultāti liecina, ka elektroenerģijas patēriņš skolā pēdējo gadu laikā ir palielinājies, jo tieši pēdējo gadu laikā ievērojami palielinājies datoru skaits skolā, ir uzstādītas un tiek izmantotas vairākas interaktīvās tāfeles. Gandrīz katrā klasē ir projektors. Likumsakarīgi, ka attīstoties jaunajām tehnoloģijām, palielinās arī elektroenerģijas patēriņš.
- Skolā pie elektrības slēdžiem ir izvietoti uzraksti, kuri atgādina, ka elektrība jātaupa un gaisma jāieslēdz tikai tad, kad tā patiešām nepieciešama.
- Decembrī Kuldīgas skolā tika pabeigti ēku energoefektivitātes paaugstināšanas projekta darbi – tika siltināts un renovēts skolas jaunais korpuss, nomainīts un siltināts skolas jumts, siltināta sporta zāle, katlumāja un amatu mācības kabineti. Siltināti tika ēku pamati, mainīti jumti, atjaunota skolas galvenā un citas ieejas. Projekta noslēgumā notika svinīgs pasākums, kurā piedalījās pašvaldības pārstāvji, celtniecības darbu vadītāji un skolas kolektīvs. Turpmāk tika i jāpārlicinās, ka visi veiktie darbi palīdzēs samazināt enerģijas patēriņu skolas apkurei.
- No 14. – 18. martam notika klases stundas visās klasēs par akciju Zemes stunda (Kā un kāpēc piedalīties akcijā? Akcijas vēsture.)
- Latvenego projekts „Elektrība ir īsta.”
- Vairākas 8. – 9. klašu skolēnu komandas piedalījās Latvenego konkursa „Experiments” pirmajā neklātienē kārtā.

Ūdens

- 10. martā piedalījāmies Vides izziņas spēļu konkursā „Iepazīsti vidi”, tēma – Baltijas jūra. Novada kārtā piedalījās 3 skolnieces ar savām spēlēm par Baltijas jūru.
- Turpinām vākt un apkopot materiālus par ūdens patēriņu skolā - patērētā ūdens daudzums pa mēnešiem un gada laikā kopumā. Noskaidrojām, cik daudz naudas skola tērē par ūdeni. Rezultātus salīdzinām ar iepriekšējo mācību gadu datiem un izvietojam uz ekoskolas ziņojumu dēļa.
- Mācību gada laikā regulāri tiek apsekota santehnika un nomainīta, ja tas ir nepieciešams. Cenšamies, lai skolā nerastos nekādi ūdens zudumi. Skolēni apsekoja santehnikas stāvokli skolas sanitārajos mežglos un virtuvē.
- Skolēni tiek mudināti ievērot taupību, lietojot ūdeni, vienmēr aizgriezt ūdens krānus pēc to izmantošanas. Atgādinājumi par ūdens taupīšanu tiek izvietoti pie visām izlietnēm.
- 28. martā ar Vides izglītības fonda palīdzību tika organizēts seminārs novada dabas zinību skolotājiem un interaktīva nodarbība 10. un 11. kl. skolēniem par ūdens resursiem, piesārņojuma un piekrastes aizsardzības problemātiku, kurus vadīja ASV lektors Džefs Rogge.

Atkritumi

- Skolā vācam izlietotās baterijas un cenšamies šķirot atsevišķi papīru.
- Aprakstīto papīru sasmalcinām un bieži izlietojam dažādu rotājumu pagatavošanai, noformējot skolu svētkiem.
- Skolēniem notiek izglītojošas teorētiskas un praktiskas nodarbības par atkritumu šķirošanu, to pārstrādes ciklu un otreizēju izmantošanu.
- Sākumskolas skolēni mājturības stundās, pulciņa nodarbībās izmanto izlietoto iepakojumu un pagatavo no tā dažādas lietas – rotaļlietas, maskas, trauciņus u.c.
- Atsevišķi nododam skolas nolietotās elektropreces – datorus u.c.
- Viens 10. klases skolēns ir aizsācis darbu pie sava ZPD par atkritumu šķirošanas iespējām Kuldīgā.

Skolas vide un apkārtnē

- Septembrī skolā notika Miķeļdienas tirdziņš „Mans darbs, tavs prieks”, kurā skolēni pārdod pašu un vecāku gatavotos izstrādājumus no rudens veltēm un citiem materiāliem, kā arī tradicionālā rudens darbu izstāde.
- 16. aprīlī notika Lieļā talka Kuldīgā. Talkas laikā skolas skolēni uzkopa gan skolas, gan pilsētas teritoriju. Vācām atkritumus skolas apkārtņē – no skolas līdz Ventai un stāvlaukumā pie Ventas, kā arī pilsētas nomalē – ap vecajām dzelzceļa sliežu sliedēm.
- Turpinām iepriekšējos mācību gados aizsāktos – papildinām un pilnveidojam skolas zaļo telpaugu taku, cenšamies, lai klašu telpās atrastos daudz zaļo augu, iekopjam puķu dobi skolas priekšā un rūpējamies par zaļo zonu un kokiem skolas apkārtņē.

- Skolas pirmajā stāvā regulāri tiek izvietotas dažādas izstādes - „Rudens izstāde”, zīmējumu un plakātu izstādes „Videi draudzīgs transports”, u.c.
- Decembrī Kuldīgas skolā tika pabeigti ēku energoefektivitātes paaugstināšanas projekta darbi, kas pamanāmi uzlaboja arī skolas vizuālo izskatu.
- Skolas teritorijā atrodas sporta laukums, futbola laukums ar mākslīgo segumu un pietiekoši plaša zaļā zona, lai labā laikā skolēni varētu mācīties un arī atpūsties skolas apkārtnē.

Veselīgs dzīvesveids

- Skolas sporta dienas tiek organizētas trīs reizes mācību gada laikā – rudenī, ziemā un mācību gada noslēgumā. Visbiežāk tās tiek organizētas kā interesanti, atraktīvi aktīvas atpūtas pasākumi, lai visi skolēni justos labi un viņiem būtu interesanti.
- Pagājušā ziemā visi kas vēlējās sporta nodarbībās varēja nodarboties ar slēpošanu skolas apkārtnē.
- Pēcpusdienās regulāri tiek organizētas dažādas sporta spēles starp klašu komandām.
- Janvārī un februārī piedalījāties Eiropas programmā „Augļi skolā”, kuras ietvaros 1. – 5. klašu skolēni ne tikai katru dienu saņēma ābolus, bet klases un mājturības stundās mācījās par veselīgu dzīvesveidu un veselīga uztura nozīmi.
- Skola nodrošina skolēniem veselīgu uzturu (pusdienas un launagu) visu mācību gadu.

Mežs

- Akcijas „Skābeklis. Latvija stāda kokus!” ietvaros piedalījāties Zīļu mačos.
- Oktobrī 4. un 3. klašu skolēni apmeklēja muzejpedagoģisko programmu „Meža skola” Ventspils muzejā.
- Martā skolas vides pulciņš un 4. klase piedalās „Meža olimpīades” atlases kārtā. Tēma „Mājturība mežā”.
- 13. maijā 2., 3., 4., un 6. klašu skolēni apmeklēs izglītojošu pasākumu „Meža ABC”.
- Maijā 2. - 4. klašu skolēni apmeklēs izglītojošu nodarbību kopā ar Meža māti Tērvetes dabas parkā.

Citi pasākumi

- Septembrī piedalījāties vides izglītības konkursā „Domāsim videi draudzīgi” 8., 9. kl. skolēniem Lauvas dabas parkā, kuru organizēja Talsu valsts ģimnāzija.
- Oktobrī četras, bet martā divas komandas piedalījās konkursa „Zaļā nakts” atlases kārtā, bet viena komanda piedalījās konkursā Liepājā.
- Novembrī skolā notika Valsts svētku svinīgais pasākums „Mana zeme, zemīte skaistā!”, kurā laikā katra klase sagatavojusi priekšnesumu – prezentāciju par savu darbu un ieguldījumu Latvijas labā. Vairākas klases prezentēja savu veikumu vides izglītības pasākumos un aktivitātēs.
- Februāra sākumā skolā notika Projektu dienas skolā. Skolēni jau no oktobra strādā pie saviem individuālajiem pētnieciskajiem darbiem. Projekta dienu laikā skolēni veic savu pētniecisko darbu prezentācijas.
  - 4. kl. – Dažādas dabas zinību tēmas.
  - 5. kl. – Ceļš no skolas līdz mājām.
  - 6. kl. – Dažādas tēmas, kuras skolēni apgūst dabas zinībās.
  - 8. kl. – Skolēni eksperimentē.
  - 9. kl. – Ekskursija.
  - 10. kl. – Strādā pie savām ZPD tēmām.
  - 11. kl. – Aizstāv savus ZPD.
- 24. februārī piedalījāties Jauno vides pētnieku forumā „Skolēni eksperimentē”. Novada kārtā piedalījās 4 skolēni ar saviem pētnieciskajiem darbiem.
  - 8.b kl. Varavīksne.,
  - 6.a kl. Gulbj.,
  - 6.a kl. Suņu šķirnes.,
  - 8.a kl. Viss par ūdeni.
- 21. aprīlī notika vides diena sākumskolas skolēniem, kuras ietvaros skolēni darbojās četrās vides darbnīcās.
- Pētniecisko darbu konkurss „Jaunais pētnieks” novada 4. klašu skolēniem. Konkurssā piedalās 3 skolēni. (Laika apstākļi un dabas parādības ziemā., Sīpoli., Mans suns Fricis.)
- Tikšanās vidusskolēniem ar LU ģimnijas fakultātes studentiem un kopīga praktisku ģimnijas eksperimentu veikšana.

Skolas vides rīcības plāns pamatā tika realizēts tā, kā bija plānots. Protams, ikdienas dzīve ievieš savas korekcijas, tādēļ pārī plānoti darbi netika paveikti, bet to vietā tika veikti citi. Ikdienas darbu sarežģītās, ka mācību gada sākumā, kad tiek plānots visa gada darbs, nav zināms kādus pasākumus – akcijas, konkursus – plāno organizēt dažādas organizācijas un iestādes. Dažreiz pēkšņi parādās informācija par šiem pasākumiem, bet tā kā skolas darbs jau saplānots, nav laika un iespējas sagatavoties un piedalīties.

2. EKOPADOME

- 1) ***Lūdzu, norādiet ekopadomes sastāvu, atzīmējot arī katra tās dalībnieka statusu (skolēns, skolotājs, vecāku pārstāvis u.tml.)***
- 2) ***Kādā veidā ekopadome tika veidota?***

- 3) *Cik reizes notikušas ekopadomes sēdes (lūdzu, norādiet datumus, protokolu numurus un to vai skolēni bija iesaistīti to raksfīšanā)?*
- 4) *Kādā veidā informācija par ekopadomes lēmumiem ir nodota citiem? Vai tos saņēma skolas direktors? Vai Ekoskolu programmai ir savs ziņojumu dēlis?*
- 5) *Vai pārējie skolēni sniedza savus priekšlikumus ekopadomei? Kādā veidā?*

Skolas ekopadome:

- dir. vietn. audzināšanas darbā
- dir. vietn. saimnieciskajā darbā
- skolas vides koordinatore
- sākumskolas skolotāja
- dabas zinību skolotāja
- ķīmijas skolotāja
- 5.a klases skolnieks
- 5.b klases skolniece
- 6.a klases skolniece
- 6.b klases skolniece
- 7.a klases skolniece
- 7.a klases skolniece
- 7.b klases skolniece
- 8.a klases skolniece
- 8.b klases skolniece
- 9.a klases skolniece
- 9.a klases skolniece
- 9.b klases skolniece
- 10. klases skolniece
- 10. klases skolniece
- 12.a klases skolniece
- 12.b klases skolniece

- Jau tradicionāli skolas ekopadome tiek veidota no skolas darbiniekiem, skolotājiem un 5. – 12. klašu skolēniem. Katrā klasē tiek izvēlēts klases vides ministrs, kurš arī darbojas skolas ekopadomē. No dažām klasēm ekopadomē darbojas divi skolēni. Trešā daļa no skolēniem ekopadomē darbojas atkārtoti vairākus gadus, bet pārējie katru gadu mainās.
- Ekopadomes sēdes notiek 4 reizes mācību gada laikā, divas reizes semestrī. Starp ekopadomes sēdēm skolēni tiek katru otro nedēļu, lai pārrunātu aktuālos jautājumus. Ekopadomes sēžu protokolus raksta skolēni. Šajā mācību gadā ir notikušas 3 ekopadomes sēdes 14. 09. 2010. (protokols Nr.13), 19. 10. 2010. (protokols Nr. 14), 18.01.2011. (protokols Nr.15). Ceturtā sēde notiks maijā pēc atskaites sagatavošanas. Tajā izvērtēsim, kas šajā gadā izdevies, kas jādara turpmāk.
- Informācija par ekopadomes lēmumiem skolotājiem tiek paziņota iknedēļas informatīvajās sanāksmēs, bet direktori – pēc lēmumu pieņemšanas. Ekopadomes skolēnu uzdevums ir nodot šo informāciju savas klases skolēniem, bet klases audzinātāji seko līdzi, lai tas notiktu. Informācija tiek izvietota arī uz skolas ziņojumu dēļa skolas pirmajā stāvā. Tur tiek izvietots arī skolas ekopadomes saraksts, vides kodekss, skolas gada tēma, skolas vides rīcības plāns, ekopadomes sēžu protokoli, aktuāli un izglītojoši materiāli par skolas vides pasākumiem un citiem vides jautājumiem.
- Citi skolēni savus ieteikumus var izteikt savas klases vides ministram, klases audzinātājam, vai arī ierasties uz ekopadomes sanāksmēm, jo informācija par to norises laiku un vietu savlaicīgi tiek izvietota uz ekoskolu programmas informācijas dēļa.

3. VIDES NOVĒRTĒJUMS

- 1) *Kad tika veikts skolas vides novērtējums? Kādas metodes tika lietotas?*
  - 2) *Kas un kā veica vides novērtējumu? Ko darīja skolēni?*
  - 3) *Vai ekopadome apsprieda šo novērtējumu?*
  - 4) *Kā novērtējuma rezultāti tika izplatīti?*
- Skolas vides novērtējums tika veikts 2010. gada septembra un oktobra mēnesī. Tā veikšanai ekopadomes skolēni apkopoja datus par patērētā ūdens un enerģijas, saražoto atkritumu daudzumu, veica skolēnu un skolas darbinieku anketēšanu, intervēja atbildīgos darbiniekus, konsultējās ar direktora vietnieci saimnieciskajā darbā un grāmatvedi, izpētīja skolu un tās apkārtni, lai iegūtu atbildes uz izvirzītajiem jautājumiem. Ekopadomes skolēni pa grupām veica izpēti darbu par kādu no vides novērtējuma tēmām. Katra grupa izstrādāja jautājumus, vadoties no ieteikumiem vides novērtējumam, un meklēja atbildes uz tiem. Vides koordinatore paskaidroja kāds ir darba uzdevums un kā to labāk veikt, informēja par to, kas tieši jāpēta un kā to izdarīt, kā apkopot materiālus. Mēneša laikā katra grupa kopā ar skolotāju vai patstāvīgi veica izpēti darbu un pēc tam apkopoja darba rezultātus.

- Novērtējumu veic ekopadomes skolēni kopā ar vides kordinatori, klašu audzinātājiem un citiem skolas darbiniekiem – grāmatvedi, direktora vietnieci saimnieciskajā darbā, ēdnīcas īpašnieku. Ekopadomes skolēni pa pāriem vai nelielā grupiņā iepazīstas ar kādu no vides izvērtējuma tēmām, apkopo savāktu informāciju un iepazīstina ar to pārējos ekopadomes skolēnus. Katrai grupai jāizdara arī savi secinājumi par padarīto darbu un jāizvirza uzdevumi turpmākajam darbam.
- Ekopadomes sēdē katra grupa sagatavo sava darba prezentāciju un iepazīstina pārējos ar secinājumiem un uzdevumiem. Solēni izteica avas domas par skolēnu un skolas līdzdalību un apkārtējās sabiedrības iesaistīšanu ekoskolas darbā.
- Vides izglītības koordinatore apkopoja informāciju no skolotājiem par vides izglītības jautājumu iekļaušanu mācību saturā, kā arī skolēnu sagatavotos grupu darba rezultātus un visu to apvienoja kopīgā skolas vides novērtējumā.
- Darba noslēgumā, ekopadomes sēdē, katra grupa iepazīstināja ekopadomi ar sava darba rezultātiem un izteica savus ieteikumus, kā situāciju uzlabot. Ieteikumi tika izskatīti un ņemti vērā izstrādājot skolas vides rīcības plānu.
- Skolas vides novērtējums tika iesniegts skolas direktorei un izvietots vides informācijas stendā skolas gaitenī. Turpmāk plānojam to ievietot arī skolas mājas lapā.

4. DARBĪBAS PLĀNS

1) *Kad tika izstrādāts darbības plāns? Kas un kā to izstrādāja? Kā bija iesaistīti skolēni?*

2) *Vai starp paredzajām darbībām ir izvirzītas prioritāras?*

3) *Vai darbības plāns ietver pienākumu sadali? Ko ir uzņēmušies darīt skolēni?*

4) *Vai darbības plānā ir iekļautas skolas attīstības plānā?*

5) *Vai darbības plānā iekļautas iespējamās izmaksas?*

6) *Vai darbības plāns paredz darbu pārraudzību un rezultātu izvērtēšanu?*

- Skolas vides darbības plāns tika izstrādāts reizē ar skolas vides novērtējuma apspriešanu oktobrī. Katra skolēnu darba grupa iepazīstināja ekopadomi ar skolas vides novērtējuma rezultātiem par savu tēmu un izteica savus ierosinājumus par to, kas būtu jādara turpmāk, piemēram, iegādāties vairāk atkritumu un skolas apkārtne, turpināt labiekārtot skolu un tās apkārtni, neizmantojot ēdiena gatavošanai saldētu produkciju. Izvērtējam, kuras skolēnu idejas varam realizēt tuvākajā laikā un kuras jāatliek uz vēlāku laiku. Šie ierosinājumi tika apspriesti un ņemti vērā veidojot skolas vides rīcības plānu.
- Par prioritāti šajā mācību gadā tika izvirzīta tēma transports, tādēļ arī tā ir skolas gada tēma. Skolas metodiskā komisija, plānojot mācību gada darbu, centās šīs tēmas apguvi iekļaut vairāku mācību priekšmetu saturā. Tātad, otra šī mācību gada prioritāte – pēc iespējas vairāk censties iekļaut vides izglītības un ilgtspējīgas attīstības jautājumus mācību priekšmetu saturā.
- Skolas vides rīcības plānā ir paredzēts, kas ir atbildīgs par katras aktivitātes rezultātu. Atbildīgie ir gan skolotāji, gan ekopadomes skolēni. Skolēni un skolotāji ir atbildīgi par atsevišķu pasākumu un aktivitāšu norisi skolā mācību procesā un ārpusstundu laikā, piemēram, izvietojot skolā atgādinājumus par ūdens un elektroenerģijas taupību, izsakot savus ieteikumus, kā taupīt skolas līdzekļus, kā organizēt atkritumu šķirošanu skolā u. c. Vecāko klašu skolēni ir atbildīgi arī par vides izglītīgas jautājumu skaidrošanu jaunākajās klasēs. Skolas vadība atbild par dažādu praktisku uzlabojumu veikšanu skolā, bet skolēni par to saglabāšanu, saudzīgu un taupīgu lietošanu. Izglītojošu pasākumu organizēšanā, vadīšanā un rezultātu atspoguļošanā iesaistās arī skolēni.
- Skolas vides rīcības plāns ir saskaņots arī ar skolas attīstības plānu, kuru izstrādāja skolas skolotāji darba grupās, ņemot vērā arī vecāku un skolēnu ieteikumus. Šajā mācību gadā tika izstrādāts jauns skolas attīstības plāns turpmākajiem četriem gadiem. To izstrādājot, tika ņemtas vērā arī tās skolas intereses un vajadzības, kuras nepieciešams īstenot, lai varētu sekmīgi darboties ekoskolu programmā, piemēram, turpmāka skolas vides un apkārtnes pilnveidošana u.c.
- Iespējamās izmaksas skolas un tās apkārtnes uzlabošanai tiek iekļautas skolas attīstības plānā, bet dažādus izglītojošus pasākumus un akcijas cenšamies organizēt tā, lai tie būtu bezmaksas. Skolas vadība – direktore un direktora vietniece saimnieciskajā darbā, regulāri pārrauga paveikto.
- Ekopadomes sēdēs pirmā semestra un mācību gada noslēgumā izanalizējam, kas no iecerētā ir izdarīts un, kam būtu jāpievērš uzmanība turpmākajā darbā.
- Katra mācību gada sākumā tiek veikts arī skolas labiekārtošanā paveiktā darba izvērtējums un plānots turpmākais darbs. To darot iespēju robežās tiek ņemti vērā skolotāju, skolēnu un vecāku ieteikumi. Skolas direktore informē gan skolotājus gan skolēnus un viņu vecākus par paveikto un plānoto, stāsta par taupības pasākumiem skolā un mudina skolotājus un skolēnus tos atbalstīt.

5. PĀRRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

1) *Kā notiek darbu pārraudzība un izvērtēšana?*

2) *Vai šai procesā ir iesaistīti skolēni? Kā?*

3) *Vai skolā tiek apspriesti veikto darbu rezultāti, panākumi, analizētas kļūdas? Lūdzu, aprakstiet, kā tas notiek.*

4) *Vai ekopadome ir mainījusi darbības plānu? Kā un kāpēc?*5) *Vai jūs dalīties pieredzē ar citām ekoskolām Latvijā vai ārzemēs? Ar kurām?*

- Darbu pārraudzība un izvērtēšana notiek saskaņā ar darbības plānu. Organizējot darbu, vadāmie no vides rīcības plāna un cenšamies paveikt visu tajā plānoto, bet, ja kaut kas no iecerētā nav izdevies, tad izanalizējam – kāpēc un, ja nepieciešams, plānojam to izdarīt nākotnē. Tiekoties ekopadomes sēdēs, izvērtējam, kas ir izdarīts un kas no plānotā nav paveikts, meklējam cēloņus – kāpēc plānotais darbs neizdodas. Dažreiz skolēniem nav interese, dažreiz pietrūkst līdzekļi un atbildīgo iestāžu vai uzņēmumu atbalsts. Savu viedokli var izteikt gan skolēni gan pieaugušie.
- Pēc paveiktā darba skolēni izsaka savas domas par to – kas bija labi, kas patika, kas nē. Tika organizēta arī skolēnu aptauja par to, kas viņus apmierina, liekas interesants un vajadzīgs. Skolēnu domas tiek ņemtas vērā plānojot turpmāko darbu. Par skolēnu attieksmi liecina arī skolēnu atsauce vai arī gluži pretēji – pasivitāte. Vislabprātāk skolēni atbalsta dažādas ar sportu un veselīgu zīvesveidu saistītas aktivitātes, kā arī labprāt piedalās konkursos un pasākumos, kuros var iemācīties kaut ko jaunu un nostiprināt jaunās zināšanas praktiski darbojoties.
- Konkursu un dažādu sacensību rezultāti ir redzami tūlīt pēc pasākuma norises pie skolas ziņojumu dēļa, bet ilgstošāku akciju rezultāti periodiski atjaunoti. Tā kā šogad projektu nedēļas laikā skolēni veica pētnieciskos darbus arī par dažādām vides izglītības tēmām, tad nedēļas noslēgumā visi varēja iepazīties ar paveiktā darba prezentācijām, bet labākie darbu autori piedalījās vairākos novada projektos un konkursos. Darba rezultāti tiek izvērtēti arī skolas klašu audzinātāju metodiskajā komisijā un, ja nepieciešams, skolas pedagoģiskās padomes sēdēs.
- Šī mācību gada laikā tika paveikts skolas vides plānā iecerētais. Plāns mācību gada laikā nav būtiski mainīts, tikai papildināts ar dažām aktivitātēm, kuras nebija iekļautas mācību gada sākumā. Ir daži uzdevumi, kuri gan objektīvu gan subjektīvu iemeslu dēļ netiek paveikti, bet ir arī dažādas aktivitātes, kuras tiek piedāvātas mācību gada laikā. Savukārt nav izdevies ieviest skolā atkritumu šķirošanu, jo atkritumu apsaimniekotājs Kuldīgas pilsētā sola daļēji skolu atbalstīt, bet līdz praktiskai rīcībai neesam nonākuši. Turpinām skolā vākt baterijas, cenšamies atsevišķi šķirot papīru. Domājam, ka nākošā gada tēma varētu būt atkritumi, lai visu uzmanību veltītu šo jautājumu risināšanai.

Atklātajā pirmsskolas pedagoģu metodiskajā apvienībā Kuldīgas novada pedagoģiem, skolotāja rādīja kolēģiem, kā pašiem mazākajiem mācīt par vides izglītības jautājumiem. Par to, kas un kā notiek Kuldīgas novada Ekoskolās, dalāmies pieredzē ar skolu vides koordinātoriem. Regulāri tiek ar novada dabas zinību skolotājiem BJC organizētajos vides semināros. Sadarbojamies ar Kuldīgas novada BJC vides izglītības skolotāju. Sadarbojoties ar citu skolu skolotājiem, sagatavojām jautājumus un uzdevumus VVD organizētajam vides konkursam, kurš notiks 6. maijā Embūtē.

6. SASAISTE AR MĀCĪBU SATURU

- 1) **Vai vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti mācību saturā? Vai visās klašu grupās? Lūdz, miniet piemērus.**
- 2) **Vai ekopadome ir novērtējusi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā? Kā tas ir noticis?**
- 3) **Vai ekopadome ir izvērtējusi vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai?**
- 4) **Vai jūsu skolā ir viens konkrēts cilvēks, kurš atbild par vides izglītību?**

Kā jau minēju pirmajā nodaļā, vides izglītības jautājumi tiek integrēti arī mācību saturā. Šogad par to domājam īpaši jau plānojot mācību gada darbu.

<i>Mēnesis</i>	<i>Tēma</i>	<i>Mācību priekšmeti</i>
Septembris	Transports un drošība.	Vismaz 1 klases stunda katrā klasē.
Oktobris	Transports un apkārtējā vide.	Dabas zinību cikls. Praktiski pētījumi par transporta ietekmi uz apkārtējo vidi.
Novembris	Transports un apkārtējā vide. Datu apstrāde.	Matemātika, informātika.
Decembris	Transports un klimata pārmaiņas. Radošie darbi – transports.	Dabas zinības, klases stundas. Vizuālā māksla, mājturība.
Janvāris	Transports no senatnes līdz mūsdienām. Veselīgs uzturs. (Programmas “Augļi skolai” ietvaros.)	Vēsture, sociālās zinības. Mājturība 1.- 5. kl. Sociālās zinības. Klases stundas.
Februāris	Pētniecisko darbu prezentācijas	Dažādi mācību priekšmeti – dabas zinības, ģeogrāfija, ... 4. – 11. kl.
Marts	-	-
Aprīlis	Apceļojam pasauli videi draudzīgi.	Latviešu, krievu, angļu, vācu valoda.
Maijs	Diena bez transporta. Veselīgs dzīvesveids.	Sports, veselības mācība.

- Vides izglītības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi tiek iekļauti arī mācību saturā visās klašu grupās. Tas tiek veikts gan mācību stundās, gan klašu audzināšanas stundu laikā. Mācību gada laikā katrā klasē tiek plānotas vismaz 3 stundas par vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.
- Vides izglītības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību priekšmetu saturā izvērtē skolas metodiskā padome
- Ekopadome ir izvērtējusi vidi skolā un ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai un atbilstību skolēnu drošībai ekopadomes sēdē reizē ar skolas vides novērtējuma apspriešanu. Ekopadomes skolēni ir izteikuši savas domas par šo jautājumu un kopā ar skolotājiem centāmieš izvērtēt gan pozitīvo gan negatīvo. Apkopojām informāciju un izvērtējam, ko laika gaitā ir iespējams mainīt. Skolas telpās ir daudz zaļo augu. Ir izveidota zaļā telpaugu taka un iedibināta tradīcija, ka katru gadu skolas absolventu klases dāvina skolai jaunus telpaugus. Pašlaik materiālu apstākļu dēļ ir apstājies projekts par lapu koku dabas takas izveidi pie skolas, bet šis uzdevums ir iekļauts jaunajā skolas attīstības plānā.
- Par vides izglītību skolā atbild vides koordinators.

7. VISAS SKOLAS UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA

- 1) *Aptuveni cik procenti skolēnu ir iesaistīti ekoskolas pasākumos?*
  - 2) *Vai skolēnu vecāki ir informēti par ekoskolas pasākumiem? Kā notiek informācijas nodošana vecākiem? Kā viņi tiek iesaistīti?*
  - 3) *Vai skola ir izstrādājusi un iesniegusi priekšlikumus vietējai pašvaldībai? Kāda ir skolas sadarbība ar pašvaldību?*
  - 4) *Kā skola informē apkārtnējo sabiedrību par ekoskolas aktivitātēm?*
  - 5) *Vai skola informē vietējos masu saziņas līdzekļus par ekoskolas darbu, kā tas notiek, vai arī skolēni ir iesaistījušies?*
  - 6) *Vai skolai ir interneta mājas lapa un kā tā tiek izmantota informēšanai par ekoskolu?*
- Ekoskolas pasākumos tiek iesaistīti visi skolas skolēni un skolotāji. Citi to dara aktīvāk un piedalās daudzos pasākumos, bet citi tikai dažos. Tas atkarīgs no pašu skolotāju un skolēnu atsaucības, jo ārpusstundu pasākumi skolā nav obligāti. Retāk programmā iesaistās vakarskolas un neklātienē programmas skolēni, jo daudzi no viņiem skolu apmeklē ļoti neregulāri. Tēmas, par kurām runājam klases stundās un mācību stundās, apgūst visi skolēni. Skolas vides rīcības plāns tiek saskaņots ar skolas audzināšanas darba organizatoru un iekļauts kopējā skolas pasākumu plānā. Skolotāji ir informēti par ekoskolu tēmām un zina kādiem vides izglītības un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem ir jāpievērš uzmanība mācību stundās.
  - Skolēnu vecāki tiek informēti par ekoskolas pasākumiem gan mutiski, gan rakstiski. Informāciju par skolas pasākumiem vecāki uzzin no saviem bērniem un no skolotājiem gan klašu vecāku sapulcēs gan skolas vecāku sapulcēs, kā arī ar informatīvu lapiņu palīdzību un Kuldīgas skolas vecāku avīzē. Informācija tiek izvietota arī uz skolas ziņojumu dēļa skolas 1. stāvā. Ja nepieciešams vecākus informēt par pasākumiem, kas attiecas tikai uz kādu skolēnu grupu, tiek veikti ieraksti skolēnu dienasgrāmatās.
  - Kuldīgas novada pašvaldība regulāri tiek informēta par aktivitātēm un pasākumiem skolā, jo katru mēnesi saņem skolas pasākumu plānu, bet pēc tam arī atskaites par padarīto. Novada pašvaldība atbalsta skolas darbību finansiāli, jo šajā mācību gadā tika pabeigti dažādi praktiski pasākumi, lai būtu iespējams taupīt resursus un finanses - skolas jaunā korpusa siltināšana, nomainīts un siltināts skolas jumts, siltināta sporta zāle, katlmāja un amatu mācības kabineti. Siltināti tika ēku pamati, mainīti jumti, atjaunota skolas galvenā un citas ieejas. Tas viss tika paveikts ar Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta un Kuldīgas pašvaldības projekta „Energiefektivitātes paaugstināšana Kuldīgas novada izglītības iestādēs” finansējumu.
  - Pēc pasākumiem vai to norises laikā informācija tiek publicēta arī vietējā laikrakstā „Kurzemnieks”. Dažreiz uzaicinām reportierus no „Kurzemnieka” redakcijas, vai arī paši sagatavojam un nosūtam informāciju par skolas aktivitātēm.
  - Skolai ir sava mājas lapa, kurā ir pieejama arī informācija par skolas darbību Ekoskolu kustībā un jaunākajiem vides izglītības projektiem, kuros skola piedalās.
  - Mācību gada laikā notika arī:
    - Izglītojoša nodarbība visiem skolas skolotājiem par mežu Jaunmoku pilī.
    - Izglītojošas nodarbības skolas skolēnu vecākiem divas reizes mācību gada laikā. Attiecības: vecāki – skolēni. Savstarpējās attiecības ģimenē.
    - Skolas attīstības plāna izvērtēšana un jaunā plāna izstrādāšana. Skolas vide. Darbu veica skolas skolotāji sadarbībā ar vecāku padomi.
  - Pedagogu metodisko izstrādņu skatē Kuldīgas skola piedalījās arī ar skolotājas darbu „Kuldīgas skolas darbība ekoskolu programmā no 2006. līdz 2011. gadam”.

8. VIDES KODEKSS

- 1) *Kāds ir jūsu skolas vides kodekss?*
- 2) *Kā jūs to izstrādājāt? Kas piedalījās tā izstrādāšanā?*
- 3) *Vai jūs apspriedāt vides kodeksu visā skolā?*

- 4) *Vai tas ir ticis mainīts? Kā tas notika, kas bija iesaistīti apspriešanā?*
 5) *Kur tas ir izvietots?*

*Pamani – un tevi pamanīs,
 Domā – un par tevi domās,
 Saudzē – un arī tevi saudzēs,
 Mīli – un tevi mīlēs.
 mīli visu dzīvo, kas tev apkārt, un tad arī pats dzīvosī ilgi un laimīgi!*

Skolas vides kodeks tika izstrādāts un pieņemts jau 2007./2008. mācību gadā ekopadomes sēdē un šogad nav mainīts. Ekopadome uzskata, ka to mainīt nav nepieciešams, jo tas atbilst mūsu domām un pārliecībai un bieži tiek pieminēts dažādos skolas pasākumos. Tā izstrādāšanā un apspriešanā piedalījās ekopadome. Tas ir izvietots uz ekoskolu programmas ziņojumu dēļa skolas 1. stāvā un skolas mājas lapā.

Paldies par Jūsu ieguldīto laiku šīs atskaites sagatavošanai!

Pielikums Nr.3.2.: Intervijas protokols Kuldīgas A izglītības iestādes vadībai

Intervijas mērķis: Noskaidrot izglītības iestādes vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā.

Intervējamais: ekoprogrammas koordinatore un izglītības iestādes direktore

Intervētājs: Jānis Grunte

Intervijas vieta: Kuldīgas A izglītības iestāde

Intervijas datums un laiks: 2012.gada 17.maijā, plkst. 11.37-12.00

1. **J.G. (Jānis Grunte):** *Labdien! Esmu RPIVA augstskolas maģistrants, kurš veic pētījumu par izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā Latvijā. Vai drīkstu Jums uzdot jautājumus šajā sakarā?*
Ek.p.k. (ekoprogrammas koordinatore): Labi, darīsim ko varēsim.
2. **J.G.: Kādu priekšmetu (s) Jūs izglītības iestādē mācāt?**
Ek.p.k.: Ā, es īstenībā pati esmu sākumskolas skolotāja. Tāpēc esmu domājusi, ka varbūt būtu labāk, ja šo darbu darītu dabaszinību skolotājs, jo viņam ikdienā to mēr ir lielāka saskarsme ar vidējā posma bērniem, bet nu tā situācija tā izveidojās, ka es savā laikā to uzņēmos, un nevar teikt, ka kāds tieši kārotu pēc šī darba (*smejas*), bet dabaszinības skolotāja ar profesionālu padomu labprāt atbalsta, kad vajag palīdzēt projektos, konkursos – taisījām ūdens dienas, šogad 5.klasei bija konkurss par vidi. Nu, cenšamies kā varam sadarboties.
3. **J.G.: Kā izglītības iestāde uzzināja par ekoprogrammu Latvijā?**
Ek.p.k.: Tad man jāsaka godīgi, ka skolas iesaistīšanos tajā kustībā aizsāka mana priekšgājēja – cita kolēģīte, un no kurienes viņa uzzināja, es tiešām nemācēju jums pateikt.
I.i.d. (izglītības iestādes direktore): Es pateikšu. Viņa atnāca mums no Lutriņiem, un tur viņa bija sākusi šo te programmas iedzīvināšanu, ja, un viņa atnāca pie mums strādāt un viņa gribēja arī to šeit ienest. Un tā viņa sāka šo projektu. Un viņa aizgāja projām, nu cik viņa bija – 2, 3 gadus pie mums – un mūsu tagadējā koordinatore darbojas viņas vietā.
4. **J.G.: Kas ir tas mērķis Jūsu izglītības iestādē ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai?**
Ek.p.k.: Nu mērķis ir pēc iespējas vairāk iesaistīt bērnus un viņu vecākus un draugus kaut kādā vides izglītības procesā, dot informāciju par to, priekšstatu kā tas ir jādara, kaut vai minimāli mainot savus ikdienas ieradumus, saprast cik tas ir nepieciešams tomēr mums visiem un mudināt, rosināt to visu arī darīt, bet ne vienmēr tā atsaucība ir, kā mēs to vēlētos, it sevišķi no apkārtējiem – no sabiedrības, jo pieaugušiem apkārt ir daudz citas problēmas, tad ne vienmēr vides problēma cilvēkiem liekas tā aktuālākā.
5. **J.G.: Kuri bija primāri ekoprogrammas realizēšanas idejas iniciators (skolēni, skolotāji, vecāki, skolas administrācija, vadība, vai visi kopā)?**
Ek.p.k.: Iniciatore bija iepriekšējā ekoprogrammas koordinatore, kas mūsu skolā vairs nestrādā.
6. **J.G.: Īsumā izklāstiet ekoprogrammas īstenošanas procesu (no idejas līdz realitātei) un aprakstiet izglītības iestādes direktora līdzdalību katrā no posmiem.**
Ek.p.k.: Jā, nu tur ir ekoprogrammā vesels saraksts, kas ir jāveic, lai šinī programmā varētu darboties, un ņemot vērā šīs prasības, mēs tā kā arī visu uzsākām. Tur ir noteiktas tēmas, pie kurām katru gadu ir jāstrādā, jāizstrādā skolas vides kodekss, katru gadu jāveic skolas vides novērtējums, jāizveido ekopadome, kas ir tas kodols, nu pārējie apkārt, tad iesaistās – cits vairāk, cits mazāk., un bez skolas vadības atbalsta būtu ļoti grūti tādu programmu īstenot, jo tā doma ir tāda, ka jāiesaista pēc iespējas vairāk cilvēki, bet ja

skolas vadība neatbalstītu šo programmu, līdz ar to pedagogi neatbalstītu, un tad tur vienatnē nekas nesanāktu (*smejas*), jo doma ir šo programmu popularizēt, un ja nebūtu atbalsta, tad visu laiku sanāktu tāda cīņa.

7. **J.G.:** *Vai ekoprogrammas īstenošanas rezultātā bija nepieciešami izglītojoši kursi pedagogiem, kuri iesaistījušies programmas realizēšanā?*

Ek p.k.: Nu tādi speciāli kursi mums nav bijuši. Ir teiksim bijuši tādi kursi, kas vairāk vai mazāk pakārtoti, bet tieši par vides tematiku tieši konkrēti, tādi mums nav bijuši. Ir bijušas sapulces, sanāksmes, kurās es pati pastāstu, bet tos nevarētu saukt par kursiem – drīzāk tādi kā izglītojoša rakstura pasākumi skolotājiem. Bet ir bijuši Rīgas pārstāvji, kas runājuši ar skolotājiem, bērniem un ar vadību.

8. **J.G.:** *Kā un kur piesaistījāt finanšu līdzekļus ekoprogrammas realizēšanai (ja bijusi tāda nepieciešamība)?*

Ek p.k.: Īstenībā esam tikuši līdz šim galā bez īpašas finanšu resursu piesaistes, jo vairāk programma attiecas uz bērnu izglītošanu, iesaistīšanos dažādos pasākumos, kur nekādi tieši papildus līdzekļi nav vajadzīgi, lai bērni darbotos, piem., vizuālās mākslas konkursā. Nu un ja mums jābrauc kaut kur tālāk, lai piedalītos kādos pasākumos, tad mums skola atbalsta caur pašvaldības finansējumu. Skola mums ir atjaunota un nosiltināta, bet tas bija pašvaldības projekts. Tādi īpaši atbalstītāji finansiālā ziņā nav meklēti, nav pieteikušies un nav arī meklēti (*smejas*), jo to izglītojošo darbu it kā var darīt arī bez tādas lielas naudiņas.

9. **J.G.:** *Kādi ir tie reālie taustāmie ieguvumi dabā (skolas teritorijā un/vai ārpus tās) ekoprogrammas īstenošanas rezultātā?*

Ek p.k.: Pimais bija tas, ka izveidojām telpaugus vestibilā. Mums izveidojās tradīcija, ka absolventi arī mums dāvā jaunus telpaugus, un mums skola palika tāda kā zaļāka, nu un tad energoefektivitātes projekts, kas gan nav saistīts ar ekoprogrammu, jo Kuldīgas pašvaldība centās visās skolās šo projektu realizēt. Mums ir ideja veidot tādu kā dabas taku ap skolu, bet tam nav pašreiz līdzekļi. Atjaunojot skolu, labiekārtojām un daļēji pārveidojām apkārtni. Esam arī dažos vides konkursos uzvarējuši, un līdz ar to balvā ieguvuši kaut kādu inventāru sportam, tenisa galdu, florbola komplektu.

10. **J.G.:** *Kādus energoefektivitātes un resursu taupības pasākumus (piem., spuldžu nomaina pret energoefektīvām, speciāli ūdens taupošie krāni dušās, tualetēs, virtuvē, kā arī fasādes un ūdens cauruļvadu siltināšana, makulatūras vākšana, atkritumu šķirošana, papīra taupīšana u.tml.), izglītības iestāde ir īstenojusi un vai tos ir veicinājusi tieši ekoprogrammas realizēšana?*

I.i.d.: Zini kas ir, mēs jau piedalāmies tajā projektā „Experiments” ko rīko Latveņergo, un tur piedalās 8. un 9.klase, tie kuri mācās fiziku, un tad tur ir visa tā elektrības taupīšana, un arī ķīmijā mums ir bijis projekts par ūdeni pašiem skolā uz vietas, un mazāki projekti par vides aizsardzību, vides pētīšanu, piem., pētīja tos notekūdeņus un vietējās upītes ūdens sastāvu, pētīja arī apkārtni. Bet spuldžu un ūdens taupošie krāni mums tādi speciāli gan nav.

Ek p.k.: Tiek sekots tam, lai tehnika sanitāros mežglos vienmēr būtu kārtībā, un ja kaut kas, tad tiek salaboti. Bērni ekopadomē piefiksē tos rādītājus cik tiek patērēta elektrība un ūdens, lai mēs būtu lietas kursā vai mums tas daudzums palielinās, vai samazinās, un tad censties samazināt. Ir arī atgādinājumi pie slēdzīem, bet principā viss apgaisojums ir nomainīts pēdējos gados. Katru gadu piedalāmies *zaļās jostas* organizētajā makulatūras vākšanas konkursā, baterijas vācam. Tās gan mums skolā ir mazāk uz vietas, bet papīrs ir daudz. Piedalījāmies arī *zaļās jostas* organizētajā projektā „šķiro pakas,” un vācās visu no kafējnīcas. Līdz ar to atkritumi samazinās, bet šķirošanas konteineri mums vēl nav, jo tas atkal prasa tās pašas finanses.

11. **J.G.:** *Vai ekoprogrammas ieviešana ir veicinājusi izglītības iestādē veselīga dzīvesveida popularizēšanu? Ja jā, tad kā tas reāli izpaužas?*

Ek p.k.: Es teiktu, ka jā, bet daļēji varbūt, jo veselīgs dzīvesveids un veselīgs uzturs mums bija viena no tēmām nu jau vairākus gadus atpakaļ, un mums ar ēdināšanu jau ilgstoši nodarbojas individuālais uzņēmējs, kas apgādā gan kafējnīcu, gan ēdnīcu. Ir zupas, svaigi dārzeņi, salāti, arī tādas lietas kā putraimu biezputras. Tā kā izvēles iespējas veselīgā uzturā ir liela. Tā kā skolēni arī paši seko līdzīgi ko ēd. Kafējnīcā kolā un čipsi tika izņemti, tomēr mums ir tas, ka te pat pretī visi tie neveselīgie produkti tiek tirgoti. It kā tiek runāts, ka nevajag, bet tik un tā pamanās. Nu un ar fiziskām aktivitātēm ir dažādi, jaunākā vecumā problēmu nav nekādu, jo visi piedalās un darbojas, un tad kad ir kādi ārpusstundu sporta pasākumi, tad arī atsauce ir diezgan liela. Ir sporta dienas rudenī un ziemā, pavasarī. Skolēnu līdzpārvalde organizē sporta spēles.

12. **J.G.:** *Vai ekoprogrammas ietvaros izglītības iestāde ir sadarbojusies ar citām skolām, pašvaldību un vietējo sabiedrību? Ja jā, kā šī sadarbība tika praktiski organizēta? Minēt piemērus.*

Ek p.k.: Sanāk tā, ka Kuldīgas novadā ir diezgan daudz šīs ekoskolas. Ir Ēdolē, ir Padurē, ir Rendā, un kad ir kaut kādas vides izglītības skolotājiem kaut kādas metodiskās apvienības vai tikšanās, tad mēs tiekamies. Tad mums ir bijuši kādi pasākumi ar Mežu Konsultatīvo centru. Tieka mies arī, kad ir *meža ABC*, ko organizē meža īpašnieku biedrība „Meža konsultants,” esam braukuši skatīties, kas notiek Ēdolē, bet ar

tādām tālākām vietām tā sadarbība bijusi mazāka. Ar tiem vairāk saziņa notiek elektroniskā formātā. Transporti ir diezgan dārgi. Mazliet esam ar Talsiem sadarbojušies. Katru vasaru ekoskolu skolotājiem notiek vasaras nometnes kopīgas, kur tiek izvērtēts iepriekšējā gada darbs, skolotāji arī pamācās un atpūšas, izstrādāti jau kaut kādi plāni nākamajam gadam. Šogad tiek plānots, ka būs līdzīga nometne arī aktīvākiem skolēniem, bet tas vēl ir tikai plāns, par ko nevar vēl tā droši teikt, ka tas izdosies.

13. J.G.: Kādi bijuši lielākie izaicinājumi ekoprogrammas ieviešanā un kā izglītības iestāde tos risināja?

Ek.p.k.: Es nezinu ko var saukt par izaicinājumu? Nu varētu teikt, ka lielākā problēma ir atrast visam šim darbam laiku skolā – gan ekopadomei, lai īpaši tiktos, darbotos. Mēs it kā atrodamies uz lauku robežas, bet tomēr pilsētā, tāpēc mums ir daudzi bērni no laukos, un viņiem ir noteikts laiks, kad jābrauc prom un mēs nevaram darboties līdz vēlam vakaram, un dienas ir noslogotas, jo bērni darbojas dažādos virzienos, ir dažādi pulciņi. Tepat ir pilsēta un visur gribas piedalīties, un tad tas grūtākais ir visu tā samenedžēt, lai atrodas laiks visam, un lai bērns var paveikt visu. Bērniem patīk darboties praktiski, bet ekoprogrammā daudz kas ir arī teorētisks, piem., vides novērtējums, un tad panākt lai viņi iesaistās šai procesā, tas arī nav viegli, jo viss kas tāds teorētiskās vienmēr liekas sarežģītāks un ne tik vilinošs.

14. J.G.: Vai arī turpmāk izglītības iestāde plāno ekoprogrammas realizēšanu? Kāpēc?

Ek.p.k.: Jā (*smejas*). Kāpēc? Es domāju, tā ir īstenībā tāda nu jauna niša, iesākts ceļš, ko vajag turpināt un iet tālāk, un ja mēs gribētu mainīt ne tikai bērnus, bet arī sabiedrības uzskatus par apkārtējo vidi, attieksmi, tad to nevar izdarīt ne vienā, ne divos gados. Tas ir tāds ļoti ilgstošs process, un kaut kādu jūtamu rezultātu tur var sasniegt tikai pēc kaut kādiem vairākiem gadiem. Tie, kas tagad mācās skolā, kad izaugs lieli un veidos savas ģimenes, tad viņiem tā attieksme būs savādāka. Tā kā ir vērts tālāk darīt to darbu un turpināt, un tas ir arī interesanti, galu galā.

J.G.: *Liels paldies par atvēlēto laiku un sniegto informāciju. Lai veicas ekoprogrammas tālākā attīstībā!*

Pielikums Nr.3.3.: Novērošanas protokols Kuldīgas A izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā

Novērošanas mērķis: Ekoprogrammas rezultātu fiksēšana dabā – izglītības iestādes teritorijā

Novērotājs: Jānis Grunte

Ar paveikto iepazīstina: ekoprogrammas koordinatore

Novērošanas vieta: Kuldīgas A izglītības iestāde

Novērošanas datums un laiks: 2012.gada 17.maijā, plkst. 12.00-12.30

Konstatētais:

- Izglītības iestādes fasādēm nomaņināti jauni logi, ārdurvis, veikta arējā siltināšana.
- Labiekārtota un sakopta apkārtējā izglītības iestādes teritorija.
- Vestibilā pirmajā stāvā ir plašs telpaugu klāsts.
- Pie sienas ir diplomu, sertifikātu, atzinības raksti par dalību ekoprogrammas projektos un konkursos.
- Par ekoprogrammas aktivitātēm ir informācija atspoguļota ziņojuma dēlī.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu ir izvietoti.
- Tualetēs, dušās nav uzstādīti ūdenstaupošie krāni.
- *Dabas taka* izglītības teritorijā nav izveidota.
- *Zaļā klase* izglītības teritorijā nav izveidota.
- Atkritumu šķirošanas konteineri nav izvietoti.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā nav.
- Izglītības iestādes mājas lapā par ekoprogrammas aktivitātēm ir ievietota informācija, rādītas laikrakstu kopijas par sadarbību ar vietējiem masu medijiem un rādītas fotogrāfijas par aktivitātēm ārpus izglītības iestādes teritorijas – mežu stādīšana, putnu būrīšu izgatavošana, lielās talkas.

Pielikums Nr.4.1.: Saldus B izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite

Ekoskolas koordinators (vārds, uzvārds):
 Koordinators tālrunis:
 Koordinators e-pasts:
 Skolas mājas lapas adrese:
 Skolas tālrunis:
 Skolas e-pasts:
 Skolotāju skaits: 32
 Skolēnu skaits: 355
 Atskaites sagatavošanas datums: 01.05.2011.
 Skolas pašvērtējums:
 Zaļais karogs
 Ekoskolas sertifikāts
 uz balvu nepretendējam

1. 2010./2011. MĀCĪBU GADA TĒMA: KLIMATA IZMAINAS

Lūdzu, aprakstiet vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumus, kurus jūsu skola šai mācību gadā ir veikusi. Lūdzu, norādiet atsevišķi darbus, kas veikti skolas izvēlētajā šī gada tēmā, kā arī citās Ekoskolu programmas tēmās, īpaši akcentējot atkritumu, ūdens un enerģijas tēmas. Norādiet, kā īstenojies mācību gada sākumā izstrādātais darba plāns, kādas izmaiņas notikušas.

Šajā mācību gadā mūsu skola izvēlējās darboties pie tēmas - Klimata izmaiņas.

Arvien satraucošāka pienāk in formācija par pasaules katastrofām, vides izmaiņām, globālo sasilšanu. Tādēļ mēs savā skolā nolēmām šo mācību gadu veltīt šīs tēmas aktualizācijai.

Darbojās pie skolēnu informētības ne tikai Ekoskolas darboņi, bet arī visi priekšmetu skolotāji, jo tas skar gandrīz visus mācību priekšmetus skolā. Klimata izmaiņas galvenokārt saistītas ar enerģijas taupīšanu un dabas resursu saglabāšanu. Sākām ar to, ka noskaidrojām, kas ir enerģija, kā to ražo, patēriņa lielākās sekas utt. Noskaidrojām, cik liels enerģijas patēriņš ir mūsu skolā un kā to var samazināt.

Mūsu skolas ēka ir liela un tai visās mācību telpās un gaitenēs ir nomaņiti logi, līdz ar to siltuma taupība ir jūtama salīdzinoši ar pagājušo mācību gadu. Skolēniem lūdzam ievērot – Izejot no telpas nodzēst gaismu! Tas darbojas un jaunieši apzinās taupības nepieciešamību. Pārrunājām arī ekonomisko spuldžu nepieciešamību un ekonomikas līmeni, jo skolā mums ir ekonomiskās spuldzes.

Ūdens taupībā un enerģijas taupībā iesaistās visa skola, jo nelietderīgi dabas resursi netiek izlietoti. 6. klases skolēni veica detalizētu izpēti par enerģijas iegūšanas veidiem, to piegādi saimniecībā, kā arī drošības noteikumu ievērošanu. Darbus skolēni prezentēja dabaszinību stundās.

Dabas stundas ietvaros, skolēniem katrā mācību priekšmetā (arī angļu un krievu valodā) likām aizdomāties par globālo sasilšanu un klimata izmaiņām pasaulē, Latvijā, Saldū. Parunājām par elektrības saudzēšanu, koku stādīšanu, atkritumu šķirošanu un pārstrādi. Arī sporta skolotāja diskutēja par svaigā gaisa nozīmi sportistu dzīvē.

Iesaistījāmies akcijā- Zemes stunda! kad visa pasaule daļēji izslēdza uz vienu stundu elektrību, mūsu skolā arī skolēni tika mudināti iesaistīties. Alternatīvās dienas ietvaros galvenā tēma bija- Zaļā Latvija! Visas klases sākot no 5.-12. domāja saistībā ar vidi, dabu utt. 10 kl. zīmēja plakātus Pasaules koks!- atspoguļodami savas asociācijas par Pasaules labklājību, sevi kā tās daļu, ilgtspējīgu pastāvēšanu. 5. kl. prezentēja darbus –Nē! Kūlas dedzināšanai! Kur akcents tika likts ne tikai uz dzīvās radības masveida sadedzināšanu, bet arī uz dūmu nonākšanu atmosfērā.

Ap Ziemassvētku laiku skolā notika informējošs pasākums, ar plakātu zīmēšanu un izstādīšanu skolā – Pirotehnikai Jā! vai Nē!. Jo tā rada pozitīvas emocijas, bet arī ir sava daļa negatīvā- dūmi no raķetēm nonāk atmosfērā, nemākulīga raķešu palaišana rada nopietnas veselības problēmas, tiek saspridzināti televizori, dzīvokļi ...

6kl. runāja par dažādu transporta līdzekļu ietekmi uz apkārtējo vidi, savus darbus prezentēja pie Eko sienas, iepazīstinot visas skolas skolēnus.

Homo ecos ietvaros skolēni piedalījās diskusijā Daba- piedzīvojums-daba, kur diskutēja un iesaistīja savā darbībā ne tikai skolas jauniešus, bet arī citu rajona skolu jauniešus par atkritumu pārstrādes iespējām- dodot mantai elpu otrai dzīvei.

10.10.10. Ekoskolas jaunieši atsaucās labo darbu nedēļai un tērpušies zaļos apģērbos devās ar riteņiem pa Saldus ielām pievērsot uzmanību- noliec automobili, brauc ar riteni. Nesot plakātus, CO2 izmešu samazināšanai

atmosfērā. Daudzi skolēni uz skolu dodas ar sabiedrisko transportu, vai velosipēdiem. Pie skolas ir velo novietnes, kur droši var atstāt savu velosipēdu.

Savukārt ķīmijas skolotāja mudināja skolēnus izgatavot jaunas lietas, priekšmetus no jau izlietotām mantām, iepakojumiem. Zaļos radošos darbus izlika izstādē. Bija vāzes, dekorī, statīvi, putnu barotavas u.c.

Šogad atkal iesaistījāties Līgatnes izsludinātajā akcijā - makulatūras vākšanā. Par visiem savācām 8 tonnas makulatūras, tādējādi vērsoties pret koku izciršanu.

Lai aktualizētu skolu, notiek pasākumi 4. kl. skolēniem. Soli nākotnē! Pastāv 3 cikli. Vienā darbojās 9.b klase veidojot pasākumu Dzīvosim zaļi, kur runājām par tēmām, kas saistītas ar vidi, arī par Zaļo punktu Zaļo karotīti u.c., skolēni veidoja skulptūras - Drazu māksla - pasākums bija lielisks.

10.d klases jaunieši izturēja konkursu un piedalījās Kurzemes atlasē kārtā, kuru rīkoja Valsts Policija - Jaunieši pret narkotikām! Iegūstot 4. vietu Kurzemes reģionā.

Ap skolu ir pilnveidota Dabas taka un Zaļā klase, kur skolēni mācību stundas var pavadīt ārpus telpām. Katru gadu pie skolas veicam apzaļumu mošanas pasākumus, kur stādam gan kociņus, gan košumaugus un sīpolpuķes. Gadu no gada cītīga darba rezultātā mūsu skola paliek ar vien košāka un pārsteigumiem pilna.

Par mūsu skolas apkārtni priecājas gan vietējie Saldus pilsētas iedzīvotāji, gan ciemiņi un citām Latvijas pilsētām, gan ciemiņi no ārvalstīm, kas mūs apciemo. Mūsu skolai sadraudzības partneri ir no septiņām valstīm, piem. Zviedrijas, Vācijas, Spānijas u.c. Lielāku ieskatu var gūt apmeklējot mūsu skolas projektu kabinetu.

Skolas telpas gadu no gada tiek atjaunotas un katrs stūrītis ir ar savu zīmējumu un īpašu stāstu.

Katri svētki skolā tiek ienesiti ar skaistu rotājumu kompozīcijām un izceļas ar savdabīgu gaumi un dažādību, par to rūpējas gan skolēni ar saviem tradicionālajiem darbiem svētku reizēs, gan organizētajiem pasākumiem, gan skolas dārzniece ienesot skolā gaumīgu, mājīgu vidi.

Ap skolu ir iekopti puķu dārzi, ar košumaugiem un ziemeļietēm. Par to jāsaka paldies skolas skolēniem un skolas dārzniecei, kas ieguldījusi darbu sakoptas vides saglabāšanā. Saldus iedzīvotāji arvien uzteic skolas darboņus ar labu vārdu vides sakoptībā.

Skolas tuvumā atrodas Veides mežs, kur mieru no saspringtās ikdienas gūst pastaigas gribētāji, kā arī sevi uztur formā sportisti, sportojot svaigā gaisā, iekārtotajā meža trasē.

Netālu no skolas meža ielokā ir iekārtota jauka piknika - atpūtas vieta, kuru apmeklē gan mūsu skolēni, gan saldenieki.

Veselīga dzīvesveida elementi ir pieci - Fiziskās aktivitātes; veselīgs uzturs; darba un atpūtas režīms; dzīves un darba apstākļi un veselības normas ievērošana. Šajā gadā papildus galvenajai tēmai darbojāties tā, lai tiktu kaut daļēji caurlūkotas visas no šīm tēmām.

Skolai ir arī liels sporta laukums, kur jau aprīļa sākumā skolēni sporta stundas pavada laukā, vingrojot svaigā gaisā. Katru pavasari un rudeni skolā ir kross, kurā piedalās visi skolēni - atbrīvojoties der tikai ārsta zīmes. Lai arī rīti ir drēgni skolēni ir apmierināti par sporta stundām stadionā. Lielās talkas laikā, kad piedalās visi skolas skolēni, tika atjaunots krāsojums, salaboti soliņi, viltas krāsojuma līnijas u.c. darbi.

Gadu no gada mūsu skolā ir Sporta dienas, kurās jaunieši piedalās dažādās disciplīnās norūdot savu organismu.

Regulāra tradīcija skolā ir Virves vilkšanas sacensības, kas skolēnos audzina sportisku garu un saliedē vienotā cīņā klases kolektīvu. Šajā sporta aktivitātē piedalās arī skolotāju komanda - mēs esam stipri un veselīgi.

Par tradīciju jau kļuvuši basketbola, volejbola turnīri, šogad tika atklāts turnīrs arī florbolā. Skolā valda sportisks gars.

Zelta zivtiņas ZZ čempionātam savu kandidatūru izvirzīja vairākas mūsu skolas klases, arī 10.d, 11.d., 8.b klase.

Katrai sava tēma, bet aizdomāties liek arī par vidi saistītām problēmām - tādējādi sludinot veselīgu dzīvesveidu un Zaļo dzīvošanu nākotnē. 10.d klase ZZ čempionātā atlasē ieguva 2. vietu, iegūstot tiesības startēt finālā Rīgā.

Arvien vairāk skolēni dodas uz skolu ar velosipēdiem, pie skolas ir izveidotas velosipēdu novietošanas ierīces.

Garajos pusdienu starpbrīžos skolā skan jauniešiem piemērota mūzika par ko ir atbildīgs skolas dīdžejs.

Mēs skaitāties patriotiskākā skola novadā, vēlamies jauniešos jau no mazotnes ieaudzināt patriotisma garu un apziņu par piederību Latvijai. Visus svētkus saistītus ar Latvijas vēsturi mēs dažāda veida pasākumos atzīmējam, piem. Latvijas dzimšanas dienu, Novembra svētkus, Gaisma ceļa organizēšanu, Latviešu tautas izvešanas sēru dienu, Barikāžu piemiņas dienu, kā arī notikumus, kas saistīti ar Saldus pilsētas vēsturi u.c.

Mūsu skolā aktīvi darbojas skolas prezidente ar savu atbalsta grupu, veicina uz dažādām aktivitātēm saistītām ar vides saudzēšanu, kā arī veselības saglabāšanu, piem. Kampaņveidīgs pasākums - Mēs pret smēķēšanu, Help! Dzīve bez tabakas, tika iesaistīti visas skolas skolēni vērsot uzmanību uz negācijām ap sevi. Ja esi sācis smēķēt, varēja pārbaudīt savu elpu uz CO2 daudzumu plaušās; Kā katru gadu Pasauls dzīvnieku aizsardzības dienai veltīta akcija - Esi atbildīgs par to, ko pieradin! u.c.

Skolā ir sava ēdnīca, kur pusdienās piedāvā plašu ēdienu sortimenta klāstu, svaigi dārzeņi tiek pasniegti dažādos salātos, kā arī pārdoti svaigi augļi un sulas, bērniem ļoti garšo un atsaucība ir liela. Darbojas arī skolas kafējnīca, kur iespēja iegādāties smalkmaizītes vai arī kādu našķi.

Ziemassvētku laikā skolā tika atklātas dažādas darbnīcas, arī piparkūku cepšanas darbnīca, kur skolēni varēja cept piparkūkas un rotāt tās. Ar piparkūku smaržu tika pārņemta visa skola.

Arī šogad, pavasarim tuvojoties, kā katru gadu, tapa daži būrīši putniem. Atsaucība nebija tik liela, kā vēlējamies, bet izgatavotie būrīši ir izvietoti, lai tajos varētu rast sev mājvietu putni. Paralēli skolas iekšējās un ārējās vides sakopšanai atbalstam arī Latvijas ierosinātos pasākumus - Lielo talku, koku stādīšanu, dažs vēroja upes krastu u.c.

Bargā ziema šogad ne mazums raīžu sagādāja meža iemītniekiem, vairākas 5.a., 5.b. 7.b klases sarūpēja arī našķus zvēriem- ābolus, burkānus un kartupeļus, devās uz mežu, lai izliktu tos mežā mītošajiem zvēriem, gandarījums par paveikto liels.

Turpinājām projektu, kas aizsākās pagājušajā gadā ar zviedru jauniešiem- Dabas takas ierīkošanu, tā ir gatava, laipni lūdzam. Papildus viena klase, kurā darbojas mazpulku organizācija, darbojās pie Zaļās klases izveides, arī tā jau priecē mūs (pilnveide turpināsies). Nu skolēniem dažas no mācību stundām ir iespējas apgūt Zaļajā klasē, svaigā gaisā jau šobrīd ar siltajām un saulainajām dienām klase tukša nestā, tik pat kā otrā skola. Lai ieceres izdotos strādāja gan skolēni, gan skolotāji, arī tehniskie darbinieki un vecāki sarūpējot nepieciešamo materiālu. Papildus iesaistījāmies arī dažu uzdevumu izpildē saistībā ar Mamma's dabas meistarklases aktivitātēm. Dažas klases 6.a, 5.a, 9.b, iesaistījās Zvaigžņu klases rīkotajā konkursā, kurš notiek 5 kārtās, jaunākās klases darbojas ar panākumiem.

Aktīvākie skolēni piedalījās Dabas muzeja konkursā „Cielavas gudrība”, gūstot godalgotas vietas kādā no konkursa kārtām, tiekot uz finālu. Skolā mācās zinoši un zinātkāri jaunieši.

Atkritumi tiek vākti konteineros un iespēju robežās arī šķiroti. Skolā nav uzstādīti īpaši konteineri atkritumiem, stikla izstrādājumus tomēr aizvedam uz speciāliem konteineriem pilsētā. PET pudelēm īpašs konteiners arī vēl pagaidām nav uzstādīts, jo skola ir liela un izvērtējot kritērijus šīs pudeles šķirotu apkopējas nevis skolēni (ne visi skolēni nestu savu izdzerto pudeli no ceturtā stāva uz pirmo, lai izmestu tai paredzētajā vietā).

Pētniecisko darbu tēmas saistītas ar vidi un veselīgu dzīvesveidu bija samērā daudz, piem. 11. klasē- Miris koks mežā (2. pakāpe), Sēņu daudzveidība Līkajā mežā (1. pakāpe), Kukurūzas audzēšana (2. pakāpe), Saldus pilsētas atkritumu pārstrāde un savākšana; EKO skolas darbība Saldus skolā, Reiterapijas aktualizācija (1. pakāpe) u.c.

Lai izzinātu kāda Saldus uzņēmuma darbību - produkciju, realizāciju, atkritumiem, notekūdeņiem u.c. skolēni dodas mācību ekskursijās- Tika apmeklēts Saldus pārtikas kombināts, Maizes ceptuve, Medicīnas centrs ... Skolēni paplašina savas zināšanas ar karjeru saistītiem jautājumiem.

Piedalījāmies arī avīzes „Diena” rīkotajā konkursā Kas notiek? 9.b klase erudīcijas jomā ieguva 3. vietu Kurzemes reģionā, bet viena mūsu skolniece ieguva 1. vietu Kurzēmē. Guva iespēju tikties ar Valsts prezidentu Valdi Zatleru.

Izvērtējot šī gada plānoto nākas secināt, ka darbojamies ražīgi, pat tika paveikti tie darbiņi, kas netika plānoti. Skolas Darba plāns realizēts pilnībā, kā arī strādāts papildus pie daudzām tēmām, lai rosinātu skolēnus dzīvot saskaņā ar dabu.

2. EKOPADOME

1) Lūdzu, norādiet ekopadomes sastāvu, atzīmējot arī katra tās dalībnieka statusu (skolēns, skolotājs, vecāku pārstāvis u.tml.)

2) Kādā veidā ekopadome tika veidota?

3) Cik reizes notikušas ekopadomes sēdes (lūdzu, norādiet datumus, protokolu numurus un to vai skolēni bija iesaistīti to rīkošanā)?

4) Kādā veidā informācija par ekopadomes lēmumiem ir nodota citiem? Vai tos saņēma skolas direktors? Vai Ekoskolu programmai ir savs ziņojumu dēlis?

5) Vai pārējie skolēni sniedza savus priekšlikumus ekopadomei? Kādā veidā?

Saldus skolas EKOPADOME 2010./ 2011.m.g.

1. skolas direktore
2. starptautisko projektu koordinators
3. bioloģijas, dabaszinību skolotāja
4. sociālais pedagogs, mazpulku vadītāja
5. skolas saimnieks
6. 9.b klases skolniece, skolēnu padomes locekle
7. 11.d klases skolniece
8. 6.a. klases skolnieks
9. 10.d klases skolnieks
10. 9.b klases skolnieks
11. 10.d klases skolniece
12. 9.b klases skolniece
13. 11.d klases skolniece
14. 10.d klases skolnieks

Ekopadome nepieciešamības gadījumā sadarbojas ar:

Mazpulku organizāciju;

Saldus skolas skolēnu domi;

Vecāku padomi.

Nepieciešamības gadījumā arī ar:

Saldus pilsētas domi;

Saldus rajona padomi.

Ekopadomes sastāvā ir darboties griboši jaunieši, kuri spēj pamudināt citus un iesaistīties dažādās aktivitātēs.

Lielāks akcents tika vērsts uz vecāko klašu skolēniem, bet informācija par notiekošo tiek izlikta pie Ekoskolas stenda. Ekopadomes sastāvā ir 9 skolēni, kā arī apsaimniekošanas personāls, kas skolēniem nāk talkā ar padomu, darbarīkiem un morālu atbalstu.

Cieša sadarbība ir ar Mazpulku organizāciju, Skolas skolēnu domi un vecāku padomi, tomēr lielākie Eko skolas darboņi un aktīvisti, ideju autori ir 9.b klase ar skolotāju priekšgalā. Kur kopīgi audzināšanas stundās, padomē izplānojam veicamo un tad piedāvājam savas idejas atbalstam visā skolā. Kā manījāt gada laikā paveikts daudz. Gada laikā notikušas 2. sanāksmes 23. septembrī protokola Nr. 1; 7. decembrī protokola Nr. 2;

Trešā sanāksme- darba izvērtējums ir paredzēts 17. maijā.

Protokolus pierakstīja un veica apkopojumu 10.d klases skolniece.

Sanāksmēs piedalījās lielākā daļa skolēnu (nevis visi kā būtu vēlams) un daži skolotāji, nākas secināt, ka lielā aizņemība un darbošanās ārpuskolas aktivitātēs dažiem padomes locekļiem liedza ierasties, bet tika informēti par sapulcēs runāto, pārspriesto, lēmumiem.

Ar izvirzītajiem uzdevumiem un aktivitātēm citu audzināmo klašu skolotāji iepazīstināja skolēnus tie vienojās par iesaistīšanos ekoskolas piedāvātajos projektos. Kā arī piedāvāja savus ieteikumus (tikai dažu varējām realizēt skolas noslogotajā aktivitāšu pārbagātajā sarakstā)

Ar plānojumu tika arī iepazīstināta skolas direktore, kas deva akceptu notiekošajam, jo direktore ir galvenā persona, kam ļoti rūp estētiska un veselīga vide ap sevi.

Tā kā esam EKO skolas karoga ieguvēji, tad rūpējoties par tālāku attīstību, esam skolā izveidojuši savu ekoskolas māju - ziņojumu dēli tajā, kur atspoguļojam dažādu aktivitāšu norisi, skolēnu zīmējumu galerijas, reklāmas, kā arī Eko skolas normatīvos dokumentus, lēmumus. Atspoguļoti raksti avīzē un fotogalerijas.

Šobrīd 10.d klase prezentē darbus -Veselīgajā dzīvesveidā!

Skolai ir sava mājas lapa, kur atspoguļojam savus darbus fotoreportāžās.

3. VIDES NOVĒRTĒJUMS

1) Kad tika veikts skolas vides novērtējums? Kādas metodes tika lietotas?

2) Kas un kā veica vides novērtējumu? Ko darīja skolēni?

3) Vai ekopadome apsprieda šo novērtējumu?

4) Kā novērtējuma rezultāti tika izplatīti?

Skolas vides novērtējums notika septembra beigās. Novērtējumā šoreiz pārsvarā piedalījās 9.b, 10.d klase, jo tie vērtīgāk skolotājas mudināti izpētīja skolas sadzīvi un apkārtni no visiem kritēriju skatu punktiem.

Konstatēja prioritātes uzlabošanai un arī trūkumus, tomēr ekoskolas darbības rezultātā vairāk bija pozitīvā nekā trūkumu, jo mēs esam zaļi domājoša skola. Ekopadome pirmajā padomes sapulcē apsprieda skolas vides novērtējumu, kurš ar nelieliem labojumiem tika nosūtīts mācību gada sākumā Jums.

Veicot izvērtējumu atzīmējam tos uzdevumus, kurus pilnveidojam šajā mācību gadā.

Izpēti pielietojām šādas metodes- analizēšana, izvērtēšana, lēmumu pieņemšana, fotografēšana.

Ar skolas vides izvērtējumu tika iepazīstināta skolas direktore un vecāku padome, skolas skolēni, kā arī tas tika izlikts pie ziņojumu dēļa.

4. DARBĪBAS PLĀNS

1) Kad tika izstrādāts darbības plāns? Kas un kā to izstrādāja? Kā bija iesaistīti skolēni?

2) Vai starp paredzamajām darbībām ir izvirzītas prioritāras?

3) Vai darbības plāns ietver pienākumu sadali? Ko ir uzņēmušies darīt skolēni?

4) Vai darbības plāns ir iekļauts skolas attīstības plānā?

5) Vai darbības plānā iekļautas iespējamās izmaksas?

6) Vai darbības plāns paredz darbu pārraudzību un rezultātu izvērtēšanu?

Šī gada darbības plāns tika pilnībā izstrādāts un apstiprināts 23. septembrī, pirmajā ekopadomes sanāksmē, kas tika arī protokolēta. Plāna izstrādē un plānošanā darbojās ekopadomes locekļi, kā arī 9.b klases zaļi domājošie, aktīvie jaunieši. Tika uzklauti dažādi viedokļi un ieteikumi. Pēc vētra inām diskusijām vienotā mērķī, ka šajā gadā par galveno izvirzīsim tēmu: Klimata izmaiņas, jo iepriekšējos darbības gados jau dažas no tēmām tika aplūkotas un šī tēma saistībā ar ekoloģiskajām katastrofām, globālo sasilšanu, izmešu palielināšanos u.c. ir pati svarīgākā šajā brīdī.

Uzdevumus katram mēnesim saplānojam kopīgi ar skolēniem. Darba plānā iekļāvām uzdevumus, kas saistīti ne tikai ar klimata izmaiņām, bet arī ar veselīgu dzīvesveidu, vides sakopšanu, mājīgas vides radīšanu, sportošanu, uzņēmumu darbības izziņāšanu. Darba plānā izvirzīto uzdevumu izpildē tika iesaistīti visi skola i piederošie cilvēki.

Novembra mēnesī ielānojam atbalstīt Latvijai veltītos pasākumus (Dzimšanas diena, 11. novembris, gaismas ceļš), kas mums arī izdevās, lai arī varbūt tas šoreiz nebūtu tiešā saistībā ar Ekoskolu.

Darba plāna izpildē piedalās skolēni, kuri informē citas klases par paredzamo aktivitāti, kā arī informatīvajās līnijās, kas norisinās katru nedēļas piektdienu, informē par rezultātiem, kā arī uzteic aktīvākos. Skolas attīstības plānā ir iekļauta arī EKO skolas darbība, jo mēs Saldus pilsētā no visām pilsētā esošām skolām esam vienīgā skola, kas vēlas tiekties uz pilnveidi sev apkārt.

Plānotie uzdevumi un aktivitātes neparedz lielus materiālos izdevumus, kā tikai- papīrs, krāsas, līme, idejas, darboties griba u.c. Zaļās klases un Dabas takas izveidošanai tika piesaistītas projektā iegūtās finanses, kā arī vecāku sarūpētais kokmateriāls ziedoju veidā. Turpinot darbību plānosim arī iespējamās izmaksas, lai gan mēs šajā jomā esam ļoti pieticīgi.

Sakoptā vide, meža celiņi, apkārtnē- jau vien ir novērtējums, ka skolēni cenšas savu ikdienas dzīvi radīt saistošāku un ciemiņu acīs iespaidīgāku, ko arī dzirdam no ciemiņu puses.

Jūtamies ļoti gandarīti par jau izrādīto godu, piešķirot Zaļo karogu iepriekšējā gadā. Tas lepnī plīvo pie mūsu skolas informējot sabiedrību par mūsu skolas darbību. Tas tika pacelts mastā mūsu skolas karoga svētku dienā.

5. PĀRRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

1) Kā notiek darbu pārraudzība un izvērtēšana?

2) Vai šai procesā ir iesaistīti skolēni? Kā?

3) Vai skolā tiek apspriesti veikto darbu rezultāti, panākumi, analizētas kļūdas? Lūdzu, aprakstiet, kā tas notiek.

4) Vai ekopadome ir mainījusi darbības plānu? Kā un kāpēc?

5) Vai jūs dalīties pieredzē ar citām ekoskolām Latvijā vai ārzemēs? Ar kurām?

Skolēnu padome un Ekoskolas koordinatore seko līdzi veikumam, lai arvien vairāk jauniešu iesaistītos skolas Eko dzīvē un informatīvi apkārtējos, kaut arī jaunākās klases skolēniem par Ekoskolu ir viedoklis, ka tās saistība ar atkritumu šķirošanu vai makulatūras vākšanu.

Katru gadu septembra pirmajās dienās es- kā Ekoskolas koordinatore skolēniem rādu prezentējošu materiālu, kas īsti ir ekoskola, un ko viņa sev ietver, tādējādi radot priekšstatu skolēniem par Ekoskolas būtību un darbību.

Veicot plānotos darbus ārpus skolas telpām tos uzrauga skolas dārzniece, un skolas saimnieks. Kā arī katra klase un audzinātājs, nes atbildību par uzdevumu izpildi.

Pēc katras izvērtēšanas ar skolēniem un skolotājiem pārspriežam vai iecerētais ir izdevies, vai radušās kļūmes un nepilnības. Ko vajadzētu uzlabot vai labot.

Zīmējumu konkursu darbu apkopošana tiek uzdots skolēniem, tie jānodod kādam no ekoskolas pārstāvjiem, kas darbus nodod skolotājai, lai tos izliktu EKO skolas mājā.

Gada laikā Darba plānā paredzētie uzdevumi ir izpildīti pilnībā un vēl pat nācās papildināt ar jaunām aktivitātēm, jo grūti ir plānu izveidot gada garumā, jo ejot laikam līdzi nākas tajā ieviest korekcijas, lai runātu par aktuālo, piem. Ato elektrostacijas sprādziena sekām un ietekmi uz dabu Japānā.

Iemesli izmaiņām ir saistīti ar skolas mēroga pasākumiem. Nedrīkstētu radīt skolēnos īpašu pārslodzi pasākumu rīkošanā, jo varam arī iegūt pretēju rezultātu- vēlmi nedarboties.

Mūsu novadā ir trīs skolas, kuras guvušas Zaļo karogu, pat atkārtoti. Painteresējā mēs par viņu veikumu, darbiem, aktivitātēm. Konstatējam, ka darbojamies līdzīgi, dažās jomās pat vēl labāk.

Ciešāka sadarbība ar Zviedrijas skolu, kas ir mūsu sadarbības partneri vides uzlabošanā.

Caurskatījām informāciju par citām republikas EKO skolām, taču ciešus kontaktus neesam meklējuši, bet tas, lai paliek nākotnei.

6. SASAISTE AR MĀCĪBU SATURU

1) Vai vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti mācību saturā? Vai visās klašu grupās? Lūdzu, miniet piemērus.

2) Vai ekopadome ir novērtējusi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā? Kā tas ir noticis?

3) Vai ekopadome ir izvērtējusi vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai?

4) Vai jūsu skolā ir viens konkrēts cilvēks, kurš atbild par vides izglītību?

Skolā divas reizes gadā notiek Alternatīvās mācību dienas, kurās skolēni izmantojot dažādas netradicionālas mācību metodes gūst informāciju par kādu no tēmām.

Šogad bija izvēlētas tēma:

Zaļā Latvija, pie šīs tēmas strādāja visas skolas klases un visi priekšmetu skolotāji.

Par vides jautājumiem tiek runāt sociālo zinību stundās (5.,6.kl.), tika veidotas kolāžas dažādās tehnikās- Dabamums, mēs dabai! (8.kl.). Dabaszinībās (6.kl.) – par atjaunojamiem un neatjaunojamiem dabas resursiem, to izmantošanu, izmaksām u.c.

5.a par dzīvības saudzēšanu- Nē! Kūlas dedzināšanai! 5.b kl. rakstīja domrakstus par dabu, tika izzāģētas Latvijas kontūra puzzles veidā un citi ar tēmu saistīti darbi.

Gandrīz jebkurā mācību priekšmetā var saskatīt saikni ar ekoloģijas jautājumiem un vides ilgtspējīgu saglabāšanu.

Saldus skolā ar jautājumiem, kas skar vidi nodarbojas bioloģijas un dabaszinību skolotāja, ģeogrāfijas skolotāja, kā arī citu dabaszinību priekšmetu skolotāji.

Mēs vēlamies jauniešos radīt domu ne tikai par patērēšanu, bet arī par saudzēšanu!

7. VISAS SKOLAS UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA

- 1) *Aptuveni cik procenti skolēnu ir iesaistīti ekoskolas pasākumos?*
- 2) *Vai skolēnu vecāki ir informēti par ekoskolas pasākumiem? Kā notiek informācijas nodošana vecākiem? Kā viņi tiek iesaistīti?*
- 3) *Vai skola ir izstrādājusi un iesniegusi priekšlikumus vietējai pašvaldībai? Kāda ir skolas sadarbība ar pašvaldību?*
- 4) *Kā skola informē apkārtējo sabiedrību par ekoskolas aktivitātēm?*
- 5) *Vai skola informē vietējos masu saziņas līdzekļus par ekoskolas darbu, kā tas notiek, vai arī skolēni ir iesaistījušies?*
- 6) *Vai skolai ir interneta mājas lapa un kā tā tiek izmantota informēšanai par ekoskolu?*

Skolēnu iesaistīšanās EKO skola pasākumos ir atkarīga no pasākuma lieluma - sakopšanas talkās, apzaļumošanā, skolas dekorēšanā pirms svētkiem, dažādās akcijās u.c. iesaistās visi skolēni.

Taču ir arī pasākumi, kur iesaistās tikai dažas klases - Dzīvnieku aizsardzības diena! Piedalās tikai 8. klases, jo tās mācās zooloģiju.

Putnu būrīšu gatavošanā tika aicināti iesaistīties visi skolēni, bet darbojās tikai daži. Secinu, ka varbūt dators, materiālu vai darbarīku trūkums, vai nevēlēšanās ņem vīrsroku.

Par Eko skolas aktivitātēm un pasākumiem vecāku sapulcēs tiek iepazīstināti arī vecāki, kā arī viņu bērnu iesaistīšanos pasākumos.

5. maijā skolā būs Mātes dienas pasākums - Teic Māmiņa manu darbu..., kur katrs pulciņš prezentē savu darbu šajā mācību gadā. Arī mēs prezentējam sevi - mums būs par sevi ko teikt. Tādējādi visi skolas vecāki, kas ieradīsies uz pasākumu arī tiks informēti par mūsu darbību.

Nepieciešamības gadījumā iesaistām arī pašvaldību. Saldus pilsētā pašvaldības pārraudzībā ir 4 pilsētas skolas, tāpēc palīdzība - minimāla.

Skolā darbojas skolas avīze „Hamburgers”, kur izlases veidā tiek atspoguļota informācija par Ekoskolas darbību, kā arī uzsaukumi – Dzīvosim zaļi! Elposim tīru gaisu!, Skatīsimies uz pasauli caur Zaļām brillēm! u.c.

Novada avīzē „Saldus Zeme”, esam publicējuši šogad 1 (pagājušajā gadā 3 rakstus) rakstu par darbību skolā (nosūtīsim ieskenētu rakstu kopiju), bet viegli tikt pie brīva rakstu laukuma publikācijām, nemaz nav tik viegli, jo avīzes žurnālisti veido savus rakstus un bieži mums atsaka, esot skolu lobēšana ja atspoguļo kādas skolas darbību vairākkārtīgi, bet tā jau ir politika...

Par Zaļās klases un Dabas takas izveidi tiks informēta arī vietējā prese.

Skolai ir sava mājas lapa, tā informē par Eko skolas darba plāna plānotajiem uzdevumiem, kā arī atspoguļo vides novērtējumu un vides kodeksu. Foto galerijā var redzēt dažādu pasākumu bildes.

Dažu sporta pasākumu balvu fondam cenšamies iesaistīt sponsorus, piem. SIA „Valerts un Polis”, SIA „Brūnis” u.c.

Cenšamies vairāk savu darbību atspoguļot ar darbiem.

8. VIDES KODEKSS

- 1) *Kāds ir jūsu skolas vides kodekss?*
- 2) *Kā jūs to izstrādājāt? Kas piedalījās tā izstrādāšanā?*
- 3) *Vai jūs apspriedāt vides kodeksu visā skolā?*
- 4) *Vai tas ir ticis mainīts? Kā tas notika, kas bija iesaistīti apspriešanā?*
- 5) *Kur tas ir izvietots?*

Atver acis, atver sirdi
 Ko mēs sakām –vai tu dzirdi?
 Savu skolu mīli, saudzē,
 Apkārt puķu dārzu audzē.
 Veides mežā svaiga elpa
 Zaļa, plaša dzīves telpa.
 Saucam skaļi, lai mūs dzird:
 Elektriņu saudzēt sāk!
 Ūdens krānu aizgriezt sāk!
 Atkritumus urnā met!
 Kur ir kontainers priekš PET?
 Draugu pulkā Zaļa doma,
 Tīrai videi liela loma.
 Domā līdzi, ko tu dari,
 Apkārtni tu sakopt vari.
 Labestība apkārt valdīs -
 Cilvēki tad vairāk smaidīs ...

Vides kodekss mūsu skolā šajā mācību gadā nav mainīts, jo septembra sanāksmē vienojāmies, ka tas visus klātesošos apmierina un to nemanīsim.

Kodeksu izstrādāja EKO padomes skolēni. Tas ir pārrunāts visā skolā un izvietots pie aktualitāšu ziņojumu stenda, kā arī katrā klasē pie klases sadzīves atspoļoju ma stenda.

Paldies par Jūsu ieguldīto laiku šīs atskaites sagatavošanai!

Pielikums Nr.4.2.: Intervijas protokols Saldus B izglītības iestādes vadībai

Intervijas mērķis: Noskaidrot izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā.

Intervējamais: izglītības iestādes direktore

Intervētājs: Jānis Grunte

Intervijas vieta: Saldus B izglītības iestāde

Intervijas datums un laiks: 2012.gada 16.maijā, plkst. 11.00-11.27

1. J.G. (Jānis Grunte): Labdien! Esmu RPIVA augstskolas maģistrants, kurš veic pētījumu par izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā Latvijā. Vai drīkstu Jums uzdot jautājumus šajā sakarā?

I.i.d. (izglītības iestādes direktore): Ok.

2. J.G.: Kā izglītības iestāde uzzināja par ekoprogrammu Latvijā?

I.i.d.: Tātad, es strādāju skolā 17.gadu par direktori, un projekta lauciņā strādāju 15 gadus. Tas ir ilgs laiks, un īstenībā ja arī runājam par ekoskolām, par šo programmu es uzzināju no saitiem, kas ir internetā, un otrs – skatoties, braucot pieredzes apmaiņā pa skolām Latvijā, man i tas ļoti ieinteresēja. Tad mēs bijām uz semināru tajā ekopadomē Rīgā vienkārši kā dalībnieks, lai saprastu, kas tas tāds vispār ir uz vairākiem semināriem, tad es atbraucu mājās, un teicu, ka mēs labprāt darbotos un, ka mums ir labi apstākļi. Mums blakus ir mežs un mēs esam tā kā pilsētas pašā malā un tie apstākļi patiešām radīti, lai mēs būtu.

3. J.G.: Kas ir tas mērķis Jūsu izglītības iestādē ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai?

I.i.d.: Nu viens no mērķiem man bija, tātad, radīt daudzveidīgas iespējas skolēniem darboties un es zinu, ka daudziem skolēniem interesē dabas pētniecība un dažādi projekti, kas saistīti ar dabu, un mērķis pēc iespējas vairākus skolēnus iesaistīt zaļā do māšanā, jo ekoskola jau nav tikai tā karoga iegūšana, tas ir ļoti smags darbs, un tā kā mēs bijām divos dabas projektos starptautiskos darbojušies – par ūdens pētniecību ar Zviedriju, un mums ir arī medaļas – tad es domāju paplašināt, un tā kā man ir skolotāji, kas grib darboties. Tā mēs nonācām līdz tai domai, ka mēs gribam ekoskolu. Jau iepriekš saku, ka vidusskolas nav daudz, kas ieguvušas ekoskolas nosaukumu, ar to vairāk nodarbojas mazās lauku skoliņas. Tas man mērķis ar šo programmu bija mainīt cilvēku domāšanu, ne tik daudz risināt kādus sasāpējušus jautājumus.

4. J.G.: Kuri bija primāri ekoprogrammas realizēšanas idejas iniciators (skolēni, skolotāji, vecāki, skolas administrācija, vadība, vai visi kopā)?

I.i.d.: Es domāju, ka no skolēniem, gan arī no skolas vadības, un savstarpēji vienojoties, izlēmām, ka mums jādarbojas.

5. J.G.: Īsumā izklāstiet ekoprogrammas īstenošanas procesu (no idejas līdz realitātei) un aprakstiet izglītības iestādes direktora līdzaļību katrā no posmiem.

I.i.d.: Te mans kā direktores ceļš ir mazliet savādāks. Skolēns iet pie skolotājas vai skolotājs iet pie bērniem un izzina tās problēmas, tad ko mēs varētu šajā gadā pētīt, piem., šogad mums ir transports. Tad caur ekopadomi, ko ekoprogrammas koordinatore (bioloģijas skolotāja) ir izveidojusi, kur pārsvarā ir skolēni un arī mazliet vecāki, tad viņi nosprauž mērķus, ko mēs šajā gadā pētīsim, kā mēs sasniegsim to tēmas gala produktu, ko mēs gribam redzēt, un gada garumā viņiem ir savs gada plāns. Mēs satiekamies ar skolotājiem un izrunājam kā iet. Es vienmēr jautāju, kāda ir mana palīdzība nepieciešama, no administrācijas. Piem., pagājušo gadu, kad vāca makulatūru, mēs palīdzējām ar transportu, kas aizved. Administrācija gan ir pasīvā lomā, jo aktīvā ir ekopadome. Šogad mums ir jauninājums – mums ir gada klase, kas iepriekš nebija, un ja iesaistās klase ekodarbībā, var iegūt papildus punktus titulam „Gada klase”. Otrkārt, mēs veidojot uzdevumus mācību gadam, es sasaucu visas struktūrvienības un viena no tādām ir arī ekopadome, un mēs jautājām kā lielos skolas un audzināšanas uzdevumus mēs realizēsime caur jūsu tēmu, ko jūs gribat pētīt. Un īstenībā viņu darbībā es maz jaucos un nesaku, ka šī doma ir nepareiza. Es ļoti daudz respektēju. Teikt, ka visa skola deg par šo lietu, būtu melots.

6. J.G.: Vai ekoprogrammas īstenošanas rezultātā bija nepieciešami izglītojoši kursi pedagogiem, kuri iesaistījušies programmas realizēšanā?

I.i.d.: Es kopā ar skolotāju bijām uz levadi administrācijā kursiem, mēs ļoti daudz pētām materiālus, kas ir internetā. Gada nogalē aicinām ekspertu komisiju uz savu skolu, lai viņi piešķir ekoskolas statusu, bet tāda īpaša ekoizglītība nav. Biologi paši mācās savosursos, līdz ar to īpaši kursi nav vajadzīgi.

7. J.G.: Kā un kur piesaistīt finanšu līdzekļus ekoprogrammas realizēšanai (ja bijusi tāda nepieciešamība)?

I.i.d.: Sasaucot visas struktūrvienības, kad es veidoju budžetu, tad katrs nāk ar savu ierosinājumu, un arī ekoskola nāca, kad vajadzēja izveidot dabas taku, zaļo klasi, un es ieliku budžetā kas mums ir vajadzīgs. Daudzas lietas viņi dara uz pašiniciatīvas pamata, un man gribas teikt, ka nav vajadzīga liela nauda, lai to realizētu, piem., to pašu transportu – katram ir ritenis un viņi brauc, vai arī mēs ejam dabā pētīt un tur nekādas papildus finanses nav. Tad mēs dabonam arī caur projektiem, piem., tā apgleznotā siena, kas ir pie skolas, tas ir arī saiknē ar ekoskolu un to mums finansēja Zviedrijas valdība. Mums ir liels prieks, ka izdeviems atrast finansējumu skolas budžetā, lai arī apmaksātu ekoskolas pulciņu. Tas nozīmē, ka skolotājiem tiek apmaksātas papildus stundas kā interešu izglītība. Tā ir cita kase un skolotājiem ir iespējams samaksāt.

8. J.G.: Kādi ir tie reālie taustāmie ieguvumi dabā (skolas teritorijā un/vai ārpus tās) ekoprogrammas īstenošanas rezultātā?

I.i.d.: Es domāju, ka pirmkārt jau vide – gan iekšā, gan ārā. Ir arī skaists puķu stūris skolā, kur ekopulciņš darbojas. Reālais ieguvums kaut vai dabas taka, ko izveidojuši un papildina ar dārznieci. Viņu iecere izveidot arī tiltiņu, upīti, būs graviņa. Tie ir viņu ierosinājumi, ko es gribu respektēt un ņemt arī vērā. Pagājušo gadu mēs uzvarējām makulatūras vākšanā, jo viņi organizēja, iesaistot prezidentu, skolēnu padomi, vecākus, izmantojam otrreizējās pārstrādes papīru no Līgatnes uz ko mēs kopējam. Vēl ar vienu vai otru aktivitāti mazie bērni, kas pieraduši sēdēt pie datoriem, tiek no tiem atrauti, un mēs ejam dabā. Mums ir izveidots jauks stūrītis, kur mēs visi ejam – ugunsкура vieta, ko uztur labā kārtībā. Tad vēl ir talkas. Pēdējā skolas dienā klases iet cept desīņas, paši atjaunojam solus, krēslus, galdus, nopļauj zāli un arī mēs (ekopadome) organizējam lielās talkas – 2 reizes gadā, pēc tam direktore uzsauca zupas vārīšanu. Viņi tos objektus iezīmē, kas ir nepieciešami. Latvijas mežus daudzi uzskata par mūsu skolas teritoriju, un mēs arī mežā sakopjam takas, bet tagad tur ir lieguma zona, jo kādreiz mēs tur zāģējām zarus un tūrījām. Tā ka ieguvums ir visiem. Esam stādījuši arī kokus, taisām būrītus, barotavas.

9. J.G.: Kādus energoefektivitātes un resursu taupības pasākumus (piem., spuldžu nomaīņa pret energoefektīvām, speciāli ūdens taupošie krāni dušās, tualetēs, virtuvē, kā arī fasādes un ūdens cauruļvadu siltināšana, makulatūras vākšana, atkritumu šķirošana, papīra taupīšana u.tml.), izglītības iestāde ir īstenojusi un vai tos ir veicinājuši tieši ekoprogrammas realizēšana?

I.i.d.: Jā, mums bija elektrības taupība, papīra taupība, vides piesārņošanas monitorings, par ko zina vairāk skolotāja pastāstīt. Ekopadomē ļoti aktīvi darbojas arī 5.klases skolēni. Kaut kas bija arī par tām tetrapakām, kuras piektie vāca, 19 labākie skolēni vinnēja braucienu ekskursijā. Do mājam arī par spuldzēm, bet ne ekoprogrammas ietvaros. Tāpat skolēni teica, ka daudz papīra izmetam ārā. Tad bija akcija, lai rakstītu lapas otrā pusē. Tad tas kalpo tev otru mūžu. Es arī rakstu uz otrās lapas puses. Tāpat slēdzam gaismas ārā. Krānu nomaīņa pret ūdens taupošajiem mums nebija, bet mums dušās bija problēmas, ka ļoti ilgi jātecina ūdens, līdz karstais ūdens atnāk. Tāpēc tur mēs no mainījām. Mums nomaīnīti logi, kas gan nav saistīts ar ekoprogrammas darbību. Esampārvilkuši kanalizāciju un ūdensvadu otro kārtu, jo kaut kas nebija pareizi savilkts un bija ļoti liels ūdens patēriņš. Piemēram, man atnāk rēķins vasarā, kad vispār nav skolēnu. Un izrādās, ka vienā stūrī caurule nebija pareizi savienota. Bet es neteiktu, ka mums ir liels ūdens patēriņš, jo ir tikai dušas un virtuve. Mums ir lielas cīņas par elektrību, bet tā kā saules gaismas mūsu platuma grādos ir maz, tad mēs cenšamies to kompensēt ar elektrības gaismu. Pašai skolai īpaša siltināšana nav paredzēta, jo ir no mainīti logi, un tad daudzas siltuma noplūdes problēmas atrisinājās. Vienīgi siltināšana mums ir paredzēta ieejai. Tur ir ūdens nepareizi un skalo ārā pamatus, un kad labos, tad būs arī siltināšana.

10. J.G.: Vai ekoprogrammas ieviešana ir veicinājuši izglītības iestādē veselīga dzīvesveida popularizēšanu? Ja jā, tad kā tas reāli izpaužas?

I.i.d.: Jā, nu katru gadu mājā mums ir projektu nedēļas ietvaros brauciens ar velosipēdiem. Mums bija vesela izstāde ar transportiem, kas ir bez piesārņojumiem, un katrs tad stāstīja un prezentēja kāpēc tas būtu nākotnē labs transports. Katru mēnesi ir kāds projekts. Mums bija vesels cikls pret smēķēšanu. Sagatavoja slaidus un gāja rādīt katrā klasē, tad vēlāk bija diskusija. Un man patīk, ka par smēķēšanas kaitīgumu stāsta nevis bioloģijas skolotāja, bet 10., 11.klases skolēni. Puikas gan smīkņāja. Un pret smēķēšanu cīnās nevis direktore, pašvaldības policija, bet tieši skolēni. Ekopadomei ir laba sadarbība ar Papardes ziedu, kad viņi brauc un lasa lekcijas par dažādām atkarībām. Organizējam kopā arī kosolālu koncertu priekš tiem, kas atbrīvojušies no atkarībām. Vēl mums bija arī Sarkanais krusts. Veselīgas pārtikas jautājumu mums atrisina visas inspekcijas, kas mūs kontrolē. Par veselīgu uzturu mēs ļoti daudz cīnāmies kopā ar vecākiem. Mums ir vecāku padome. Ka fejnīca netirgo aizliegtās mantas, bet tur tomēr ir arī lietas, kuras nevajadzētu ēst. Ir daudz izglītojoši pasākumi arī vecākiem. Aicinām viņus arī vecāku dienā, lai paskatās paši, ko skolēns var ēst un ko ēd, un vai vecāku iedoto naudu skolēns izlieto šeit. Tāpat ir šis likums par veselīgo pārtiku, par cīņiem. Mums gan ir frī kartupeļi ļoti pieprasīti. Lai teiktu, ka esam izauguši un ēdam tikai burkānus, tā nav (smējas), diemžēl.

11. J.G.: Vai ekoprogrammas ietvaros izglītības iestāde ir sadarbojusies ar citām skolām, pašvaldību un vietējo sabiedrību? Ja jā, kā šī sadarbība tika praktiski organizēta? Minēt piemērus.

I.i.d.: Jā, nu mēs daudz esam mācījušies no 2 skolām – Rentes pamatskola, kas ir ilgstoši ekoskola un Kurzemītes pamatskola. Tās ir 2 skolas ar labām tradīcijām. Braucot uz šīm skolām, es satikos ar administrāciju. Man bija līdzī skolotāja. Pētījām kā viņiem iet. Viņiem ir vide atbilstoša šai ekodarbībai. Runājot par vietējo sabiedrību, kas bija Saldus vietējie svētki, tur bija gājiens, tad atsevišķi gāja mūsu ekoskola ar saviem plakātiem, eko karogu, pievēršot sabiedrības uzmanību, ka mēs esam īpaši, jo mums nav tikai skolas karogs. Pašvaldību mēs informējam. Kad ir skolas pieņemšana, mēs vienmēr uzsveram, ka esam ekoskola. Arī avīzē raksta rakstus par mūsu aktivitātēm. Kad avīzē raksta par pasākumiem, tad ekoskola grib sevi atsevišķi izcelt.

12. J.G.: Kādi bijuši lielākie izaicinājumi ekoprogrammas ieviešanā un kā izglītības iestāde tos risināja?

I.i.d.: Izaicinājums ir par ekoskolu kļūt vidusskolai, jo cik es skatos, pārsvarā ir mazās lauku skolas. 5 gadus atpakaļ, kad sākām veidot, man teica, ka lieliem bērniem tas nepatiks un diez vai atbalstīs. Un vēl izaicinājums bija līdzdarboties ekoprojektā ar Zviedriju. Zviedri bija 2 reizes pie mums un mēs bijām Zviedrijā, un to finansē Zviedrijas valdība. Manas skolas līdzfinansējums tam bija ļoti niecīgs. Tad mēs vērojām, kā viņiem notiek stundas dabā. Veselu dienu Zviedrijā bijām pie jūras, pa mežu ejot, un kad viņi bija pie mums, tad mēs rādījām savus. Sadarbība turpinās. Nu pat zviedri meklē atkal līdzekļus, jo viņiem ir ļoti iepatīcies, tā ka mums birst jauns projekts.

13. J.G.: Vai arī turpmāk izglītības iestāde plāno ekoprogrammas realizēšanu? Kāpēc?

I.i.d.: Jā, noteikti, ka plānojam. Es domāju, ka tas ir pozitīvi gan skolotājiem, gan galvenokārt skolēniem un vecākiem, un man liekas, ka skolēniem šīs aktivitātes patīk. Otrs, mēs to nemaz nevaram nedarīt, jo ģeogrāfiski atrodamies ļoti izdevīgā vietā.

J.G.: Liels paldies par atvēlēto laiku un sniegto informāciju. Lai veicas ekoprogrammas tālākā attīstībā!

Pielikums Nr.4.3.: Novērošanas protokols Saldus B izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā

Novērošanas mērķis: Ekoprogrammas rezultātu fiksēšana dabā – izglītības iestādes teritorijā

Novērotājs: Jānis Grunte

Ar paveikto iepazīstina: -

Novērošanas vieta: Saldus B izglītības iestāde

Novērošanas datums un laiks: 2012.gada 16.maijā, plkst. 10.30-10.55

Konstatētais:

- Izglītības iestādes fasādēm nomainīti jauni logi, ārdurvis, bet nav veikta arējā siltināšana.
- Labiekārtota un sakopta apkārtējā izglītības iestādes teritorija.
- Ir telpaugi.
- Pie sienas ir diplo mi, sertifikāti, atzinības raksti par dalību ekoprogrammas projektos un konkursos.
- Par ekoprogrammas aktivitātēm ir informācija atspoguļota ziņojuma dēlī, kas atrodas ārpusē izglītības iestādes teritorijā.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu nav izvietoti.
- Tualetēs, dušās nav uzstādīti ūdenstaupošie krāni.
- *Dabas taka* izglītības teritorijā ir izveidota.
- *Zaļā klase* izglītības teritorijā ir izveidota.
- Atkritumu šķirošanas konteineri nav izvietoti.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā nav.
- Izglītības iestādes mājas lapā par ekoprogrammas aktivitātēm ir ievietota informācija, rādītas laikrakstu kopijas par sadarbību ar vietējiem masu medijiem un rādītas fotogrāfijas par aktivitātēm iekšā un ārpus izglītības iestādes teritorijas – zaļais transports, šķiro pakas, lielā talka, klimata kampaņa.

Pielikums Nr.5.1.: Liepājas C izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite

Ekoskolas koordinators (vārds, uzvārds):

Koordinatora tālrunis:

Koordinatora e-pasts:

Skolas mājas lapas adrese:

Skolas tālrunis:

Skolas e-pasts:

Skolotāju skaits: 20

Skolēnu skaits: 312

Atskaites sagatavošanas datums: 05.05.2011.

Skolas pašvērtējums:

Zaļais karogs

Ekoskolas sertifikāts

uz balvu nepretendējam

1. 2010./2011. mācību gada tēma: ŪDENS GADALAIKU RITMOS

Lūdzu, aprakstiet vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumus, kurus jūsu skola šai mācību gadā ir veikusi. Lūdzu, norādiet atsevišķi darbus, kas veikti skolas izvēlētajā šī gada tēmā, kā arī citās Ekoskolu programmas tēmās, īpaši akcentējot atkritumu, ūdens un enerģijas tēmas. Norādiet, kā īstenojies mācību gada sākumā izstrādātais darba plāns, kādas izmaiņas notikušas.

Šajā 2010./2011. mācību gadā lielāku uzmanību pievērsām mūsu gada tēmai „Ūdens gadalaiku ritmos”. Skola piedalījās klimatu pārmaiņu un vides iezīmju dienās un ar vides problēmām saistītās aktivitātēs. Notika regulāri pētījumi par tēmu „Dzīve pie ezera”, kā arī izzinoši braucieni apkārt visam Liepājas ezeram, kad bērni varēja redzēt Liepāju no pretējās puses un arī iepazīties ar polderu sistēmu, pētīt augu un dzīvnieku valsti ezera otrā pusē. Šādas ekskursijas notika rudens pasākumu ietvaros un turpināsies vasarā bērnu vasaras nometnes laikā. Skolēni savus pētījumus apkopoja plakātos, materiālus uzkrāja mapēs un savus pētījuma darbus prezentēja savā klasē un labākie paralēlklasēm.

Lai savlaicīgi skolēni sagatavotos projekta nedēļas pasākumiem, viņiem tika piedāvātas tēmas, kuras katra klase izvēlējās pēc savas patikšanas un iespējām.

Piemēram, *Ūdens patēriņš un taupība skolā un mājās, Ūdens Detektīva darbība klasēs, Mēs dzīvojam starp ezeru un jūru, Drošība un atpūta pie ūdeņiem, Ūdens – labais un bīstamais, Ūdens ietekme uz veselību, Ūdens attīrīšanas iekārtas – kāda tam nozīme, Ūdens un klimata pārmaiņas pasaulē, Latvijā un Liepājā, Ūdens – dzīvības avots. Dažas klases pašas izdomāja savu tēmu, piemēram, 3.a klase izvēlējās tēmu – *Es vēroju ūdeni – pētu, izzinu. redzu, jūtu, dzirdu...**

Lai atdzīvīnātu ziemas tumšās un pelēkās dienas, skolā notika radošās darbnīcas, kas saucās - „Krāsainā nedēļa”.

Pirmdiena - Dzeltenā diena. Mana dzīves vieta – tās pagātne, tagadne, nākotne. Pilsēta starp ezeru un jūru. Pārrunas, kādas izmaiņas notiek dabā cilvēku rīcības rezultātā.

Otrdiena – Sarkanā diena. Atbildība dabas priekšā. Bērni raksta sacerējumus un deklarācijas par ekoloģiskiem jautājumiem, zīmē aizlieguma zīmes dažādiem dabas objektiem.

Trešdiena – Zilā diena. Ūdens diena. Pārrunas par ūdens resursiem dabā. Ūdens patēriņš mājās, kā es varu samazināt patēriņu. Projekti.

Ceturtdiena – Zaļā diena. Mana pilsēta kā ekosistēma. Pārrunas, kā mūsu pilsētā tiek aizsargāta daba. Atkritumi un to pārstrāde. Gaisa piesārņojums. Pārrunas – kuras amatpersonas vajadzētu uzaicināt uz skolu, lai apspriestu dabas aizsardzības jautājumus.

Piektdiena – Raibā diena. Konkurss starp klašu komandām. Es zinu. Es varu. Es daru.

Par atkritumu, enerģijas, ūdens un COMENIUSS aktivitātēm sīkāk skatīt attiecīgā sadaļā.

Mūsu skolēni aktīvi piedalās arī Dabas Fonda, Zaļās jostas, pilsētas Domes un Zaļā centra konkursos, skatēs un akcijās. Arī Vispasaules akcijā Zemes stunda (kaut gan tā iekrita bērnu pavasara brīvlaikā, tomēr pēc tam notika interesanti pasākumi) un Putnu novērošanas laikā izlikām vecāku un bērnu kopdarbā tapušos būrišus, tā papildinot jau esošo būrišu skaitu.

Šajā mācību gadā pirmais jaunums ir tas, ka nolēmām rīkot Dabas nedēļu laikā no 7. – 11. 03. ar mērķi popularizēt Ekoskolas darbības principus. Pasākumi:

- Dabas pulciņa bērnu tikšanās ar pirmklasniekiem. Pārrunas un skaidrojums par Ekoprogrammu mūsu skolā, par simbolu – Zaļais karogs, par vides kodeksu.
- Ekokomandas sanāksme – darba izvērtējums, tikšanās ar Domes, ēdināšanas firmas, vecāku padomes un sabiedrības SIA Nordia vadītāju, kurš palīdz skolai risināt atktitumu problēmas.
- Skolēnu Ekokomandas paplašinātā sanāksme par darbu klasēs kopā ar klašu atbildīgiem par Vidi. Atskaite, darba izvērtējums, skolēnu ieteikumi, jauna darba pienākumu sadale speciāli pavasara mēnešiem.
- Audzināšanas, dabas zinību, latviešu valodas, vizuālās mākslas stundās papildināt skolēnu izpratni, rīkojot viktorīnas, aptaujas utt., par:
  - kāpēc mūsu skolai ir Ekoskolas nosaukums, Zaļais karogs, Veselību veicinoša skola;
  - pārrunāt Vides kodeksa būtību;
  - domraksti, dzejoļi, zīmējumi par tēmu, ko var brīvi izvēlēties saistībā ar mūsu mīlo, skaisto, mājīgo Zaļo skoliņu;
  - labāko un interesantāko darbu izstāde;
  - pilsētas konkursa 4. klašu skolēniem „Jaunais pētnieks” dalībnieku savu projekta darbu prezentācija trešo klašu skolēniem.

Otrais jaunums šajā mācību gadā ir tas, ka piedalījāmies Zemes stundas aktivitātēs.

- Audzināšanas stundās sarunas par Zemes stundu un klimata izmaiņām.
- Iedrošināt skolēnus un viņu ģimenes piedalīties Zemes stundā plkst. 20: 30 uz stundu izslēgt elektrību (tas notika pavasara brīvlaikā, tomēr bērni vēlāk ziņoja, ka daudzi to ievērojuši).
- Piedalīšanās kopējā bērnu, vecāku, skolotāju un tehnisko darbinieku kopējā skolas teritorijas uzpošanas talkā, kas notika 29. aprīlī. Foto pielikumā.
- Ziedu stādu audzēšana katrā klasē, lai piedalītos pilsētas rīkotajā pasākumā – Ziedi manai pilsētai. Visvairāk ziedu stādus izaudzēja 3.a klase.
- Gatavojoties Zemes stundai, bērniem bija iespēja izslēgt gaismu klasē un pārrunāt, kā cilvēki dzīvoja, apmeklēja skolu un rotaļājās pirms elektrība kļuva pieejama visiem. Skolēni saņēma aicinājumu visai ģimenei kopā kādus vakarus pavadīt laiku sveču gaismā, pārrunāt senču nodarbošanos senos laikos, iesaistīt vecmāmiņu un vecvecmāmiņu atmiņās.
- Pievienojoties augstāk minētām aktivitātēm, 3.a klase nolēma piedalīties Starptautiskā Soroptimistu Rīgas kluba rīkotā radošā konkursā „Dzimtas saknes”. Visi klases skolēni pētīja savu dzimtu, zīmēja dzimtas kokus un kopīgā aploksnē nosūtīja darbus uz Rīgu. Skolēni saņēma Simpātiju balvu un Dzimtas koka spēli.
- Publikācija skolas mājas lapā.

ATKRITUMI

Arī šajā mācību gadā tiek turpināts jau iepriekš aizsāktais darbs, lai iepazīstinātu skolēnus ar atkritumu veidiem, šķirošanas nozīmi un sadzīves atkritumu otrreizējo izmantošanu. Skolēni jau ir pieraduši visu mācību gadu regulāri un pareizi šķirot atkritumus. Viņiem jau tapis par ieradumu, ka nolietoto auduma maisiņu vietā ir jāpagatavo jauni. No auduma, papīra un plastmasas atkritumiem bērni gatavo kartiņas, maketus, ziedus, rotā interesanti klases.

Aktīva sadarbība aizsākusies ar „Zaļo punktu” un „Zaļo jostu”. Bateriju vākšanas konkursā ieguvām 68. vietu no 208 skolām. Lielāks prieks bija par makulatūras vākšanu. Šajā konkursā savācām vairāk nekā 8 tonnas. Skolēni audzināšanas stundās noskatījušies mācību filmu „Baterijas ceļš”. Katrā klasē iekļauta tēma sarunai – diskusijai „Videi draudzīgs iesaiņojums”.

ENERĢIJA

Skolēni mācību stundās ir iepazīlušies ar enerģijas veidiem, tās nozīmi cilvēku dzīvē, kā to saprātīgi izmantot un taupīt. Esam pētījuši, kāpēc notiek globālā sasilšana. Visā mācību gada laikā visas klases piedalās akcijā „Lietojot taupi”. Tas īpaši patīk dabas pulciņa bērniem, jo viņi iet pārbaudīt, kā sokas.

Ir izstrādāts projekts „Siltuma taupīšana skolā un mājās”. Par to ir publikācija laikrakstā „Kurzemes Vārds”, kā arī skolas mājas lapā.

Projekta EU 30073 „Brīvprātīgo ugunsdzēsēju darba un ugunsdrošības jautājumu aktualizēšana” (Fire Safe) ietvaros tika organizēta „Atvērto durvju dienas” 2010. gada 3. decembrī. Mērķis – ugunsdrošība mājās un skolā, kā jārikojas nelaimes gadījumā, popularizēt un skaidrot 112 nozīmi. Mūsu 3. a klase, piedaloties un praktiski darbojoties šajā pasākumā un viktorīnās, dabūja 1. vietu. Balvā brauciens ar ugunsdzēsēju mašīnu pa pilsētu. Super!

Publikācija skolas mājas lapā.

Pilsētas konkursā „Jaunais pētnieks” 3. a klases skolnieks piedalījās ar projektu „Elektroenerģijas iegūšana no radioviļņiem”. Zēns prezentācijā demonstrēja praktisko darbu un apskaužamu erudīciju priekš sava vecuma, jo konkurss bija ceturtnām klasēm.

TRANSPORTS

Mācību gada sākumā akcija visām sākumskolas klasēm, sadarbojoties ar pašvaldības policiju, „Drošs ceļš uz skolu un mājām” ar rotaļu tēlu piedalīšanos. Divas reizes gadā skolā viesojas pārstāvji no CSDD, lai aktualizētu ceļu satiksmes noteikumus.

Aktīvi iesaistoties vecāku padomes pārstāvjiem, tiek organizēti reidi, lai novērotu, kā skolēni ievēro drošību uz ielas un pie skolas. Katru mēnesi viena audzināšanas stunda ir veltīta satiksmes drošībai.

Dabas zinību stundās 4. klašu skolēni veido projektus par videi draudzīgiem transporta līdzekļiem un mācās projektēt, kā droši labiekārtot piebrauktuvi un auto stāvvietu pie skolas.

Pirmo klašu skolēniem ir tradīcija un pat obligāta prasība ielīmēt dienasgrāmatā shēmu par ceļu no skolas uz māju.

VESELĪGS DZĪVESVEIDS

Mūsu skola darbojas Veselību veicinošu skolu programmā, tādēļ skolēnu veselībai tiek pievērsta liela uzmanība. Skolas ēdnīcā bērniem ir vienmēr veselīga pārtika, kuru kontrolē

skolas medmāsa un vecāku padome. Katru dienu ēdienkartē ir svaigi salāti. Bufetē netirgo neveselīgus pārtikas produktus. Skolēniem veicām aptauju par garšīgākiem ēdieniem, par to, kas negaršo un kāpēc, kā arī veidojām bērnu vēlamu ēdienkarti. Šos rezultātus nododam ēdināšanas firmas īpašniecei, kura tos analizē un iespēju robežās izpilda.

Skolā notiek regulāras Veselību veicinošas nedēļas:

- Vitamīnu nedēļa.
- Zaļu tēju nedēļa.
- Ķiploku akcija.
- Dārzeni katrai dienai.
- No 10. janvāra – 25. februārim piedalīšanās akcijā „Skolas auglis”.

IZZINI MEŽU

Vides pulciņa bērni veica pētījumus par kokiem un krūmiem skolas apkārtnē, izpēta mācību izziņas taku, apzina kokus, kuriem nav klāt koku pases (tās bērni izgatavo).

Rudens un pavasara ekskursijās skolēniem līdzi darba lapas, tās tiek izpildītas un pēc tam klasē apstrādātas, papildinātas un prezentētas.

Turpinājās iesāktais darbs arī šajā mācību gadā – Latvijas Valsts mežu organizētajā meža stādīšanas pasākumā. Piedalījās 3.a klases un dabas pulciņa bērni. Ir iestādītas 100 egles un priedes. Esam arī dalību pieteikuši.

SIA „Zaļā josta” rīkotā dzejas konkursā „Apvij Latvijai tīru, zaļu jostu” piedalījās visi skolēni. Labākos dzejoļus ar zīmējumiem aizsūtījām uz Rīgu un izveidojām izstādi skolā.

Liels notikums skolas dzīvē bija tas, ka pilsētas organizētajā konkursā „Jaunais pētnieks” piedalījās 3 skolēni – 2 no ceturtnām klasēm un viens no 3. klases (skatīt pie enerģijas). 4. klases skolnieks izstrādāja pētījumu – projektu par tēmu „Kā piedzimst mežs – no sēklas līdz kokam” Zēns konkursā dabūja 3. vietu. Otrs 4. klases skolnieks izstrādāja projektu „Staltbrieži Latvijā” un saņēma Atzinību.

ŪDENS

Ūdens tēma skolā vienmēr bijusi svarīga, jo mūsu skola atrodas starp ezeru un jūru. Atskaites sākumā minētās aktivitātes tiek pielietotas ne tikai projektu nedēļā, bet arī ikdienas darbā un mācību priekšmetu integrācijas jomā. Mūsu skolas skolēni piedalās projekta „Dabas vērotāji” un „Krasta vērotāji” pētījumos klašu ekskursiju laikā un ārpusklases nodarbībās.

Par Liepājas ezera krasta labiekārtošanu ir iesniegts Domē pieteikums un 9. marta Ekopadomes sēdē Domes pārstāve deva atbildi uz mūsu ierosinājumiem, ka drīzumā sāksies labiekārtošanas darbi.

Skolēni visi piedalās akcijā „Lietojot taupī”, risina Ūdens Detektīva problēmas ne tikai mācību laikā, bet arī vasaras bērnu nometnē. Šīs vasaras nometnes apakštēma ir „Saulē Zilā Lagūnā”.

Īpašu uzmanību pievēršam drošībai pie un uz ezera. Sevišķi aktualizējas šis jautājums pirmā sala laikā un pavasara ledus kušanas laikā. Tad bērni tiek īpaši brīdināti par ledus bīstamību, jo notiek akcija „Ūdens – labais un bīstamais”. Tajā laikā skolā viesojas Glābšanas dienesta darbinieki, kuri stāsta par drošību, kā izsaukt palīdzību pa 112, kā rīkoties nelaimes gadījumā, rāda filmas.

KLIMATA PĀRMAIŅAS

Vides pulciņa dalībnieki visa mācību gada garumā veica laika apstākļu vērošanu un pētīšanu, apkopojot informāciju dabas grāmatā. Mācību gada noslēgumā – grāmatas prezentācija. Grāmatā fiksēta informācija par globālās sasilšanas faktiem un bērnu vērtējums par šīm problēmām.

COMENIUSS projekta ietvaros šāda dabas grāmata tiek aizvesta uz Igauniju, kur satiekas projektā iesaistīto valstu skolu pedagogi, kuri izvērtē katras valsts laika apstākļus un klimata pārmaiņas.

Visas klašu grupas noskatījās mācību filmu „Klimats pārmaiņas”. Pēc tam notiek diskusijas, jautājumi, sarunas un savs personīgais viedoklis domrakstā.

Ekoskolas koordinatore 2010. gada 11. decembrī piedalījās reģionālā konferencē „Vides izglītība ilgtspējīgai sabiedrībai”. Koordinatore ar konferences tēzu apskatu iepazīstināja skolotāju kolektīvu, kuri savukārt informāciju nodeva audzēkņiem. Darbam skolā noderīga saņemtā grāmata „Vide un ilgtspējīga attīstība”, kuru jau skolotāji izmantoja dabas zinību stundās, kā arī CD ar vides spēli – Vides un resursu vadības modelēšanas spēle „Park Manager”. Spēle ir sākumskolas bērniem diezgan grūta, bet ļoti izzinoša un interesanta.

Mācību gada laikā darba plānā paredzēto esam izpildījuši un pat esam paveikuši vairāk. Priecājamies, ka ir uzsākta sadarbība ar divām zemnieku saimniecībām Ziemupē un Dunalkā, kuras turpmāk varēsīm saukt par savām bāzes saimniecībām. Pirmie braucieni jau notikuši un bērniem bija interesanti un izzinoši.

Esam tiešām apmierināti ar daudzpusīgo darbu šajā mācību gadā.

2. Ekopadome

- 1) Lūdzu, norādiet ekopadomes sastāvu, atzīmējot arī katra tās dalībnieka statusu (skolēns, skolotājs, vecāku pārstāvis u.tml.)
- 2) Kādā veidā ekopadome tika veidota?
- 3) Cik reizes notikušas ekopadomes sēdes (lūdzu, norādiet datumus, protokolu numurus un to vai skolēni bija iesaistīti to rakstīšanā)?
- 4) Kādā veidā informācija par ekopadomes lēmumiem ir nodota citiem? Vai tos saņēma skolas direktors? Vai Ekoskolu programmai ir savs ziņojumu dēlis?
- 5) Vai pārējie skolēni sniedza savus priekšlikumus ekopadomei? Kādā veidā?

1. Liepājas Ezerkrasta sākumskolas Ekopadomes sastāvs:

1. direktore
2. direktora vietniece izglītības jomā
3. direktora vietnieks saimniecības darbā
4. skolotāja, koordinatore
5. ārpusklases darba organizatore
6. skolotāja
7. skolotāja, ārējie sakari, projekta COMENIUSS vadītāja
8. skolas vecāku padomes pr-ja
9. vecāku padomes pārstāve
10. skolas medmāsa
11. dārzniece
12. ēdināšanas firmas „Māras Lācis” īpašniece
13. Domes sabiedrisko attiecību speciālists
14. Domes vides nodaļas speciāliste
15. Liepājas universitāte dabas zin. Katedra
16. 1.-4. klases skolēni

2. Eko padome tika veidota demokrātiskā ceļā, no katras klases ievēlot divus skolēnus (arī no pirmām klasēm, lai sāk apgūt iemaņas). Viņi ir atbildīgi par EKO darbu klasē, piedalās ekopadomes sēdēs, mācās plānot darbus, izsaka savus priekšlikumus un vērtējumus. Skolas padome izvirzīja vecāku pārstāvjus, skolotājus un administrācijas pārstāvjus. Ekopadomes sastāvā tika piesaistīti pilsētas Domes, Liepājas Universitātes un sabiedrības pārstāvji.

3. 2010./2011. m.g. Ekopadomes sēdes tika sasauktas vienu reizi semestrī, tajās piedalījās ekopadomes dalībnieki, arī skolēni, skolotāji, vecāki, institūciju pārstāvji.

Pirmā sēde – 2010. gada 15. septembrī. Protokola Nr. 1.

Otrā sēde – 2011. gada 9. martā. Protokola Nr. 2.

Sēžu protokolus rakstīja pedagogi, jo esam sākumskola un mūsu skolēni vēl ir pārāk mazi, lai prastu aizpildīt šāda veida dokumentus.

4. Ekopadome savus lēmumus izziņo visam skolas kolektīvam ar koordinatores starpniecību metodiskās sēdēs, audzināšanas sanāksmēs. Skolas vadība piedalās Ekopadomes sēdēs. Par visiem lēmumiem ir informēta skolas direktore, jo pati aktīvi darbojas padomē un ir daudzu ideju ģenerators. Ekopadomes darbs atspoguļojas arī skolas darba plānā. Mūsu skolā ir īpaši Ekoskolas aktivitātēm izveidots ziņojumu dēlis „EKO ZIŅAS”, pie kura var izlasīt Ekopadomes dalībnieku vārdus, skolas Vides kodeksu, kā arī aktualitātes Eko programmas darbībā, utt.

5. Jebkurš klases skolnieks varēja nākt ar saviem priekšlikumiem, un to arī darīja, jo katrā klasē klases audzinātājs audzināšanas stundā izvērtēja iepriekšējā gada mācību darbā paveikto un kopā ar skolēniem izstrādāja savus plānus un priekšlikumus 2010./2011. mācību gadam un noteica Eko darbības prioritātes, kuru kopsavilkumu savukārt iesniedza Ekopadomei.

3. Vides novērtējums

-
- 1) **Kad tika veikts skolas vides novērtējums? Kādas metodes tika lietotas?**
  - 2) **Kas un kā veica vides novērtējumu? Ko darīja skolēni?**
  - 3) **Vai ekopadome apsprieda šo novērtējumu?**
  - 4) **Kā novērtējuma rezultāti tika izplatīti?**
-

1. Skolas vides novērtējums tiek veikts divas reizes gadā, mācību gada sākumā un noslēgumā. Vides novērtējuma metodes: objektu apskate, novērojumi, informācijas un iegūto datu apkopošana, paveikto darbu regulāra izvērtēšana vadības sanāksmēs, priekšlikumu uzklaušanās un īstenošana darbībā, turpmākās darbības plānošana.

2. Vides novērtējumu veica visi klašu skolēni, vecāki un viss skolas darbinieku kolektīvs. Tika veikta skolēnu anketēšana, rezultātu apkopošana un datu publiskošana. Skolēni ir aktīvi sava viedokļa paudēji. Skolēnu viedoklis tiek uzklauts un arī izmantots novērtēšanas procesā.

3. Vides novērtējumu apspriež un izvērtē Ekopadome, iesaistot skolēnus, vecākus, pedagogus, konsultējoties ar pilsētas Domes Vides nodaļas specialistiem. Tiek apspriesti, kādi praktiski darbi ir paveikti un kādi jāveic turpmāk skolas vides un teritorijas labiekārtošanā, klašu remonta veikšanā, enerģijas taupīšanā, skolēnu ēdināšanas uzlabošanā utt.

4. Novērtējuma rezultāti sagatavoti prezentācijas veidā un iepazīstināta vecāku padome, skolēni, informācija pieejama jebkuram interesentam.

4. Darbības plāns

- 1) Kad tika izstrādāts darbības plāns? Kas un kā to izstrādāja? Kā bija iesaistīti skolēni?
- 2) Vai starp paredzamajām darbībām ir izvirzītas prioritārās?
- 3) Vai darbības plāns ietver pienākumu sadali? Ko ir uzņēmušies darīt skolēni?
- 4) Vai darbības plāns ir iekļauts skolas attīstības plānā?
- 5) Vai darbības plānā iekļautas iespējamās izmaksas?
- 6) Vai darbības plāns paredz darbu pārraudzību un rezultātu izvērtēšanu?

1. Skolas vides darbības plāns tika izstrādāts septembrī, vadoties no vides izvērtējuma un iesniegtajiem priekšlikumiem turpmākam darbam. Vispirms vides rīcības plānus izstrādā visās klasēs klašu audzinātāju vadībā, tas tika apspriests ar vecākiem un skolas darbiniekiem un pedagogiem. Iesniegtie uzdevumi veido darbības plāna virzienu un galvenos pieturpunktus, aptverot visas Ekoskolas programmas tēmas.

2. Katram gadam tiek izvirzīta prioritāte, kas nodrošina konkrētas tēmas padziļinātu izpēti, konkrēta mērķa un uzdevumu izvirzīšanu un darbību pie šīs tēmas. Šajā mācību gadā prioritāte bija tēma – Ūdens Gadalaiku ritmos.

3. Vides darbības plāns paredz pienākumu sadali. Tiek aptvertas visas mērķauditorijas grupas. Aktīvu un noteicošu lomu ieņem visu klašu skolēni un Vides pulciņa dalībnieki. Skolēni labprāt uzņemas veikt pētījumus un izpēti, aktīvi piedalās reidos. Bērni klasēs ir atbildīgi par enerģijas taupīšanu, veselīgas pārtikas lietošanu. Vides pulciņa dalībnieki kontrolē, kā bērni lieto sporta auduma maisiņus, kā taupa elektrību, kā pareizi šķiro papīru utt.

4. Darbības plāns ir iekļauts skolas attīstības plānā un ir viena no prioritātēm izglītības iestādes attīstībā.

5. Darbības plānā izmaksas iekļautas netiek. Tiek meklēti veidi, kā piesaistīt līdzekļus atbalstam.

6. Darbības plāns paredz atbildīgās personas par konkrēto uzdevumu, tiek noteikta atbildīgā persona, kas veic pārraudzību un kas veic rezultātu apkopošanu un izvērtēšanu.

5. Pārraudzība un izvērtēšana

- 1) Kā notiek darbu pārraudzība un izvērtēšana?
- 2) Vai šai procesā ir iesaistīti skolēni? Kā?
- 3) Vai skolā tiek apspriesti veikto darbu rezultāti, panākumi, analizētas kļūdas? Lūdzu, aprakstiet, kā tas notiek.
- 4) Vai ekopadome ir mainījusi darbības plānu? Kā un kāpēc?
- 5) Vai jūs dalīties pieredzē ar citām ekoskolām Latvijā vai ārzemēs? Ar kurām?

1. Katra atbildīgā persona veic konkrētā darba pārraudzību un paveiktā darba izvērtēšanu.

2. Vides rīcības plāna izpildei regulāri seko Ekoskolas koordinatore ar vides pulciņā un Ekopadomē iesaistītiem skolēniem. Tas notiek reidos, konkursos, praktiskā iknedēļas pulciņa darbā.

3. Veikto darbu rezultāti tiek apspriesti regulāri. Skolēni tiek radināti izteikt savus priekšlikumus un novērtēt savu, kā arī citu darbu, analizēti rezultāti, arī tie, kuri nav tik labi izdevušies, meklēti trūkumu cēloņi un pārdomāts, kā tos novērst.

4. Darbības plāns tiek precizēts katru mēnesi, atbilstoši veicamajiem uzdevumiem un konstatētajām kļūdām. Mācību gada laikā tiek uzklauti priekšlikumi no dažādām mērķgrupām, tas tiek papildināts un konkretizēts, sastādot skolas mēneša plānu.

5. Mūsu skolu apmeklē skolotāji un skolēni no citām Latvijas skolām un izrāda interesi par mūsu darbību. COMENIUS projekta ietvaros mēs dalāmies pieredzē ar Anglijas, Austrijas, Slovēnijas, Ungārijas un Igaunijas skolu skolotājiem un skolēniem. Pie mums bieži viesojas Liepājas universitātes mācību spēki un studenti, lai uzzinātu par darbību un mācību procesu mūsu skolā.

6. Sasaiste ar mācību saturu

- 1) Vai vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti mācību saturā? Vai visās klašu grupās? Lūdzu, miniet piemērus.
- 2) Vai ekopadome ir novērtējusi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā? Kā tas ir noticis?
- 3) Vai ekopadome ir izvērtējusi vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai?
- 4) Vai jūs skolā ir viens konkrēts cilvēks, kurš atbild par vides izglītību?

1. Vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti visos mācību priekšmetos sākumskolas klasēs.

Matemātikā tika doti ar skolas dzīvi saistīti uzdevumi, aprēķinot enerģijas patēriņa izmaksas, skolēni zīmēja diagrammas par transporta izmantošanu savās ģimenēs un citu aptauju rezultātus.

Latviešu valodā tika sacerēti dzejoļi, domraksti par savu skolas vidi, vēstules pilsētas mēram.

Mājturībā tika kopā ar vecākiem gatavoti putnu būriši un putnu barotavas, šūti sporta maisiņi, gatavoti rotājumi svētkiem no otrreizējām izejvielām, kā arī gatavoti tērpi netradicionālai modes skatei.

Vizuālā mākslā tapa konkursa darbi par savu pilsētu „Es dzīvoju Liepājā”, Comeniuss darbības ietvaros par Latvijas dzīvniekiem un augiem, mežu utt.

Dabas zinībās tiek apskatīti temati „Liepājas ezera augu un dzīvās dabas aizsardzība”. Ceturto klašu skolēni raksta individuālus projekta darbus par augiem un dzīvniekiem un tos aizstāv Mazajā zinātniskā konferencē. Pēc tam paši labākie savus darbus prezentē jaunāko klašu skolēniem.

Sociālās zinībās 3. un 4. klasēs tiek apskatītas tēmas „Es un vide”, kur skolēni mācās teoriju saistīt ar skolas praktisko dzīvi.

2. Ekopadome atbalsta vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības iekļaušanu mācību saturā un ierosina to neaizmirst nevienā mācību priekšmetā. Par to pārrunāts un doti ierosinājumi metodiskās apspriedēs pirms mācību priekšmetu individuālo programmu sastādīšanas.

3. Ekopadome ir izvērtējusi vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai un atzinīgi to novērtējusi. Tas atspoguļots arī vides izvērtējumā.

4. Par vides izglītību skolā šajā mācību gadā atbild skolotāja

7. Visas skolas un sabiedrības iesaistīšana

- 1) Aptuveni cik procenti skolēnu ir iesaistīti ekoskolas pasākumos?
- 2) Vai skolēnu vecāki ir informēti par ekoskolas pasākumiem? Kā notiek informācijas nodošana vecākiem? Kā viņi tiek iesaistīti?
- 3) Vai skola ir izstrādājusi un iesniegusi priekšlikumus vietējai pašvaldībai? Kāda ir skolas sadarbība ar pašvaldību?
- 4) Kā skola informē apkārtējo sabiedrību par ekoskolas aktivitātēm?
- 5) Vai skola informē vietējos masu saziņas līdzekļus par ekoskolas darbu, kā tas notiek, vai arī skolēni ir iesaistījušies?
- 6) Vai skolai ir interneta mājas lapa un kā tā tiek izmantota informēšanai par ekoskolu?

1. Ekoskolas pasākumos ir iesaistīti 100% skolēni un skolotāji.

2. Skolēnu vecāki tiek regulāri informēti par Ekoskolas pasākumiem un atbalsta tos. Informācija tiek nodota vecāku sapulcēs, vēstulēs dienasgrāmatās, ziņojumos presē. Vecāki piedalās skolas talkās un stādījumu paplašināšanā, palīdz projekta darbos, piedalās dažādos pārbaudes reidos. Ekoskolas darbs nav iedomājams bez vecāku palīdzības, jo mūsu bērni ir vēl mazi un tiem vajadzīga palīdzība gan darbos, gan ar padomiem.

3. Skolas sadarbība ar pašvaldību ir laba. Pašvaldība atbalsta skolas projektus, piešķirot līdzekļus skolas un apkārtnes labiekārtošanai. Skola ir nosiltināta, ielikti pakešu logi, renovēta skolas ēdnīca, veikta siltuma un karstā ūdens regulatora nomaiņa. Pie skolas izvietotas ceļa zīmes bērnu drošībai. Pie mums nāk speciālisti no pilsētas Domes un iepazīstina ar mums interesējošiem jautājumiem, piedalās Ekopadomes darbā.

4. Skola par savu darbību Ekoskolas programmā apkārtējo sabiedrību informē ar laikraksta „Kurzemes Vārds” un televīzijas „Dzintare” starpniecību.

5. Jā, skola informē vietējos masu saziņas līdzekļus par ekoskolas darbu. Laikraksti saņem informāciju un korespondenti apmeklē mūsu skolas pasākumus, vēro, intervē skolēnus, fotografē interesantākos notikumus. Piemēram, laikrakstā „Kurzemes Vārds” ir foto un apraksti par siltuma taupīšanu skolā un mājās.

6. Skolai ir mājas lapa, kura tikai nesen sākusi darboties.

8. Vides kodekss

- 1) Kāds ir jūsu skolas vides kodekss?
- 2) Kā jūs to izstrādājāt? Kas piedalījās tā izstrādāšanā?
- 3) Vai jūs apspriedāt vides kodeksu visā skolā?
- 4) Vai tas ir ticis mainīts? Kā tas notika, kas bija iesaistīti apspriešanā?
- 5) Kur tas ir izvietots?

1. Skolas Vides kodekss

Kā mazās zaļās skudriņas

Čakli savāc apkārtni,

Tu atkritumus sašķiro,

Lai Dabas māte uzelpo.

- Stādi, audzē un sakop skolas zaļo rotu;
- Saglabā tīru mūsu ezera krastu, palīdzi augiem un dzīvniekiem;
- Centies samazināt atkritumu daudzumu, šķiro tos un nodod otrreizējai pārstrādei;

Taupi enerģiju tu,

Ūdeni lai padzertu,

Siltumu sev taupītu,

Lai tu labi dzīvotu.

- Vienmēr taupi elektrību, siltumu un ūdeni;
- Domā, kā samazināt enerģijas patēriņu;
- Iemācies taupīgi mazgāties.

Veselīgus produktus

Savā grozā liec,

Ar dārzeņiem un augļiem

Pie veselības tiec.

- Lieto tikai veselīgus produktus, rūpējies par savu veselību;
- Nodarbojies ar sportu;
- Vairāk atpūties brīvā dabā.

Aizmirsti tu mašīnas,

Visvisādas tehnikas;

Droši kājām mājās ej,

Lai veselībā sārtie vaigi smeļ!

- Mazāk izmanto transporta līdzekļus, biežāk ej ar kājām;
- Veselībai ieteicams braukt ar velosipēdu;
- Uzlabojot gaisa kvalitāti, arī tu būsi norūdījies un veselīgāks.

2. Vides kodeksu izstrādāja skolēni, iesaistoties Ekoskolas programmā.

3. Skolā bija konkurss vides kodeksa izveidošanai, kurā piedalīties bija uzaicināti visi skolas skolēni. Pēc tam labākās domas tika apvienotas un tā tapa skolas Vides kodekss.

4. Vides kodekss katru gadu tiek apspriests visās klasēs un tas nav mainīts.

5. Tas ir izvietots uz ziņojuma dēļa skolā un visās klasēs.

Paldies par Jūsu ieguldīto laiku šīs atskaites sagatavošanai!

Pielikums Nr.5.2.: Intervijas protokols Liepājas C izglītības iestādes vadībai

Intervijas mērķis: Noskaidrot izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā.

Intervējamais: ekoprogrammas koordinatore

Intervētājs: Jānis Grunte

Intervijas vieta: Liepājas C izglītības iestāde

Intervijas datums un laiks: 2012.gada 15.maijā, plkst. 13.00-13.17

1. **J.G. (Jānis Grunte):** *Labdien! Esmu RPIVA augstskolas maģistrants, kurš veic pētījumu par izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā Latvijā. Vai drīkstu Jums uzdot jautājumus šajā sakarā?*
Ekp.k. (ekoprogrammas koordinatore): Nu labi, labi.
2. **J.G.:** *Kādu priekšmetu (s) Jūs izglītības iestādē mācāt?*
Ekp.k.: Mācu visus priekšmetus no 1.-4.klasei, izņemot sportu un mūziku. Mīļākais priekšmets ir Dabaszinības. 2 gadus esmu vides koordinators skolā.
3. **J.G.:** *Kā izglītības iestāde uzzināja par ekoprogrammu Latvijā?*
Ekp.k.: Nu jā, tas bija daudzus gadus atpakaļ, vismaz kādus 10 gadus, kad direktore to uzzināja caur masu medijiem, caur projektu vadītājiem, internetā, un piedāvāja skolotājiem vai mēs varam šādu pasākumu izvest. Skolotāji bija ar mieru, direktore bija iniciatīvas pilna, un tad ar to sākās – vienkārši pieteicāmies. Un tad sākās tas liels darbs, lai mēs vispār tiktu iekšā. Tā uzreiz nebija. Vairākus gadus bez karoga strādājām. Tad bija jāizpilda daudzi nosacījumi, lai mēs vispār sauktos par ekoskolu, kurus vajadzēja izpildīt 2 gadu laikā apmēram. Un tad tik mēs dabūjām sertifikātu.
4. **J.G.:** *Kas ir tas mērķis Jūsu izglītības iestādē ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai?*
Ekp.k.: Nu galvenais mērķis jau ir bērniem dabas saudzēšana, dabas mīlēšana, dabas pētīšana, savas vides apzināšana. Mēs esam blakus ezeram, jūra arī nav tālu. Dzīvojam starp tiem pa vidu.
5. **J.G.:** *Kuri bija primāri ekoprogrammas realizēšanas idejas iniciatori (skolēni, skolotāji, vecāki, skolas administrācija, vadība, vai visi kopā)?*
Ekp.k.: Nu galvenie iniciatori ir skolas vadība. Mums bija ļoti laba bijusī un tagadējā skolas vadība. Direktora vietnieki visi strādājuši dūšīgi.
6. **J.G.:** *Īsumā izklāstiet ekoprogrammas īstenošanas procesu (no idejas līdz realitātei) un aprakstiet izglītības iestādes direktora līdzdalību katrā no posmiem.*
Ekp.k.: Kamēr esam šajā ekodarbā iekšā, mūsu skolā nomainījušies 2 direktori. Pirmā direktore bija arī koordinatore un viņa vadīja visu šo darbu. Viņai bija tikai palīgs – 1 skolotāja. Tagad mums ir cita direktore, un šī direktore mums palīdz praktiski. Mums ir koordinators. Direktora palīdzība ir, ka viņa pati piedalās pasākumos, viņa pati mūs aicina, sadarbojas ar vecāku padomi, kas īsteno dažādus praktiskus projektus – talkas rīko. Rīkojam grāmatu apvākošanas svētkus. Tās var apvākot ar audumiem, adījumiem, ādām, dabīgiem materiāliem. Visur tur ir direktores pirksts. Viņa gādā, ka mēs tiekam uz mežiem, saņemot atļaujas.
7. **J.G.:** *Vai ekoprogrammas īstenošanas rezultātā bija nepieciešami izglītojoši kursi pedagogiem, kuri iesaistījušies programmas realizēšanā?*
Ekp.k.: Kursi gan nav bijuši, bet būtu vajadzīgi, jo nopietni strādājot kādreiz vajag arī papildus zināšanas. Piem., sāku skola i vajag zināšanas par klimata pārmaiņām. Mums katru gadu notiek konferences visām Latvijas ekoskolām, kur koordinatori piedalās, un tur notiek pieredzes apmaiņa un jaunāko metodisko materiālu un pieeju prezentēšana, ko mums pasniedz Rīgas vadība. Tā pieredze laikam tomēr ļoti svarīga.
8. **J.G.:** *Kā un kur piesaistījāt finanšu līdzekļus ekoprogrammas realizēšanai (ja bijusi tāda nepieciešamība)?*
Ekp.k.: Finanšes, protams, būtu nepieciešamas, bet mēs iztiekam pašreiz ar skolas iekšējiem resursiem, iztiekam ar vecāku atbalstu. Piem., sabiedrības atbalsts ir, kad braucām stādīt mežu, tad saimnieks nopirka stādus, deva darbarīkus, autobusu apmaksāja, lai nokļūtu līdz stādīšanas vietai.
9. **J.G.:** *Kādi ir tie reālie taustāmie ieguvumi dabā (skolas teritorijā un/vai ārpus tās) ekoprogrammas īstenošanas rezultātā?*
Ekp.k.: To var redzēt staigājot pa skolas teritoriju. Esam iekopuši Eiropas Dārzu, kurš joprojā eksistē, zaļo un tiek kopts, Eiropas valstu raksturīgāko puķudobju iekārtošana; tad ir zaļās klases iekārtotas pēc vecāku un bērnu ierosinājuma, nevis, ka skola vienkārši grib, un arī sajūtu taka – pusotru metru plata, kas vijas gar žogu. Piem., vienā posmā jāiet pa grantu ar basām kājām, otrā posmā ir koku skaidas, trešā

posmā ir koka redelītes, tad ir jūrmalas smiltiņas, tad ir glie mežvāki nu tā, lai nesagriež kājiņas, tad ir oļi. To visu var sajukt ar aizsietām actiņām. Tad vēl papildus ir jābūt tausti. Tas mums vēl nav uzstādīts. Tas mums būs no dažādiem materiāliem – metāls, koks, māls utt.

10. J.G.: Kādus energoefektivitātes un resursu taupības pasākumus (piem., spuldžu nomainīšana pret energoefektīvām, speciāli ūdens taupošie krāni dušās, tualetēs, virtuvē, kā arī fasādes un ūdens cauruļvadu siltināšana, makulatūras vākšana, atkritumu šķirošana, papīra taupīšana u.tml.), izglītības iestāde ir īstenojusi un vai tos ir veicinājusi tieši ekoprogrammas realizēšana?

Ek.p.k.: Jā, nu mēs jau gada sākumā nospriežam ko mēs darīsim. Galvenais ir atkritumu šķirošana, klasē ir 2 papīrgrozi – papīram un parastiem atkritumiem. Apkopējs visu izmet attiecīgās krāsas konteineros, kas ir pie skolas. Tad bērni paši tēlo detektīvus un raugās lai elektroenerģija un ūdens tiktu taupīti. Mums ir jauni logi, un ēka ir siltināta no ārpusē. Veco krānu vietā uzlikti jauni, lai novērstu ūdens pilēšanu. Ekospuldzes vēl nav.

11. J.G.: Vai ekoprogrammas ieviešana ir veicinājusi izglītības iestādē veselīga dzīvesveida popularizēšanu? Ja jā, tad kā tas reāli izpaužas?

Ek.p.k.: Jā, mēs to popularizējam visu cauru gadu. Mums notiek dažādas nedēļas – tējas nedēļas, vitamīnu nedēļas, ķiploku nedēļas, kuru laikā bērni pamatīgi izzina to efektivitāti, vajadzības, paši praktiski gatavo, ēd, dzer tējas, kar kaklā ķiplokus. Divreiz gadā notiek lielas sporta dienas – zie mā sporta spēles vietējās, tagad piedalāmies veselības mēnesī un vingrojam ārā visa skola. Nu tā apmēram.

12. J.G.: Vai ekoprogrammas ietvaros izglītības iestāde ir sadarbojusies ar citām skolām, pašvaldību un vietējo sabiedrību? Ja jā, kā šī sadarbība tika praktiski organizēta? Minēt piemērus.

Ek.p.k.: Tā kā esam vienīgā ekoskola Liepājā, mēs esam aicinājuši pārējās piedalīties. Mums bija liela sanāksme, kurā bija aicināti visu Liepājas skolu ārpusklases darba organizatori, un mēs prezentējām savu darbu un aicinājām, lai paši piedalās un atver savas ekoprogrammas. Pagaidām vēl neviens nav. Ar sabiedrību mums ir sadarbība, ka vietējais laikraksts mūs mīl, bieži apciemo, intervē un avīzē ir iekšā dažādi problēmu raksti par mūsu skolu. Nu un ar pašvaldību mums ir ļoti laba sadarbība. Pašvaldības pārstāvji piedalās mūsu ekopadomes sanāksmēs. Pagājušo gadu sanāksme bija mūsu skolā, šogad gājām uz Domi, kur tikāmies ar priekšsēdētāja kungu, ekskursija pa Domi. Bērniem ļoti patika.

13. J.G.: Kādi bijuši lielākie izaicinājumi ekoprogrammas ieviešanā un kā izglītības iestāde tos risināja?

Ek.p.k.: Nu varbūt pie izaicinājumiem var sacīt, ka daudzi mums neticēja nu kā tad mēs to iztaisīsim zaļo klasi. Tur jau kaut kas iznīks, izpostīs. Patīkami, ka nekas nav izpostīts. Laikam tā apziņa tomēr ir. Problēma ir, ka mēs esam vēl mazi. Šeit mācās 1.-4.klašu bērni un tā sadaļa par klimata pārmaiņām mums ir visgrūtākā – saprast tos procesus globālā mērogā. Apjomīgi vides projekti mums par s magi, neizdodas.

14. J.G.: Vai arī turpmāk izglītības iestāde plāno ekoprogrammas realizēšanu? Kāpēc?

Ek.p.k.: Vēlamies, vēlamies turpināt. Šis darbs jau mums visiem patīk un esam tai darbā iekšā un ekopadomes rīcības plāns ir iekšā skolas lielajā plānā. Tā ka visi skolas ārpusklases pasākumi ir saistīti ar mūsu plāniem arī. Otrs – bērni mainās, nāk jauni klāt. Ceturtās klases aiziet, pirmās atkal nāk klāt, un lai izietu, lai tas aplis neapstājas, iet uz priekšu, mēs negribam pielikt punktu. Un cik tad nu mums būs tā enerģija to visu darīt, tik tāl tā ekoskola pastāvēs.

J.G.: Liels paldies par atvēlēto laiku un sniegto informāciju. Lai veicas ekoprogrammas tālākā atīstībā!

Pielikums Nr.5.3.: Novērošanas protokols Liepājas C izglītības

iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā

Novērošanas mērķis: Ekoprogrammas rezultātu fiksēšana dabā – izglītības iestādes teritorijā

Novērotājs: Jānis Grunte

Ar paveikto iepazīstina: ekoprogrammas koordinatore

Novērošanas vieta: Liepājas C izglītības iestāde

Novērošanas datums un laiks: 2012.gada 15.maijā, plkst. 12.00-12.45

Konstatētais:

- Izglītības iestādes fasādēm nomainīti jauni logi, ārdurvis, veikta arējā siltināšana.
- Labiekārtota un sakopta apkārtējā izglītības iestādes teritorija.
- Ir ļoti daudz telpaugi.
- Pie sienas ir diplo mi, sertifikāti, atzinības raksti par dalību ekoprogrammas projektos un konkursos.
- Par ekoprogrammas aktivitātēm ir informācija atspoguļota ziņojuma dēlī, kas atrodas izglītības iestādes iekštelpās.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.

- Atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu nav izvietoti.
- Tualetēs, dušās nav uzstādīti ūdenstaupošie krāni.
- Izglītības teritorijā ir izveidots *Eiropas dārzs*.
- *Zaļā klase* izglītības teritorijā ir izveidota.
- Ārpusē izglītības iestādes teritorijā ir izveidota *sajūtu taka*.
- Atkritumu šķirošanas konteineri ir izvietoti, kā arī 2 papīrgrozi katrā klasē.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā nav.
- Izglītības iestādes mājas lapā par ekoprogrammas aktivitātēm ir ievietota informācija, rādītas laikrakstu kopijas par sadarbību ar vietējiem masu medijiem, PowerPoint un videomateriāli, fotogrāfijas par aktivitātēm iekšā un ārpus izglītības iestādes teritorijas, veikti dažādi pētījumi.

Pielikums Nr.6.1.: Cēsu novada D izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite

Ekoskolas koordinators (vārds, uzvārds):
 Koordinators tālrunis:
 Koordinators e-pasts:
 Skolas mājas lapas adrese:
 Skolas tālrunis:
 Skolas e-pasts:
 Skolotāju skaits: 14
 Skolēnu skaits: 84 skolā, 24 pirmsskolā
 Atskaites sagatavošanas datums: 27.04.2011.
 Skolas pašvērtējums:
 Zaļais karogs
 Ekoskolas sertifikāts
 uz balvu nepretendējam

1. 2010./2011. MĀCĪBU GADA TĒMA: SKOLAS VIDE

Lūdzu, aprakstiet vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumus, kurus jūsu skola šai mācību gadā ir veikusi. Lūdzu, norādiet atsevišķi darbus, kas veikti skolas izvēlētajā šī gada tēmā, kā arī citās Ekoskolu programmas tēmās, īpaši akcentējot atkritumu, ūdens un enerģijas tēmas. Norādiet, kā īstenojies mācību gada sākumā izstrādātais darba plāns, kādas izmaiņas notikušas.

Paveiktais	Uzlabojamās jomas
<p>Mežs</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Iespējamās misijas” dienas ietvaros uzaicināts GNP inspektore Anda Andrušaita ar stāstījumu par skolas apkārtnē esošo mežu un ornitologs Mārtiņš Platācis • Iesaistīšanās programmā „Mamma dabas meistarklase”. Daļība atklātās olimpiādes „Mājturība mežā” konkursā. Esam tikuši pusfinālā • Mācību stundu laikā un klašu stundās runātās tēmas „Mežu aizsardzība”, „Mežu daudzveidība”, „Matemātika mežā”, „Angļu valoda mežā” • Sētniece gada laikā sakopusi skolas ābeļdārzu. • „Naktsputnu vērošanas diena” (vada ornitologs Mārtiņš Platācis) • Turpinām projekta GLOBE ietvaros ievadīt atmosfēras datus. Skolēni izrādījuši interesi par fenoloģijas pētījumiem. <p>Enerģija</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oktobrī skolā noslēdzās energoefektivitātes projekts. (Energoefektivitātes projekts) • Iesaistīšanās Eiropas savienības projektā „U4energy” • Saīdinājuma ar 2010.gada janvārī 2001.gada janvārī ietaupītas 1000 KW stundas • Iesaistīšanās programmā SAUCE. Skolēnu nodarbības Latvijas Universitātē par enerģijas jautājumiem <p>Skolas vide un apkārtnē</p> <ul style="list-style-type: none"> • COMENIUS projekta ietvaros esam viesojušies Polijā un Slovēnijā. Skolēni stāstījuši par skolas daļību Ekoskolu programmā. Septembrī gatavojamies uzņemt sadarbības partnerus (sadarbības valsts – Polija, Slovēnija, Portugāle, Spānija, Nīderlande un Latvija) • Vides spēļu diena visām Cēsu novada skolām, iepazīstināt sadraudzības skolu ar zaļo domāšanu • Iespējamās misijas dienās piesaistīts ainavu arhitekts. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pie skolas joprojām nav šķīrotu atkritumu konteineri • Jāsakopj iestādītā bērzu audze • Katru gadu problēmas sagādā skolas apkārtnē esošo pļavu applaušana. • Jāturpina darbs pie skolas tuvumā esošo koku sakārtošanas. • Jāveic darbs pie āra tualetu labiekārtošanas. • Pie skolas nav velosipēdu novietošanas vieta.

<p>Kopā ar bērniem rasta jauna ideja zaļās klases iekārtošanai.</p> <ul style="list-style-type: none"> •Skolas iekšējās noformētas ar skolēnu veidotiem darbiem, zīmējumiem •Ar skolu iepazīstināti Dānijas nevalstiskās organizācijas pārstāvji. Gūts atbalsts. •Izveidota skolas mājas lapa •Iesaistīšanās programmā „Skolas auglis”, „Skolas piens” •Veselības nedēļa •Projekts „Viena koka stāsts” <p>Atkritumi</p> <ul style="list-style-type: none"> •Veicām makulatūras un izlietoto PET pudeļu vākšanas akciju •Izveidota atsevišķa novietne pelnu savākšanai, lai tos pēc tam varētu izmantot mēslošanai. •Skolas apkārtnē izveidotas 3 kompostkaudzes <p>Ūdens</p> <p>Oktoberī labiekārtotas skolas tualetes, tā gūstot ūdens patēriņa ietaupījumu; veikti pētījumi skolas 3 dīķos (noteikta ūdens temperatūra, augi, dzīvās radības)</p>	
--	--

2. EKOPADOME

1) *Lūdzu, norādiet ekopadomes sastāvu, atzīmējot arī katra tās dalībnieka statusu (skolēns, skolotājs, vecāku pārstāvis u.tml.)*

2) *Kādā veidā ekopadome tika veidota?*

3) *Cik reizes notikušas ekopadomes sēdes (lūdzu, norādiet datumus, protokolu numurus un to vai skolēni bija iesaistīti to raksāšanā)?*

4) *Kādā veidā informācija par ekopadomes lēmumiem ir nodota citiem? Vai tos saņēma skolas direktors? Vai Ekoskolu programmai ir savs ziņojumu dēlis?*

5) *Vai pārējie skolēni sniedza savus priekšlikumus ekopadomei? Kādā veidā?*

EKOPADOME:

1. skolnieks, pašpārvaldē vides ministrs
2. skolniece
3. skolnieks
4. skolnieks
5. skolnieks
6. skolnieks
7. skolnieks
8. skolnieks
9. skolotāja
10. skolotāja
11. skolas sētniece
12. vecāku pārstāvis

Ekopadomei ir notikušas 3 sēdes. (4. sēde paredzēta maija mēneša beigās, kā izvērtējums padarītajam)

•Pirmā sēde 2010. gada 27. septembrī (protokola Nr. 1). Sēdes darba kārtībā veikt skolas vides izvērtējumu. Sēde nolēmj katram dalībniekam uzticēt atbildīgo jomu un, intervējot skolas direktori, sētnieci saimnieku, skolotājus, skolēnus, veikt attiecīgās jomas izvērtējumu.

•Otra sēde – 2010. gada 25. oktobris (protokols nr. 2). Sēdes darba kārtībā apspriest skolas vides novērtējumu un sastādīt darbības plānu mācību gadam. Sēde nolēmj: pieņemt zināšanai skolas vides novērtējumu un darbības plānu.

•Trešā sēde - 2011. gada 28. februāris (protokola nr. 3). Sēdes darba kārtībā apspriest jautājumus par gaidāmo makulatūras un PET vākšanas akciju skolā, izvērtēt zīmējumu konkursa „Mana skola”. Sēde nolēmj: akcijā vairāk iesaistīt arī apkārtējos pagasta iedzīvotājus.

Ar Ekopadomes sēžu lēmumiem tika iepazīstināta skolas direktore un arī viss skolas kolektīvs, sasaucot līniju un izliekot informāciju pie ziņojuma dēļa.

3. VIDES NOVĒRTĒJUMS

1) *Kad tika veikts skolas vides novērtējums? Kādas metodes tika lietotas?*

2) *Kas un kā veica vides novērtējumu? Ko darīja skolēni?*

3) *Vai ekopadome apsprieda šo novērtējumu?*

4) *Kā novērtējuma rezultāti tika izplatīti?*

Skolas vides novērtējums tika veikts septembra mēnesī. Vides novērtējumu veica Ekopadome. Katram Ekopadomes dalībniekam bija uzticēts izvērtēt savu jomu. Skolēni intervējot skolas saimnieku, direktori, sētnieku, skolotājus veica vides novērtējumu. Vides novērtējums tika apspriests Ekopadomes sēdē. Ar vides novērtējumu tika iepazīstināta skolas direktore.

SKOLA VIDES IZVĒRTĒJUMS:

Atkritumi

Skolā atkritumi vēl netiek šķiroti, jo mašīna izved nešķirotus. Atsevišķi tiek novietota makulatūra un PET pudeles. Atkritumi tiek izvesti divas reizes mēnesī. aprīļa mēnesī tika aizvesta makulatūra un PET pudeles. Skolas vadība, bibliotēka izlieto papīru uzkrāj atsevišķi novietotās kastēs.

Enerģija

Visvairāk elektroenerģiju skolā patērē internāta ēka un virtuve. Skolas apkurei tiek izmantota malkas apkure. Gadā tiek patērēta 70m malkas Pirms gada 100 m³ malkas). Nosiltinot skolas ēku esam guvušu energoetaupījumu (elektrības un malkas)

Transports

Lielākā daļa skolēnu un skolotāju brauc uz skolu ar pašvaldības transportu 85%. Cēsu pilsētas un Priekuļu novada, Amatas novada skolēni uz skolu dodas arī ar pagasta transportu. 5 skolēni izmanto velosipēdu, kā transporta līdzekli. 15 skolēni uz skolu dodas kājām.

Veselīgs dzīvesveids

Visi skolēni skolas ēdnīcā ēd siltas pusdienas un tie, kas vēlas arī launagu.. 80 % no sporta mācību stundām notiek skolas sporta laukumos. Ziemas mēnešos notiek aktīvas slēpošanas un slidošanas nodarbības. Rudenī un pavasarī notiek sporta dienas. Skolēni tiek informēti par veselīgu dzīvesveida nepieciešamību. Skola iesaistījusi programmās „Skolas auglis” un „Skolas piens”

Skolas vide un apkārtnē

Skolas apkārtnē ir plaša, tās sakopšanā piedalās viss skolas kolektīvs. Ir izveidoti jauni apstādījumi, bērnu rotaļu un atpūtas laukums. Vairākas mācību stundas pavasaros un rudenī notiek ārā. Netālu no skolas atrodas mežs, pļava, Amatas upe, kuras krastos tiek rīkotas tūrisma sacensības.

Ūdens

Skola izmanto ūdeni no dziļurbuma akas. Vislielākais ūdens patēriņš ir sanitārajos mezglos un virtuvē. Skolas teritorijā atrodas 3 dīķi. Dīķu apkārtnē ir apļauta, sakopta.

Mācību saturs

Gan skolas attīstības plānā, gan mācību priekšmetu saturā ir iekļauta vides izglītība. Skolēni gan paši organizē, gan piedalās vides pasākumos, konkursos, projektos. esam guvuši atbalstu COMENIUS projekta realizācijai. Iesaistījusi programmā „MAMMAS dabas meistarklase”

Līdzdalība

Skolai ir laba sadarbība ar Vaives pagasta padomi un Cēsu novada domes. Tā atbalsta skolas darbību. Par skolas darbu ir informēta arī skolas padome.

4. **DARBĪBAS PLĀNS**

1) *Kad tika izstrādāts darbības plāns? Kas un kā to izstrādāja? Kā bija iesaistīti skolēni?*

2) *Vai starp paredzamajām darbībām ir izvirzītas prioritārās?*

3) *Vai darbības plāns ietver pienākumu sadali? Ko ir uzņēmušies darīt skolēni?*

4) *Vai darbības plāns ir iekļauts skolas attīstības plānā?*

5) *Vai darbības plānā iekļautas iespējamās izmaksas?*

6) *Vai darbības plāns paredz darbu pārraudzību un rezultātu izvērtēšanu?*

Darbības plāns 2010./2011. m.g.

Aktivitāte	Laiks	Atbildīgais
Skolas vides novērtējums Iesaistīšanās programmā „Skolas auglis” Iesaistīšanās programmā Mammadabas meistarklase	Septembris	Ekopadome
Sporta diena pie jūras Ekskursija uz Tērvetes dabas parku	Septembris	Klašu audzinātāji
Pārgājiens uz Amatas upes krastu Skolas apkārtne esošo rožu, skujeņu ieziešana Pārgājiens uz Viršu meža takām Iesaistīšanās Eiropas savienības projektā „U4ENERGY”	Oktobris	Klašu audzinātāji
Dalība stāstnieku konkursā	Novembris	skolotāji

Latviešu biedrības namā ZAAO praktiskā nodarbība		
Sporta diena Žagarkalnā Ekopadomes sanāksme	Decembris	Ekopadome Ekopadome
Plakātu konkurss „Mana skola” Ekopadomes sanāksme	Februāris	Ekopadome
Makulatūras un Pet pudeļu vākšanas akcija Aptauja „Veselīgs dzīvesveids” Nodarbības LU programmas SAUCE ietvaros	Marts	Ekopadome
Iespējamās misijas dienas skolā Lielā talka Skolas apkārtnes labiekārtošana Putnu dienas Ornito loga lekcija (no LOB) COMENIUS projekta ietvaros brauciens uz Slovēniju	Aprīlis	skolotāji
Skolas kopīgs pārgājiens Vides dienas visām Cēsu novada vispārīgizglītojošām skolām EKO padomes atskaite Ekskursija uz kalsnavas kokaudzētavu, programmas MAMMADABA ietvaros Atskaite projektam „U4ENERGY”	Maijs	Klašu audzinātāji skolotāji direktore ekopadome

5. PĀRRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

1) Kā notiek darbu pārraudzība un izvērtēšana?

2) Vai šai procesā ir iesaistīti skolēni? Kā?

3) Vai skolā tiek apspriesti veikto darbu rezultāti, panākumi, analizētas kļūdas? Lūdzu, aprakstiet, kā tas notiek.

4) Vai ekopadome ir mainījusi darbības plānu? Kā un kāpēc?

5) Vai jūs dalīties pieredzē ar citām ekoskolām Latvijā vai ārzemēs? Ar kurām?

Ekopadome izvērtē paveikto, rezultātus, izvirza priekšlikumus tālākaī darbībai. Ja nepieciešams, darba plāna tiek veiktas izmaiņas. Darbu izvērtēšana notiek ekopadomes sēdēs, ja nepieciešamas skolas vides ministrs piedalās apspriedēs pie direktores un izsaka priekšlikumus skolas darbinieku kolektīvam. Tā, piemēram, janvārī vides ministrs izteica priekšlikumu pelnus no klašu krāsniem savākt vienuviet un savukārt skolas sētniece izteica domu, ka tos varētu izmantot mēslošanā. Tagad pelni tiek savākti. Divas reizes mācību gadā skolas vides ministrs uzstājās skolas darbinieku sapulcē ar Ekoskolas darbības plānu un sniedz arī padarītā darba izvērtējumu. Skolas darbinieki arī izsaka savus priekšlikumus, ierosinājumus. Pēc padoma esam vērsušies pie Amatas pamatskolas (Amatas novadā), par savu darbu esam iepazīstinājuši Drabešu sākumskolu, Rheinzbem skolas skolēni Vācijā, Cēsu valsts ģimnāzijas skolēni, kā arī mūsu skolas absolventi. Esam pieteikuši dalību COMENIUS projektā.

a. Septembra mēnesī 5.,6.un 9. klašu skolēni devās un Tērvetes dabas takām. Gida vadītā nodarbībā izzinājām mežu. Tradicionāls ir visas skolas pārgājiens uz Amatas upes krastu un tur rīkotās tūrisma sacensības.

Pārgājienos gūtais tika apspriests klašu stundās.

b. Oktobrī Cēsu novada domi informējām par ekoskolu Zaļā karoga saņemšanu. Ar Vides ministra līdzaļību 11. Novembrī pie skolas tika pacelts zaļais karogs

c. Oktobrī par izdarīto darbu ceļā uz zaļā karoga iegūšanu iepazīstināta Jāņmuižas PII (Priekuļu novads)

d. Novembra beigās skolā viesojās Dānijas sabiedriskās organizācijas biedri. Viņus arī informējām par to, ka skola ir saņēmusi ekoskolu zaļo karogu un iepazīstinājām ar turpmāk ielānotajiem darbiem skolā.

e. Gatavojoties Latvijas dzimšanas dienas pasākumam skolā, sagatavojām foto reportāžu „Skola dažādos gadalaikos”. Vecāki un skolēni atzina, ka bijis interesanti vērot skolas pārvērtības gadalaikos.

f. Tradicionāli gatavojoties Ziemassvētkiem skolā notika akcija „Mana Ziemassvētku eglīte”. Skolēni no dažādiem materiāliem un dažādās tehnikās gatavoja eglītes ar kurām vēlāk arī tika dekorēta skola. Skolēni, skolas viesi varēja novērtēt paveikto un skolas dekorēšanai nebija jāizvēlas citi materiāli. Projekta COMENIUS ietvaros iestudēts uzvedums „Brēmenes muzikanti” uzveduma ieraksts nosūtīts partnervalstīm.

g. Gan rudenī un pavasarī vairākas mācību stundas notiek ārā. Skolēni atzīst, ka šādās stundās vairāk praktiski iepazīt dabas norises. Skolotājs kopā ar skolēniem soli pa solim izprata, pārrunāja rīcību mežā, mežu daudzveidību, likumsakarības mežā. Visbiežāk izmantotie metodiskie materiāli „Izzini mežu”, „Matematika mežā”, Koku un krūmu noteicēji. Resursi, kas bieži tika lietoti: lupa, mērlente, augu un dzīvnieku noteicēji, koku

noteicēji. Skolēni mācījās, kā bez mērļentes palīdzības noteikt koka vecumu augstumu u.c. (atbildīgie mācību priekšmetu skolotāji). Pēc mācību stundas norises skolotāji pārrunāja paveikto.

h. Pavasarī „Šķirotu atkritumu akcijā” piedalījās 85 dalībnieki. Tika veiktas pārrunas ar skolēniem par atkritumu vākšanas un šķirošanas nozīmīgumu, kā arī pārrunas par to, kur un kā var izmantot savāktos atkritumus. Šogad konkursā iesaistījās skolēni no visām klasēm, bērnudārza bērni, skolotāji un darbinieki. Akcijas laikā savācām 2000 kg makulatūras un 2500 PET pudeles. Šādas akcijas skolās nepieciešams veikt, lai skolēni vairāk aizdomātos par dabas saudzēšanu, jo savācot makulatūru otrreizējai pārstrādei mēs glābjam dzīvību vismaz kādam kokam, kas ražos mums tik nepieciešamo skābekli dzīvības uzturēšanai. Akcijā iesaistījām arī apkārtējo māju iedzīvotājus.

i. Maijā skolā rīkojam Vides dienas visām Cēsu novada vispārīgizglītojošām skolām. Šajā dienā pilsētas skolu skolēniem mācām dīķa ūdenim mērīt temperatūru, noteikt PH līmeni, veido dabas veltu kolāžas, skolēni nosaka koku resnumu, vecumu un augstumu, mācās pāriet purvu, noslēgumā bauda zupu, kas vārīta uz ugunsкура

j. Gada laikā esam viesojušies pie partnerskolām Polijā un Slovēnijā (COMENIUS ietvaros) 10 skolēni un 5 skolotāji sadraudzības skolas iepazīstināja ar mūsu skolas darbu. Septembrī gatavojamies uzņemt partnerus no Slovēnijas, Polijas, Nīderlandes, Portugāles un Spānijas. Arī viņiem organizēsim vidi izzinošas aktivitātes.

k. Ekopadomes veiktajā aptaujā secināts, ka skolēni skolas apkārtnē jūtas labi, droši. Viņi pamana izmaiņas skolas vidē. Skolēni arī paši veic skolas apkārtnes sakopšanas darbus.

6. SASAISTE AR MĀCĪBU SATURU

1) Vai vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti mācību saturā? Vai visās klašu grupās? Lūdzu, miniet piemērus.

2) Vai ekopadome ir novērtējusi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā? Kā tas ir noticis?

3) Vai ekopadome ir izvērtējusi vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai?

4) Vai jūs skolā ir viens konkrēts cilvēks, kurš atbild par vides izglītību?

Mācību procesā tiek realizēts valsts pamatizglītības standarts. Viena no standarta prasībām – ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušana mācību saturā. Vides aizsardzības jautājumi ir iekļauti mācību priekšmetu saturā, piemēram, dabaszinībās, bioloģijā, ģeogrāfijā, ķīmijā, fizikā.

Vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti mācību saturā. Par to tiek runāts, mācīts, izprasts utt. visās klašu grupās, arī pirmsskolā. Tas notiek ne tikai mācību stundās, bet arī klases audzinātāju stundā, pasākumos, akcijās utt.

Vides izglītība dod iespēju skolotājiem bagātināt mācību priekšmetu saturu un praksi, palīdz motivēt skolēnu mācīties un apgūt iemaņas, kas noderēs viņu turpmākajā dzīvē. Šogad iesaistoties programmā MAMMAS DABAS meistarklase esam izstrādājuši „Mājturības meža” stundas konspektu. Tas tika atzinīgi novērtēts. Tā ietver sevī ne tikai vides aizsardzību un ekoloģiskas problēmas, bet aizvien biežāk vides izglītības nozīmi saista ar izpratnes veidošanu par ilgtspējīgu jeb līdzsvarotu attīstību. Kā saglabāt līdzsvaru starp cilvēku vēlmēm un dabas iespējām.

Mūsu skolā atbildīgā skolotāja par vides izglītību ir izstrādājuši Vides pulciņa programmu.

Bioloģijas, dabaszinības stundās skolotāji dodas pētīt skolas apkārtējo vidi. Skolēni bioloģijas stundās aprīlī pēdējā nedēļā ornitologa Mārtiņa Platača vadībā devās uz skolas tuvējo mežu (jau 5. gadu pēc kārtas) mācīties atpazīt putnu balsis

Pirmsskolas grupas skolēni šogad daudz runāja par meža dzīvi, Viņu nedēļas tēmas bija „Rudens mežā”, „Pavasaris mežā”, „Pēdas mežā”, „Kukaiņi”. Mācījās pareizi šķirot atkritumus. Pirmsskola realizēja projektu „Viena koka stāsts”

Pavasara mēnešos sākumskolas skolēni dodas mācīties dabā – saklausīt, izprast un atklāt pārmaiņas dabā. Šogad kopā ar LOB organizēta naktsputnu vērošanas nakts. Ornitologa vadībā mācījāmies saklausīt, sadzirdēt pūces un ūpus.

Turpinām Globe programmas ietvaros ievadīt atmosfēras datus (katras dienas mākoņu veidu, mākoņainību, minimālo un maksimālo temperatūru)

Skolas sētniece izteikusi priekšlikumu skolas administrācijai, pie skolas izveidot āra klases, katru apstādot ar dzīvžogu (piesaistīts konsultants – ainavu arhitekts)

7. VISAS SKOLAS UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA

1) Aptuveni cik procenti skolēnu ir iesaistīti ekoskolas pasākumos?

2) Vai skolēnu vecāki ir informēti par ekoskolas pasākumiem? Kā notiek informācijas nodošana vecākiem? Kā viņi tiek iesaistīti?

3) Vai skola ir izstrādājusi un iesniegusi priekšlikumus vietējai pašvaldībai? Kāda ir skolas sadarbība ar pašvaldību?

4) Kā skola informē apkārtējo sabiedrību par ekoskolas aktivitātēm?

5) Vai skola informē vietējos masu saziņas līdzekļus par ekoskolas darbu, kā tas notiek, vai arī skolēni ir iesaistījušies?

6) Vai skolai ir interneta mājas lapa un kā tā tiek izmantota informēšanai par ekoskolu?

- Ekoskolas pasākumos, aktivitātēs tiek iesaistīti visi skolas skolēni. Skolēnu pašpārvaldē izveidots amats „Vides ministrs”
- Skolēnu vecāki tiek informēti par ekoskolas aktivitātēm. Informācijas nodošana notiek caur skolēnu dienasgrāmatām, pagasta laikrakstu „Vaives Vēstis”, vecāku sapulcēs. Vecāki tiek aicināti arī piedalīties visos organizētajos pasākumos, akcijās. Dažkārt skolēniem tiek uzdoti uzdevumi, kas veicami kopā ar vecākiem.
- Sabiedrība arī tiek informēta par skolas aktivitātēm ar laikrakstu „Vaives vēstis” un „Cēsu Vēstis” starpniecību.
- Ekopadome izteica skolas administrācijai priekšlikumu par pelnu savākšanu skolā, kas arī tika noorganizēts. Ekoskola par organizētajiem pasākumiem informē skolas darbinieku Apspriedēs pie direktores (uzstājas Vides ministrs)
- Šinī mācību gadā izveidota skolas mājas lapa. Ar mājas lapas palīdzību vecāki un sabiedrība tiek informēta par skolā notiekošo.

8. VIDES KODEKSS

1) *Kāds ir jūsu skolas vides kodekss?*

2) *Kā jūs to izstrādājāt? Kas piedalījās tā izstrādāšanā?*

3) *Vai jūs apspriedāt vides kodeksu visā skolā?*

4) *Vai tas ir ticis mainīts? Kā tas notika, kas bija iesaistīti apspriešanā?*

5) *Kur tas ir izvietots?*

Vides kodekss:

- Organizēt un piedalīties apkārtnes sakopšanas talkās.
- Nepiesāņot vidi un neļaut to darīt citiem.
- Samazināt aiz sevis atstāto atkritumu daudzumu.
- No sadzīves atkritumiem atdalīt bīstamos atkritumus.
- Nedezzināt sadzīves atkritumus.
- Aprakstīt papīra lapu no abām pusēm.
- Šķirot atkritumus – plastmasa pudeles un papīru.
- Izslēgt apgaismojumu, kad to nevajag vai arī neviens nav telpā.
- Saudzēt aizsargājamus augus.
- Pagatavot putnu būrīšus.
- Labiekārtot dabas taku Rāmuļu pamatskolas apkārtnē.
- Piedalīties konkursos, akcijās, kampaņās, projektos par vides tēmu.

Lai sastādītu vides kodeksu skolēni iesniedza priekšlikumus Ekopadomei, kādi punkti būtu jāiekļauj Vides kodeksā. Ekopadome priekšlikumus apkopoja un sastādīja Vides kodeksu. Par Vides kodeksa ieviešanu klases stundās pārruna klašu audzinātāji. Kodekss ir izlikts redzamā vietā katrā klases telpā, tas ievietots arī skolas mājas lapā.

Pielikums Nr.6.2.: Intervijas protokols Cēsu novada D izglītības

iestādes vadībai

Intervijas mērķis: Noskaidrot izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā.

Intervijamais: izglītības iestādes direktore

Intervētājs: Jānis Grunte

Intervijas vieta: Cēsu novada D izglītības iestāde

Intervijas datums un laiks: 2012.gada 26.aprīlī, plkst. 14.10-14.22

1. J.G. (Jānis Grunte): *Labdien! Esmu RPIVA augstskolas maģistrants, kurš veic pētījumu par izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā Latvijā. Vai drīkstu Jums uzdot jautājumus šajā sakarā?*

I.i.d. (izglītības iestādes direktore): Jā, labi, bet mums vajadzēs tā ātri, lai jūs paspējat uz autobusu pus trijos, citādi pēc tam būs ilgi jāgaida nākamais.

2. J.G.: *Kā izglītības iestāde uzzināja par ekoprogrammu Latvijā?*

I.i.d.: No citām ekoskolām, no citu skolu pieredzes, un pamatskola, kur mēs vislielāko pieredzi gūvām bija Amatas pamatskola, kura šajā projektā sāka darboties no pašiem pirmsāku miem.

3. J.G.: *Kas ir tas mērķis Jūsu izglītības iestādē ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai?*

I.i.d.: Pats primārais bija šī iespēja izglītības procesā ieviest vides izglītību, un, un patiesībā mēs secinājām arī to, ka jau atbildām ekoskolas nosaukumam, tikai bija jāsakārto dažas lietas, piem., bija jānodibina ekopadome,

jāierīko stends, bet var teikt, ka mēs pakāpeniski jau bez šīs programmas gājām uz šo. Ekoprogrammu koordinē dabaszinību priekšmeta skolotāja.

4. J.G.: *Kuri bija primāri ekoprogrammas realizēšanas idejas iniciators (skolēni, skolotāji, vecāki, skolas administrācija, vadība, vai visi kopā)?*

I.i.d.: Iniciatīva nāca no pedagogu puses, jo pedagogi bija tie, kas uzzināja par šādu programmu.

5. J.G.: *Īsumā izklāstiet ekoprogrammas īstenošanas procesu (no idejas līdz realitātei) un aprakstiet izglītības iestādes direktora līdzdalību katrā no posmiem.*

I.i.d.: Vairāk bija vajadzīgs organizatorisks atbalsts, bet finansiāls – ne tik ļoti. Arī morāls atbalsts bija vajadzīgs, jo skolotāja, kas strādā šajā projektā par to nesaņem atlīdzinājumu. Ir dažādas aktivitātes veiktas, kas neprasa finansiālu ieguldījumu, bet prasa šo te atbalstu un apstiprinājumu jā, ka tas ir pareizi un, ka to vajag darīt, un, protams, neaizmirst katrreiz pateikt arī paldies par padarīto darbu.

6. J.G.: *Vai ekoprogrammas īstenošanas rezultātā bija nepieciešami izglītojoši kursi pedagogiem, kuri iesaistījusi programmas realizēšanā?*

I.i.d.: Jā, katru gadu kāds pedagogs apmeklē kādus kursus, un pagājušā vasarā tā bija bioloģijas skolotāja uz izglītojošiem kursiem, un tie ir jebkuri kursi, ne tikai Vides Izglītības fonda organizētie.

7. J.G.: *Kā un kur piesaistījāt finanšu līdzekļus ekoprogrammas realizēšanai (ja bijusi tāda nepieciešamība)?*

I.i.d.: Pamatā iztiekam no skolas iekšējām rezervēm, jo pedagogi var teikt strādā uz brīvprātības principa. Finanšu līdzekļi tādi lieli nav. Mēs pagājušā vasarā uzrakstījām vienu projektu inovāciju centram Rīgā, kur saņēmām finanšu palīdzību, lai varētu skolā novadīt vides izglītojošas nodarbības septembra mēnesī.

8. J.G.: *Kādi ir tie reālie taustāmie ieguvumi dabā (skolas teritorijā un/vai ārpus tās) ekoprogrammas īstenošanas rezultātā?*

I.i.d.: Ir labiekārtota skolas apkārtnē. Ja šeit jūs būtu bijis pirms 5 gadiem, tad jūs varētu ļoti labi salīdzināt, ka skolas apkārtnē ir uzlabojusies, ir bērnu dārzam jauns laukums. 3 gadus atpakaļ pie skolas sākām veidot kompostkaudzes, jo mums bija problēma par stādāmiem augiem nepieciešamo mēslojumu, un šīs kaudzes neprasa finanšu ieguldījumu. Ir sadalīts: par kompostkaudzēm un apkārtnes labiekārtošanu atbild sētnieks, par bērnu dārzu laukumu atbild pirmskolas izglītības pedagogi, savukārt par skolā izglītojošo procesu atbild skolas pedagogi. Dabas takas nav. Esam domājuši par zaļās klases izveidi un meklējam šobrīd kā varētu piesaistīt projekta naudiņas. Ir ieskicēts plāns kā tā varētu izskatīties. Vēl tik vajadzīgs finansējums. Ar telpu augiem īpaši neaizraujamies, jo mums ir tā specifika, ka mums palodzes ir šauras un dažkārt šie telpu augi nav droši bērniem, bet pie noformējuma gan bērni paši strādā uz katriem svētkiem.

9. J.G.: *Kādus energoefektivitātes un resursu taupības pasākumus (piem., spuldžu nomainīšana pret energoefektīvām, speciāli ūdens taupošie krāni dušās, tualetēs, virtuvē, kā arī fasādes un ūdens cauruļvadu siltināšana, makulatūras vākšana, atkritumu šķirošana, papīra taupīšana u.tml.), izglītības iestāde ir īstenojusi un vai tos ir veicinājuši tieši ekoprogrammas realizēšana?*

I.i.d.: Mēs pagājušo gadu iesaistījāmies Eiropas Savienības kūrētā projektā „Energija” un tā rezultātā mēs sekojam līdzi, lai elektrība vienmēr būtu izslēgta, ja telpā nav neviena. Koridoros mēs esam secinājuši, ka pietiek ieslēgt pāris lampas, nevis visu koridoru. Ja starobrīžos šīs lampas deg, tad uz stundām ejot tās ir jāizslēdz, un mēs esam secinājuši 2 gadu garumā, ka elektroenerģiju esam ietaupījuši. Tāpat malkas apkures saimnieks ir aprēķinājis, ja 3 gadus veca malka deg ar lielāku atdevi, nekā 2 vai 1 gadu veca. Šogad mums jau ir uzkrājums, ka nākamā gadā kurināsim 3 gadus vecu malku. Un arī tas, ka skola tika nosiltināta. Pamazām nomainām arī spuldzes pret energoefektīvām. Jā, pakāpeniski mēs to darām.

10. J.G.: *Vai ekoprogrammas ieviešana ir veicinājusi izglītības iestādē veselīga dzīvesveida popularizēšanu? Ja jā, tad kā tas reāli izpaužas?*

I.i.d.: Šobrīd mēs vēl neesam pie šīs tēmas strādājuši ekoprogrammas ietvaros, bet ir cita programma, kurā mēs esam iesaistījušies – „Nord+” projekts, bet veselību mēs veicinām, ka sporta nodarbības notiek tikai ārā. Skolas apkārtnē to ļauj darīt. Es domāju, ka tas arī veicina skolēnos pozitīvu attieksmi pret savu veselību un otrs ir tas, ka skola ir iesaistījies programmā „Skolas auglis,” kā rezultātā katru gadu notiek veselības nedēļas skolā, un arī skolas piens.

11. J.G.: *Vai ekoprogrammas ietvaros izglītības iestāde ir sadarbojusies ar citām skolām, pašvaldību un vietējo sabiedrību? Ja jā, kā šī sadarbība tika praktiski organizēta? Minēt piemērus.*

I.i.d.: Varu teikt, pēc mūsu parauga tūlīt domājams, ka septembrī tiks piešķirts Jāņmuižas pirmskolas izglītības iestādei Zaļais karogs, jo mēs bijām viņiem kā paraugs, līdzīgi kā Amata mums bija paraugs. Viņi brauc pie mums pieredzes apmaiņā. Regulāri pašvaldību mēs informējam par savām aktivitātēm un arī vietējā laikrakstā „Vaives Vēstis,” un arī iesaistām apkārtējo sabiedrību, piem., makulatūras vākšanas akcijā. Apbraukājam apkārtējās mājas un piedāvājam šo makulatūru atgādāt līdz skolai, un pēc tam skola var tālāk noorganizēt to nogādāt.

12. J.G.: *Kādi bijuši lielākie izaicinājumi ekoprogrammas ieviešanā un kā izglītības iestāde tos risināja?*

I.i.d.: Izaicinājums jau bija pati pieteikšanās, un arī tas, ka programmā jāiekļaujas pilnīgi visiem skolas darbiniekiem; ne tikai pedagogiem, bet arī tehniskiem darbiniekiem, un līdz ar to tā pastarpināti arī tehniskie darbinieki izglītojas.

13. J.G.: Vai arī turpmāk izglītības iestāde plāno ekoprogrammas realizēšanu? Kāpēc?

I.i.d.: Jā, noteikti, noteikti, jo ekoskolas programma ļauj katru gadu apgūt kādu no šiem virzieniem, ko viņa piedāvā. Tā ir gan pieredzes apmaiņa. Mēs varam popularizēt savu pieredzi, un ir viens piemērs ko mēs uzskatām šobrīd par šogad tādu sasniegumu – 8.klases skolnieks ..., mēs piedalījāmies baterijas vākšanas akcijā un skolēns savā apdzīvotajā vietā bija iesaistījies akcijā pilnīgi visus iedzīvotājus, un pašvaldības līmenī visi zināja, ka tas skolēns tajā rajonā vāc izlietotās baterijas, kuras nes uz skolu, un tālāk mēs nodevām. Tas bija tāds labs piemērs un gandarījums, ka mēs esam uz pareizā ceļa. Skolēni paliek aktīvāki.

J.G.: *Liels paldies par atvēlēto laiku un sniegto informāciju. Lai veicas ekoprogrammas tālākā attīstībā!*

Pielikums Nr.6.3.: Novērošanas protokols Cēsu novada D

izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā

Novērošanas mērķis: Ekoprogrammas rezultātu fiksēšana dabā – izglītības iestādes teritorijā

Novērotājs: Jānis Grunte

Ar paveikto iepazīstina: -

Novērošanas vieta: Cēsu novada D izglītības iestāde

Novērošanas datums un laiks: 2012.gada 26.aprīlī, plkst. 13.45-14.05

Konstatētais:

- Izglītības iestādes fasādēm noma inīti jauni logi, ārdurvis, veikta arējā siltināšana.
- Labiekārtota un sakopta apkārtējā izglītības iestādes teritorija, ierīkots bērnu dārza laukums.
- Izveidota kompostkaudze stādījumu mēslošanai.
- Telpaugu ir maz.
- Pie sienas ir diplomi, sertifikāti, atzinības raksti par dalību ekoprogrammas projektos un konkursos.
- Par ekoprogrammas aktivitātēm ir informācija atspoguļota ziņojuma dēļ iekšējās telpās.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu nav izvietoti.
- Ir malkas apkure.
- Tualetēs, dušās nav uzstādīti ūdenstaupošie krāni.
- *Dabas taka* nav izveidota.
- *Zaļā klase* nav izveidota.
- Atkritumu šķirošanas konteineri nav izvietoti.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā nav.
- Izglītības iestādes mājas lapā par ekoprogrammas aktivitātēm ir ievietota informācija, rādītas laikrakstu kopijas par sadarbību ar vietējiem masu medijiem, fotogrāfijas par aktivitātēm iekšā un ārpus izglītības iestādes teritorijas.

Pielikums Nr.7.1.: Jūrmalas pilsētas E izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite

Ekoskolas koordinators (vārds, uzvārds):
 Koordinators tālrunis:
 Koordinators e-pasts:
 Skolas mājas lapas adrese:
 Skolas tālrunis:
 Skolas e-pasts:
 Skolotāju skaits: 26
 Skolēnu skaits: 374
 Atskaites sagatavošanas datums: 08.05.2011.
 Skolas pašvērtējums:
 Zaļais karogs
 Ekoskolas sertifikāts
 uz balvu nepretendējam

1. 2010./2011. MĀCĪBU GADA TĒMA: ŪDENS

Lūdzu, aprakstiet vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumus, kurus jūsu skola šai mācību gadā ir veikusi. Lūdzu, norādiet atsevišķi darbus, kas veikti skolas izvēlētajā šī gada tēmā, kā arī citās Ekoskolu programmas tēmās, īpaši akcentējot atkritumu, ūdens un enerģijas tēmas. Norādiet, kā īstenojies mācību gada sākumā izstrādātais darba plāns, kādas izmaiņas notikušas.

Vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumi galvenokārt saistījās ar mācību darbu, dalību projektos un konkursos, skolotāju izglītošanos. Tā iekļauta skolas Attīstības plānā līdz 2013.gadam un skolas šī mācību gada plānā. Visa skola esam pārgājuši uz e- klases žurnāliem un dokumentāciju, tādējādi samazinot papīra patēriņu. Esam apkopojusi savu līdzinējo darbu vides izglītībā, piedaloties „Vides zinātnes balvas” konkursā – ieguvām 3.vietu nominācijā „Vides pētnieku grupa”.

3 skolotāji piedalījās VIA pieredzes braucienā uz Vidzemi.

Ļoti labi iepriekšējā mācību gadā iesākto par papīra pārstrādi turpina 3.a un 4.a klases - pagājušā gadā veidoja paštaisītu papīru, šogad apmeklēja Līgatnes papīrfabriku, tagad vāc makulatūru.

Piedalījāmies pilsētas pasākumos - 8.klases komanda 22.09. Vides pētnieku konkursā (atzinība), 4.a klase un 5.a klase Vides pētniecības konferencē 23.02. ar projekta darbiem un 6.klases komanda 20.04. „Vides erudīta” konkursā (atzinība).

Projektā SAUCE- Universitāšu un skolu sadarbības projekts par ilgtspējīgu enerģijas izmantošanu un klimata pārmaiņām piedalījās 4 skolotāji 3.03. seminārā un 4 klases marta nodarbībās.

Iesniegts projekta pieteikums par atkritumu samazināšanu konkursā „Vide un inovācijas”.

27.05. notiks pasākums „Bērniem ir tiesības uz tīru vidi un pienākums par to rūpēties”.

Ūdens. Gada tēma ietverta ekoskolas darbības plānā un skolas plānā – projektu nedēļā un projektos saistībā ar ūdeni. Skolas direktors un skolotāja piedalījās Masuru Emoto seminārā par ūdeni. Pēc šī semināra skolā garajos starpbrīžos tiek atskaņota mūzika. 3 skolotāji piedalījās Ķemeru Nacionālā parka „Atpakaļ pie dabas” seminārā 11. un 12.septembrī par mitrājiem. Visi skolēni piedalījās projektu nedēļā 21.-25.02. „Ūdens un tā nozīme” un savu projektu prezentācijās. Šie darbi tika vērtēti. 03.03. 9.klašu skolēni piedalījās starpskolu konferencē „Mito loģija” ar projektu darbiem par ūdens mitoloģiju. Ūdens dienas ietvaros notika īsa skolas radiopārtraide 18.03. Piedalījāmies Jūrmalas Bērnu un jauniešu interšu izglītības centra rīkotajā Ūdens dienas pasākumā 21.03. Skatuves runas konkursā pilsētā piedalījāmies ar dzeju un prozu par jūru. 9.klašu skolnieču projekta darbs „Najādas mūsu apkārtnē un ūdens tīrība” iesniegts Rīgas Dabaszinību skolas jauno ūdens pētnieku konkursam (prezentācija 14.05. LU Ķīmijas fakultātē). Pēc skolotāju sava mācību satura izvērtējuma ūdens tēma ir bijusi mācību stundās, klases stundās un atsevišķos projektos.

Enerģija. Septembrī piedalījāmies PHILIPS akcijā un nominācijā 100 spuldzītes uz efektīvākām. 3 skolēnu komandas (8.-9.kl.) piedalījās Latvenergo erudīcijas konkursā „eXperiments”.

Atkritumi. Klasēs notiek papīra atšķirošana no citiem atkritumiem. Decembrī mājturības stundās skolēni veidoja egles rotājumus no skārda bundziņām āra eglei. Tiek atsevišķi vāktas izlietotās baterijas. Pilsētas vides projektu olimpīdē 9.a klases skolniece ieguva 2.vietu ar darbu „Šķirosim tīrībai”. Veidojam akciju par nevajadzīgo mobilo telefonu savākšanu un ziedojumu Latvijas dabas fondam ar „Mobiplus” starpniecību. Piedalāmies AAS „Piejūra” PET pudeļu vākšanas konkursā. Līdz maija beigām notiek makulatūras vākšanas konkurss starp klasēm. Makulatūra tiks nodota Līgatnes papīrfabrikai.

Mežs. LVM „Mammadaba” meistarklasei pieteicās 7 skolotāji ar klasēm. Atskaites iesniedza 5 skolotāji. 4 skolotājas iesniedza novadīto stundu konspektus par tēmu „Mājturība mežā” Meža olimpiādei. Skolas noformēšanā izmantojam koku materiālus - zarus, čiekurus, koka izstrādājumus. Atsaucāmies pilsētas domes aicinājumu iestādīt priedītes savas skolas teritorijā par godu Starptautiskam Meža gadam un Meža dienām. Klimata pārmaiņas. Saistās enerģijas tēmu. 9.a klases skolniece ar darbu „Atvēsinām klimatu kopā!” piedalījās pilsētas vides projektu olimpiādē un ieguva atzinību. 5.b klases skolēni izveidojuši filmiņu par globālo sasilšanu. Veselīgs dzīvesveids. Skolā ikdienā rūpējas par veselīgu dzīvesveidu. Skolas ēdnīcā atbilstoši gadalaikam ir nopērkami veselīgi kraukšķi - burkāni, ķiploki, rabarberi. Notika skolēnu apmierinātības aptauja. Lielākā daļa bija apmierināti ar ēdienu kvalitāti un daudzumu. ēdienkarte tiek sastādīta saskaņā ar skolas māsu. Kopā piedalījāmies programmā „Skolas auglis”, pēc kura Ekopadome nosūtīja pateicības vēstules LAD, ēdināšanas firmai „Fazer Amica” un z/s „Galiņi”. Pašlaik izmantojam „Skolas piena” programmas iespējas. Skolēniem tiek rīkotas dažādas ārtelpu aktivitātes skolas iekšpagalmā, un parkā. Mācību gada beigās notiks sporta diena. Skolēni starpbrīžos un pēc stundām izmanto āra basketbola laukumu. Sporta zālē nav novērsts trokšņa piesāpājums – lūgums pēc palīdzības LNT Tautas balsij raidījuma 03.05. Skolas vide un apkārtnē. Telpās ir atgādinājumu ma uzlīmes elektrības un ūdens taupībai. Praktiski dažādiem pasākumiem un starpbrīžos tiek izmantots skolas iekšpagalms. 9. klašu skolnieces 31.03. par skolas emocionālo vidi saistībā ar skolas drošību uzstājās pilsētas skolēnu konferencē „Labvēlīga mācību vide”. 9.klašu skolnieces ar pētniecisko projektu „Baktērijas mūsu vidē” piedalās Gētes institūta konkursā „Vācu valoda gaišiem prātiem”. Transports. Skolas iekšpagalmā ir izveidotas velonovietnes. Apmēram 20 skolēni un 4 skolas darbinieki ierodas skolā ar riteņiem. Esam pabeiguši visas ekoskolu programmā paredzētas gada tēmas.

2. EKOPADOME

1) Lūdzu, norādiet ekopadomes sastāvu, atzīmējot arī katra tās dalībnieka statusu (skolēns, skolotājs, vecāku pārstāvis u.tml.)

2) Kādā veidā ekopadome tika veidota?

3) Cik reizes notikušas ekopadomes sēdes (lūdzu, norādiet datumus, protokolu numurus un to vai skolēni bija iesaistīti to raksāšanā)?

4) Kādā veidā informācija par ekopadomes lēmumiem ir nodota citiem? Vai tos saņēma skolas direktors? Vai Ekoskolu programmai ir savs ziņojumu dēlis?

5) Vai pārējie skolēni sniedza savus priekšlikumus ekopadomei? Kādā veidā?

skolas direktors,

vecāku pārstāvis,

skolotāja, ekoprogrammas koordinatore,

direktora vietniece saimnieciskā jomā,

Jūrmalas bērnu un jauniešu interešu centrs, skolotāja,

9.b klases skolniece,

9.a klases skolniece,

8.a klases skolniece,

7.b klases skolniece,

7.a klases skolnieks,

6.klases skolniece,

5.b klases skolniece,

5.a klases skolnieks,

4.a klases skolniece,

4.b klases skolniece,

3.a klases skolniece,

3.b klases skolniece,

2.b klases skolniece,

2.a klases skolnieks.

Septembra klases stundā tiek ievēlēts viens pārstāvis no 2.-9.klasei.

Notikušas 5 sanāksmes - 28.09.(Nr.1), 02.11.(Nr.2.), 07.12.(Nr.3), 15.02.(Nr.4), 28.04.(Nr.5). 13.05. notiks svinīgā sanāksme, kurā piedalīsies iepriekšējo ekopadomju sabiedrības pārstāvji.

Direktors ir ekopadomes sastāvā, izsaka savus priekšlikumus. Pārstāvji informē savas klases, ekopadomei ir savs stends, notiek radio līnijas.

Ekopadomei notikušas 2 sanāksmes kopā ar Skolēnu Domi. Skolēni piedalās vides novērtējumā, var izteikt priekšlikumus klasēs, pēc tam tos izvērtē ekopadomē.

3. VIDES NOVĒRTĒJUMS

1) Kad tika veikts skolas vides novērtējums? Kādas metodes tika lietotas?

2) Kas un kā veica vides novērtējumu? Ko darīja skolēni?

3) Vai ekopadome apsprieda šo novērtējumu?

4) Kā novērtējuma rezultāti tika izplatīti?

- 1) Skolas vides novērtējums veikts 2010.gada septembrī un oktobrī. Tā pamatā ir ekoskolas tēmas un darbības principi. Lietotas aprakstošas metodes. Skolā tika mērīts trokšņu līmenis sporta zālē un ēdnīcā. Skolas ekoloģiskās pēdas nospiedums noteikts 2010.gada janvārī.
- 2) Vides novērtējuma apkopojumu veica Ekopadomes pārstāvji un 9. klašu skolēni. Skolēni mērīja troksni, atbildēja uz jautājumiem par ekoskolas tēmām. 8.-9.klašu skolēni izvērtēja skolas vidi pa tēmām.
- 3) Ekopadome apsprieda šo novērtējumu 2010.gada 2.oktobrī. Nolēma to izlikt stendā.
- 4) Vides novērtējums ir izliktis ekoskolas stendā, iekļauts kā atsevišķa sadaļa skolas attīstības plānā.

4. DARBĪBAS PLĀNS

1) Kad tika izstrādāts darbības plāns? Kas un kā to izstrādāja? Kā bija iesaistīti skolēni?

2) Vai starp paredzamajām darbībām ir izvirzītas prioritāras?

3) Vai darbības plāns ietver pienākumu sadali? Ko ir uzņēmušies darīt skolēni?

4) Vai darbības plāns ir iekļauts skolas attīstības plānā?

5) Vai darbības plānā iekļautas iespējamās izmaksas?

6) Vai darbības plāns paredz darbu pārraudzību un rezultātu izvērtēšanu?

- 1) Darbības plāns tika izstrādāts septembra un oktobra mēnešos. Darbības plāna projekta izstrādē piedalījās direktors un citi palīgi. Darbības plāns tika izstrādāts ievērojot dažādus mācību gada pasākumus - olimpiādes, konkursus un akcijas, kas saistīti ar ekoskolas tēmām.
- 2) Darbības plānā izvirzītas prioritātes - skolas gada tēma „Ūdens”, pārējo tēmu darbība mācību stundās un skolas dzīvē, saglabāt „Zaļā karoga” līmeni.
- 3) Darbības plānā ir ietverta pienākumu sadale - klašu audzinātājiem, skolotājiem, skolas medmāsai, skolēniem. Skolēni galvenokārt veic ar ekopadomi saistītus uzdevumus, piemēram, aptaujas klasēs, piedalīšanos konkursos un olimpiādēs, radiopārraižu veidošanu.
- 4) Skolas attīstības plāns 2010.-2013.gadam tika izstrādāts 2010. gada janvārī. Tajā pozitīvi, kā skolas stiprā puse, novērtēta darbība ekoskolu programmā un paredzēta tālāka darbība tajā. Skolas mācību gada plānā ekoskolas programma ietverta jomās - „Mācīšana un mācīšanās”, „Skolēnu sasniegumi” un „Skolas darba organizācija, vadība un kvalitātes nodrošināšana”, Tas sasaista kopā mācību procesu dažādām ar vides izglītības jomu saistītām aktivitātēm, sakārtoti parāda skolas darbību vides izglītībā un ilgtspējīgā attīstībā.
- 5) Darbības plāns parāda iespējamās nepieciešamos līdzekļus rezultāta sasniegšanai. Darbības plānā paredzētas izmaksas vai pašfinansējums. Dalība dažādās aktivitātēs papildina skolas materiāli metodisko bāzi, izglīto skolotājus un skolēnus.
- 6) Darbības plāns paredz pārraudzību un izvērtējumu - dalību projektos, rezultāti, sasniegumi, gada tēmas un citu tēmu izvērtējums no skolēnu un skolotāju puses. Skolas vadība vērtē dalību ekoskolu programmā. Skolotāji veikuši sava mācāmā priekšmeta saturu izvērtējumu atbilstoši ekoskolas tēmām.

5. PĀRRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

1) Kā notiek darbu pārraudzība un izvērtēšana?

2) Vai šai procesā ir iesaistīti skolēni? Kā?

3) Vai skolā tiek apspriesti veikto darbu rezultāti, panākumi, analizētas kļūdas? Lūdzu, aprakstiet, kā tas notiek.

4) Vai ekopadome ir mainījusi darbības plānu? Kā un kāpēc?

5) Vai jūs dalīties pieredzē ar citām ekoskolām Latvijā vai ārzemēs? Ar kurām?

- 1) Darbu pārraudzība un izvērtēšana notiek atkarībā no mērķiem un uzdevumiem, kā arī paredzamajiem rezultātiem. Projektu nedēļas „Ūdens un tā nozīme” izvērtēšana notika no 1.-9.klasei, piedalījās visi skolēni un skolotāji. Skolotāji novērtē skolēnu projektu darbus ar vērtējumu ballēs. Skolēnu darbi tiek izlikti apskaitei vai skolas noformēšanai. Tiek atspoguļota Visas skolas darbība ekoskolu programmā tiek izvērtēta un plānota pedagoģiskā sēdē mācību gada noslēgumā.
- 2) Projektu nedēļas „Ūdens un tā nozīme” izvērtēšana notika no 1.-9.klasei, piedalījās visi skolēni un skolotāji. Apkopojums par 5.-9.klasēm tika iesniegts pilsētas konferencei „Projektu laiks”. Skolotāju mācību stundas par mājturību mežā vērtēja „Meža olimpiādes” ietvaros.
- 3) Ar rezultātiem skolēni tiek iepazīstināti skolas līnijās, skolotāji iknedēļas informatīvās sanāksmēs ceturtdienās, kur izsaka savu viedokli vai ierosinājumus. Ekoskolas darbība tiek apspriesta skolas administrācijā. Pārraudzība un izvērtējums par tēmām „Atkritumi”, „Ūdens”, „Enerģija” notikuši pa skolas radio. Apbalvojumi tiek izlikti vispārējai apskaitei pie stenda. Darbības plāna gaita un rezultāti izvērtēti 2.semestrī ekopadomes sanāksmēs 17.martā un 27.aprīlī.
- 4) Ekopadome darbības plānu nav mainījusi. Darbības plānā izdarīti papildinājumi par aktualitātēm PET pudeļu un makulatūras vākšanā.
- 5) Semināros satiekamies un dalāmies pieredzē ar citu ekoskolu skolotājiem. Skolotāji iepazīs ar Ēdoles ekoskolu 20.09.

6. SASAISTE AR MĀCĪBU SATURU

1) Vai vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti mācību saturā? Vai visās klašu grupās? Lūdzu, miniet piemērus.

2) Vai ekopadome ir novērtējusi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā? Kā tas ir noticis?

3) Vai ekopadome ir izvērtējusi vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai?

4) Vai jūs skolā ir viens konkrēts cilvēks, kurš atbild par vides izglītību?

1) Vides aizsardzības jautājumi ir iekļauti mācību saturā visās klašu grupās, arī skolas mērķos un vīzijā. Mācību gada sākumā pedagoģiskā sēdē pieņemts lēmums vispusīgi iesaistīties ekoskolas gada tēmas iekļaušanā mācību un audzināšanas darbā, darbības nodrošināšanā un realizācijā. Ekoskolas darbības aspekti sakrīt ar mācību tēmām, piemēram, enerģija- fizikā un ģeogrāfijā, ūdens- ķīmijā, ģeogrāfijā, fizikā, veselīgs dzīvesveids- bioloģijā, ģeogrāfijā, sociālās zinībās, angļu valodā, dabaszinībās, latviešu valodā. Visiem skolotājiem ir notikušas stundas par ekoskolas tēmām. Piemēram, latviešu valodā 5.b klasē 4 enerģijas veidi un mežs lugā „Sprīdītis”, sākumskolā dabaszinību stundās „Ūdens agregātvokļi”, „Saules un vēja enerģija”, „Aizsargājama dabas objekti”, matemātikā statistisko datu apstrāde par ūdens kvalitāti, mežu daudzumu, sociālās zinībās 8.klasē kolāža „Cilvēks dabas daļa”, fizikā „Enerģijas veidi”, „Mazās HES”.

2) Ekopadome vides aizsardzību un ilgtspējīgu attīstību iekļāvusi darbības plānā. Šis plāns iekļauts skolas mācību gada plānā.

3) Ekopadomes pārstāvji izsaka priekšlikumus vides uzlabošanai, piemēram ienest dabu skolā- veidot apstādījumus.

4) Par vides izglītību skolā atbild ekoskolas programmas koordinatore. 3 skolas skolotājas darbojas Vides izglītotāju asociācijā.

7. VISAS SKOLAS UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA

1) Aptuveni cik procenti skolēnu ir iesaistīti ekoskolas pasākumos?

2) Vai skolēnu vecāki ir informēti par ekoskolas pasākumiem? Kā notiek informācijas nodošana vecākiem? Kā viņi tiek iesaistīti?

3) Vai skola ir izstrādājusi un iesniegusi priekšlikumus vietējai pašvaldībai? Kāda ir skolas sadarbība ar pašvaldību?

4) Kā skola informē apkārtnējo sabiedrību par ekoskolas aktivitātēm?

5) Vai skola informē vietējos masu saziņas līdzekļus par ekoskolas darbu, kā tas notiek, vai arī skolēni ir iesaistījušies?

6) Vai skolai ir interneta mājas lapa un kā tā tiek izmantota informēšanai par ekoskolu?

1) Ekoskolas pasākumi, kuros iesaistīti visi skolēni- projektu nedēļā, atkritumu šķirošanā klasē, mācību stundās un ārpuskolas pasākumos- mācību ekskursijās, sākumskola dabaszinību nedēļā un pamatskola dabaszinību, sporta un kultūras nedēļā. Ļoti aktīvi projektos piedalās 3.a, 4.a, 5.a, 5.b, 6., 7.a, 8.a un 9.a klases. Aktīvi piedalās apmēram 30% no skolēniem.

2) Visi vecāki informēti par gada tēmu- „Ūdens” ar dienasgrāmatu starpniecību. Informācija tiek ierakstīta dienasgrāmatās, izlikta skolas stendā. Vecāki Skolas padomes sanāksmē 18.03. atzinīgi novērtēja darbību ekoskolu programmā. Atbalstīja dalību projektā „Vide un inovācijas”. Skolas padomes reglamentā ir paredzēts, ka tās priekšsēdētājs darbojas Ekopadomē. Pašlaik vecāki iesaistās makulatūras vākšanas kampaņā.

3) Skolas ekopadome iesniegusi priekšlikumu Jūrmalas attīstības stratēģijai. Skolai laba sadarbība ar pašvaldību, Jūrmalas bērnu un jauniešu interešu centru, Jūrmalas izglītības nodaļu.

4) Apkārtnējo sabiedrību skola informē ar izvietoto informāciju skolas stendā, nosūta Jūrmalas izglītības nodaļai regulāri informāciju par plānotām Ekoskolas aktivitātēm. Ar skolu kā ekoskolu iepazīstināti citu Jūrmalas skolu pārstāvji un pirmsskolas iestādes. Izteikti priekšlikumi par projektu nedēļu Jūrmalas skolu seminārā „Projektu laiks”. Ekoskolas pasākumi atspoguļoti skolas avīzē, kura ir pieejama skolā un skolas mājas lapā.

5) Raksts par sasniegumiem ekoskolu programmā laikrakstā „Jūrmalas nedēļas ziņas” 28.10.2010. un „Jūrmalas nedēļas” 28.04.2011.

6) Skolai ir mājas lapa, kur ir informācija par ekoskolu. Šo sadaļu pašlaik uzlabojam.

8. VIDES KODEKSS

1) Kāds ir jūsu skolas vides kodekss?

2) Kā jūs to izstrādājāt? Kas piedalījās tā izstrādāšanā?

3) Vai jūs apspriedāt vides kodeksu visā skolā?

4) Vai tas ir ticis mainīts? Kā tas notika, kas bija iesaistīti apspriešanā?

5) Kur tas ir izvietots?

1) Vides kodekss

Videi labi draugi būsīm,

Ieguvēji tad mēs kļūsim!

Domā līdzī, ko tu dari,

Enerģiju taupīt vari!

Saudzē visu, kas ir dzīvs.

*Kamēr dzīvo, tikmēr šķiro,
Odu nesit, lai tas dzīvo!
Dabā mācies uzvesties,
Ekoskolā priecāties!
Kopsim skolas apkārtni.
Sevī atrast labāko,
Savas prasmes pielietot!*

No rindiņu pirmajiem burtiem veidojas vārdi- vides kodekss.

2) Vides kodekss palicis iepriekšējais. Ekopadomes 02.11. sanāksmē tā nolēma.

3) Uzsākot darbību ekoskolu programmā tika izstrādāts šī kodeksa pamats, kuru veidoja 6.-9.klases un apsprieda skolā.

4) Kodekss šogad nav mainīts.

5) Kodekss izvietots uz stenda.

Paldies par Jūsu ieguldīto laiku šīs atskaites sagatavošanai!

Pielikums Nr.7.2.: Intervijas protokols Jūrmalas pilsētas E izglītības iestādes vadībai

Intervijas mērķis: Noskaidrot izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā.

Intervējamais: ekoprogrammas koordinatore

Intervētājs: Jānis Grunte

Intervijas vieta: Jūrmalas pilsētas E. izglītības iestāde

Intervijas datums un laiks: 2012.gada 23.aprīlī, plkst. 7.02 (īpaša piezīme: intervija aizpildīta elektroniski ar e-pasta starpniecību, līdz ar to nav arī novērošanas protokola)

1. **J.G. (Jānis Grunte): Labdien! Esmu RPIVA augstskolas maģistrants, kurš veic pētījumu par izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā Latvijā. Vai drīkstu Jums uzdot jautājumus šajā sakarā?**

Ek.p.k. (ekoprogrammas koordinatore): Te nu būs manas atbildes...

2. **J.G.: Kādu priekšmetu (s) Jūs izglītības iestādē mācāt?**

Ek.p.k.: Esmu ģeogrāfijas skolotāja.

3. **J.G.: Kā izglītības iestāde uzzināja par ekoprogrammu Latvijā?**

Ek.p.k.: Skolas direktore par ekoskolu programmu uzzināja 2002.gada vasaras sākumā un mēs tai tūlīt pieteicāmies.

4. **J.G.: Kas ir tas mērķis Jūsu izglītības iestādē ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai?**

Ek.p.k.: Ļoti labas vides izglītības iestrādes un interese par vidi. Tā ir atbildība par savu rīcību un vēlme izglītēt skolēnus.

5. **J.G.: Kuri bija primāri ekoprogrammas realizēšanas idejas iniciatori (skolēni, skolotāji, vecāki, skolas administrācija, vadība, vai visi kopā)?**

Ek.p.k.: Primāri bija skolas vadības vēlme, kas šajā realizācijā ir ļoti svarīgi.

6. **J.G.: Īsumā izklāstiet ekoprogrammas īstenošanas procesu (no idejas līdz realitātei) un aprakstiet izglītības iestādes direktora līdztalību katrā no posmiem.**

Ek.p.k.: Ekoskolu programma skolā tiek realizēta kā ilgstspējīgs projekts, kurā iesaistītas metodiskās komisijas un ekopadome. Direktors ir ekopadomes sastāvā un piedalās lēmumu pieņemšanā un realizācijā.

7. **J.G.: Vai ekoprogrammas īstenošanas rezultātā bija nepieciešami izglītojoši kursi pedagogiem, kuri iesaistījušies programmas realizēšanā?**

Ek.p.k.: Gan jā, gan nē. Vispirms nepieciešama vēlme, tad papildus izglītošanās. Tā iespējama pateicoties Vides izglītības fondam un citām iespējām.

8. **J.G.: Kā un kur piesaistījāt finanšu līdzekļus ekoprogrammas realizēšanai (ja bijusi tāda nepieciešamība)?**

Ek.p.k.: Ekoskolu programmas realizācija ir interesanta ar to, ka tā ietaupa līdzekļus. Protams, lai veiktu mērījumu un uzlabotu videi draudzīgu rīcību, ir bijušas iespējas piesaistīt finanšu līdzekļus, kurus skolas budžetā nevarēja atļauties. Tie bija atsevišķi projekti saistīti ar Britu padomes projektu, Eiropas Toyotas pārstāvniecību un citi.

9. **J.G.: Kādi ir tie reālie taustāmie ieguvumi dabā (skolas teritorijā un/vai ārpus tās) ekoprogrammas īstenošanas rezultātā?**

- Ek p.k.:** Tie izpaužas skolas apzaļumošanā, atkritumu apsaimniekošanā.
10. **J.G.:** *Kādus energoefektivitātes un resursu taupības pasākumus (piem., spuldžu nomaina pret energoefektīvām, speciāli ūdens taupošie krāni dušās, tualetēs, virtuvē, kā arī fasādes un ūdens cauruļvadu siltināšana, makulatūras vākšana, atkritumu šķirošana, papīra taupīšana u.tml.), izglītības iestāde ir īstenojusi un vai tos ir veicinājusi tieši ekoprogrammas realizēšana?*
- Ek p.k.:** Skolai veikta renovācija un rekonstrukcija, kā rezultātā visas ierīces ir nomainītas. Papildus kopā ar Philips esam ieguvuši 100 energoefektīvas lampas. Notiek regulārs enerģijas patēriņa audits.
11. **J.G.:** *Vai ekoprogrammas ieviešana ir veicinājusi izglītības iestādē veselīga dzīvesveida popularizēšanu? Ja jā, tad kā tas reāli izpaužas?*
- Ek p.k.:** Noteikti jā, īpaši kopā ar ēdināšanas firmu.
12. **J.G.:** *Vai ekoprogrammas ietvaros izglītības iestāde ir sadarbojusies ar citām skolām, pašvaldību un vietējo sabiedrību? Ja jā, kā šī sadarbība tika praktiski organizēta? Minēt piemērus.*
- Ek p.k.:** Bez sadarbības nav iespējama ekoskolu programma. Piemēram, šogad klimata kampaņas ietvaros tika veidots konkurss starp Jūrmalas ekoskolām.
13. **J.G.:** *Kādi bijuši lielākie izaicinājumi ekoprogrammas ieviešanā un kā izglītības iestāde tos risināja?*
- Ek p.k.:** Uzsākt darbību ekoskolu programmā un noturēt Zaļā karoga līmeni. Vienkārši papildus jāstrādā.
14. **J.G.:** *Vai arī turpmāk izglītības iestāde plāno ekoprogrammas realizēšanu? Kāpēc?*
- Ek p.k.:** Skola arī turpmāk plāno piedalīties Ekoskolu programmā. Tas paver jaunus izaicinājumus vides izglītībā, kurai ir īpaša nozīme skolēnu turpmākā dzīvē.
- J.G.:** *Liels paldies par atvēlēto laiku un sniegto informāciju. Lai veicas ekoprogrammas tālākā atīstībā!*

Pielikums Nr.8.1.: Rīgas F izglītības iestādes ekoprogrammas realizēšanas atskaite

Ekoskolas koordinators (vārds, uzvārds):
 Koordinators tālrunis:
 Koordinators e-pasts:
 Skolas mājas lapas adrese:
 Skolas tālrunis:
 Skolas e-pasts:
 Skolotāju skaits: 10
 Skolēnu skaits: 82
 Atskaites sagatavošanas datums: 2011.gada jūnijs
 Skolas pašvērtējums:
 Zaļais karogs
 Ekoskolas sertifikāts
 uz balvu nepretendējam

1. 2010./2011. MĀCĪBU GADA TĒMA: KLIMATA PĀRMAIŅAS

Lūdzu, aprakstiet vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pasākumus, kurus jūsu skola šai mācību gadā ir veikusi. Lūdzu, norādiet atsevišķi darbus, kas veikti skolas izvēlētajā šī gada tēmā, kā arī citās Ekoskolu programmas tēmās, īpaši akcentējot atkritumu, ūdens un enerģijas tēmas. Norādiet, kā īstenojies mācību gada sākumā izstrādātais darba plāns, kādas izmaiņas notikušas.

Jau otro gadu skola strādā kā Rīgas vidusskolas struktūrvienība (mazā skola no 1.-5.klasei). Skolai izdevies piesaistīt arī „lielo skolu” vides izglītības jautājumu risināšanai, kā arī neatkarīgi no „lielās skolas” turpina Mežaparka sākumskolas aizsāktās tradīcijas vides izglītībā un sadarbību ar dažādām vides organizācijām. Veiksmīgākā sadarbība skolai ir ar NVO Mežaparka Attīstības biedrība, kas pulcē Mežaparka apkaimes aktīvos iedzīvotājus dažādu aktuālo jautājumu risināšanā.

Skolas gada tēmas ietvaros ir izdevies paveikt:

Noorganizēta projektu nedēļa, kuras laikā skolēni izstrādāja projektu darbus par tēmu “Klimata pārmaiņas”, kuras laikā katra klase iepazīna dažādus viedokļus par klimata izmaiņām pasaulē un to ietekmējošiem faktoriem. Par klimata izmaiņu ietekmi uz Baltijas jūru, par Transporta ietekmi uz klimata izmaiņām. Projekta nedēļas laikā tika meklēti risinājumi un izstrādāti ieteikumi efektīvai mājāsaimniecībai, kas atstāj nenovēršamu ietekmi uz mūsu planētas dzīvi.

Skola iesaistījās Toyota konkursā „Vide un inovācijas” un iesniedza savu pieteikumu projekta konkursam. Skolas projekta galvenais uzdevums ir nodrošināt skolu ar modernu organisko atkritumu kompostēšanu un kalpot kā labajam piemēram Mežaparka apkaimē, t.i., izglītot apkaimes iedzīvotājus par iespējam kompostēt organiskos atkritumus.

Nemaņīga ir skolas sadarbība ar Rīgas zoodārzu. Tur mūsu skolas skolēni ir bieži viesi un apgūst zināšanas par pasaules dabas vērtībām.

Skola labprāt iesaistās arī dažādu vides organizāciju organizētajās akcijās. Sadarbību ar projektu L&T Ekoskolas pārtraucām Vides Izglītības fonda lūguma sakarā ar ekoskolas vārda kā logo piesavināšanos. Tomēr skolā skolēni, skolas darbinieki turpina bīstamo atkritumu šķirošanu (izlietotās baterijas) un papīra šķirošanu, gaidot citu videi draudzīgu organizāciju konkursa piedāvājumu izskatīšanu un ir gatava ņemt dalību tajos.

Skola aktīvi līdzdarbojās „Lielajā talkā”. Veiksmīga sadarbība ar organizāciju Latvijas Mazpulki, kas saimnieko netālu no skolas Saulesdārzā, kura pastāvēšanas un īpašuma tiesību strīdi ir plaši zināmi plašākai sabiedrībai. Ir cerības, ka Saulesdārza teritorija nonāks Latvijas Mazpulku pārziņā un kļūs par Latvijas jauniešu nevalstisko organizāciju centru. Skola un Mežaparka Attīstības biedrība ir gatava sadarboties un seko līdz notikumiem. Skolēni, skolotāji, skolas darbinieki un vecāki ir savas skolas patrioti un visus skolas centienus atbalsta! Paši rūpējamies par skolas pagalma kārtību, skolas telpu uzturēšanu kārtībā.

Ekoskolas tēmas ir kļuvušas par skolas ikdienu. Tēma „Ūdens” ikdienā rūpējamies par to, lai bez vajadzības netecētu ūdens. Klasēs ir dzērmais ūdens, katram skolēnam sava krūzīte (neizmantojam vienreizējos traukus).

Martā atzīmējam starptautisko ūdens dienu.

Tēma „Enerģija” soļiem mums sagādāja īpašas rūpes, jo aukstā ziema un skolas vecā apkures sistēma šodien nebūt neveicināja enerģijas taupīšanu. Tika aizlīmēti un nopakoti visi logi. Dīmekļi neatrisināja problēmu un nācās izmantot elektriskos sildītājus. Elektroenerģijas ekonomēšanai ikdienā tiek pievērsta uzmanība. Ir izvietoti atgādinājumi pie elektrības slēdžiem. Dežurapgaiss moju ma tiek izmantotas ekonomiskās spuldzes. Skolas datorklasē datori vienmēr tiek izslēgti, tie nedarbojas gaidīšanas režīmā.

Tēmas „Veselīgs dzīvesveids” ietvaros skolā tiek organizētas sporta dienas, pārgājieni. Šī gada ziema mūsu skolēniem deva lielisku iespēju sporta stundās izbaudīt ziemas priekus. Mežapara estrādes tuvumā iekārtotais „Ziemas parks” tieši kā radīts tam! Tur skolēni slēpoja un slidoja, kas ne visiem Rīgas skolu skolēniem bija pieejams sporta stundās.

Pavasārī un ziemā mūsu skolas pagalmā ir lieliska vieta aktivitātēm.

Tēmas „Transports” ietvaros nomainīgi jau 3 gadus kopš pie skolas iekārtota velonovietne dod iespēju piemērotos laiks apstākļos skolēniem, skolotājiem, vecākiem uz skolu nokļūt ar velosipēdu vai skrituļslidām. Jāatzīmē, ka šī iespēja tiek arī izmantota. Par to liecina fakts, ka pie skolas iekārtotā velonovietne bieži vien ir par mazu, nākas draudzīgi saspieties mūsu velosipēdiem, lai visiem pietiktu vietas saulainās rudens un pavasara dienās!

2. EKOPADOME

1) Lūdzu, norādiet ekopadomes sastāvu, atzīmējot arī katra tās dalībnieka statusu (skolēns, skolotājs, vecāku pārstāvis u.tml.)

2) Kādā veidā ekopadome tika veidota?

3) Cik reizes notikušas ekopadomes sēdes (lūdzu, norādiet datumus, protokolu numurus un to vai skolēni bija iesaistīti to raksēšanā)?

4) Kādā veidā informācija par ekopadomes lēmumiem ir nodota citiem? Vai tos saņēma skolas direktors? Vai Ekoskolu programmai ir savs ziņojumu dēlis?

5) Vai pārējie skolēni sniedza savus priekšlikumus ekopadomei? Kādā veidā?

Ekopadomes sastāvā ir:

- skolas vides izglītības koordinators
- skolotāja
- vecāku pārstāvis, Mežaparka Attīstības biedrības pārstāvis
- vecāku pārstāvis
- skolēni

Ekopadomē skolēnus pārstāv interešu izglītības pulciņa ekoko manda dalībnieki. Skolotāji ar zaļo domāšanu un aktīvi vecāki, kuri labprāt dod padomus, ieteikumus skolas darbībai.

Ir notikušas 2 ekopadomes sēdes – 1.novembris, 30.marts. Ņemot vērā skolēnu vecumu (1.-5.kl.), skolēni nepiedalās sanāksmju protokolēšanā.

Ar Ekopadomes lēmumiem var iepazīties ekostendā.

Skolēni, kuri darbojas ekoko mandā ir pārstāvji no dažādām klasēm un sniedz savus ierosinājumus.

3. VIDES NOVĒRTĒJUMS

1) Kad tika veikts skolas vides novērtējums? Kādas metodes tika lietotas?

2) Kas un kā veica vides novērtējumu? Ko darīja skolēni?

3) Vai ekopadome apsprieda šo novērtējumu?

4) Kā novērtējuma rezultāti tika izplatīti?

- Novērtējums tika veikts oktobrī. Katrā jomā tika uzskaitītas pozitīvās iezīmes un pie negatīvajam atzīmēti uzlabojamie jautājumi
- Vides novērtējumu veica skolēni, kas darbojas interešu izglītības pulciņā Ekoko manda.
- Vides novērtējums tika apspriests 1.novembrī.
- Ekoskolas stendā.

4. DARBĪBAS PLĀNS

1) Kad tika izstrādāts darbības plāns? Kas un kā to izstrādāja? Kā bija iesaistīti skolēni?

2) Vai starp paredzamajām darbībām ir izvirzītas prioritāras?

3) Vai darbības plāns ietver pienākumu sadali? Ko ir uzņēmušies darīt skolēni?

4) Vai darbības plānā iekļauts skolas attīstības plānā?

5) Vai darbības plānā iekļautas iespējamās izmaksas?

6) Vai darbības plāns paredz darbu pārraudzību un rezultātu izvērtēšanu?

- Oktobrī, balstoties uz vides novērtējumu, tika izstrādāts darbības plāns. Plāna galvenos punktus izvirzīja vides koordinators, skolēni piedalījās atsevišķu plāna punktu ierosināšanā, izstrādē.
- Par prioritāti tika izvirzīts darbs pie gada ekoskolas tēmas „Klimata pārmaiņas”.
- Plāns paredz pienākumu sadali un atskaites, pārraudzības formu. Plāns tika saskaņots ar skolas administrāciju. Skolēni ir atbildīgi par makulatūras vākšanas akciju un izlietoto bateriju vākšanas akciju, kā arī par elektroenerģijas ekonomiju ikdienā.
- Mūsu Rīgas vidusskolas viens no darbības virzieniem ir vides izglītība. Arī šī „lielā skola” ir iesaistījies ekoskolu programmā.
- Darbības plāns neparedz izmaksas, jo skolas budžets neparedz atsevišķus līdzekļus vides izglītības jautājumu realizēšanai.
- Katram plānā paredzētajam uzdevumam ir noteikta atbildīgā persona.

5. PĀRRAUDZĪBA UN IZVĒRTĒŠANA

1) *Kā notiek darbu pārraudzība un izvērtēšana?*

2) *Vai šai procesā ir iesaistīti skolēni? Kā?*

3) *Vai skolā tiek apspriesti veikto darbu rezultāti, panākumi, analizētas kļūdas? Lūdzu, aprakstiet, kā tas notiek.*

4) *Vai ekopadome ir mainījusi darbības plānu? Kā un kāpēc?*

5) *Vai jūs dalīeties pieredzē ar citām ekoskolām Latvijā vai ārzemēs? Ar kurām?*

- Izvērtējumu ekokomanda veic pēc katra pasākuma, pārrunājot norisi un rezultātus.
- Ekokomandas nodarbībās tiek uzklautas skolēnu atsauksmes un ieteikumi un tie tiek ņemti vērā, plānojot turpmākos pasākumus.
- Skolotāju informatīvajās sanāksmēs vides izglītības koordinators iepazīstina skolotājus ar turpmākajām aktivitātēm un analizē iepriekš paveikto. Skolas kopīgos pasākumos tiek atzīmēti skolēni, konkursu uzvarētāji un aktivitāšu līdzdalībnieki.
- Darbības plānā nebija nepieciešams izdarīt izmaiņas, jo plānotie uzdevumi tika realizēti.
- diemžēl sadarbības jomā šajā mācību gadā nav paveikti izvirzītie uzdevumi.

6. SASAISTE AR MĀCĪBU SATURU

1) *Vai vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir iekļauti mācību saturā? Vai visās klašu grupās? Lūdzu, miniet piemērus.*

2) *Vai ekopadome ir novērtējusi vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā? Kā tas ir noticis?*

3) *Vai ekopadome ir izvērtējusi vidi ap skolu saskaņā ar izglītību ilgtspējīgai attīstībai?*

4) *Vai jūsu skolā ir viens konkrēts cilvēks, kurš atbild par vides izglītību?*

- Vides izglītības un ilgtspējīgas attīstības jautājumi ir integrēti saturā, to paredz pamatizglītības mācību standarts (dabaszinībās, sociālajās zinībās, mājturībā un tehnoloģijās).
- Vides izglītības jautājumu integrēšana mācību saturā notiek pamatizglītības standarta prasību ietvaros. Apgūtās zināšanas tiek akcentētas ikdienas dzīvē, īstenotas rīcībā (atkritumu šķirošana, veselīgi našķi, elektrības ekonomija u.c.)
- Vides novērtējums ap skolu īpaši netika veikts.

Skolā ir vides izglītības koordinators.

7. VISAS SKOLAS UN SABIEDRĪBAS IESAISTĪŠANA

1) *Aptuveni cik procenti skolēnu ir iesaistīti ekoskolas pasākumos?*

2) *Vai skolēnu vecāki ir informēti par ekoskolas pasākumiem? Kā notiek informācijas nodošana vecākiem? Kā viņi tiek iesaistīti?*

3) *Vai skola ir izstrādājusi un iesniegusi priekšlikumus vietējai pašvaldībai? Kāda ir skolas sadarbība ar pašvaldību?*

4) *Kā skola informē apkārtnējo sabiedrību par ekoskolas aktivitātēm?*

5) *Vai skola informē vietējos masu saziņas līdzekļus par ekoskolas darbu, kā tas notiek, vai arī skolēni ir iesaistījušies?*

6) *Vai skolai ir interneta mājas lapa un kā tā tiek izmantota informēšanai par ekoskolu?*

- Ekoskolas pasākumos iesaistīti visi skolas skolēni.
- Informāciju par skolas pasākumiem skolēnu vecāki saņem no informatīvā stenda skolā. Afīšas, aicinājumi, informācija par dažādām vides aktivitātēm. Kā arī caur skolēnu dienasgrāmatām (līmējam zaļā aicinājuma līmītes ar īsu aktivitātes aprakstu un aicinājumu tajā piedalīties).
- Sadarbībā ar RIJSD ir panākta vienošanās, ka Mežaparka apkaimes iedzīvotājiem izglītības pakalpojums sākumskolas līmenī (1.- 6.kl.) tiek nodrošināts.
- Vietējo sabiedrību skola informē ar Mežaparka Attīstības biedrības avīzes „Mežaparka akcenti” starpniecību, Mežaparka Attīstības biedrības mājas lapā <http://mezaparks.blogspot.com/>
- Skolas mājas lapā šajā mācību gadā tika mazāk atspoguļotas aktivitātes, bet vairāk informācijas par to, kas notiek Rīgas vidusskolas sākumskolas filiālē var gūt mājas lapā.

8. VIDES KODEKSS

1) *Kāds ir jūsu skolas vides kodekss?*

2) *Kā jūs to izstrādājāt? Kas piedalījās tā izstrādāšanā?*

3) *Vai jūs apspriedāt vides kodeksu visā skolā?*

4) *Vai tas ir ticis mainīts? Kā tas notika, kas bija iesaistīti apspriešanā?*

5) *Kur tas ir izvietots?*

- Skolas vides kodekss ietver 4 punktus, kas tiek aktualizēti ikdienā, bet par galveno moto esam atzinuši saukli „Domā un rīkojies zaļi”
- Kodeksu izstrādāja ekokomanda.
- Ar ekokodeksu tika iepazīstināti visu klašu skolēni.

- Ekokodekss nav mainīts.
- Ekokodekss izlasāms ekostendā.

Paldies par Jūsu ieguldīto laiku šīs atskaites sagatavošanai!

Pielikums Nr.8.2.: Intervijas protokols Rīgas F izglītības iestādes vadībai

Intervijas mērķis: Noskaidrot izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā.

Intervējamais: ekoprogrammas koordinatore

Intervētājs: Jānis Grunte

Intervijas vieta: Rīgas F izglītības iestāde

Intervijas datums un laiks: 2012.gada 24.aprīlī, plkst. 11.30-11.42

1. **J.G. (Jānis Grunte):** Labdien! Esmu RPIVA augstskolas maģistrants, kurš veic pētījumu par izglītības iestāžu vadības darbības pieredzi ekoprogrammas īstenošanā Latvijā. Vai drīkstu Jums uzdot jautājumus šajā sakarā?

Ek.p.k. (ekoprogrammas koordinatore): Jā, man gan te vēl bērniem iet stunda.

2. **J.G.:** Kādu priekšmetu (s) Jūs izglītības iestādē mācāt?

Ek.p.k.: Es mācu dabaszinības.

3. **J.G.:** Kā izglītības iestāde uzzināja par ekoprogrammu Latvijā?

Ek.p.k.: Pirms kaut kādiem pieciem... nē vairāk – sešiem gadiem mums vecāki atnesa informāciju, un pēc tam mēs sākām sadarbību ar klubu. Pie mums atbrauca vides aizsardzības klubs ar informāciju un vadītājs mūs iedrošināja tajā visā iesaistīties, piedalīties.

4. **J.G.:** Kas ir tas mērķis Jūsu izglītības iestādē ekoprogrammas ieviešanas nepieciešamībai?

Ek.p.k.: Projekts tika uzsākts, kad te bija sākumskola – sešu klašu. Papildus bonus šajā mikrorajonā ir, ka te vienmēr ir vides izglītība bijusi un vides aktivitātes. Skolas vadība un pat vecāki atbalstīja, bērni utt. tā kā esam pievienoti vidusskolai, viņi arī paņēmuši šo programmu. To mēr mēs palikām savā mazajā mājā un uz to skolu neaizgājām optimizācijas rezultātā.

5. **J.G.:** Kuri bija primāri ekoprogrammas realizēšanas idejas iniciatori (skolēni, skolotāji, vecāki, skolas administrācija, vadība, vai visi kopā)?

Ek.p.k.: Tā, nu patiesībā ir tā, ka baigi jau mainās pa gadiem tās iniciatīvas, ko mēs darām, un tās jau ļoti atkarīgas nu no skolotājiem, kas strādā, no vispārējās gaisotnes, jo kādreiz mums bija tāds uzstādījums no skolas vadības, kas ir jādara, atbalstīja, bet nu tagad, kad esam pievienoti vidusskolai, tad vidusskolas iniciatīvas ir tā kā vairāk, šīs eko iniciatīvas. Šogad mums varētu teikt, ka ir tāds patukšais gads. Mēs tādas īpašas lietas neko daudz neesam darījuši.

6. **J.G.:** Īsumā izklāstiet ekoprogrammas īstenošanas procesu (no idejas līdz realitātei) un aprakstiet izglītības iestādes direktora līdzdalību katrā no posmiem.

Ek.p.k.: Nē nu es saku, nu atbalsts varētu būt tas, ka mums ir šī interešu izglītības programma, interešu izglītības pulciņš, jo nu to vides izglītību vides koordinatore nav paredzēts finansējums – alga. Viņš ir patiesībā tāds neapmaksāts darbs.

7. **J.G.:** Vai ekoprogrammas īstenošanas rezultātā bija nepieciešami izglītojoši kursi pedagogiem, kuri iesaistījušies programmas realizēšanā?

Ek.p.k.: Pašiem viņiem ir pasākumi. Ekoprogrammai ir tās izglītojošās nometnes, un tie ir dabas zinību kursi. Tādi īpašāki nav. Ā, un vēl ir tie kursi, ko organizē Zaļā Josta ar saviem atkritumiem, un tādas lietas.

8. **J.G.:** Kā un kur piesaistījāt finanšu līdzekļus ekoprogrammas realizēšanai (ja bijusi tāda nepieciešamība)?

Ek.p.k.: Ir, ir. Jā, skolas laikā mēs piesaistījām skolas pagalma labiekārtošanai, bet no Rīgas pilsētas Vides Attīstības departamenta, vai kā tur saucās, tur mēs bijām viena projekta rakstīšanā tai ekoskolas programmā atsevišķi, bet nu tā ir pašu iniciatīva. No pašvaldības finansējumu nedabūjām.

9. **J.G.:** Kādi ir tie reālie taustāmie ieguvumi dabā (skolas teritorijā un/vai ārpus tās) ekoprogrammas īstenošanas rezultātā?

Ek.p.k.: Telpās diez vai varētu kaut ko ieraudzīt (smejas), karogs pie skolas, mūsu tīrais pagals, kur viņi var dzīvoties, izmantot laiku brīvā dabā, stundā. Nē, nu katrai skolai savs ir tas ieguvums. Nu tas, ka atkritumus šķiro, elektroekonomija, pārmaiņu ietekmējošie faktori.

10. J.G.: *Kādus energoefektivitātes un resursu taupības pasākumus (piem., spuldžu nomaiņa pret energoefektīvām, speciāli ūdens taupošie krāni dušās, tualetēs, virtuvē, kā arī fasādes un ūdens cauruļvadu siltināšana, makulatūras vākšana, atkritumu šķirošana, papīra taupīšana u.tml.), izglītības iestāde ir īstenojusi un vai tos ir veicinājusi tieši ekoprogrammas realizēšana?*

Ekp.k.: Rakstām jā zīmītes (noņem zem slēdža un parāda), bet nu mūsu skola ir veca māja. Te vajadzētu renovāciju. Projekti šobrīd nav uztaisīti. Rīgas Dome būvē tikai kaut ko lielu, skaistu, VID māju, redz, un vis kaut ko. Un ir ēkai siltuma zudumi, viss notiek. Mēs cenšamies cik var, jā, jo... līmēt, vietējā apkure, logu lentes, kas ar nav nekāda ekoloģiskā, bet nu. Spuldžu nomaiņai ir tā, ka noorganizējuši tur, kur ir dežū raggaismojums, kur visu laiku deg. Tur ir ekonomiskās. Tās ir vienīgās. Par ūdeni, nu tādu īpašu nekādu citādāku krānu nav. Vienkārsi seko, lai netek pa velti.

11. J.G.: *Vai ekoprogrammas ieviešana ir veicinājusi izglītības iestādē veselīga dzīvesveida popularizēšanu? Ja jā, tad kā tas reāli izpaužas?*

Ekp.k.: Nē nu protams, ka visas sporta aktivitātes, velonovietne. Tā ir ar Mežaparka Attīstības biedrības atbalstu, un vēl Parex bankas atbalsts. Viena no pozitīvām lietām ir, ka mums nav bufete, tad viņiem nav iespēja skolā te tur to visu pirkt. Lielā skolā viss ir. It kā tu māci, bet tik un tā pieber kabatas pilnas ar vis kaut ko. Vēl ir arī tas, ka ir ļoti atšķirīgas vēlmes no vecumposma. Pirmajām četrām klasēm: „Mums karogu atņems. Mēs taču tādi un šitādi, mēs zaļie. Mēs rūpējamies par to, mēs darīsim visu. Piektajā, sestajā klasē [klusums].” (koordinatore pārfrāzē skolēnu izteikumus)

12. J.G.: *Vai ekoprogrammas ietvaros izglītības iestāde ir sadarbojusies ar citām skolām, pašvaldību un vietējo sabiedrību? Ja jā, kā šī sadarbība tika praktiski organizēta? Minēt piemērus.*

Ekp.k.: Nu ar vietējo sabiedrību mums ir lieliski tāpēc, ka Mežaparka Attīstības biedrība, ir tāda nevalstiska biedrība, viņu adrese ir mūsu skola, juridiskā adrese. Te visi pasākumi notiek un aktivitātes, kas saistītas ar šo biedrību, un biedrības biedri ir skolas vecāki. Tieši tāpēc esam palikuši šajā skolā biedrības un vecāku sadarbības rezultātā. Sadarbojamies arī ar Rīgas Sanatorijas internātpamatskolu, tad mēs, es esam braukuši uz A matu, tad uz Ziepniekkalna sākumskolu. Arī lielajā talkā visi piedalāmies, nu un tad informācija vietējai avīzei - Mežaparka Attīstības biedrības pašu izdotā. Tur ir bērnu aktivitātes, kas notiek. Ir bijuši pat šādi, tādi pasūtījumi – izdarīt šo un izdarīt to. Esam bijuši arī Neatkarīgajā, bet tas arī viss caur ekoprogrammu. Žurnālisti zina, ka te ir. Var nākt un jautāt.

13. J.G.: *Kādi bijuši lielākie izaicinājumi ekoprogrammas ieviešanā un kā izglītības iestāde tos risināja?*

Ekp.k.: Tagad droši vien lielākais izaicinājums ir izdzīvot, noturēt (smejas). Programmu saglabāt nav grūti, tikai vajag kāds aktīvais skolotājs, kas to dara, vajadzīgs atbalsts no pārējiem skolotājiem. Vajag novitāte, pašiniciatīva un tas viss. Kad drusku palaižas, tad... nu aktivitāte varētu būt labāka. Nezinām vai šogad saglabās zaļo karogu, jo aktivitātes bijušas nu maz, bet vai mēs izejam uz kvantitāti, vai...

14. J.G.: *Vai arī turpmāk izglītības iestāde plāno ekoprogrammas realizēšanu? Kāpēc?*

Ekp.k.: Turpināt gribam, jo atbalsts ir no jaunās mātes skolas. Tās skolas skolotāji tur ir iesaistījušies. Ir arī kaut kādas stundas nofinansētas skolotājiem, kas darbojas.

J.G.: *Liels paldies par atvēlēto laiku un sniegto informāciju. Lai veicas ekoprogrammas tālākā attīstībā!*

Pielikums Nr.8.3.: Novērošanas protokols Rīgas F izglītības iestādes ekoprogrammas rezultātu fiksēšanai dabā

Novērošanas mērķis: Ekoprogrammas rezultātu fiksēšana dabā – izglītības iestādes teritorijā

Novērotājs: Jānis Grunte

Ar paveikto iepazīstina: -

Novērošanas vieta: Rīgas F izglītības iestāde

Novērošanas datums un laiks: 2012.gada 24.aprīlī, plkst. 11.20-11.40

Konstatētais:

- Izglītības iestādes fasāde ir ļoti sliktā (pat bīstamā) stāvoklī. Logi, durvis nav mainīti un ēka nav siltināta.
- Sakopta apkārtējā izglītības iestādes teritorija.
- Telpaugu ir maz.
- Pie sienas ir diplomu, sertifikātu, atzinības raksti par dalību ekoprogrammas projektos un konkursos.
- Par ekoprogrammas aktivitātēm ir informācija atspoguļota ziņojuma dēļ iekštelpās.
- Telpās nav energoefektīvās spuldzes.
- Atgādinājumi pie slēdžiem par elektrības izslēgšanu ir izvietoti.
- Tualetēs, dušās nav uzstādīti ūdenstaupošie krāni.
- *Dabas taka* nav izveidota.

- *Zaļā klase* nav izveidota.
- Atkritumu šķirošanas konteineri nav izvietoti.
- Velo novietne izglītības iestādes teritorijā ir izveidota.
- Izglītības iestādes mājas lapā par ekoprogrammas aktivitātēm ir ļoti minimāla informācija – ekokomandas tikšanās laiki 2 reizes nedēļā, aktivitātes atspoguļotas tikai pašu Mežaparka Attīstības biedrības izdotā avīzē. Biedrības juridiskā adrese ir izglītības iestādes ēka.

Pielikums Nr.9: Vides Izglītības fonda apbalvojumi ekoskolām

Vides izglītības fonda
Ekoskolu programma

ZALĀIS DIPLOMS

par sasniegumiem ilgtspējīgas attīstības, vides izglītības
un vides aizsardzības veicināšanā skolā un tās apkārtnē

Piešķirts Latvijas Ekoskolas nosaukums

Jānis Ulme
Vides izglītības fonda
pārstāvniecības vadītājs

Daniels Trukšāns
Ekoskolu programmas
vadītājs

2011. gada 30. septembrī

Ar Latvijas
Vides aizsardzības
fonda atbalstu

International Eco-Schools Teacher Certificate

Presented to _____

for _____ years of outstanding dedication to the Eco-Schools Programme's work in Sustainable Development Education and Management, continuously improving the environmental performance of the school and the wider community.

Teachers are a key element of the Eco-Schools Programme as they are the main link to our core target: the students.

National Coordinator

International Coordinator

Estela Gonçalves Pereira

International Eco-Schools Merit Certificate

Presented to **Student's Name**
from **School's Name** in **Town**

for outstanding contribution to the Eco-Schools Programme, showing commitment towards sustainable development education and management by continuously improving the environmental performance of the school and the wider community.

National Coordinator

International Coordinator

Date

Estela Gonçalves Pereira

Pateicība

Pētījuma autors izsaka pateicību sabiedriskā labuma bezpeļņas organizācijas Latvijas Vides izglītības fonda pārstāvniecības vadītājam Jānim Ulmem un Ekoskolu programmas vadītājam Danielam Trukšānam, kā arī Kuldīgas, Saldus, Liepājas, Cēsu, Jūrmalas pilsētas un Rīgas vispārējo izglītības iestāžu direktoriem un ekoprogrammas koordinatoriem par veltīto laiku un sniegto informāciju šī pētījuma tapšanā.

Galvojums

Darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. c. avoti norādīti literatūras u. c. avotu sarakstā.

Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. c.), kas iegūta no minētajiem avotiem, darbā un tā pielikumos dotas atsauces.

Autora paraksts: _____

Datums: _____

Pārbaudījumu komisijas vērtējums

Maģistra darbs aizstāvēts Valsts pārbaudījumu komisijas

20__gada _____sēdē

un novērtēts ar _____ (_____)

Protokols Nr. _____

Valsts pārbaudījumu
komisijas priekšsēdētājs _____
Paraksts _____ Vārds, uzvārds _____